

קובץ גליונות

פרשת קרה

ממרנן ורבנן גדולי ומאורי הדור

מצורף:

בטאון רמת אלחנן

קול ברמה

לכל כפ"ר (05) 5211000

טובה קטנה, גדולה

המחיר: 10 ₪

לפני חג

המחיר: 10 ₪

היונה המצויה

המחיר: 10 ₪

זמני השבת

עיר	הדלק"נ	מוצ"ש	ר"ת
ירושלים	7:13	8:31	9:05
בני ברק	7:28	8:33	9:02
קרית ספר	7:22	8:31	9:04
בית שמש	7:12	8:31	9:04
אופקים	7:20	8:31	9:03
חיפה	7:23	8:35	9:05

בחסות:

גינות דוד

לגור בבני ברק, לחיות על הפארק!

03-900-9944

שבת מברכין: המולד יהיה ביום רביעי בשעה 6:48 דקות ו-3 חלקים
ראש חודש תמוז יהיה ביום הרביעי ולמחרתו ביום החמישי

מאגר השידוכים שע"י: שהשמחה במעונו

בנשיאותם של גדולי ישראל

בשורה אמיתית ועוגן הצלה לאלפי משפחות בקרב הציבור הליטאי

להצטרפות למשפחות "שהשמחה במעונו" הכל כלול – הבן עם הבת עד 180 א"ש

בקו הארגון: **03-5465150** (וסימנך 03 נדוניה 0)

מצוקי ארץ למען השבת הארץ:

"בוודאי שרצוני ית' הוא שאחינו בני ישראל ישמרו מצות שמיטה עד לפני ביאת המשיח שאנו מצפים לו בכל יום שיבוא ותוך תנאים ונסיגות גדולים העומדים בדרכנו ומצוה זו תחיש את הגאולה כפי שהורנו חז"ל שכל גלותנו וגאולתנו תלויה בזה"

מרן הגאון רבי בנימין מנדלזון ז"ע א"ר
גאב"ד קוממיות מייסד קרן השביעית

עת לעשות!

100 חודשים
לחג השביעית

וקחו חלק במגבית החירום המיוחדת של 'קרן השביעית'

וה'ר' שלא תפסק שבתות הקרקעות ואף לא מדונה אחד בארץ הקודש

1800-300-544

לתרופות בהעברה בנקאית: בנק פאני | סניף 185 | פסי חשבון 485101

פרוייקט ההלכה הגדול בדורנו - אליבא דהלכתא

מחירים
מיוחדים
לרגל שבוע
הספר

בשורה לעולם הסת"ם

חדש

ספר משנת הסת"ם

אנציקלופדיה הלכתית על הלכות סת"ם וצורת האותיות
לכלל עדת ישראל, בני אשכנז וספרד כאחד

חלק א'

אוצר נפלא של פסקי דינים והלכות
על סדר השו"ע עם מקורות ההלכה

חלק ב'

חידושי הלכה למאות ואלפים בדיני צורת האותיות
עם הנגשות והמחשות הדברים בציורים מדויקים להפליא

מפתח ענינים מפורט לפי סדר ערכים לכל חידושי הדינים
והנושאים שנתחדשו במהדורתנו

קרוב לאלף עמודים
בעלי תוכן הלכתי מרתק

מחיר רגיל: 60 ש"ח
מחיר שבוע הספר:
40 ש"ח

נתפלא העולם כולו אורה

הושלם
הספ

ספר משנה ברורה שונה הלכות

שישה חלקים
כולל בתוכו

שונה הלכות השלם

מאת מרן הגאון רבי חיים קניבסקי זצוקללה"ה

שערי הלכות

מורה מקום לשינוי ההלכה
במ"ק ספרדים ועדות המזרח

שי"ח הלכות

חילופי אגרות ומכתבים
במדרש הנכתב בספר שונה הלכות

שינון הלכה

שו"ת וסיכומים לזכרון הרבנים

סיכום משנה ברורה

תמצית המשנה בלשון קצרה

למעלה מ- 10,000 עמודים
מלאים בתוכן הלכתי

מחיר רגיל: 350 ש"ח
מחיר שבוע הספר:
250 ש"ח

מתוך הסכמות מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל

"ראיתי שבארגון אליבא דהלכתא שעי' ישיבת אהבת שלום בראשות
ידידנו הגאון רבי יעקב משה הלל שליט"א מוציאים לאור מחדש את ספרי
שונה הלכות עם הרבה הוספות חשובות, הערות שנתבררו ונתלבנו במהלך
בתיבת השונה הלכות, וכן שינויי הלכות ומנהגים ע"פ פסקי הספרדים,
ואף ידי תיכון עמם להגדיל תורה ולהאדירה ולזכות את הרבים..."

המשנה"ב שכבש את העולם

ספר

משנה ברורה מהדורת אליבא דהלכתא

אוצר נפלא של חידושים מוספים וביאורים
במקביל לצורת הדף של מרנא בעל המשנה ברורה זיע"א
לבני אשכנז וספרד כאחד

עיונים וביאורים • פסקים ותשובות
האיר המזרח • ספר המפתח

1200 עמודים מלאים וגדושים
בתוכן הלכתי מרתק

מחיר רגיל: 65 ש"ח
מחיר שבוע הספר:
40 ש"ח

להשיג בחנויות הספרים המובחרות ובמשרדי ההוצאה:

ישיבת אהבת שלום, רחוב רבי לוי יצחק מברדיצ'וב 12 (ע"י כיכר השבת) ירושלים טל' 02-5370970 | פקס 02-5370088 | ת.ד. 5515 ירושלים

שהשמה במעונם

משפחת הופמן
פתח תקוה - להולדת הבן

לכל הקוראים והלומדים החשובים שליט"א

הקדישו את יקיריכם ע"ג הקבצים באחת
משבתות השנה, ותהיו שותפים בזיכוי הרבים
הגדול להגדיל תורה ולהאדירה.

• ג תמוז חקת	• ז אלול שופטים
• י תמוז בלק	• יד אלול כי תצא
• יז תמוז פינחס	• כא אלול כי תבא
• כד תמוז מטות	• כח אלול נצבים ר"ה
• ב אב מסעי	• ו תשרי וילך יו"כ
• ט אב דברים	• חג הסוכות

מבצע מיוחד מבית "קובץ גליונות"

נתקבל סבסוד מיוחד לפרשת חקת
לחלוקת "קובץ גליונות" חנים
למשפחות המשיאין את ילדיהם השבוע,
לכבוד שבת שבע ברכות.

יש לשלוח בהקדם: העתק הזמנה לחתונה,
מיקום השבת, פרטי איש קשר לתאום.

הכמות מוגבלת, הקודמים זוכים.

בברכת מזל טוב וברכת בנין עדי עד
מערכת "קובץ גליונות"
מייל המערכת: k.gilyonot@gmail.com

להקדשות/לפניות

להקדשות ע"ג הקובץ / למעוניינים לפתוח מוקד
הפצה באזור מגוריהם / לשאר ענייני הקובץ -
ניתן לפנות למו"ל:

טל': 053-3145900 פקס: 077-2092005

מייל: k.gilyonot@gmail.com

כתובת: רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

לקבלת הקובץ במייל ניתן להצטרף
ע"י שליחת מייל לכתובת:

kovetz+subscribe@googlegroups.com

לתשלום/לתרומות

במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבהכ"נ:
יש לבחור בלחצן קופות נוספות.
חיפוש, ולכתוב קובץ גליונות.

בטלפון:

נדרים פלוס: 03-7630585 שלוחה 486

קהילות: 073-2757000 שלוחה 4311

בהעברה בנקאית:

מרכנתיל-17 | סניף: 745 | מס' חשבון: 71262

ע"ש קובץ גליונות

יו"ל בסיוע: יתדות תשמו להחדרת ערכי היהדות ע. ר.

בס"ד < עלון מספר 10 < סיון < ענייני תפילה < שמיטה תשפ"ב

פנינים וניצוצי אור המתחדשים ובאים מפיו ומשולחנו של
רשכבה"ג מרן שר התורה רבינו חיים קניבסקי זצוק"ל

שִׁיחַ אֲמוּנָה

בפצותי שיח

דבר המערכת

בתקופה שבין חג השבועות מתן תורתנו, עד לימי הרחמים והסליחות, אין ביניהם ימי מועד, ומשכך חכנו בדעתנו, איזה נושא נרים על נס קמיה רבון ותלמידהו, וממחשבה למעשה, קבענו את הענין המרכזי הבא, בו נעסוק בגליון הנוכחי ושלאחריו - 'תפילה'.

את הקשר בין 'תפילה' להרב זצוקללה"ה זיע"א, אין צורך לתאר במילים, כאשר כל מי שזכה ולו במעט, לחסות בצילו, או אפילו לשמוע ברכה ועיצה קצרים, תמיד שמע את המילה 'תתפלל', 'שיתפלל', 'תתפללו'. ולעיתים היה מוסיף הרב זצ"ל 'חז"ל אמרו במסכת ברכות אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה, יחזור ותתפלל, שנאמר: "קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'".

פרק מיוחד וארוך ביותר, הקדיש רבינו בספרו 'ארחות ישר' בו הוא מאריך על ענייני התפילה, מעלתה, סגולתה ועוד, ומביא דינים המצויים שאדם דש בעקביו, כאשר הבאנו את הדברים בגליון שבפנינו.

מלבד זאת, כבר לימדנו חז"ל (ברכות ל"ב ב') כי תפילה היא אחד מארבעה דברים שצריכים חיזוק, קרבנו אל המלאכה להביא מדברי רבינו בעניינים אלו, חלקם נתפרסמו ברבות השנים, וחלקם רואים כאן אור לראשונה בגליון זה.

הוספנו שוב את מדור 'גנזי הדעת' תשובות רבינו על ענייני פסוקי דזמרה, ערוכים הדק היטב ב"ג נפה, ע"י רבני 'דעת נוסה', בתוספת הרבה דברי חפץ והמדורים הקבועים.

נחתום בדברי מרן החזו"א זצוקללה"ה (קובץ אגרות, ח"ב, ב'), וז"ל: **ומה נפלא הדבר כי ביכולת האדם להשיח דאגותיו לפני אדון עולם ית' כאשר הוא משיח לרעהו, והמקום ב"ה מכנהו ילד שעשועים ותפלה בעת צרה שהאדם נצטוו עליה, היא לו לעזר ותרופה מתמדת משמחת לב ומאירת עינים, עכ"ל** הטהור.

ובצאתנו מן המלאכה, נעתיר לשוכן מרומים דיהא רעוא, שנזכה להידבק במידותיו של הרב, וללמוד מדרכיו, אורחות חייו והנהגותיו בקודש, עדי נזכה לתחיית המתים, ובנין בית המקדש במהרה ממש.

המערכת

תורת שיח

ליקושי בתר ליקושי במשנת התפילה במשנת הרב זצוק"ל

ביאורי תפלה

המאיר לארץ ולדרים עליה ברחמים. כמ"ש בנדרים ל"ט ב' שהמאורות אין רוצים לצאת ולהאיר כל יום (פירש"י מפני שהרשעים משתחוים להם) והקב"ה מורה בהן חצים וחניתות עד שיוצאים וזהו מפני שמרחם על העולם שיהא אור, וזהו ברחמים.

טעמא דקרא, תפילה

הבוחר בשירי זמרה. צ"ב היכן מצינו שבחר בשירי זמרה. וי"ל עפ"מ דאיתא ביל"ש ס"פ נח (רמז ס"ב) משנולד יעקב אבינו עד שאמרו בניו שירה על הים היו גרים ותושבים ומשועבדין והודו להקב"ה מתוך מדת היסורין ואמרו לפניו שירה לכך בחר ביעקב ובבניו שהן משבחין אותו שנאמר (ישעי' מ"ג כ"א) עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו, הרי שהקב"ה בחר בישראל בשביל השירה שאמרו.

ועו"ל דפירוש הבוחר הוא מלשון כסף נבחר לשון צדיק (במשלי י"ז), והיינו ששירי זמרה להקב"ה הוא סגולה למחילת עונות כדפרש"י בשופטים רפ"ו ויעשו בני"ה הרע בעיני ה' עד כאן נאמר ויוסיפו שהיה נצבר חטא על חטא וע"י השירה (של דבורה

וברק) נמחל להם כל מה שעשו ועתה מתחילין לחטוא מחדש, ומקורו במדרש שוח"ט פל"ח, ואיתא שם עוד, כל מי שנעשה לו נס ואומר שירה בידוע שמוחלין לו עונותיו ונעשה כבריה חדשה וכו' עיי"ש.

טעמא דקרא, תפילה

הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה וגו'. בגיטין ס"ח ב' מבואר שהוא כפשוטו שנתירא מאשמדאי, ותמוה אטו גבורים יכולין להלחם בשד שהוא רוחני. וי"ל דגבורים הכונה יראי שמים שיודעים להתפלל ושיתפללו עליו שלא יוזק, וא"צ לעמוד סביב מטתו ממש אלא הכונה שבתפלתן שמרו מטתו.

טעמא דקרא, שיר השירים ג' ז'

השינוי בין ברכות קרי"ש דשחרית לשל ערבית

נשאלתי מדוע בברכות ק"ש דערבית הלשון הוא מלכותך ראו בניך בוקע ים לפני משה זה אלי ענו ואמרו ה' ימלך וגו', ואילו בברכות ק"ש דשחרית הלשון הוא שירה חדשה וכו' יחד כולם הודו והמליכו ואמרו ה' ימלך לעולם ועד, ולא אמרין

המשך בעמוד 2

שיח היראה

מעובד מתוך הערך 'תפילה' בספר 'אורחות ישר' להרב זצוק"ל

גודל מעלת התפילה

הנה גודל מעלת התפילה אמרו חז"ל (בתנחומא מקץ סי' ט') שאין לך גדולה מן התפלה ובגמ' (ברכות ל"ב ב') גדולה תפלה יותר ממעשים טובים שאין לך גדול ממעשים טובים יותר ממשוה רבנו אעפ"כ לא נענה אלא בתפילה הרי שאפי' משה רבנו הוצרך לתפלה. ואמרו (שם) גדולה תפלה יותר מן הקרבנות. ובמגילה (כ"א א') סבירא ליה לר' יוחנן דגדולה תפלה מתורה ומביא ראי' מאלישע שלא עשה כל הנסים אלא ע"י תפלה ע"ש [וכתבו הפוסקים בשם הרוקח (מובא במ"ב סי' ק"ו) שהמבטל תפלה בשביל תורה אפי' לומד עם אחרים כל היום כאילו לא למד כלום] ואמרו (שמו"ר פל"ח) לא יצאו ישראל ממצרים אלא ע"י תפלה, ואמרו (ויק"ר פ"ל) בדורותינו שאין לנו לא מלך ולא נביא ולא כהן ולא אורים ותומים אלא תפלה בלבד, ואמרו (תנחומא וירא א') הו' זהירין בתפלה שאין מדה אחרת יפה הימנה והיא גדולה מכל הקרבנות ואפי' אין אדם כדאי לענות בתפלתו ולעשות חסד עמו כיון שמתפלל ומרבה בתחנונים אני עושה חסד עמו, ואמרו (בספרי ואתחנן) יפה שעה אחת בתפלה יותר ממעשים טובים, ואמרו (בת"ז פ"א) שקולה תפלה ככל המצות, ואמרו (שו"ט

פקמ"ב) אין עומד לאדם לא ממונו ולא חכמתו ולא גבורתו ומהו עומד לו תפלתו, ואמרו (תנחומא וישלח ט') אע"פ שחרב ביהמ"ק לא נשתיר בדינו אלא התפלה בלבד.

כח התפילה

וכחה של תפלה כבר אמרו חז"ל (תנחומא ואתחנן ד') אין הקב"ה פוסל תפלת כל ברי', ואמרו (מכילתא דרשב"י משפטים כ"ב) לא יאמר אדם איני כדאי להתפלל על ביהמ"ק ועל ישראל ת"ל שמוע אשמע צעקתו, ואמרו (נדה ע') מה יעשה אדם ויחכם יבקש רחמים ממי שהחכמה שלו, ואמרו

הרב זצוק"ל באמירת תהלים

המשך בעמוד 2

תורת שיח

וישראלים מעבדין את הקרבן, אבל מש"כ להלן שהיו מתפללין בו' זה יכולין להתפלל בביהכ"נ שם שהי' חוץ לעזרה.
כתי"ק (ועי' בדרך חכמה על אתר ובביה"ל שם)

תפילה על יראת שמים של חבירו

ברכות י' א' חטאים כתיב, הק' במהרש"א בחדא"ג מה מועיל תפלה על חברו שישבו הרי הכל ביד"ש חוץ מי"ש, לפמש"כ בחזו"א סוף או"ח דמה שבא ע"י תפלת אדם אין זה נקרא בידי שמים מיושב זה ע"ש.
יישוב הדעת שם

תפילת משה רבינו

שבת ל' א' עמד משה כו' כמה תפלות כו', עי' מהרש"א בחדא"ג שהק' מהא דא' פ"ק דברכות משה תלה בזכות אחרים תלו לו בזכות עצמו הא משה נמי תלה בזכות עצמו שהתפלל כמה תפלות אך כשראה שלא נענה אז תלה בזכות אבות, וי"ל דמשה לא תלה בזכות עצמו ולא הזכיר זכויותיו רק בקש רחמים על ישראל ואפ"ה לא נענה עד שהזכיר זכות אבות אבל זכות עצמו לא הזכיר ולכן תלו לו בזכות עצמו.

יישוב הדעת שם

מדוע לא נשנית תפילה, בין 'אלו דברים שאין להם שיעור'

וראיתי במשנה ראשונה שהק' אמאי לא תני תפלה לד' הרמב"ם שהוא מה"ת שאין לו שיעור וי"ל משום שאסור להאריך בתפלה יותר מג' שעות כמ"ש רמב"ן בס"פ בשלח ואפשר שהוא מה"ת ועכ"פ אין מצוה להאריך יותר מזה.

שערי אמונה, ריש פאה

האם 'עיון תפילה' נחשב דברים שבין אדם לחבירו

ובתו' אנשי שם הקשה הא עיון תפלה אינו בין אדם לחבירו וי"ל דכל ברכות התפלה הוא על רוב העולם וי"ל דלכך הוא בכלל גמ"ח, ורש"י פי' משום דכתיב גומל נפשו איש חסד.

שערי אמונה, ריש פאה

זה אלי ענו ואמרו, והנראה, דהנה ישראל עברו בים באשמורת הבוקר כמבואר בקרא (שמות פ"ד, כ"ד כ"ז) ויהי באשמורת הבוקר וישקף וגו' וישב הים לפנות בוקר לאיתנו ומצרים נסים לקראתו, ובמכילתא בשלח פ"ה סכ"ד (לפי גירסת הגר"א) מבואר שישראל עברו את הים לפני עלות השחר והמצרים טבעו בעלוה"ש, ובגמרא סוטה ל' ב' תניא בשעה שעלו ישראל מן הים נתנו עיניהם לומר שירה וכו', ומשמע שבסוף הלילה כשעלו מן הים התחילו לומר את השירה, וכ"ה הלשון בפסחים קי"ז א' בשעה שעלו מן הים, ויתכן שכשסיימו את השירה כבר היה ביום, ולפי"ז נמצא דהפסוק זה אלי ואנוהו שהוא בתחילת השירה נאמרה בלילה, ולכן רק בערבית תקנו לומר זה אלי, אבל בשחרית שאז כבר גמרו את השירה לא אמרין זה אלי ענו ואמרו, אלא יחד כולם הודו והמליכו ואמרו ה' ימלוך וגו', שפסוק זה שהוא בסוף השירה כבר אמרוהו ישראל ביום. ולפי"ז מובן גם מה שבערבית מקדימין הצלת ישראל לטביעת המצרים המעביר בניו בין גזרי ים סוף את רודפיהם ואת שונאיהם בתהומות טבע ואילו בשחרית מקדימין טביעת המצרים לפני הצלת ישראל זדים טבעת ואח"כ ידידים העברת, ולפ"מ דמבואר במכילתא שישראל עברו את הים לפני עלות השחר והמצרים טבעו בעלוה"ש וכנ"ל א"ש דלכן בערבית תקנו להקדים הצלת ישראל שהיתה בלילה לפני טביעת המצרים שהיתה מאוחר יותר בזמן עלוה"ש, אבל בשחרית מכיון שטביעת המצרים היתה בתחילת היום בעלוה"ש תיקנו להזכיר זה לפני הצלת ישראל שהיתה לפני כן בסוף הלילה.

טעמא דקרא, תפילה

תפילת הכהנים

כתב הרמב"ם (הל' כלי המקדש פ"ו ה"ב), וז"ל: בכל שבת ושבת מתקבצין אנשי מעמד של אותה שבת. מי שהיה מהן בירושלים או קרוב לה נכנסין למקדש עם משמר כהנה ולויה של אותה שבת. והרחוקים שבאותו מעמד כיון שהגיע מעמד שלהן הן מתקבצין לבית הכנסת שבמקומן, עכ"ל.

וכתב ע"ז הרב זצוק"ל: נכנסין למקדש, והם צריכין להיות בעזרה בשעת הקרבת תמידין ומוספין וזה פשיטא לא הוצרך רבנו לכתבו שהרי ע"ז באו ורמזו במש"כ עם משמר כהונה ולוי' וכמ"ש בתענית כ"ז א' כהנים ולוים

שיח היראה

המקום אל תעש תפלתך קבע אלא רחמים ותחנונים לפני המקום שכל העושה תפלתו קבע אין תפלתו תחנונים (ברכות כ"ח ב'), ואמרו (סנהדרין כ"ד א') המתפלל צריך שיראה עצמו כאילו שכינה כנגדו, ואמרו (ברכות כ"ח ב') כשאתם מתפללים דעו לפני מי אתם עומדים, ובברכות (ל"ד א') אי לא מכיון מחינן ליה במרזפתא דנפתא עד דמכוין, ובתנחומא (תבא א') בשעה שאתם מתפללים לא יהא לכם ב' לבבות א' לפני הקב"ה וא' לדברים אחרים, וכ' הרא"ש (באורחות חיים ס' ל"ו) כיון בתפלתך כי התפלה היא עבודת הלב ואם בנך ידבר לך ולא מלבו הלא יחר לך ומה תעשה טפה סרוחה לפני מלכו של עולם ומה טוב לבקש סליחה על אמריך סלח לנו בלא כונה עכ"ל ועיין בחיי אדם כלל ה' ס"א מעשה נורא על מי שאינו מכוין בהזכרת השמות ר"ל.

אמנם ידוע כי הכונה בתפלה הוא מהדברים הקשים ביותר וע"ז אמרו בגמ' (ברכות ל"ב ב') ארבעה צריכין חיזוק וחדא מגייהו תפלה פירש"י שיתחזק בהן תמיד ובכל כחו, ואמרו (ב"ב קס"ד ב') שעיון תפלה הוא מהדברים שאין אדם ניצול מהם, והבטיחו חז"ל (ברכות ל"ב ב') שהמאריך בתפלתו אין תפלתו חוזרת ריקם, ואמרו (ש"נ נ"ד ב') שמאריכין לו ימיו ושנותיו עבור זה, ואמרו (שבת קכ"ז א') שהוא מהדברים שאדם אוכל פירותיהן בעוה"ז והקרן קיימת לו לעוה"ב. אכן חלילה לזלזל בזה כי המזלזל בזה ואין משים לב כלל לכיון מראה כאילו אין מאמין ח"ו שהמתפלל שכינה כנגדו רק צריך להתאמץ ולהשתדל וישרצה עכ"פ לכיון עד כמה שאפשר ולהצטער ע"ז והבא לטהר מסייעין אותו.

גבי לאה (ב"ר פ"ע) קשה היא התפלה שביטלה את הגזירה ולא עוד אלא שקדמתה לאחותה, ואמרו (דב"ר פ"ח) רצונך לידע כחה של תפלה אם אינה עושה כולה עושה חציה כו', ואמרו (ביר" פ"ב דר"ה ה"ה) גבי רב כהנא שהאריך בתפלה משום שהי' מבית עלי וכתובים א"ת יתכפר עון בית עלי בזבח ובמנחה אבל מתכפר הוא בתפלה וזכה עבור זה לאריכות ימים מופלגת ע"ש [ובספספ"ק מבואר דכל תיקון העולמות העליונים ובניינם הוא רק ע"י התפלה וע"י כל תיבה מהתפלה וסידרם מתקן תיקונים נוראים ואין קץ למתן שכתו].

ענין הכונה בתפילה

אמנם מובן שעיקר מעלת התפלה הוא הכונה [אף שיוצאין בדיעבד גם אם כיון רק בפסוק ראשון של ק"ש וברכה ראשונה של שמו"ע] דהא תפלה ילפי' (בתענית ב' א') מדכתיב לעבדו בכל לבבכם איזהו עבודה שהוא בלב זו תפלה ואמרו (סנהדרין ק"ו ב') רחמנא ליבא בעי, ואמרו (ברכות ל"א א') המתפלל צריך שיכוין את לבו לשמים שנא' תכין לבם תקשיב אזנך, ואמרו (דב"ר פ"ב וביר" ברכות פ"ה ה"ה) אם כיון אדם לתפלה יהא מובטח שתפלתו נשמעת, ואמרו (ר"ה י"ח א') שנים שעלו למטה וחוללין שוה או עלו לגרדום ודין שוה זה התפלל ונענה וזה התפלל ולא נענה זה שהתפלל תפלה שלמה נענה וזה שלא התפלל תפלה שלמה לא נענה, ואמרו (תענית ח' א') אין תפלתו של אדם נשמעת אא"כ משים נפשו בכפו דהיינו שמתפלל בכונה ע"ש, ואמרו (פ"ב דאבות) כשאתה מתפלל לפני

3

קצת דיני תפלה שרבים מזלזלים בהן

דברים שחקק הרב זצ"ל בספרו ארחות יושר

אם מפאת אי ידיעה אם מפאת קלות ראש

א. אפי' מי שחלש בטבעו חייב לבא לביהכ"נ בתחילת התפלה ולהתפלל עם הצבור כסדר (מ"ב סי' א' סק"ט וסי' נ"ב סק"א).

ב. המתאחר לבא נקרא פושע ועצל (ברכות מ"ג ב') ובודאי בשם זה יקראוהו לעת"ל אם רגיל בכך כמ"ש (בתנחומא ריש ויקהל) שלעת"ל יקראוהו לאדם ע"ש מעשיו ואין לשער גדול הבושה בזה כמ"ש שלא נבוש ולא נכלם לעולם ועד וכנ"ל.

ג. מי שיכול לבוא לתפלה בזמנה ובשאת נפש מאחר מהתפלה כדי שלא יצטרך להמתין איזה רגעים, וכן מי שיוצא באמצע התפלה או לפני גמרה משום שאין לו סבלנות להמתין כמה דקות אין לך מבזה עבודתו של הקב"ה יותר מזה וכאילו אינו מאמין ששכינה נמצאת בביהכ"נ בשעת התפלה ואיך תתקבל תפלתו. וראוי הוא כבוד שמים להמתין איזה דקות קודם התפלה וכתוב לו הקשבת למצוותי (פירש"י בברכות ו' א' לשון המתנה הוא שתמתין בשביל מצותי אשר צוית) וע"ז מסיים הפסוק ויהי כנהר שלומך וצדקתך כגלי הים ויהי כחול זרעך, ויש בזה גם חילול ה' ר"ל שאומרים כך מתנהגים בני תורה, ואין בזה שום תירוץ אפי' רואין אנשים מזלזלים בזה [או שמדברים במקום שאסור לדבר] ואפי' אנשים חשובים דממ"ג אם יש להם טעם בזה (ומסתמא צריך לדונם לכך זכות שיש להם טעם) אין הטעם שייך אצל אחרים ואם אין להם טעם בודאי גם הם יענשו על זה ולא עוד אלא שאתה גורם להם שיענשו גם עבורך שהכשילו אחרים, והעיקר שבכל דבר צריך לראות מה כתוב בתורה ובשור"ע וזהו רצון ה' והמזלזל בזה הוא בכלל אפיקורוס ח"ו ולעוה"ב לא יקבלו כלל תירוץ זה שראו אחרים מזלזלים בזה.

ד. המאחר ברצון להתפלל וכן היוצא באמצע לעתיד לבא יגרשוהו מביהמ"ק באמצע התפלה ובסופה כמ"ש בס"ח סי' תש"פ. ובירור ברכות רפ"ה כל שאין נכנס לביהכ"נ בעוה"ז אין נכנס בעוה"ב וכנ"ל.

ה. גדולה תפלה יותר מן הקרבנות ויותר ממעשים טובים (ברכות ל"ב ב') וז"א אף יותר מתלמוד תורה (מגילה כ"ז א') ואין לך דבר גדול מן התפלה (תנחומא מקץ סי' ט') וכתב חזו"א באגרת, התפלה אם אמנם היא מצוה מעשית אצלנו כו' הנה אמנם מצוה עיונית וכל שלא יצא חובתו מצד הלב לא עשה גם במעשה מאומה שאין תפלה אלא עבודה בלבד של אדם כמו שאמרו (תענית ב' א') ולעבדו בכל לבבכם איזו היא עבודה כו', היסכנו תפלותינו, אוצר של מלים צפופץ הפה הזה מצות תפלה, לכבד בפה והלב רחוק הלא יספות חטא על פשע כו' עכ"ל, וכ"ש הבא בתחילה בכונה באופן שלא יוכל להתפלל רק במהירות עצומה שא"א לכוין כלל.

ו. אין שום היתר לדלג פסוקי דזמרה רק משום תפלה בצבור ובאקראי, וגם ע"ז רבים מפקפקים וכתבו שמהפך ע"ז כל צינורות התפלה (עי' מ"ב סי' נ"ב סק"א).

ז. המאחר בתפלה ואין מספיק להגיע לשמו"ע עם הצבור ממש מבטל בידים תפילת ותיקין ותפלה בצבור שעיקר מצותה ההתחלה כמ"ש כל הפוסקים (ואם לא יגמור עד קדושה כשיתחיל אח"כ אסור לו להתחיל).

ח. בבוקר יש לומר מודה אני לפניך ה' אלקי ואלקי אבותי שהוצאתני מאפלה לאורה.

ט. כשאומר עוטר ישראל בתפארה ימשמש בתפילין.

י. בפרשת התמיד [בצבור] יש לעמוד.

יא. בשעת ברכות וקדיש אסור לעשות אפי' שום מלאכה קלה.

יב. בשעת קדיש אסור אפי' להרהר בד"ת, ומעשה בחסיד א' שראהו חברו לאחר מותו שפניו מוריקות א"ל שזה עונש מפני שה' מדבר בשעת קדיש (מ"ב סי' נ"ו סק"א).

יג. המדבר בקביעות בשעה שהצבור אומרים שבחו של מקום אפי' כבר אמר זה קודם או שיאמרנה אח"כ הרי זה מבזה עבודתו של מקום, ומצוה לומר כל דבר ביחד עם הצבור כמבואר בשור"ע ובכמה מקומות, וברוב עם הדרת מלך וחז"ל החמירו מאד על הפורש מן הצבור.

יד. מצוה לעמוד בשעת קדיש (סי' נ"ו ס"א) וגם בכל דבר שהקהל נוהגין לעמוד אפי' אם הוא חומרא בעלמא מי שיושב הרי הוא פורש מן הצבור ומבזה כבוד שמים וגם עובר על מה שאמרו (דא"ז פ"ה) אל תהי יושב בין העומדים.

טו. לא יאמרו פסוקי דזמרה במרוצה כי אם בנחת (שור"ע סי' נ"א ס"ח) שזה כאלו מבזה שבחו של מקום (ב"י).

גנזי הדעת

תשובות הרב זצוק"ל ממכון 'דעת נוטה'

צורת אמירת פסוקי דזמרה

שאלה: האם צריך לכוין כוונת השמות, בשעה שמזכיר השמות בפסוקי דזמרה, או ד"ד דרך בברכות צריך.

תשובה: צריך.¹

שאלה: האומר פסוקי דזמרה בלחש האם צריך להשמיע לאוזניו, (כדמצינו גבי תפילה בסי' ק"א ס"ב).

תשובה: ראוי להשמיע לכתחילה.²

שאלה: רבינו (שליט"א) [זצוק"ל] כתב בס' אורחות יושר (תפילה) 'צריך להתפלל בקול רם ונעים', וצ"ב דהמ"ב כתב (סי' ק"א סק"ז) דגם בפסוקי דזמרה טוב שלא להרים קול, וכן מצינו אצל חנה דכתיב רק שפתיה נעות וקולה לא ישמע, ובאותו הזמן עוד לא נתקן תפילת י"ח ונמצא דכל התפילה לא היתה בקול רם.

תשובה: תפילת צרכי שהתפילה חנה כשמונה עשרה לדידן, אבל שאר תפילה צריך בקול אבל לא יותר מדאי.³

שאלה: מש"כ המ"ב (סי' נ"א ס"ק כ') דצריך להתפלל הזמירות כמונה מעות, האם הוא חיוב דלא ראינו נוהגין כן.

תשובה: זה הנהגה נכונה.⁴

1 בשור"ע (סי' ה) כתב 'יכוין בברכתו פירוש המילות, כשיזכיר השם יכוין פירוש קריאתו באדנות שהוא אדון הכל' וכו', ודייק מלשוננו באור לציון (ח"ב פ"א סי"ח) דמשמע מינה דעיקר הכוונה בהזכרת שם שמים הוא בברכות, אבל בשאר התפילה אין צריך לכוין (חזו"מ מבספוק ראשון של ק"ש), אמנם בכף החיים (סי' ה' סק"ז) כתב בשם התיקונין זוהר דכל פעם שמזכיר שם שמים יש לו לכוין, וכ"כ רבינו לשוואל אחר, ששאל אם דוקא בברכות צריך לכוין, והשיב, לאו דווקא בברכות ה"ה בכל דבר ומשום דקאי בברכות נקט בברכות, וכן משמע ממ"ש המשנה ברורה (סי' תרי"א ס"ק י"ז) דלא יענע (הד מיוס) בשעה שאומר השם, וביאר בשער הציון (שם ס"ק מ"ח) 'כי בעת אמירת השם צריך לכוין וכשיסדר בנענוע לא יכוין', וע"ז בהליכות שלמה (פ"א הערה 11) דמ"מ בשעה שקורא שמו"ת אין צריך לכוין. 2 ע"י בטור (שם) דכתב גבי תפילת י"ח 'הדעת נונתנת שיותר טוב להשמיע לאוזניו כי אז יוכל לכוין יותר', וא"כ י"ל הכי אף גבי פסוקי דזמרה, ויעו"ש בב"י דהביא דברי הרשב"א דאיכא מצוה לכתחילה למיעבד הכי, ומשמע דס"ל דאין זה ענין רק שיוכל לכוין וע"ז מה מצוה אית ביה, ועי' בקונטרסי שיעורים (נוסטמאן) נדרים סי' א' אות י"ז) מה שנו"נ אם הוא דין בדיבור והיינו דדיבור חלש שאפי' אינו שומע כאזנו אינו חשוב כדיבור.

3 ולפי זה מש"כ המ"ב שלא להרים קולו, ר"ל יותר מדאי וכמו שסיים דבריו יעו"ש, (וע"ז בבאר היטב שם שכתב שהארי"ל לא היה משמיע קולו אפילו בזמירות), וכן משמע בקיצור שור"ע דכתב בהלכות תפלת שמו"ע (סי' י"ח ס"ז), יזהר להתפלל בלחש וכו' כמ"ש בחנה רק שפתיה נעות וקולה לא ישמע, וע"ז ברמב"ן שכתב (סוף פרשת בא) 'שואין לנו טעם אחר ביצירה הראשונה ואין קל עליון חפץ בתחתונים, מלבד שידע האדם ויודה לאלוקים שבראו, וכוונת רוממות הקול בתפילות וכו', וזו כוונתם כמה שאמרו ז"ל (יושעמי תענית ב' א') ויקראו אל אלוהים בחזקה, מכאן אתה למד שתפילה צריכה קול'.

4 וכן נראה מהמג"א דהנהגה היא לומר פסוקי דזמרה כמונה מעות, דכתב (סי' נ"ג סק"ה) דאפשר להמתין שיעור דחצי שעה עם ישתבח, דזהו שיעור לגמור את כולה.

לעילוי נשמת

משה באשי בן אבא

מרדכי פארשיד בן באשי

סלשאנת בת משהלה

סלשאנת סולאימיני בת ניסים בקשי

חליל שאהרבן בן מולה יצחק גתן

אלעזר שמטוב בן מולה אברהם

זינת יוספזאדה בת מולה אגאגן

ת.נ.צ.ב.ה

לומדי הש"ס של 'שיח התורה' התכנסו למעמד נעלה בסיום הש"ס הראשון לע"נ הרב זצוק"ל

רשמים עזים וגלי הצטרפות ללגיונו של מלך, להימנות בין רבבת הלומדים במפעל 'שיח התורה' שהוקם לע"נ הרב זצוק"ל ע"י מכון 'שיח אמונה' * במעמד השתתפו ושלחו מכתבי חיזוק רבינו הגדול מרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין שליט"א, ומרנן ורבנן הגר"מ אזורי שליט"א, הגר"ד פוברסקי שליט"א, הגר"מ צ' ברגמן שליט"א, הגר"ד כהן שליט"א, הגר"א פינקל שליט"א, הגר"ח פיינשטיין שליט"א, הגר"ד שפירא שליט"א, הגר"י אונגרשד שליט"א, הגר"נ זוכובסקי שליט"א, הגר"ב פנחס שליט"א הגר"ח פ' ברמן שליט"א, הגר"א גרבוז שליט"א, והגר"ד דיסקין שליט"א * המעמד התקיים במעמד בנו של הרב זצוק"ל ונשיא 'שיח אמונה' הגר"ש קניבסקי שליט"א, וחתני הרב זצוק"ל הגר"ש שטיינמן שליט"א ראש ישיבות ארחות תורה וחבר מועצת, הגר"י קולרצקי שליט"א, הגר"ז ברוורמן שליט"א והגר"ד אפשטיין שליט"א * במעמד הובעה ההערכה לכרבת הלומדים בששת המסלולים ב'שיח התורה' המשיבים טובה אמיתית להרב רבינו שמריהו יוסף חיים רבני יעקב ישראל זצוק"ל * דרך אמונה בחדתי

"ברגשות מעורבים, בעוד דמעותינו עדיין צורבים על הילקח מאיתנו אדונינו מורינו ורבינו זצוקללה"ה זיע"א, ומאיך שמחה של מצוה בסיום הש"ס של אלפי הלומדים", כך נפתח סיום הש"ס החדשי הראשון של מפעל התורה 'שיח התורה'. במעמד הסיום הגדול שהתקיים בבית המדרש 'לדרמן' בברכת רשכבה"ג מרן ראש הישיבה שליט"א ובמעמד מרנן ורבנן גדולי ישראל שליט"א, השתתפו חלק מאלפי המסיימים את הש"ס והלומדים בששת מסלולי הלימוד והחיזוק של 'שיח התורה' לע"נ רבינו שמריהו יוסף חיים בן רבינו יעקב ישראל זיע"א.

בפשטות, זכרוננו שפעם נסעו לקברו של אדונינו הגר"א, והיה גם מי מבני הבית שנסע לקבר הרשב"י במירון, שאלו אותו, מה הוא רוצה שיתפללו עליו, רבינו השיב: 'שלא יפריעו לי ללמוד', כששאלו אם יש עוד איזה משהו, רבינו השיב בשלילה, רק בקשה זו, ותו לא, כאשר סיפרתי לרבינו סיפור על אחד מגדולי ישראל ששבזמן שהיה חוק האפלה, והיה אסור להדליק אור, הוא הדליק את הנר, ולמד לאורו, החיילים שהבחינו בכך לקחוהו למעצר, והוא עמד לפני גזר דין מוות, בבקשתו האחרונה הוא ביקש, שכיון שהוא באמצע רמב"ם מוקשה, ויש לו איזה מהלך, הוא מבקש שיניחו לו לגמור את המהלך, ורק אז יבצע את גזר הדין, אדהכי והכי נטרפה השעה, וניצל ממיתה, שאלתי את רבינו, כיצד היה מסוגל ללמוד רמב"ם וליישבו בזמן כל כך קשה, הרי 'שמעתתא בעיא צילתא', רבינו הגיב: 'מאי קמ'ל? פשיטא', רבינו שחי כ"כ בפשיטות, שאין לו בעולמו אלא התורה, ואין דבר אחר בלתי, באמת לא הבין, 'מאי קמ'ל? פשיטא', גם כשנפטרה הרבנית ע"ה, ראו את הרוע הנסוך על רבינו, היה זה בשבת קודש, רבינו היה באמצע לימוד השו"ע חושן משפט, כאשר נודע לו הבשורה המרה, הלך לארון, ולקח שו"ע יור דעה, ולמד הלכות אבילות, זה שמעתי מחתנו הגר"ד אפשטיין שליט"א, כי כשהתורה היא משוש חייו, אז גם בזמנים הקשים ביותר, יש יישוב הדעת מוחלט, ללימוד התורה הק', כעת כאשר כולם מחזירים לו ש"ס אין לך נחת רוח גדול מזה".

מרן הגר"ד פוברסקי שליט"א: "דביקות בתורה בלי גבול"

במעמד מרנן ורבנן גדולי ישראל שליט"א, ובשליחותם של אלפי הלומדים, התקיים מעמד סיום הש"ס, כאשר באמירת ה'הדרן' כובד מרן הגר"ד פוברסקי שליט"א שסיים את מסכת נדה ואת הש"ס כולו, לע"נ הרב זצוק"ל.

כמשאו לאחר הסיום אמר מרן הגר"ד שליט"א: "אין מתאים יותר ממעמד כזה של כבוד התורה לזכר נשמתו של מרן שר התורה זצוק"ל אשר כל ימיו היה דבוק לתורה באופן מיוחד, הזיכרון שיש לכולם ממנו הוא לראות אותו שקוע בתוך הגמרא וידו אוזחת בסימניה דף אחר דף. כבר סיפרתי בשבעה שפעם נכנסתי אליו וראיתי איך שהוא שקוע בלימוד, אמרתי לו, רבי חיים אני מקנא בך שככה אתה יושב ולומד, הרים רבי חיים את עיניו מהגמרא ואמר לי בתמהון, וכי מה אתה רוצה שאני יעשה שאני אחטוב עצמי? זה היה רבי חיים, ההרגשה שלו היתה שלהפסיק ללמוד רגע זה להפוך להיות חוטב עצים, ככה הוא חי וכך הוא גדל. זכות גדולה היא ללומדים ולתומכים במפעל הקדוש הזה". לאחר מכן באמירת הקדיש כובד בנו של מרן זצוק"ל, הגר"ש קניבסקי שליט"א,

מכתב ברכתו המיוחד של רבינו הגדול מרן ראש הישיבה שליט"א

במרכז המעמד, מיד לאחר סיום הש"ס, הוקרא מכתבו המיוחד של רשכבה"ג מרן ראש הישיבה שליט"א, שנשלח לכבודה של תורה, לרומם קרנם של אלפי הלומדים והמסיימים את הש"ס במסגרת 'שיח התורה', ובו דברים במעלתם של כל אחד ואחד מהם. את מכתב רשכבה"ג מרן ראש הישיבה שליט"א הקריא

לכבודה של תורה התקבצו ובאו מאות מבני התורה, למעמד מעלה של סיום הש"ס שנלמד מיום פטירתו של רבינו מרן רשכבה"ג זצוקללה"ה, ב'שיח אמונה' שהוקם ע"י מכון 'שיח אמונה' בראשות בנו הגר"ש קניבסקי שליט"א, כדי להכיר טובה נאמנה למרן זצוק"ל, בלימוד בדרכו, בספריו, ולאור תורתו אותה הנחיל לרבים במשך כל ימי חייו.

לקראת פתיחת המעמד השלימו הלומדים בכל רחבי הארץ והעולם את הדף שמוטל עליהם במסגרת מסלול 'לאור' במפעל 'שיח התורה', כשרבים מהם התכנסו לכנסייה שהיא לשם שמים, במעמד זכרון של תורה לטובת נשמתו של רבינו הרב זצוק"ל בעת סיום הש"ס הראשון.

את המעמד הנחה בטוב טעם ודעת הרה"ג רבי משה מרדכי אנגלרד שליט"א משגיח ישיבת תורת חיים בבני ברק, שעמד בדבריו על הזכות העצומה להיות חבר בלגיונו של מלך, הממשיכים בדרכו של רבינו בעל ה'דרך אמונה' זיע"א, לומדים בדרכו ובתורתו, לאורו ובמשנתו, כל יום ויום מאז הסתלק הענן ונשבה ארון הקודש.

דברי פתיחה נשא ראש ישיבת 'עטרת שלמה' הגר"ח פיינשטיין שליט"א, שעמד בדבריו, על השמחה הגדולה של סיום לגומרה של תורה ושהיא מעיקר הדין, ומלבד ענין הסיום, יש ענין מיוחד של שמחה, כמבואר בגמ' שבעצרת כו"ע מודו דבעינן 'לכם', וברש"י ביאר הטעם בזה כי בזה מראים שהתורה חביבה ומקובלת עלינו, את דבריו חתם בברכה למפעל הגדול 'שיח אמונה' בנשיאות הגר"ש קניבסקי שליט"א, שימשיכו במפעלותם להאיר את העולם באור התורה.

הגר"א מן שליט"א: "הש"ס נרשב!!!"

דברי מספד וזכרון מן הקודש פנימה, נשא תלמידו חביבו של רבינו זצוקללה"ה, הגר"א מן שליט"א מראשי ישיבת אור ישראל, כשבדבריו הביא את מה שסיפר לו ר"י שטר, כאשר הסיע את החזו"א, ולפתע ברחובה של עיר ראו את רבינו צועד, גשם עז ירד אז בחוק, ורבינו נרשב, החזו"א הורה לעצור, ונימק: 'הש"ס נרשב'. עוד סיפר על כך ששאל לרבינו, מדוע נערי בר מצוה שבאים לבקש עיצה מה יוכלו לקבל על עצמם, רבינו משיב להם, ללמוד את כל הש"ס, וכי נער צעיר יש לו יכולות לזה בכלל, ורבינו השיב בפשטות: 'לא בלילה אחד'. עוד ציין, שבסימוי המסכתות הבודדים, לא ראו על רבינו משהו מיוחד, אבל בסיום הש"ס, שהיה גם סיום על כל התורה כולה, בערב פסח, ראו על רבינו שמחה מיוחדת, הש"ס היה חביב בעיניו עד לאחת.

"באחת ההזדמנויות", המשיך הגר"א מן שליט"א וסיפר, 'שח לי רבינו על כך, שפעם נזדמן אצל הגר"א מלצר, והגר"א אמר לו על דברי הגמ' בסוטה, אמר ר"י לא תיתני ענוה דאיכא אנא, ולכאורה קשה, וכי איזה ענוה זו, שאמרו בשם הגר"א שיש תנא בירושלמי שנקרא 'אנא', והכוונה שכל זמן שהוא קיים עדיין לא נתבטלה ענוה, הוסיף לי רבינו, שאין כזה שם של תנא בשום מקום, ורק בירושלמי בשבת יש תנא בשם 'אנא', ואולי הגר"א גרס בסוף סוטה 'אנא', שאלתי את רבינו בפליאה, מדוע לא אמר זאת לרא"ז, רבינו השיב לי: 'זה לא דרך ארץ, לפי החשבון היה אז רבינו לכל היותר בן 26!!!'.

"שלא יפריעו לי ללמוד"

"אצל רבינו לא היה שום הרגשה כל הזמן שעשיתי איזה משהו גדול הכל היה

חזב"ג וראש ישיבת ארחות תורה הגר"א גרבוז שליט"א. בדבריו כתב מרן ראש הישיבה שליט"א: "שמחה גדולה היא כאשר זכו לסיים את הש"ס לעילוי נשמתו של שר התורה מרן רבינו שמריהו יוסף חיים קניבסקי זצוק"ל, בלימוד הרבים ע"י 'שיח התורה' שנוסד ע"י בנו הגר"ש קניבסקי שליט"א, לקבוע סדרי לימוד לעילוי נשמתו הטהורה, בסדר הש"ס, וגם בספריו הרבים, ובדרכי הלימוד שלו, ואף שסיום זה הוא בשותפות, אין זה שותפות שמתחלקת לחלקים כמו שותפות גשמית, אלא זו שותפות רוחנית, שהיא תוספת באיכות, שכולם שותפים בש"ס, ולכל אחד מן הלומדים יש חלק בש"ס שלם".

מרן הגר"מ אזרחי שליט"א: "המרא דשמעתתא של הסיימים"

מרן הגר"מ אזרחי שליט"א, נשא דברי חיזוק לגדול המעמד, "דווקא כאן בבית מדרשו של רבינו 'לדרמן', אשר כאן היה לימודו ותפילתו של רבינו במשך עשרות שנים, ובודאי יש עליו נשמה גדול בסיימים האלו, שרבינו היה המרא דשמעתתא שלהם, שמחתו של רבינו לא היתה רק בסיימים שלו, אלא בכל סיום של כל ענין צעיר, כל ספר שחיבר צורב צעיר, רבינו היה מעלעל בדפים, כאילו היה זה ספר שלו. בהזדמנויות שזכיתי להיות לידו בעת לימודו, לא עניין אותו שום דבר, כל הריכוז, הכל, התרכז בדף אחד של תורה, וכל מי שלוקח חלק במפעל הגדול הזה, הרי זו זכות גדולה".

מרן הגר"ד כהן שליט"א: "אין דבר הראוי יותר לעשות לזכותו הקדושה להחדיר המושגים והשאיפות לסיים מסכתות וללמוד את הש"ס"

אלפי הלומדים והמסיימים זכו גם למכתב ברכתו של ראש ישיבת חברון, הגאון הגדול רבי דוד כהן שליט"א, אשר עקב שהותו בחו"ל, נבצר ממנו להגיע למעמד, במכתבו כתב הגאון הגדול שליט"א:

"והנה עכשיו שעומדים לסיים את הש"ס לעילוי נשמתו הטהורה, הרי אין דבר הראוי יותר לעשות לזכותו הקדושה להחדיר המושגים והשאיפות לסיים מסכתות וללמוד את הש"ס, ובודאי תעמוד זכות זו לכל המסיימים שיזכו להמשיך ביתר שאת ביגיעת וידעת התורה, ויזכו לרב טוב מן השמים וכל מילי דמיטב".

"סדר לימוד כזה, זה הנחת רוח הכי גדול בשבילי"

לקראת חתימת המעמד, נשא דברים נכדו מקורבו, הרה"ג רבי יעקב ישראל קניבסקי שליט"א, שהזכיר את המעלות שיש בתוכנית של 'שיח אמונה', 'כאשר נלקח מעמנו ארון הקודש, אמרנו שבדאי סדר לימוד כזה זה הנחת רוח הכי גדול בשבילי, עם כל התוכניות שיש כאן, אך יש בזה שני נקודות חשובות, אחת, הרב הדגיש כל חייו, שיהיה צריך שיהיה לו 'חובות', סדר לימוד מיוחד, שהוא חוק בל יעבור, וזה המטרה גם בתוכניות המגוונות, שכל אחד ימצא לעצמו, סדר לימוד קבוע ומיוחד, עוד נקודה חשובה, בתוכניות הקיימות, ובעזה"י בתוכניות שיפתחו, יש ענין של לימוד דברים שלא רגילים להם כל כך, וזה גם היה נקודה שהרב עודד ולימד אותנו במשך כל חייו, אאמו"ר תמיד אומר שיש ת"ח שהוא ת"ח בעירובין, או ת"ח בחושן משפט, וכד', אבל אצל הרב ראינו שהכל היה שייך אליו, על הכל היה אפשר לדבר איתו, וזה גם המטרה ב'שיח התורה' להחדיר לימודים מגוונים בכל מקצועות התורה, גם דברים שפחות לומדים".

בסיום המעמד הנרגש, התקיימה חלוקת המלגות למאות הזוכים לתמידי החכמים ובני הישיבות שלמדו את הש"ס לע"ג הרב זצוק"ל וכן השתתפו בכל מסלולי הלימוד והחיזוק של 'שיח התורה'. ממכון 'שיח אמונה' נמסר, כי הלומדים שעלו בגורל ולא עלה בידם להשתתף במעמד הסיים, יוכלו לקבל את זכיותם בבית הרב זצוק"ל. לברורים בנוגע לזכיות יש לפנות למכון שיח אמונה בדוא"ל se3077700@gmail.com.

י. גרשון אדלשטיין
ראב"ד 17, בני ברק

בס"ד
ה'תשפ"א

לכבוד הקהל הקדוש המתכנסים לשמחה של מצוה לגמור של תורה, שלי' ורב ברכה.

שמחה גדולה היא כאשר זכו לסיים את הש"ס לעילוי נשמתו של שר התורה מרן רבינו שמריהו יוסף חיים קניבסקי זצוק"ל, בלימוד הרבים ע"י 'שיח התורה' שנוסד ע"י בנו הגר"ש קניבסקי שליט"א, לקבוע סדרי לימוד לעילוי נשמתו הטהורה, בסדר הש"ס, וגם בספריו הרבים, ובדרכי הלימוד שלו, קורא אני עליכם דברי הגמ' במנחות (ח, א) אשריכם תלמידי חכמים שדברי תורה חביבין עליכם ביותר, קרא עליו המקרא הזה מה אהבני ותרתי כל היום היא שיחתי וגו', ואף שסיום זה הוא בשותפות, אך אין זה שותפות שמתחלקת לחלקים כמו שותפות גשמית, אלא זו שותפות רוחנית, שהיא תוספת באיכות, שכולם שותפים בש"ס, ולכל אחד מן הלומדים יש חלק בש"ס שלם.

בחתי' זכות גדולה היא להשתתף בסדרי הלימוד והחיזוק ע"י 'שיח התורה', כל אחד במה שליבו חפץ, והוא גם הכרת הטוב שאנו חייבים להחדיר לבני חיים זצוק"ל על מה שהשפיע על כל הציבור בחייו חייתו, להוסיף זמירות עצומות בעולם הבא לנשמתו בגניז מרומים, כי אין סוף לתענוגי העולם הבא, שעליהם נאמר (ישעיה סד ג) 'עין לא ראתה אלוהים זולתך, ובודאי יהיה מליץ יושר על כל העושים לזכותו, ויהי רצון שיצאנו כל אחד ואחד מכלל ישראל לעשוק בתורה, ולקיים את כל דברי התורה, ולחיים טובים ומאשרים'.

הגר"י שפירא: "חסר לנו האורים והתומים"

ראש ישיבת באר יעקב הגאון רבי דוד יצחק שפירא שליט"א, עמד בדבריו, על החלל העצום שחסר בעת שרבינו איננו איתנו, ואמר, שכעת בפטירתו חסר לנו האורים ותומים, וחסר לנו הרוח הקודש, הוא הביא מה ששמע מאביו מרן הגר"מ ש' שפירא זצוק"ל, ש'עוד בבחרותו ראו על רבינו שהוא יהי' מגדולי ישראל.

"במשנה מבואר שכל הלומד תורה לשמה נהנין ממנו עיצה ותושיה ומבו' בראשונים שהכונה לרוח הקודש, ורוח הקודש זה לאו דוקא בתשובות שהשיב מרוח קדשו, אלא זה משפיע על כל העולם, כי הרי רוח הקודש מקורה הוא מהאור שנגזר בששת ימי בראשית, והוא נמצא בתורה, ומי שעמל בתורה הרי זה מתגלה לו, ורבינו זכה לזה, ומי יודע בזכות זה, כמה תורה שזה השפיע, בכל העולם, כמה תלמידי חכמים, שישבו על סוגיא ונפתחו לה שערי חכמה, ועכשיו זה חסר, ספריו של רבינו היו לשם דבר, ובכל מקום בעולם, כל מקום אשר דבר המלך ששון ושמחה".

"בעת פטירתו של רבינו מרן בעל הקה"י זצוק"ל היו קולות בבני ברק שרבינו לא ימשיך לקבל כמוהו, רבינו עסוק בתורה, ואינו בסגנון הזה, אאמו"ר מרן הגר"מ ש' זצ"ל אמר לי רבינו יקבל בדיוק כמו אביו, וכך הוה, את המינוי לזה קיבל רבינו מדברי רבי מאיר, 'כל הלומד תורה לשמה וכו' ונהנין ממנו עצה ותושיה'. כאשר ישב רבינו שבעה, באתי לנחמו, ובירכתי ברוך שחלק, ונימקתי, שבכל הפעמים זה יכול לגרום ביטול תורה, אבל כעת רבינו פטור מללמוד, ולכן אני מברך, רבינו אמר לי להגיד ברוך שם, אמרתי לו זה נגד כיבוד אב ואם, כך ציווני אאמו"ר.

"עוד ענין מיוחד במינו אצל רבינו, זה מה שנתן עיניו וליבו להיות מיצר ודואג על כל כלל ישראל, היה איהו ענין רפואי אצל אאמו"ר והרופאים גמרו בדעתם לכרות את רגלו, לאחר ששאלתי את רבינו, ואמר שלא צריך, ביטלנו את הטיפול, ואאמו"ר חי כך עוד הרבה זמן, לטענת הרופאים, היה צריך ח"ו להיפטר מן העולם לאחר כמה ימים, רוח קדשו של רבינו היה בדרך כלל בצניעות, הוא היה אומר מסתמא צריך לעשות כך, אבל זה היה ברוח הקודש".

"בתקופה האחרונה זה כבר היה פתוח יותר, ראינו את זה בחוש, כאשר הגעתי בפעם האחרונה ראיתי בחוש, כיצד רוח הקודש מדברת מתוך גרונו, ורבינו אף לא מסתיר זאת, כח התורה, אצל רבינו היה יותר מהכל, יודעים כולם שבמלחמת המפרץ, רבינו הורה שאין מה לפחד כלל, לאחר שנים שאלו את הרבנית ע"ה כיצד הורה כן רבינו, היא אמרה, שרבינו הסביר לה, שאם היו יודעים אנשים כמה דפי גמרא מקיפים את בני ברק, לא היו מפחדים, ברוך ה' שכעת זוכים לסיים ש"ס לעילוי נשמתו הטהורה, ובודאי שרבינו שמח בזה, ויה"ר שיהיה מליץ יושר על כולם".

דברי ברכה נשמעו מראש עיריית בני ברק ומקורבו של מרן זצוק"ל הרב אברהם רובינשטיין ה"ו, שנשא דברים קצרים ואמר, שאם היו רוצים לשמוע את תמצית חייו של רבינו, והמורשת שאותה השאיר לנו לצוה, אז אנחנו יודעים שזה פשוט ללמוד וללמוד וללמוד תשעים ושלוש שנים ברציפות ללא הפסק.

מרן הגר"מ צ' ברגמן שליט"א: "הזכות של כבוד התורה"

מרן הגר"מ צ' ברגמן שליט"א נשא דברי ברכה לכל הלומדים והמסיימים, בדבריו אמר, "כל ההולכים בדרכיו של מרן הגר"ח זצ"ל, הרי יש להם את הזכות הזו של כבוד התורה, וזכותו של רבינו הגדול זע"א, תעמוד להם שתשרה שכינה במעשי ידיהם, ונושע מכל צרותינו, ובקרב נזכה לביאת משיח צדקינו בב"א".

חזון שיח

הוראות והנהגות מרן החזו"א זללה"ה כפי שנרשמו בכתבי הרב זצוק"ל

א] טבילת עזרא אינו דוחה תפלה בצבור (ר"ש קוסובסקי ז"ל וכו' במ"ב ס"ב פ"ח סק"ב ע"ש)

ב] ה' מתעטף בטלית ומניח תפילין בחדרו ונכנס לביהכ"נ שבביתו להתפלל (רמ"ג, ועי' או"ח סי' כ"ה ס"ב)

ג] ה' מתפלל כותיקין כל השנה גם בשבת ויו"ט ומוטב להתפלל כותיקין ואפי' ביחידות וכן ה' נוהג כשלא ה' לו מנין (וכ"כ בבה"ל סי' נ"ט מחק תיבת נ"ט, ותיקן: נ"ח ד"ה ומצוה ועי' במעש"ר סי' כ"ה) מיהו כשהמנין שלו התאחרו קצת לבא המתין זמן מועט למנין אף שנתאחר איזה מינוט אחר הנץ ואמרו בשמו שותיקין אין הכונה ממש ברגע הנץ דלא מסתבר שהותיקין המתין בשירה חדשה וגם קשה לצמצם אלא בערך ואפי' משהו לפניו או לאחריו (וכן משמע קצת בגמ' שרב ברוחא עלה בידו פ"א לכיון ממש הרגע ולא פסק חוכא מפומי' כולי יומא עי' ברכות ט' ב' ובתוס' וברבנו יונה)

ד] לא ה' ניחא לו שיסתכלו בשעון לצמצם הנץ ואמר דהוי כעין עושה תפלתו קבע (רמ"ג)

ה] שאלוהו אם ראוי להתפלל במהירות כדי להגיע ש"ע להנץ והשיב גם להתפלה יש חשיבות ולא רק להזמן

ו] ה' עומד בברוך שאמר וביברך דוד ובישתבח ועלינו (וכ"כ במ"ב סי' נ"א סק"א וברמ"א שם ס"ז ובאו"ח סי' נ"ג ס"א וסי' קל"ב ס"ב וע"ל אות ס"ו)

ז] ה' עומד לפני שהתחילו ויברך דוד (עי' רמ"א סי' נ"א ס"ז)

ח] שאלתי אם הגיע לברוך ה' לעולם אמן ואמן ושומע אז ברכה אם יכול לכיון שיעלה האמן גם להברכה והשיב שאינו עולה (ועי' מ"ב סי' ס"א סוף סק"ח וסי' קכ"ד סק"ד וכו' ש כאן)

ט] יתגדל ויתקדש בציר"י (וכדעת הגר"א במעש"ר סי' נ"ד) וכ"כ במ"ב סי' נ"ו סק"ב)

י] כרעותי' בדגש הכף (וכ"ה במעש"ר סי' נ"ד) ומפסיק ואח"כ אומר וימליך כו' (רמ"ג וכו' במ"ב סי' נ"ו סק"ב) וכן מפסיק מעט בין ברא לכרעותי' (רמ"ג)

יא] שמענו בשמו שמותר לענות אמן בידים הצריכות נטילה (רמ"ג, והוא תמוה לכאן עי' רמ"א או"ח סי' פ"ד ובירו' ע"ז פ"ג ה"ד ואולי ס"ל דדינו אמצעי של מרחץ ע"ש במ"ב סק"ז ולפ"ז דוקא בנגע במקומות המכוסים אבל אם ידיו מטונפות ממש אסור כמש"כ המ"ב בסי' פ"ה סקט"ו)

מתוך קונטרס הזכרונות

תגיד ליעקב

מתורת מרן רבנו הקהלות יעקב זללה"ה

כל תפלה שהיא לש"ש אינה חוזרת ריקם

ראוי לכל אחד לקבוע תפלה מיוחדת אחרי שמו"ע אחר אמירת פסוק יהיו לרצון להתפלל על הצלחה בתורה וביר"ש ולהנצל מיצה"ר ולהתפלל על כבוד שמים ית"ש שיתקדש בעולם ולהתפלל בכל לשון שיבחר, ע"ד עניניו הפרטיים היום יומיים שיהא לטובה ושלא יכשל ח"ו בהם באיזו חטא ועון.

אף שיעברו שנים על שנים וידמה לו שאינו פועל כלום בתפלתו ידע נאמנה שאין תפלתו ח"ו לבטלה כי ברוב הימים ימצאו דכל תפלה שהיא לש"ש אינה חוזרת ריקם.

דו"ש ומברכו בכל טוב ובהצלחה בתורה ויר"ש

יעקב ישראל קניבסקי

קריינא דאיגרתא נ"ד

שמונה עשרה ללא קריאת שמע וברכותיה

אברך שהיה אומר בלילה שיעור לבע"ב ולאחר השיעור התפללו תפילת "ערבית", רצה בקביעות להתחיל שמו"ע ללא ק"ש וברכותיה מכיון שהוא היה מתפלל יותר לאט מלומדי השיעור, א"ל רבינו זיע"א: הגם שלהלכה בתפילת מעריב אם פגע בציבור שמתפלל שמו"ע א"צ לסמוך גאולה לתפילה אעפ"כ "בקביעות" אין לבטל מלסמוך גאולה לתפילה שהוא דינא דגמ'.

תפילתו של רבינו מרן בעל הקה"י זצוקללה"ה

מתפילותיו של רבינו זיע"א נשתרשו בלבי כמה פרטים. תפלת אהבה רבה, איך שהיה מתחנן "והאר ענינו בתורתך ודבק לבנו במצוותיך ויחד לבנו לאהבה וליראה את שמך" והיה נאנח מקירות לבו. ופעמים רבות ראיתי שזלגו מעיניו דמעות בתחנונים אלו. אשרי עין ראתה זאת!

ואת תפלת "עזרת אבותינו" כשלפעמים כבר עמדו בני הישיבה בתפלת הלחש ושמענו את רבינו שאחז עוד בתפלה זו, איך שהיה מנגן מילה אחר מילה כמונה מעות בניגון המיוחד שלו, וכמה חיזוק באמונה שאבנו מתפלה זו, ושהרגשנו בשעת אמירתו "ומבלעדיך אין לנו מלך גואל ומושיע" את הדברים כפשוטן, וכשהיה מנגן משפיל גאים וכו' ועוזר דלים, שמענו את פירוש המלות והרגשנו את מה שנאמר "תועבת ה' כל גבה לב", וכשהיה רבינו נאנח באמירת ועונה לעמו בעת שועם אליו הרגשנו הדברים - שנענים ע"י תפלה, ובעיקר שהגיע רבינו לאמירת "צור ישראל" איך שהיה מבקש בתחנונים, "קומה בעזרת ישראל", - היתה הרגשה טובה - רבינו מבקש עלינו קומה בעזרת ישראל...

ישיבה לפני המתפלל

כשרבינו חפש מקום לשבת בעת חזרת הש"ץ ומסתכל אנה ואנה אם עומדים שמו"ע ואיפה יכול לשבת, ולפעמים כשכבר התישב והבחין במי שעומד שמו"ע היה קם ממקומו כמי שהכישו נחשו ראינו בחוש את הפחד של רבינו לא לעבור ח"ו על סעיף בשו"ע.

הלכות והליכות הקה"י

הרב זצוקל עובר לפני העמוד ביאצייט של אביו רבינו הקהילות יעקב זצוק"ל

שיעורי הירושלמי

נמסרים לטובת נשמת רבינו מרן זצוק"ל

ע"י בנו הגאון רבי יצחק שאול קניבסקי שליט"א

בכל יום בשעה 13:50

לאחר תפילת מנחה בבית המדרש לדרמן

עם תחילת הלימוד במסכת דמאי

ניתן לשומעם במערכת 'קול הלשון'

ובמספר ישיר 073-321-2004

מרשימות תלמידים

בענייני תפילה

רשימות שנכתבו ע"י תלמידי הרב זצ"ל, כפי מה שראו בעיניהם

- שח היר"ש שליט"א, שפעם אלו הרבנית ע"ה, שאלה את בעלה - הרב כ"צ: "כיבד אתה מצליח לכיוון בכל השמות הקדושים שבתפילה?", הרב כ"צ ק"ל השיב: "כשמתרשמים לכיוון את מה שכתוב בהלכה, מתרשמים, הכל ההרצא עושה", ותמיד אבא חופר על פה: "לאט לאט, מכוונים ומתרשמים".
- סיפר הרב כ"צ שהחזיקו אחר בחודש אחר הניתוח התפלל בישיבה אל שמונה עשרה וקדושה, רק לקדושה ובא לציון קם, כנראה שלכה היה לו כח לקום.
- אחד ניסה לומר להרב כ"צ שהסליחות עם פירוש צמוד וכדו', יש כמה חוסר טעם כיון שאומרים ונעצרים, ומסתכלים בכל רגע, אך הרב כ"צ לא קיבל את דבריו, והלה הציע שאולי יכינו את הפירוש לפני התפילה, אמר הרב כ"צ שכך אפשר לשכוח.
- שח היר"ש שליט"א: "אמא הרבנית ע"ה, על אלף חביבותה המיוחדת לתפילת הנץ, ולתפילה בציבור בכלל, כשהיו היעדים בבית, הייתה אמא נשארת עם היעדים, ומתפללת ביחידות, לעצמה, שאשה על אלף שהיא מחוייבת בתפילה, כשעול הבית עדיין על צבה, הרי היא מחוייבת לבית, כדי לסייע לבעלה, כי כהו תפקידה".
- באחת ההפדמוניות, עמד יעד אחד הרב כ"צ בתפלת מנחה, ונענע ראשו לצדדים במסך תפילתו, לאחר התפילה, קרא לו הרב כ"צ ואמר לו, שכאשר מנענע את הראש קדימה ואחור, פה נקרא שאומר כן, וכשמנענע את הראש לצדדים פה נקרא שאומר לא, האם אתה רוצה לומר להקב"ה כן או לומר לא. לאחר מ"כ שאל אותו בנו היר"ש שליט"א אם כוונתו להא דבמשנ"ב כתוב שפה דרך שחל ויטאוה, א"ל הרב כ"צ, נכון, אבל את פה היעד לא היה מבין.
- שאלו להרב כ"צ איך לשמר לכל השנה החיפוק של ימים נוראים? אמר הרב כ"צ 'תפלה בכוונה'.
- אחד אמר להרב כ"צ שהוא בעל תפלה ביום כיפור ומפחד, אמר לו הרב כ"צ 'תפילה לא מליקה'.
- אמר הרב כ"צ: 'אפשר לומר תפלת השל"ה בשבת ער"ח סיון, כי תפלה אפשר'.
- יהודי התאונן בפני הרב כ"צ על קשיים שיש לו, אמר לו הרב כ"צ: 'ככה פה בעולם הפה, אין דבר שאין בו קשיים, ובכוונה עושים משמים שיהיה קשיים בכל דבר, כדי שהאדם יתפלל לה'.
- יהודי ביקש סיוע לפרנסה, אמר לו הרב כ"צ: 'הסיוע הכי טובה פה להתפלל, ופה מועיל יותר מהכל'.
- ביקשו לשאול בדחיפות על יהודי שעבר על איסור כרת מסוים, וכבר מתו לו שתי ילדים והשאר חוששים, מה צריכים לעשות? השיב הרב כ"צ שיתפללו לה' בפה ויבקשו ממנו רחמים בכל נוסח שרוצים.
- היה קהילה בחו"ל, שהייתה שם יעדה קטנה, שכל התעוררה מניתוח כבר פמן רב, ושאלו להרב כ"צ, במה להתחמק, אמר הרב כ"צ: 'שיתפללו, וילמדו הלכות טריפות'.
- יהודי התלונן בפני הרב כ"צ שקשה לו בשידוכים, ורוצה ברכה שילך קל. אמר לו הרב כ"צ: 'הלא ביא' (סוטה ב' א' ועוד) כתוב שקשה לפיוסן ואתה רוצה שיהיה קל, אין ברירה כך פה הולך, תתפלל שיהיה מהר'.
- בקהילה שקרו שם כמה מקרים, שנפטרו אחד מההורים באופן לא רציני, ושאלו להרב כ"צ, במה להתחמק, אמר להם הרב כ"צ: 'להתפלל שחרית בנץ החמה'.
- אחד שאל להרב כ"צ, מה לעשות עם בנו שסובל מכפייתיות ברוחניות, אמר לו הרב כ"צ: 'להתפלל'.
- בני ישיבה, באו להרב כ"צ, ובפיהם שאלה: 'בכל שנה חמישים בחורים מתאריסים, והשנה בקושי ארבע התארוסו, ולא כו בלבד, אלא שסם כמה התארוסו, וחלקם עזבו שידוך מה להתחמק, מה לעשות', אמר להם הרב כ"צ עצה אחת. 'להתפלל'.
- אחד שאל להרב כ"צ, איך פזכים שהתפילות יתקבלו בשמים בר"ה, השיב הרב כ"צ: 'להתפלל בכל שלם'.
- שאלו להרב כ"צ, היכן עדיף להתפלל בכותל או במירון, השיב הרב כ"צ: 'בכותל'.

מעמד סיום הש"ס הראשון של אלפי לומדי 'שיח התורה'

שיחת חולין

מהנעשה והמתחדש בעניני דיומא

בשורה טובה לשוחרי התורה, כאשר בתקופה הזו נמצאים רבני מכוני 'שיח אמונה', לקראת סיום מלאכת הקודש בהכנת המפתחות המפורשים על 'דרך אמונה' הלכות שמיטה ויובל מהדורת 'שיח אמונה'. עם תחילת שנת השמיטה מיהרו ב'שיח אמונה' את הוצאת הספר, שאכן האיר באור יקרות את תורת השמיטה השנה, אולם במקביל המשיכו צוות המכון לעבוד על הכנת המפתחות, כאשר כעת בס"ד נמצאים לקראת סיום המלאכה הכבירה, ביצירת מפתח נוח למציאת כל דיני השמיטה מתוך ספרו הגדול של הרב זצוק"ל כולל הביאורים והמוספים שבמהדורת 'שיח אמונה'.

מעמד נכבד לכבודה של תורה התקיים בהכנסת ספר תורה לבית הרב זצוק"ל ע"י מוסדות דרך אמונה שבראשות הגרא"ש כהן שליט"א. ספר התורה הוכנס למנין המתקיים בקביעות בבית הרב זצוק"ל, כשכתיבת האותיות התקיימה בבית הרב זצוק"ל, בשילוב שמחה של מצוה בצל האבל הכבד והחלל העצום.

בימים האחרונים התקיים סיום מסכת פאה בשיעורי הירושלמי הנמסרים לע"נ הרב זצוק"ל על ידי בנו הגאון רבי יצחק שאול קניבסקי שליט"א בבית המדרש 'לדרמן', בכל יום לאחר תפילת מנחה. כשלאחר מכן התחילו בשיעור בלימוד מסכת דמאי. השיעור היומי מתקיים מלבד השיעור הקבוע בכל מוצאי שבת קודש בבית הרב זצוק"ל כשתלמידי הרב זצוק"ל ובני המשפחה מקדישים את הלימוד לשוכת נשמת הרב זצוק"ל.

בסיום מעמד סיום הש"ס הראשון שנלמד ע"י לומדי 'שיח התורה', התקיימה חלוקת המלגות למאות הזוכים תלמידי החכמים ובני הישיבות שלמדו את הש"ס לע"נ הרב זצוק"ל וכן השתתפו בכל מסלולי הלימוד והחיוזן של 'שיח התורה'. הלומדים שעלו בגורל ולא עלה בידם להשתתף במעמד הסיום, יוכלו לקבל את זכיותם בבית הרב זצוק"ל רחוב רשב"ם 23 בני ברק. לברורים בנוגע לזכיות יש לפנות למכון שיח אמונה בדוא"ל:

se3077700@gmail.com

תיקון טעות: עקב תקלה טכנית בלוח הלימוד של 'שיח התורה' לחודשים סיון ותמוז, שבגינה נרשם חומר הלימוד של אחד הימים מספר פעמים, נמסר ממכון 'שיח אמונה' כי יש לדלג בכל יום לחומר הלימוד של שני ימים קדימה, כשבמהדורה הבאה של הלוח תתוקן הטעות אי"ה.

מכון 'שיח אמונה'

להארכת ספרי מדרש ופוסקים הנ"ל קניבסקי זצוק"ל

של: 03-30-77700 < פקס 072-2606425

שלמסר לשמיעת שיעורי השמיטה

מהגאון רבי יצחק שאול קניבסקי שליט"א

03-308-5000

להרשמה לקבלת העלון se3077700@gmail.com

מילה בסלע

מה שנעשה ע"י תפילת נברא לא נחשב 'בידי שמים'

דברים ה' כ"ו מי יתן וגו', המקום ב"ה מניח את הבחירה ביד האדם, אבל האדם רשאי להכריח את רעהו לעבודתו ית' בין בכפי' בין בפיתוי ולא הוי ביטול הבחירה כיון דהמעשה עושה בבחירה וכל ישראל כאיש אחד והיינו מי יתן שיהי' בין צדיקי הדור משתדלים לקרב לב כל העם לעבודתו

מה נהדר

מראות הוד משולחנו של הרב זצוק"ל בימים אלו

גאב"ד בד"ץ בני ברק הגר"ש רוננברג שליט"א בהכנסת ספר תורה לבית הרב זצוק"ל ע"י מוסדות 'דרך אמונה'

תלמידי תלמוד תורה 'דרכי אבותינו' ממודיעין עילית במבחן בבית הרב זצוק"ל אצל בנו הגר"ש קניבסקי שליט"א

תלמידי תלמוד תורה 'עטרת שלמה' מבני ברק במבחן בבית הרב זצוק"ל אצל בנו הגר"ש קניבסקי שליט"א

תלמידי תלמוד תורה 'והגדת' מפסגת זאב מתברכים בבית הרב זצוק"ל אצל בנו הגר"ש קניבסקי שליט"א

לע"נ מרן רבינו זצוק"ל

הונצח ע"י תלמידו ומקורבו המובהק

הגאון רבי אברהם ישעיהו שטרן שליט"א

גיליון מס' 478 פרשת קרח
תשפ"ב שנה עשירית

לעילוי נשמת הרבני
איש החסד מציל נרדף מרדפיו בימי עברה וזעם
מרדכי יוסף בן ר' אברהם קוזמה ז"ל
נלב"ע כ"ז סיון תשל"ח
הונצח על ידי בתו שתחי' ונכדיו לאו"ט

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל

מקור שי"ח פי לא טוב אנכי מאבתי

כשם שהיה רבינו זיע"א מסור שלא לנוד מכל זיו מדברי השו"ע ונו"כ, כן היה מסור בכל ליבו שלא לחדש דבר שלא שמע מרבותיו, הדוגמאות לכך הינם רבים מספור, ואציין מה שעלה בזכרון כעת.

כידוע רבינו זצ"ל היה מעודד ת"ח להדפיס ספרים, וכפועל יוצא כל מחבר היה מוצא לנכון להביא את ספרו לפניו, ספרים רבים היו נערמים בבית רבינו דבר יום ביומו, יום אחד צדו את עיני ספר חדש בשם 'לולאות תכלת', ובפותחי את הספר ראיתי שרבינו ז"ל כתב בכתב ידו בעמוד הראשון דברים קשים כגידים, וז"ל הקדושה: **לכבוד המחבר שיחיה, כל רבותי לא החזיקו מזה וכבר אמרו במד"ר (במדב"ר פי"ז ס"ה) שהתכלת נגנו ורמב"ם פ"א מציצת ה"ט כ' העושה לבן בלא תכלת כ' וזה הוא מנהגינו, וכבר השיב מ"ח שליט"א תשובה ע"ז שאין לחוש לזה וגם ראיתי ת"ח בזמננו שהדפיס קונטרס להשיב לכל סענותיהם של היום, וגם בלא"ה א"א לנו לעשות דבר חדש בלא מסורת.** והנה ידוע כמה היה רבינו מחזר לקיים את כל המצוות ששייך בזה"ז ונוסע למרחקים עבור זה (ועי' ארחות ישר סי' כ"ז) מ"מ לא לבש אפי' פ"א כל חוט צבוע מהסוגים שבקונטרסים המתחדשים חדשים לבקרים, ובדעת נוסה ציצית (סי' רע"ג) כתב רבינו: **אין בדבריהם ממש שחז"ל אמרו שהתכלת נגנו וא"א להמציא דינים חדשים בהשערות בעלמא בלי קבלה מאבותינו, ושם בסי' רע"ט כתב רבינו דבדאי אינו תכלת, עיי"ש כל הפרטים בזה.**

עוד מצינו מכתבי רבינו זצ"ל בנוגע לחידוש שהונהג לאחרונה ברצועות תפילין הצבועות מב' הצדדים, וזה לשונו בדעת נוסה תפילין (סי' תר"ד) וז"ל: **בגמ' איתחכא ליה רצועה (מ"ק כ"ה א') איתא שלא צבעו מאחוריו, ורש"י ותוס' במנחות ל"ה ב' גבי ונוייהן לבר כתבו שאין משחירין בפנים, ואחרי שחז"ל לא נהגו כן (ומעולם לא עשו כן אבותינו ואבות אבותינו), לענ"ד אין לחדש דבר ואין לנו להחד בזה, וגם שלא ישתכח ההלכה.** ועי' בס' ראש אליהו (ח"א סי' ז') שמנה ו' סיבות להדר ברצועות הנ"ל ורבינו דחאם כנ"ל, ובס' שאלת רב (ח"ב עמ' קע"ז) נשאל רבינו: שמעתי מיהודי חרדי שהיה רופא בכיר בענייני המחלה רח"ל שטען שבצבע שע"ג הרצועות יש חומר שגורם למחלה רח"ל ואין לצבוע בצד הפנימי שאז הצבע נוגע בעור. האם נכון מחמת זה לוותר על ההידור להשתמש ברצועות עם צבע דו צדדי או הוי בכלל שומר מצוה לא ידע דבר רע? והשיב רבינו: **שקר וכזב, אבל ההידור לא היה בגמרא לכן אין לעשותו.** ובקונטרס עזרת אליעזר שמות (עמ' 36) שאל על נער בר מצוה שקיבל מתנה תפילין חדשות והרצועות של התפילין הם שחורות מכל הצדדים האם ילישם כמו שהם כדי לא לבייש את הנותן או שיחליפם לרצועות כנהוג, והשיבו רבינו ז"ל: **יצבע לבן מצד השני (!) ויצוין כי מה שהדריך את רבינו ביותר היה עניין השינוי מהמנהג, ובד"נ הערה 280 כתב לא' שפקפק כמה דברים בענייני הדיו שמספיקים ברצועות: החששות שלך יש ליישב ובכל זאת אין לעשות כן שאין לשנות ממה שהיה בימי חז"ל ובימי אבותינו וחדש אסור מן התורה.** [אגב לגבי בתים ללא קפלים חכ"א הביא לפני רבינו הטענות והמעלות שיש בהם ומאד התפעל מהם, וכשהציע שיביא לו בתים כאלו שממאד והניחם, אכן לאחר תקופה בא א' מבאי ביתו ואמר לרבינו שזה 'דבר חדש', ואת כל החששות שזה פוטר אפשר לסדר גם בשיטה הישנה, חזר רבינו זצ"ל להניח את בתים שנעשים בשיטה הישנה].

אחד מהחברות הוותיקות של רבינו לקה במחלה, ולרפואתו קיבלו ע"ע רבים להתחזק בצניעות ולחדול מחבישת פאה נכרית כיון שאותו ת"ח ז"ל מאד התנגד לזה, וגם בביתו רצו להתחזק בזה, אמנם לפני שעושים שינוי משמעותי כזה ראינו צורך לשאול באורים, ורבינו הקדוש ז"ל מנע ממני ואמר **אנחנו נוהגים יותר בפיאה.** ושמעתי מרבינו זללה"ה ששמע מאביו זיע"א שר' איצלה פטרבורגר שנישא בזיווג שני ובא לגור בירושלים, והיתה זוגתו חובשת פאה נכרית ומחו בו, והלך לשאול בעצת ר' שמואל סלנט זצ"ל ואמר לו שהיות וזה זיווג שני, אזי רק אם יורה שהפאה אסורה מדינא ולא מחומרא יאמר לאשתו שתסירנה, ור"ש לא רצה לאמר בזה איסור, עכ"ל.

מדור זה מוקדש לע"נ א"מ הרבנית מ' ברכה רבקה ב"ר שלמה אריה רוזנברג ע"ה

היומן

שב"ק קרח תשע"ח

בבוקר יצא מרן לבית הכנסת לדרמן לשמש כסנדק בבית מילה. אחרי הברית נכנסו קבוצה של כשלושים ילדים שגרים בחולון, והתחילו לשמור שבת לאחרונה במסירות נפש, והגיעו לשבת לבני ברק לחוש אורה של שבת אמיתית. מרן ישב ולמד וכשנכנסו לא שם לב שנכנסו. כאשר ניסו להעיר את תשומת לבו לעשרות הילדים הממתנים בחדר, "התחנן" שימתינו "רק נגיע עד המשנה" כלשונו, והמחזה היה נורא כמו מהלך במדבר לאחר שמצא מים ושותה לאחר שכמעט התיבש ומתחנן אל תפסיקו את המים, ואח"כ התיחס אליהם בחמימות ובירכם.

שאל ... מה שמספרים על מרן הגר"ח מבריסק זצ"ל שאחר פטירת אביו מרן הבית הלוי לא העיז ללכת לקברו, והרי בחייו כן הלך ומה השתנה לאחר פטירתו. והשיב מרן, הרי בגמרא בחולין אמרו שגדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם, ויתכן שר' חיים חשש לזה ולכן לא הלך לקברו.

מרן סיים מסכת ביצה והראה את הגמרא שם בדף ל"ב שלושה חיייהם אינם חיים, ואחד מהם "מי שאשתו מושלת עליו", ושאלו מה העצה לזה ואמר תפילה.

שאלו על מה שאמרו בגמרא בפסחים ק"ח קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף, וכתב הרשב"ם שם נפק"מ למיבעי רחמים. ולכאורה קשה איך מותר לבקש רחמים על נס הרי מנכים מהזכות, והשיב מרן שמכיון שזה נס 'שכיח' מותר לבקש שהרי כל חיינו הם בנס ומותר לבקש על החיים ועל הפרנסה.

להתפלל

מתוך ספרו של רבינו
"אורחות יושר"

ח. בבוקר יש לומר מודה אני לפניך ה' אלקי ואלקי אבותי שהוצאתני מאפלה לאורה.

מרן הגר"ח זצוק"ל צוק"ל בפירושו על הירושלמי ביאר, שאפשר שאין כוונת הירושלמי שצריך לומר דברים הללו, אלא שכנגד מה שהיה ראוי לכל אדם להודות לקב"ה בחילוף זמנים אלו תקנו שלש תפילות שאנו מתפללים להודות על אותם הדברים. (ארחות יושר עם ביאור ערך תפילה)

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, ושו"ת מרבינו.

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מדור שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - לשבועות הבאים בעזה"י

פרשת חוקת - מרן הגרמ"י לפקוביץ (כ"ו סיון) **פרשת בלק** - ראש ישיבת הברון הג"ר חיים סרנא (ה' תמוז)

פרשת פנחס - בעל ה'פרדס' רבי אריה לייב אפשטיין (י"ג תמוז) **פרשת מטות** - הגאון הגדול רבי חיים שאול קרליץ (כ' תמוז)

פרשת מסעי - ראש ישיבת פונב"ז הגאון רבי שמואל רוזובסקי (כ"ז תמוז)

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

הגאון הגדול רבי ראובן פיין זצ"ל

וכן להיפך, ראה בספר שיח השדה ח"ג בשבת ע"ד שרבינו מביא תירוץ מרבי ראובן בענין אם יין שבשיירי מנחה נאכל.

עריכת גורל

סיפר רבינו ששמע מרבי ראובן פיין, שבשהותו עם תלמידי ישיבת מיד בעיר שנחא, היה בחרו שחפץ ללמוד שפת אנגלית לצורך פרנסתו, ועשה גורל הגר"א, ועלה לו הפסוק 'מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה'... (דרך שיחה חלק א', פתיחה, וראה שם דעת רבינו אודות עריכת גורלות)

נפקא מינה כשיש מלחמה

בשנת תשי"ח (טרם נערך 'מבצע סיני') היתה תקופה של מתח בארץ ישראל, ובפרט בגבול ירדן, בחורים רבים גויסו אז לצבא למילואים, והיתה היערכות רבה.

ובאותם ימים היה רבינו גר סמוך לבנין הכולל, ברחוב אור החיים, ורבי ראובן היה גר סמוך לכולל, ושניהם היו יושבים ולומדים, כל אחד את לימודיו שלו, בהתמדה רבה עד שעות הלילה המאוחרות.

לילה אחד החלו להישמע פיצוצים מחרידים וענני אש נראו באויר השמים במרחב הפתוח (שכן בתקופה ההיא כמעט שלא היו בנינים נוספים באזור בני ברק, ומבנין הכולל ניתן היה לצפות עד לפתח תקוה וכפר סבא).

רבי ראובן נבהל מאוד וה' בטוח שפרצה מלחמה. והנה הוא מבטו ורואה כי רבינו יושב שלי ורגוע שקוע בתלמודו וכאילו לא אירע דבר.

הוא ניגש אליו ואמר לו, יש פצצות ובלגן גדול בחוץ.

רבינו הגיב לו בשלוה: מה יש להתבלבל, הספק היחיד שיש לי בשעה זו, האם 'טנק' הוא דבר המקבל טומאה או אינו מקבל טומאה---

רבי ראובן נפעם כולו, והיה חוזר על עובדא זו בפני מכריו.

אלא שבכך לא תם הסיפור: כשסח רבי ראובן בפני הצדיק רבי יוסף ליס את המעשה, העיר לו בשנית: מסתבר שבכל זאת רבי חיים היה קצת מתוח, כי מה ספק יש כאן, הלא טנק הוא כלי מתכות, וכלי מתכות מקבל טומאה גם אינו מטלטל מלא וריקן (חולין כ"ה א')... (וראה בספר דרך שיחה פר' בראשית תגובת רבינו כאשר סחו בפניו את העובדא הלז) (מבנו הגאון רבי שבתי פיין מראשי ישיבת תפארת התלמוד).

נודה למי מקוראנו שיש ביכולתו, יואיל לשלוח תמונות דמות דיוקנו של רבי ראובן זצ"ל למערכת ל:

ig0533145900@gmail.com

ליצירת קשר: ig0533145900@gmail.com

רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

053-3145900 077-2092005

שכן וקרוב

רבינו היה בן דוד של חמיו של רבי ראובן, רבי אליעזר אלפא ז"ל, שהיה חתנו של רבי מאיר קרליץ - אחי החזון איש, דוד רבינו זצ"ל.

וסיפר רבינו ששנה אחת בערב שמיטה ביקש לעשות שטר פרוזבול ולהחתים עליו שלושה אנשים, וחשב להחתים את רבי ראובן, אך העירו לו כי הוא קרוב משפחתו, כי הוא שלישי ברביעי...

(רשימות הגר"א מן)

שכן טוב

רבי ראובן התגורר בבנין הסמוך לרבינו. וכשכנים הכיר רבינו היטב גם את בניו של רבי ראובן, עוד משנות ילדותם, וכשהיו באים אליו בשנים המאוחרות שמח והכיר אותם היטב. גם בהרבה שמחות שערך רבי ראובן השתתף רבינו.

פעם אף ביקש רבי ראובן מרבינו שישאל את חתנו הגר"ש שטיינמן, בענין הנוגע להצעת שידוך מסוימת שעמדה אז על הפרק עבור אחד מבניו שהכיר אותו מיישיבת פונב"ז.

בימי בין הזמנים של חודש (שנת תש"ל) ביקש רבי ראובן מרבינו שילמד בחברותא עם בנו העילוי רבי אריה לייב, שהיה אז נער כבן ארבע עשר. רבינו פנה אליו ואמר לו - אני לומד עכשיו עירובין, התרצה ללמוד איתי? הוא הסכים. ומאז למדו בעיון דף ליום כל ימי בין הזמנים, והמשיכו את הקביעות בבין הזמנים שאחרי כן, בחול המועד סוכות, ואחרי כן בפסח (מרבי ארי' פיין, ובמהדורות ראשונות של הספר 'בין המשפטים' על עירובין הודפס דברי תורה מרבי ארי', והביא שם מרבינו).

עוקר הרי הרים

רבי ראובן היה ידוע כעמקן גדול בשיעוריו, ולמדן בהיקף נרחב, והיה רגיל לומר לבני ביתו: כי הנה בציבור ידוע כי רבינו בקי בכל חדרי תורה והוא מרא דכולא תלמודא, אך בלומד'ס הוא לא הכתובת, ואני אומר להיפך, כשיש לי ספק בהגדרת דבר לעומקו, או באיזו דקות עמוקה של לומד'ס אני פונה אל רבי חיים, ללבן איתו את ההבנה, אין שני לו! ואמנם בדרך כלל הוא מתחמק אבל כשאני לא מוותר הוא פותח את פיו ומגדיר לי בעומק עומק הענינים, וכנראה שיש לו איזה סיבה מדוע אינו רוצה ללמוד ולדבר בלימוד בדרך הזו, עכ"ד כפי ששמענו מבנו הגאון רבי יעקב שליט"א מראשי ישיבת נצח התורה.

ואכן בספריו העמוקים מזכיר רבי ראובן סברות נפלאות בשם רבינו (ראה בין המשפטים זבחים סימן י"ב בגדרי כפרה בקרבן שמקריב יורש, ובחגיגה סימן ו' בענין הבאת קרבנות מכספי מעשר "ואמר לי שארי הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א שחותנו כבוד הגר"ש אלישיב שליט"א חקר בזה").

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 שולחה-1586

קהילות 073-2757000 שולחה-4310

(מערכת וארכיון "דברי שי"ח" שומרת לעצמה את כל הזכויות ואין להעתיק ללא רשות).

דרכי החיזוק

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) – שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

• שיחת רבינו הגדול מרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין שליט"א •

מתוך אהבת הבריות, או מצד מצות תלמוד תורה, ללמדה לאחרים, לשם שמים ולא בשביל הכבוד, אזי זוהי זכות, ומן השמים מספיקין בידו ללמוד וללמד! אבל אם זה בשביל הכבוד אין סייעתא דשמיא.

ועוד אמרו חז"ל (יומא לח, ב) הבא ליטהר מסייעין אותו, וליטהר' פירושו שהוא רוצה ללמוד ולעסוק בתורה בעצמו, ועל זה כבר יש סייעתא דשמיא, ומן השמים מסייעין בידו, ואם הוא גם רוצה ללמד אחרים, אזי זה כבר לא רק בא ליטהר, אלא בא 'לטהר' אחרים, שזו זכות יותר גדולה, ואזי בודאי מסייעין אותו, ומספיקין בידו ללמוד וללמד כדברי המשנה. הכל לפי הזכויות.

והדבר השני שעליו העולם עומד זה עבודה, ועבודה זה אמונה, ומי שרוצה לזכות לעבודה הוא גם כן בא ליטהר, ומהו בא ליטהר? כיצד זוכים לעבודה? על ידי לימוד ספרי המוסר, כי ספרי המוסר נותנים יראת שמים, וזוהי העבודה, אמונה. ואם לומדים ספרי מוסר כדי לקבל חיזוק זה נקרא בא ליטהר, ומן השמים מסייעין אותו בחיזוק האמונה.

ובזה גם כן אם אדם רוצה להשפיע השפעה של אמונה, לא בשביל הכבוד, אלא מתוך אהבת הבריות ולכבוד שמים, אזי הוא בא 'ליטהר' ובא 'לטהר' ויש סייעתא דשמיא.

ובפרקי אבות שם אמרו עוד, הלומד על מנת לעשות מספיקין בידו ללמוד וללמד לשמור ולעשות, היינו שאם אדם לומד כדי לקיים את מה שהוא לומד, מפני שיש תרי"ג מצוות שצריך לקיים אותם, ולומד כדי לדעת את מה שצריך לקיים, זה גם כן בא ליטהר, ומן השמים מסייעין אותו ומספיקין בידו ארבעה דברים: ללמוד וללמד לשמור ולעשות, 'ללמוד' בעצמו, 'וללמד' לאחרים, 'לשמור' מצוות לא תעשה, 'ולעשות' מצוות עשה, כל תרי"ג מצוות! מן השמים מספיקין בידו ומסייעין אותו בסייעתא דשמיא.

וכאמור הכל תלוי לפי הזכויות, וכל הצלחה ברוחניות תלויה בזכויות, ומי שרוצה להיות משפיע ברוחניות, לא שייך השתדלות על זה, אלא רק זכויות, ואם כוונתו מצד אהבת הבריות לשם שמים, זה הזכות!

וכן הלומד על מנת לעשות, זוהי זכות לסייעתא דשמיא, ובזכות זה מן השמים מספיקין בידו ארבעה דברים, ללמוד וללמד לשמור ולעשות.

ובאגרת הרמב"ן כתב "וכאשר תקום מן הספר תחפש באשר למדת אם יש בו דבר אשר תוכל לקיימו", והיינו לאחר הלימוד לחשוב מה אפשר לקיים, והוא ענין הלומד על מנת לעשות, ובה זוכים לסייעתא דשמיא.

והנה יש ספר מסילת ישרים, ורבי חיים מוואלוויץ אמר פעם לתלמידו רבי זונדל מסלנט: "כל ספרי מוסר טוב ללמוד, אבל ספר מסילת ישרים יהיה מנהלך", כל ספרי המוסר הם טובים ומשפיעים, אבל מסילת ישרים הוא העיקר, והוא המנהל, שיש בו דרך ושיטה לפי כוחות הנפש של האדם, והוא כמובן עם סייעתא דשמיא, כיצד מתקדמים בכל המדרגות, שזה מתחיל רק עם תורה, להגיע לזהירות, ולזריזות, ולכל המעלות עד קדושה, וכשעוסקים בזה, זהו בא ליטהר, ויש סייעתא דשמיא.

וידוע שהיה אדם גדול מאד שלמד בכל יום פרק בספר מסילת ישרים, וכשגמר את הפרק האחרון התחיל עוד פעם ללמוד מתחילת הספר, כי צריך חיזוק תמיד, וכמו שאמרו בגמרא (ברכות לב, ב) ארבעה צריכים חיזוק, ופירש רש"י שם מהו חיזוק? תמיד ובכל כוחו! ויתמיד' היינו לכל הפחות פעם ביום, והחיזוק הוא על ידי ספרי המוסר.

עסק ספרי המוסר נקרא 'בא ליטהר' וילומד על מנת לעשות, ובה זוכים להבטחת המשנה שמספיקין בידו ללמוד וללמד לשמור ולעשות, וסדר המוסר שבישיבות אינו מידת חסידות אלא חיוב גמור. אלו הם העניינים שהם זכויות עצומות והלואי שנוכח כל כלל ישראל לקיים אותם.

כבר הזכרנו מה שאמרו חז"ל בסוף פרקי אבות, כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו, שנאמר כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, כל העולם וכל הברואים זה לכבוד שמים.

וכבוד שמים הוא בשלושה דברים עיקריים, תורה עבודה וגמילות חסדים, כמו שאמרו בתחילת פרקי אבות שעל שלושה דברים אלו העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים. זכות הקיום של העולם, וזכות הקיום של כל אדם, של כל אחד ואחד, תלויה בשלושה דברים אלו שיעשה אותם, כל אחד לפי כוחו כמובן, וזה גם חיוב וגם זכות הקיום.

ונפתח בדבר הראשון, תורה, כל אחד חייב לפי האפשרויות שלו לעסוק בתורה, וגם ללמד אחרים, יש מצוה ללמד, כמו שכתב הרמב"ם במנין המצוות (עשה יא) שזו מצות תלמוד תורה, ללמוד וללמד.

וכמה זמן צריכים לעסוק? כל אחד לפי האפשרויות שלו, ואם עוסק פחות זה חטא, וחייב לעסוק לפי כוחותיו, ויותר מן הכוחות גם כן אי אפשר, כי כוחות הגוף מוגבלים כמה אדם יכול להתאמץ.

וכבר הזכרנו מה שכתב בספר החינוך (מצוה תפח) שהגוף צריך ארבעה דברים: מזון, שינה, ומנוחה חוץ מהשינה, וגם שמחה.

וכמה הישעור בזה? כל אחד לפי הצורך. וכגון מזון, אם יאכל פחות ממה שצריך לא יוכל לתפקד, אך יותר ממה שצריך כבר אין בזה צורך, והרי זה סתם תאוה. וכן שינה כמה שצריך כל אחד לפי כוחו, ופחות אי אפשר, ויותר גם כן הרי זה בטלה. וכן מנוחה ושמחה. הכל כמה שצריך, ואי אפשר לצמצם כמובן, והכלל בזה שכל ספק יש לנהוג לחומרא לשמור על כוחות הגוף, אבל סתם יותר מן הצורך זו בטלה.

וכאמור מלבד המצוה ללמוד, יש גם מצוה ללמד, וצריך זכויות לזה, ללמד צריך זכויות, וכן כל הצלחה ברוחניות צריכה זכויות, וגם ללמוד צריך זכויות כדי שיוכל ללמוד, ולפעמים זוכים לזה בזכות אבות.

ופעם היה מעשה כזה בבחור צעיר, שהיה בעל כישרון חלש מאד, שלא הבין את הדברים הפשוטים ביותר, ופתאום התחיל להבין וקיבל הבנה בתורה, ואמר החזון איש כי הוא זכה לזה בזכות הדמעות של הסבתא, שבהדלקת הנרות מתפללים על הצאצאים שיצליחו בתורה, והסתבת התפללה על כך בדמעות, ובזכותה הנכד הצליח בתורה ונהיה רב בחוץ לארץ.

וסיפר לי האדם ששמע את המעשה מפי החזון איש, כי הוא שאל את החזון איש מיהו אותו הרב, מפני שיכול להיות בזה עידוד לצעירים אם ישמעו שאדם מסוים שלא היה בעל כישרון נעשה לבסוף לרב מפורסם, אך החזון איש לא רצה לספר את שמו, כי אין זה מן הכבוד לספר עליו שבצעירותו היה חלש בכישרונותיו, ולאחר זמן שוב שאל את החזון איש אולי יסכים עכשיו לספר לו מיהו אותו הרב, ואמר החזון איש כי עכשיו הוא כבר נפטר, ובודאי אינו יכול לגלות מי הוא. ועל כל פנים הכלל הוא שכל הצלחה תלויה בזכויות, ולפעמים יש זכויות של זכות אבות שגם כן נותנות סייעתא דשמיא.

ובאבות פרק ששי אמרו שהתורה נקנית בארבעים ושימונה דברים, והם כולם דרכים איך להצליח בתורה, ונראה כאילו שהם דברים טבעיים, אבל באמת הם זכויות ולא בדרך הטבע, כי כל הצלחה בתורה היא עם זכויות, ובלי זכויות אין הצלחה, וכל ענייני רוחניות צריכים זכויות להצלחה, ובזכות שעוסקים במ"ח דברים זוכים להצלחה בתורה.

ולמשל אחד מהדברים שהתורה נקנית בהם הוא הלומד על מנת ללמד, ואמרו עוד בפרקי אבות (ד, ה) הלומד תורה על מנת ללמד מספיקין בידו ללמוד וללמד, אם אדם לומד תורה כדי ללמדה לאחרים, בזכות זה מן השמים מספיקין בידו ומסייעים לו ללמוד וללמד.

וכל זה כמובן כשרוצה ללמד לא בשביל הכבוד שיש בזה, כי אם רוצה את הכבוד זה לא זכויות ואין סייעתא דשמיא, אלא מתוך אהבת הבריות, שיש לו אהבת חסד, והוא רוצה לעזור לאלו שלא יודעים, שיידעו, ואם הוא באמת

א"ה. כאשר בתקופה הקרובה יתקיימו מבחני הקבלה לישיבות הגדולות, ורגיל רבינו שליט"א לעורר על ההנהגה הראויה בזה, ליקטנו כאן מקצת מדברי רבינו שליט"א במהלך השנים, וחלק מהדברים נשנו ונכפלו, אך ראינו תועלת להביאם לגודל חשיבותם.

והכלל, אם אדם חי עם האמונה שהכל בידי שמים וכל דעביד רחמנא לטב עביד, חייו מאושרים, והוא רגוע ושמח בחלקו, כי הוא יודע שהכל מן השמים ולטובתו, וגם אם אינו מבין מדוע, הוא מאמין שזוהי טובתו.

וכמו תרופה שהרופא נותן, שהחולה אינו מבין איך התרופה עוזרת, כי אינו רופא, ולפעמים התרופה היא מרה, אבל זוהי טובת החולה שייקח את התרופה, ומאמינים לרופא. כך מן השמים יודעים מהו הטוב לאדם, ומה שנותנים לו מן השמים זהו הכי טוב שיכול להיות.

(תשע"ח-תשפ"א)

יש תלמידים שצריכים להחליט בימים אלו לאיזה ישיבה גדולה ללכת, ומהו המקום המתאים ביותר עבורם. ובדרך הטבע המציאות היא, שרוצים ללכת לישיבה הכי חשובה, ובעלת השם הטוב ביותר, ומחפשים ועושים מאמצים להתקבל דווקא לישיבה מפורסמת עם הרבה תלמידים, שיש בה הרבה מצוינים ובעלי כישרונות גדולים.

אבל הרבה פעמים זה לא לטובת התלמיד, מפני שאם ילמוד בישיבה כזו הוא לא יהיה מן המצוינים שם אלא מן החלשים שבשיבה, ויקבל חלישות הדעת אם ירגיש שהוא רק דרגה שנייה בכישרון ובידע, ופעמים שאף עלול לגרום נזק נפשי אם מתאמץ הרבה יותר מכוחותיו, או שירגיש רגש נחיתות, ועל ידי כך ייכנס לדיכאון וכיוצא בזה.

ואמנם הטבע הוא שמחפשים ורוצים דווקא מקום חשוב, התלמיד והמלמד וההורים, כל מי שיש לו נגיעה בדבר רוצה שילמד במקום חשוב עם בעלי כישרונות גדולים, אך התוצאה אינה לטובתו אלא לרעתו, כיון שנשבר ואינו מצליח שם. וצריך ללמוד במקום המתאים לרמתו, שיוכל להיות מן המצוינים שם, וירגיש שווה בשווה עם האחרים, ולא ירגיש נחות דרגה ביחס אליהם, וכשילמד במקום כזה המתאים לו, הוא מרגיש את חשיבותו ושמו בחלקו, ושמחת החיים נותנת לו מרץ להצליח ולהתעלות, אבל אם חסר שמחת חיים הוא כשבר כלי, ואינו יכול לתפקד ולהצליח.

והטבע מפתה לעשות גוד השכל, והוא טבע חמדת הכבוד הדוחק גוד המציאות האמיתית, ומחפשים את מה שחושבים שהוא כבוד, אך לבסוף אין מקבלים בזה כבוד כי אם ביזיונות, ובדרך כלל קשה מאד להשפיע להתגבר על נגיעת הכבוד שבו, שלא לחפש ללמוד 'במקום חשוב' כי אם במקום המתאים להצלחת התלמיד.

(תשע"ה)

הנה בימים אלו יש שעוברים מבחנים להתקבל לישיבות, ויש כאלו שלא הצליחו להתקבל לישיבה שביקשו ללמוד בה, ויש בזה כאב וצער גדול להורים ולתלמידים. ובאמת זוהי מדרגה של אהבת תורה, שרוצים לגדול ולהצליח בתורה, אבל צריכים לדעת שהכל בידי שמים, ומן השמים נותנים לאדם את הטוב ביותר עבורו, כמו שאמרו (ברכות ס, ב) כל דעביד רחמנא לטב עביד, ובדאי להיכן שיתקבל זהו הטוב עבורו.

ואם משתדלים ומתעקשים יותר מדי להתקבל דווקא לישיבה מסוימת שיש קושי להתקבל לשם, בסוף מפסידים מזה, וכפי שסיפר לי אחד מראשי הישיבות לצעירים, שבכל שנה משתדלים להכניס את התלמידים בישיבות טובות, והיו תלמידים שלא התקבלו לישיבה שרצו להיכנס אליה, והתאמצו במאמצים גדולים והפעילו לחצים באותה ישיבה, עד שהצליחו לשכנע את הנהלת הישיבה לקבלם, והסוף היה שלא הצליחו שם.

כללו של דבר, מן השמים נותנים לאדם מה שטוב לו בין בגשמיות ובין ברוחניות, וצריך להאמין כי הישיבה שקיבלו אותו היא המקום הטוב ביותר עבורו, ולא לחזק יותר מדי כנגד מהלך הדברים הטבעי, ואמנם יש להשתדל בגבול ובמידה, אבל לא לדרוש ולחזק חזק כנגד רצונם של הישיבה הגדולה, שבסוף עלול שלא להצליח שם.

(תשע"ד)

ענין האמונה נוגע למעשה בימים אלו, שהם זמן הרישום לישיבות, מישיבה קטנה לישיבה גדולה, ולפעמים אדם רוצה ללמוד בישיבה מסוימת, ולמרות רצונו לא קיבלו אותו לשם. והנה באמת צריך ללמוד במקום שלבו חפץ (ע"י יט, א), אבל אם לבו חפץ במקום מסוים ולבסוף יש עיכוב בדבר, הרי העיכוב הוא מן השמים, וזה סימן שמן השמים לא רוצים שילך לשם, ומדוע? בדאי זה לטובתו, כי כל דעביד רחמנא לטב עביד.

ואם יתעקש ויצליח להיכנס לישיבה גוד רצונם ויכריח שיקבלו אותו, זה בדוק ומנוסה שאין הצלחה! מי שנכנס למקום תורה שלבו חפץ על ידי מאמצים להשפיע בכפייה גוד רצונם, והם נכנעים ומכניסים אותו, אינו מצליח שם. **זה בדוק ומנוסה.** כי מן השמים לא רוצים שילמד שם. מן השמים נותנים לאדם את מה שטוב לו, ובמקום שרוצים אותו – שם הוא יצליח, ואם לא רוצים אותו ונכנס בכפייה – לא יצליח שם.

כך בישיבות וגם בסמינרים אותו הדבר, מן השמים נותנים לכל אחד את מה שלטובתו, ומכוונים אותו למקום הטוב בשבילו, ולעשות מאמצים גוד מה שנותנים בשמים? גוד מה שלטובתו? הרי לא יתכן דבר כזה.

דברי רבינו שליט"א בכנס רבנים במעונו לחיזוק שמירת השבת על ידי 'משמרת השבת' שבראשות הגאון רבי אליהו בייפוס שליט"א

זכות גדולה מאד שעוסקים בהצלחה מחילול שבת וחיזוק שמירת השבת, זכות שמירת השבת, שהשבת נשמרת, שבת היא מקור הברכה, זה דבר גדול מאד, וכל העוסקים בזה מזכים את הרבים בשמירת קדושת השבת, שהשבת נשמרת בקדושתה, וגם משפיעים בזה על כל הסביבה.

וידוע שכאשר בני תורה מתחזקים בשמירת השבת, זה משפיע גם על הרחוקים שלא יחללו שבת בפרהסיא, ומעשה שהיה עם מרן החזון איש זצ"ל, שהיה פעם חילול שבת בפרהסיא רח"ל באחת הערים בארץ הקודש, במקום שלא היה שם קודם חילול שבת כזה, והתפלאו מדוע אירע כן, ונסעו אל החזון איש לשאול מה לעשות, והוא אמר שבני תורה צריכים להתחזק יותר בשמירת השבת, ולהזהר בהוצאה ובטלטול, שלא לסמוך על העירוב, ואמנם אף על פי כן דאג שיעשו עירוב, אבל אמר שלא יסמכו על זה, ובזכות שבני תורה מתחזקים בשמירת השבת זה משפיע שיהיה שמירת שבת בכל כלל ישראל. לכן זו זכות גדולה מאד, להשפיע על שמירת השבת.

ויש לעורר שיש הרבה הלכות שלא יודעים אותם, כגון שרייתו זהו כיבוסו, יש הרבה אנשים שלא יודעים את זה, שאם מנקים את הבגד עם טיפת מים זוהי מלאכה דאורייתא, וראיתי בעיני שומרי תורה ומצוות שלא יודעים את זה, וכהנה יש הרבה הלכות פשוטות שהם איסורים דאורייתא ממש ולא יודעים שזה איסור, וזו בעיה גדולה מאד, לכן צריכים ללמוד הלכות שבת, את ההלכות המצויות השכיחות.

וטוב עושים 'משמרת השבת' שמפרסמים המכשולות המצויות בזמנינו, להציל הרבים מאיסורי שבת, והוא דבר חשוב וזכות גדולה מאד, ויזכו לסייעתא דשמיא בזיכוי הרבים בשמירת השבת.

לעילוי נשמת הרבנית הצדקנית
מרת **אסתר שפרה גוטמן** ע"ה
בת הר"ר **יצחק זצ"ל**
נלב"ע כ' סיון תשע"ד - תנצב"ה

לעילוי נשמת הרב **אבא חייא ב"ר משה זצ"ל**
נלב"ע כ' סיון תשנ"ד - תנצב"ה
זו"ג מרת **לאה** בת הגאון רבי **רפאל זצ"ל**
נלב"ע כ"א כסלו תשנ"ד - תנצב"ה

לעילוי נשמת הגאון
רבי **טוביה אברמוביץ זצ"ל**
בה"ר **שמואל נתן זצ"ל**
נלב"ע ח"י סיון תשע"א - תנצב"ה

‘פיקודי ה’ ישרים משמחי לב’ –
אימתי הן ישרים כשיוצאין מפי ישר
(מדברי מרן שליט”א ע”פ חז”ל
בילקוט תהלים)

ממגד

גרש ירחים

פניני הלכה אגדה ומוסר משלחנו של רבינו הגדול
מרן ראש הישיבה הגר”ג אדלשטיין שליט”א

פרשת קורח שנת שמיטה תשפ”ב לפ”ק * גליון 103 * עיה”ק ירושת”ו * כתבי תלמידים

‘ואנשים מבני ישראל חמישים ומאתיים’

הכרח הבריחה ממחלוקת

הנה הצטרפו עם קורח מאתיים וחמישים ראשי סנהדראות שרובן משבט ראובן, ואף על פי שלא הרוויחו לעצמם כלום בזה, הושפעו גם הם מחמדת הכבוד של קורח, וכמו שכתב בפירש”י “בשביל שהיה שבט ראובן שרוי בחנייתם תימנה שכן לקחת ובניו החונים תימנה נשתתפו עם קורח במחלוקתו- אוי לרשע אוי לשכנו”, והיינו אף על פי שלא היתה להם שום נגיעה לעצמם, אבל טבע האדם שהוא מושפע מסביבתו, ומאחר שהיו שכנים לקרח בחנייתם תימנה, זה השפיע גם עליהם שישתתפו במחלוקת על משה רבינו.

היצר הרע של מחלוקת חזק מאד, כי האדם בטבעו נהנה לשמוע ביקורת ולשון הרע על אחרים, לכן יש איסור מיוחד על קבלת לשון הרע, וכמו שהביא רבינו יונה (ג, מב) “לא תשא שמע שווא- הוזהרנו בזה שלא לקבל לשון הרע וכמו שאמר התרגום לא תקבל שמע דשקר”, ואמנם זהו ניסיון קשה, אבל יש עצות לזה, וכגון מה שאמרו חז”ל (כתובות ה, ב) מפני מה אצבעותיו של אדם דומות ליתדות וכו’ שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון יניח אצבעותיו באוזניו, והיינו שהגוף נברא לכתחילה בצורה שיוכל למנוע שלא ישמע לשון הרע.

ולזה צריכים לעסוק בקביעות בדברי מוסר וביראת שמים, וכמו שהביא המשנה ברורה (א, יב) בשם החיד”א כי תבלין היצר הרע הוא תוכחת מאמרי חז”ל, ואמנם כל דברי תורה הם תבלין ליצר הרע, וכמו שכתב הגר”ס באיגרת המוסר שגם מי שלומד פרק שור שנגח את הפרה, זה מועיל להינצל מלשון הרע, מפני שקדושת התורה משפיעה עליו, **אבל בפרט צריך ללמוד את התורה של אותו ענין, ואם רוצים חיזוק בענייני בין אדם לחברו צריכים ללמוד את ההלכות הנוגעות לזה, וכנגד מחלוקת צריכים לדעת מה היא סכנת המחלוקת.**

(משיחות רבינו שליט”א)

‘ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומותי’

שיעור תרומה לענין איסור משמרת

דעת הרמב”ם (פ”י ה”ב) דאיסור אכילת תרומה לזרים שיעורה בין באוכלין בין במשקין בכזית, ולא כבמעשר שני ששיעור שתיה ברביעית.

והנה בתרומות פ”ח מ”ט תנן חבית שנשברה וכו’ אם יכול להציל ממנה רביעית בטהרה יציל. ובקוב”ש (פסחים אות ס”ט) הוכיח מכאן דבפחות מרביעית ליכא חיוב ‘משמרת’ להציל התרומה שלא תטמא, ונתקשה שם מאי שנא מאיסור שתיה לזרים ששיעורו להרמב”ם בכזית, ומ”ט לענין משמרת שיעורו יותר, ברביעית.

והנה בביאור דעת הרמב”ם דאיסור שתיה בתרומה ברביעית, אמר הגר”י (נזיר לד.) בשם הגר”ח זצ”ל, דשיעור האיסור אינו תלוי אם החפצא אוכל הוא או משקה, כי אם בשם

האיסור, אם הוא איסור אכילה או שתיה, ולכן איסור הנאמר בתורה בשם ‘אכילה’ שיעורו גם במשקין בכזית, וכגון תרומה שנאמר בה לשון אכילה, ומשא”כ באיסורין שלא נאמר בהן אכילה שיעור המשקין בהן ברביעית, [ומע”ש שנאמר בו אכילה ביאר רבינו טעמו ואכמ”ל].

ולפ”ז יבואר, דנראה שדין משמרת בתרומה תלי במצות אכילת תרומה, דיסוד דין משמרת הוא שלא להפסיד את התרומה מקיום מצותה, ולענין מצות אכילה לא נאמר לשון אכילה דוקא, אלא ‘לך נתתים’, וא”כ שימוש של שתיה הוא מצוה כמו שימוש של אכילה, ולא מצד ששתיה מיקריא נמי אכילה, ולכן י”ל ששיעור שתיה למצוה יהיה ברביעית, ונ”מ ג”כ לברכה על אכילת תרומה שבכדי לברך על משקין עד שיהיה בהן רביעית.

ומשכן י”ל גם דין משמרת, דכיון שכל תרומה הראויה למצותה יש בה דין משמרת, במשקין היינו ברביעית, ולא סגי בכזית כשיעור איסורה לזרים.

ואמנם מצינו להריטב”א בשבת צא. שנסתפק אם המטמא תרומה בכל שהוא חייב, ולכאורה לא אתי כדברינו, אכן י”ל דלא מיירי שם מדין משמרת, אלא מאיסור ‘בכל קדש לא תגע’, ולכן נמי נקט לשון ‘חיוב’ דשייך דוקא בלאו ולא בעשה דמשמרת, ע”ש.

[וע”ע משנ”ת בזה בהער”ו ע”ס הרמב”ם הל’ תרומות, ובהער”ו בענייני טהרות עמ’ לה].

(הערות וביאורים עמ”ס חולין)

‘זוה לך תרומת מתנם’

קנייני גזלה במתנות כהונה

בחולין (קלד.) מצינו פלוגתא אם מתנות כהונה נגזלות או אינן נגזלות, ורש”י פירש דפליגי לענין חלות חיובי גזלה על הגזלן, אי במתנו”כ חייב לשלם, אמנם הרמב”ם בהל’ ביכורים (פ”ט הי”ד) כתב שהמוכר מתנות כהונה, הקונה מותר לאוכלן מפני שמתנות כהונה נגזלות, מבואר דאהני קניינו בהן, וצ”ב במאי קניניהו הא ממון כהנים הן.

[ואפשר דבקנייני גזלה קניניהו, ואף דבעלמא לא מהני קנין גזלה אלא להתחייב ואסור להשתמש בהן עד שיעשה שינוי, היינו מפני שחיוב ההשבה מעכב את קנין הגזלן, אבל במתנו”כ שאין חיוב השבה, שוב קנה מיד אף בלא שינוי, כדמצינו כן באחרונים (וע”ע נתיב”מ סי’ שני”א סק”א, ובשיעורי סנהדרין עב.)].

והחזו”א (יו”ד סי’ ז’ סק”ה) ביאר בדעת הרמב”ם דאהני מכירת המתנות משום דקנה בשינוי רשות. וצ”ב הא שינוי רשות מועיל רק לאחר יאוש.

ויש לבאר, דהנה הקצה”ח ביאר טעמא דשינוי רשות קני, משום דבעצם אחר יאוש מהני קנין, אלא שהגזלן גופיה אינו יכול לקנות כיון שבאיסורא אתא לידיה, אבל הלוקח כיון שאתא לידיה בהתירא קני, ע”ש שהביא מהתוס’ בסוכה ל: שכתבו כן.

ולפ"ז יתבאר גם נד"ד, דכיון ששינוי רשות הוא קנין מצד עצמו שוב מהני גם במתנו"כ, והא דאין מועיל בכל מקום כי אם לאחר יאוש, יש לבאר דהיינו משום דכל שלא נתייאשו הבעלים חסר בעיקר שינוי הרשות, דעדיין שם הבעלים עליו, אבל במתנו"כ שהוא ממון שאין לו תובעין מהני שינוי רשות לבד, דבלאה"כ אין שם הבעלים עליו.

(הערות וביאורים עמ"ס חולין)

אכן בתוס' שם איתא דלא כהקצה"ח, אלא שינוי רשות הוא מעשה קנין בפני עצמו, ורק בקרקע דאין בה קנייני גזלה כתבו התוס' דקנה לוקח משום שאתא לידה בהתירה.

וכ"מ בתוס' ב"ק סז. דשינוי רשות הוי קנין בפנ"ע, שכתבו דהקדש לאחר יאוש מועיל מדין שינוי רשות, ואי טעם שינוי רשות הוא משום בהתירה אתא לידה, איך הועיל הקדש הגזלן והרי אינו בעלים להקדישו, ובע"כ דהגזלן קונה ע"י עצם שינוי הרשות ומכח זה מהני הקדשו.

כיצד נראית מחלוקת שהיא לשם שמים

בגמרא מובא (יבמות יד, ב) "אף על פי שנחלקו בית שמאי ובית הלל בצרות ובאחיות בגט ישן ובספק אשת איש וכו' לא נמנעו בית שמאי מלישא נשים מבית הלל ולא בית הלל מבית שמאי", והיינו אף על פי שהיה מחלוקת בהלכה בין בית שמאי לבית הלל, ויש דברים שלדעה אחת הוולד ממזר או שיש איסור יבמה לשוק, אף על פי כן לא נמנעו מלישא נשים אלו מאלו, ואם היה איסור היו מודיעים להם כדי שלא יכשלו.

ואמרו שם "ללמדך שחיבה ורעות נוהגים זה בזה לקיים מה שנאמר האמת והשלום אהבו". וכתב על זה המהרש"א "הגם שאי אפשר שיהיו שני הדעות אמת לאמתו מכל מקום מצד השלום ואהבה שהיה ביניהם כולם אמת כמו שאמרו בחגיגה (ג, ב) כי כולם דברי אלוקים חיים ניתנו מרועה אחד", והיינו אפילו בזמן שיש מחלוקת בהלכה, אם כל ההנהגה היא בדרכי שלום ואהבה, אזי אלו ואלו דברי אלוקים חיים, והכל תורת אמת.

וכדמצינו בגמרא (גיטין ו, ב) שנחלקו רבי אביתר ורבי יונתן כיצד היה המעשה של פילגש בגבעה, ופגש רבי אביתר את אליהו הנביא, ושאל אותו מה הקב"ה עושה באותה שעה, והשיב לו אליהו כי הקב"ה יושב במתיבתא דרקייעא וחוזר על מה שרבי אביתר ורבי יונתן אומרים, ושאל אותו רבי אביתר וכי ח"ו יש ספקות בשמים, ומדוע הקב"ה חוזר על שתי השיטות, ואמר לו אליהו "אלו ואלו דברי אלוקים חיים".

והיינו אף על פי שרבי אביתר ורבי יונתן לא נחלקו להלכה, וכל המחלוקת שלהם היא רק כיצד לבאר פסוקי הנביאים, אם כך היה המעשה או שהיה באופן אחר, גם בזה שייך לומר "אלו ואלו דברי אלוקים חיים", וכמו שמבאר שם בגמרא כי באמת שני המעשים היו נכונים, והקב"ה במתיבתא דרקייעא חוזר על שתי השיטות מפני שהכל אמת, וכל זה בתנאי שיש ביניהם שלום ואהבה, על ידי זה זוכים שהתורה היא תורת אמת.

ולמדנו מזה כי עסק התורה צריך להיות מתוך מידות טובות, וגם כשיש מחלוקת בדברי תורה צריכים לנהוג זה בזה חיבה ורעות, וכן מצינו בגמרא (קידושין ל, ב) "מאי את אויבים בשער אמר רבי חייא בר אבא אפילו האב ובנו הרב ותלמידו שעוסקים בתורה בשער אחד נעשים אויבים זה את זה ואינם זזים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה שנאמר את והב בסופה אל תקרי בסופה אלא בסופה" – אפילו שבתחילת הלימוד נראים כאויבים זה לזה, הסוף הוא שאינם זזים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה.

והביאור בזה כי באמת גם בתחילה אינם אויבים באמת, ורק "נראים" כאויבים, מפני שהויכוח בדברי תורה חריף מאד, ומידת האמת חזקה כל כך שכל אחד בטוח בדבריו ואינו מבין כיצד אפשר לומר אחרת, וכמו שאמרו (תענית ד, א) "האי צורבא מרבנן דרתח אורייתא הוא דקא מרתחא ליה", אבל באמת יש ביניהם מידות טובות, ונוהגים זה בזה אהבה ואחוה ושלום ורעות, לכן "אינם זזים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה".

*

הנה יש דברים המסלקים את הקדושה, כמו שמצינו בגמרא (יבמות צו, ב) מעשה שהיה בבית כנסת בטבריה, שנחלקו בהלכה ונתעורר ויכוח מתוך ריתחא דאורייתא, כמאמרם (קידושין ל, ב) אפילו האב ובנו הרב ותלמידו שיושבים ועוסקים בתורה נעשים אויבים זה לזה וכו', אך מתוך ריתחא דאורייתא הגיעו לידי כעס, עד שנקרע ספר תורה בחמתן, ואמר על זה רבי יוסי בן קיסמא, תמה אני אם לא יהיה המקום הזה בית עבודה זרה. וכתב המאירי שם כי הכעס היא מידה מגונה מאד, ובפרט במקום קדוש הרי זה מגונה ביותר.

ובאמת אמרו (זוהר ח"א כז, ב) כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה, והיינו שיש דמיון בין כעס לעבודה זרה, וביארנו כמה פעמים כי כשם שעבודה זרה היא היפך האמונה כך גם כעס הוא נגד האמונה, מפני שבדרך כלל אדם כועס על מי שמצער אותו, ולפי האמונה הרי כל צער הוא מן השמים, ואין שום סיבה להקפיד על מי שציער אותו, ומאחר שהכעס נובע מחסרון באמונה, לכן כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה, כי הוא כמו עבודה זרה שהיא היפך האמונה.

וכך גם בעובדא שנקרע ספר תורה בחמתן, אף על פי שהיה מתוך ריתחא דאורייתא, היה שם כעס יותר מדי, ולכן אמר רבי יוסי שסוף המקום להיות בית עבודה זרה, וכן היה, מפני שהיו שם כעס ומידות רעות שהם כמו עבודה זרה. ועיין עוד בספר חסידים (אות רט) שאם רואים בית הכנסת שחרב זהו מפני שהיו בו מחלוקת ומידות רעות.

הלכות והנהגות

ממרן פוסק הדור רבי משה שטרנבוך שליט"א

פרשת קרח תשפ"ב | גליון ז'

הלכות קריאת תהילים

קיום מצוות עשה ד"לעבדו בכל לבבכם" בקריאת תהילים

א] באמירת תהילים מקיימים מצוות עשה דתפילה וכמו שנאמר "ולעבדו בכל לבבכם". ומיהו כל זה דווקא כשמכוון בתפילתו, אבל אם ליבו בל עמו, אינו מקיים המצווה דלעבדו בכל לבבכם, דמצווה זו תלויה בכוונה הלב.

ולכן נראה שהמתפלל תהלים בכוונה, ראוי לו לכוון ון לקיים מצוות עשה דתפילה, ולהוסיף באמירת "יהי רצון" שלפני התהילים [לאחר התיבות כאילו אמרם דוד המלך עליו השלום בעצמו] "ויהא נחשב לפניך כאילו קיימתי מצות עבודה שבלב זו תפילה כראוי".

קיום מצוות תלמוד תורה בקריאת תהילים

ב] בקריאת תהילים ראוי לכוון לקיים מצוות עשה דתלמוד תורה, שאם אומר תהילים רק לשם תחינה ובקשה, אינו נחשב כדברי תורה וכמבואר בפוסקים (שו"ע א"ח סימן מ"ז לענין ברכת התורה), אבל אם מתכוון לשם קיום מצוות עשה דתלמוד תורה, מרוויח בזה קיום מצווה רבתי, וכבר עורר על זה הגה"ק בעל הפרדס זצ"ל.

ויש להוסיף שאף אם אינו מבין מה שקורא, מ"מ מקיים מצוות עשה דתלמוד תורה וכמו ש"כ בשו"ע הגר"ז שבקריאת תנ"ך מקיימים מצוות עשה גם כשאינו מבין מה שקורא.

ולכן נראה שבאמירת ה"יהי רצון" לפני אמירת תהילים ראוי להוסיף "ויהא נחשב לפניך אמירת תהילים שאני אומר כעסק התורה בנגעים ואהלות וכמו שהתפלל דוד המלך ע"ה על זה". וראוי להוסיף עוד ולומר כמו בעשיית כל מצוה:

"ותהא חשובה אמירת תהילים לפני הקדוש ברוך הוא כאילו קימתיה בכל פרטיה ודקדוקיה וכוונותיה". (ח"ג ס"ו ב"ט).

קריאת תהילים לרפואת חולה

ג] אסור לקרוא תהילים על חולה מתוך מחשבה שעצם הקריאה של הפסוקים הקדושים הללו יש בכוחם לרפאות, שבוה הוא מזלזל בדברי תורה לעשותם רפואת הגוף ואסור, וכמבואר ברמב"ם (פרק י"א מהלכות ע"ז הלכה י"ב). ומה שנהגו ישראל לקרוא תהילים על חולה, היינו דווקא כשקורא מתוך תחינה לקב"ה, וסומך על כח התפילה והתחינה וכמבואר בספר החינוך מצוה תקי"ב. (תשובות והנהגות ח"א קכ"א ח"ב ס"ז).

ד] באמירת ה"יהי רצון" קודם תהילים, בפיסקא "ויעמוד לנו זכות פסוקי

תהילים וזכות תיבותיהם ואותיותיהם ונקודותיהם" וכו', יש להגיה ולהוסיף בזכות פסוקי תהילים "ויעמוד לנו זכות פסוקי תהילים שאנו מתחננים עם תבותיהם אותיותיהם ונקודותיהם", שבוה ניכר שמתפלל בכח התחינה שבקריאת פסוקי תהילים, ולא בכח זכות עצם הפסוקים ותיבות התהילים. (תשובות והנהגות ח"א קכ"א ח"ב ס"ז, ח"ג ב"ט).

אמירת פסוקי פרק קי"ט לפי שם החולה

ה] נראה שאין לומר פסוקי תהילים בפרק קי"ט לפי שם החולה, אלא בחולה מסוכן בלבד. שהלא כשקורא לפי שם החולה, מתכוון להשיג ישועה בכח סגולת עצם קריאת הפסוקים, והרי"ז כמתרפא בדברי תורה שאסור, ולא הותר אלא בחולה מסוכן (כמבואר בשו"ע יו"ד קע"ט ס"ח).

שוב מצאתי בשו"ת צפנת פענח שאוסר ג"כ לומר פסוקי תהילים בפרק קי"ט משום ב' טעמים א. משום כל פסוקא דלא פסקיה משה אנן לא פסקינן ליה, ב. שאסור לעשות ש"ש כמו סימן ונוטריקון. (תשובות והנהגות ח"א קכ"א ח"ב ס"ז).

תהילים בתוך ד' אמות של קבר

ו] שמעתי שהחזו"א היה מקפיד שלא לומר תהילים בתוך ד"א של קבר או של מת ומנהיגו להקל וי"ל הטעם כיון שמכוון לתקן המת שפיר דמי. (תשובות והנהגות ח"א סי' קכ"א).

אם יש כח בתהילים לפעול ישועה בלא כוונה הלב

ז] מרן הגאון מבריסק הגר"ז זצ"ל חידש, שהתפילות שתיקנו אנשי כנסת הגדולה בסדר ג' תפילות שבכל יום, יש בכוחם לפעול גם בלא כוונה הלב, מחמת עצם תכונת התיבות

שנרמזים בהם רמזים עמוקים וכלולים בהם כל סדרי בריאת העולמות, אבל התפילה שמתפלל אדם בלשון פרטי שלו, אין לה כח אלא אם מכוון בתפילתו, שבתכונת הפרטיות של האדם אין שום סגולה אלא כל כח תפילה זו הוא מכח הגברא שמכוון בתפילתו.

ויש להסתפק באמירת תהילים אם היא כשאר התחנונים שבלא כוונה אין זה בגדר תפילה כלל ואין בהם כוח לפעול, או שכיון שתיקנו דוד המלך ע"ה ברוח הקודש הרי זה כעין התפילות שתיקנו אנשי כנסת הגדולה שדומים לחרב ויש בהם כוח לפעול מצד עצם התיבות, ומסביר נראה שאמירת תהילים הרי"ז כתפילת אנשי כנסת הגדולה כיון שתיקנוהו ברוח הקודש. (תשובות והנהגות ח"ה ס"ו ל"ח).

משכת הגזית

נשאל רבינו מאחד שבתפילת שמו"ע של מנחה התחיל באמירת פסוק ה' שפתי תפתח, ואחר אמירת הפסוק נמלך שלא להתחיל להתפלל עכשיו, אם מותר לו להפסיק התפילה, או שלאחר אמירת ה' שפתי תפתח נחשב כהתחלת התפילה ואסור לו להפסיק.

והשיב רבינו שלאחר שהתחיל באמירת ה' שפתי תפתח אינו רשאי להפסיק, דאמירת פסוק ה' שפתי תפתח הוא חלק מתפילת שמו"ע, (וכדאיתא בברכות שזהו כתפילה אריכתא דמיא), וא"כ אם אמר הפסוק ע"ד להתחיל תפילת שמו"ע הוי כהתחיל גוף תפילת שמו"ע דתו אינו יכול להפסיק. (ואינו יכול מעתה להחשיב למפרע שאמר הפסוק בתור אמירת פסוק בעלמא, אלא כיון שאמר ע"ד תפילת שמו"ע נשאר כן).

והוסיף רבינו עוד, דאף בכה"ג שהיה אסור לו להתחיל כגון שנכנס לביהכנ"ס באמצע התפלה שדינו שרק אם יכול לגמור עד שיגיע הש"צ לקדושה או במעריב לאיש"ר יתחיל ואם לאו לא יתחיל, כיון שהתחיל ה' שפתי הוי כהתחיל ואין יכול להפסיק.

הדרכות והנהגות

שנאמרו ע"י מרן רבינו שליט"א לבני הישיבה הק' - ולדמי"ם ומחנכים

אם יש חיוב תשלומי פיצויים על פיסטורי אברך כולל

אברך אחד שפיטורו מכולל, בא לתבוע 'דמי פיצויים' מהראש כולל, והביא בידו פסק הלכה מרב אחד שנשמך על מה שפסק הסבא קדישא מהרש"א אלפאנדרי זצ"ל שדין אברך כדין 'שכיר' - [ואשר לכן ראש הכולל עובר בבל תלין אם מאחר בתשלום], ולפי"ז פסק אותו רב הדין שדין אברך כולל כ'שכיר' גם כלפי קבלת פיצויים, ונשאל רבינו לדעתו בעניין זה.

והשיב רבינו בפשיטות דבוודאי אין מקום כלל לחייב את ראש הכולל בפיצויים, שהרי בלא"ה מדין תורה לא מצינו חיוב תשלומים פיצויים לפיסטורי פועל, אלא שזהו מנהג המדינה והשוכר את הפועל הרי זה כאילו התנה עמו שישלם לו פיצויים אם יפטר אותו, וא"כ כל זה רק בפועל שזהו המנהג, אבל באברך כולל שאין מנהג לתת לו פיצויים על פיטורו, אין מקום כלל לחייב את ראש הכולל בפיצויים.

פריחת עולם התורה - הישיבות והכוללים בזמנינו

שח רבינו: זכורני שסמוך ממש לפני פרוץ מלחמת העולם השנייה, בשעה שהגאון הקדוש רבי אלחנן זצ"ל היה אצלינו בלונדון ורצה לחזור לפולין, לישיבתו שבברנוביץ, הפצירו בו הרבנים והעסקנים שישאר בלונדון עד יעבור זעם, ולא ייכנס לפולין שהוא מקום סכנה, והוסיפו שהלא היטלר ימ"ש עומד להשמיד ולהרוג בפולין, ומוטב איפה שישאר במקום מבוסס יותר במדינת אנגליה.

אבל רבי אלחנן השיב: "א קפיטן לאזט נישט האפ זיין שיף בשעת רוח סערה..." [רב החובל אינו עוזב את הספינה בשעת רוח סערה], ובאשר לטענת הסכנה בחזרתו לישיבה השיב רבי אלחנן "אדעתא דהכי". קפיטן אינו יכול לעזוב את הספינה בשעת סערה, יהי המחיר אשר יהא.

עובדות והנהגות

מעשה רב - הנהגות מרן שליט"א

בשבועות האחרונים הבאנו כמה וכמה עובדות ומעשה רב אודות פעולות מרן שליט"א להעמדת כוללים בארץ ובחו"ל, ובדברים אלו נשלים הדברים עם עוד כמה וכמה עובדות ומעשה רב בענייני העמדת הכוללים

מסירות נפש מתוך נקיות

א[סיפר הרבני הרה"ח ר' משה בצלאל בודק יו"ר קרן הצלה, את אשר שמע מפי הרה"ח ר' ליפא לפקוביץ זצ"ל יו"ר קרן הצלה מראשי קהילת סאטמאר בארה"ב: הנה בשנת תשנ"ח נסע רבינו לארה"ב במיוחד בכדי לפעול למען קרן הצלה, ופעל שם רבות במשך כמה שבועות למען קרן הצלה, וכיתת רגליו מהכא להתם בכינוסים שונים לפעול ולהפעיל לגייס כספים בסכומים הגונים למען העמדת החינוך הטהור בארץ הקודש.

והנה בלילה האחרון ששהה רבינו בארה"ב טרם צאתו לארץ ישראל, ביקשו מנהלי קרן הצלה להשיב לו הכרת הטוב, ונכנס הרה"ח ר' ליפא לפקוביץ יו"ר קרן הצלה לאכסניה של רבינו, ונתן לו סכום כביר לטובת הכולל של רבינו בארץ ישראל, ועוד הוסיף לתת לו סכום נוסף לכסות את הוצאות הנסיעה מארץ ישראל לארה"ב והוצאות האכסניה וכו'.

אמנם למחרת בבוקר, טרם נסיעתו לארץ ישראל, ניגש רבינו להרב לפקוביץ, והשיב לו את כל הכסף כמות שהוא בלא אומר ודברים. תמה הרב לפקוביץ ושאל: בשלמא הכסף שניתן בכדי לכסות את הוצאות הנסיעה והאכסניה, רשאים אתם לוותר עליו, אבל יש כאן גם סכום עתק שניתן עבור החזקת הכולל, והיאך הותר לכם להחזיר כסף שניתן להחזקת אברכים. השיב לו רבינו בקיצור: "ענייני הלכה תשאיר לי". ולא רצה לנמק את טעמו.

שוב תמה הרב לפקוביץ ואמר "רבי, תורה היא וללמוד אנו צריכים, ומה ראה רבינו על כך". והשיב לו רבינו, שברצונו לקיים המצווה בנקיות - מתוך "ריינקייט", ולאחר שטרח זמן רב למען שמירת החינוך הטהור בארץ הקודש, אין רצונו להפסיד את מעלת נקיות המצווה על ידי קבלת טובת הנאה למוסדותיו, ובתורת גזבר רשאי הוא לסרב לקבל נתינות הפוגעות בקיום מצוותיו בטהרת הלב בנקיות גמורה.

פרץ בבכי כשביקשו ממנו לקפח פרנסת אברך כולל

ב[סיפר בנו של רבינו הגר"ח שליט"א: עובדא הוי בכולל של מרן שליט"א, שכמה אברכים באו לבקש ממרן שליט"א להוציא מהכולל אברך אחד שלדבריהם אינו מוסיף מאומה לכולל ואף מפריע לשם הטוב של הכולל. אולם רבינו שתק ולא הגיב להם כלום, לאחר כמה ימים הגיעו שנית, ואז פרץ רבינו בבכי ואמר להם, מה אתם רוצים ממני, לקפח לו את פרנסתו? הלא תדעו לכם שאתם משחקים בחיי נפש של יהודי, וסיפר רבינו מה שמע מפי מרן הגאון מטשעבין זצ"ל שלפגוע ולקלקל פרנסה של אחר, זהו 'דיני נפשות ממש', שהלא נפשו ונפשות בני ביתו תלויים בפרנסתו.

ובמכתב לראש כולל (נדפס בתשובות והנהגות ח"ה סי' שפ"ד) כתב רבינו: "נאה הדבר ויאה למנהל כולל שרוצה לפטר אברך שלא פשע כלל, להתחסד ולשאול דעת רב מובהק, ולא יקבל ע"ע לבד האחריות לצער בן תורה, שהיא כדיני נפשות ממש, ואז בהסכמתו שזהו לטובה וכוונתו לש"ש יצליח, אבל ירחיב לאברך הזמן עד שנה, וכו', ודע שכל זה אם האברך אינו מפריע לישיבה או לכולל, אבל אם מפריע יש להוציאו מיד, ויתיעץ עם רבנים אם צריך לשלם לפני משורת הדין".

מערכי תורה

קורח

משיעורי מרן הגאון רבי חיים פיינשטיין שליט"א ראש ישיבת עטרת שלמה

'וירדו חיים שאולה' - וצורם לבלות שאול'

הנה משה רבנו אמר (ט"ז, כ"ח-ל"ג) 'בזאת תדעון כי ה' שלחני וגו', וירדו חיים שאולה וגו', וירדו הם וכל אשר להם חיים שאולה וגו', שעל ידי שיבלעו באדמה שתפתח את פיה יתברר אמיתות נבואתו. ונראה לבאר דמה שאמר משה רבנו דוקא את הבחינה הזאת שאם בריאה יברא ה' וגו' וירדו חיים שאולה, ובזאת תדעון כי ה' שלחני, לא היה זה בתורת הוכחה וסימן בעלמא, שמזה שדבריו מתקיימים בעשיית אותות ומופתים, מוכחת אמיתות נבואתו, [כדוגמת מה שמצינו אצל גדעון, שביקש מהקב"ה אות, שיראהו טל על גזית צמר, ועל הארץ יהיה חורב, ולמחרת יהיה להיפך שעל הארץ יהיה טל והגזית תהיה חורב], והעונש שנענשו בבליעתם ובירידתם חיים שאולה, לא היה זה עונש בעלמא, אלא העונש היה בתורת קיום דינם הראוי להם, וההוכחה הייתה מזה שנתקיים בהם העונש והדין הראוי להם.

דהנה קורח היה אפיקורס, כמבואר בירושלמי (סנהדרין פ"י) דבאותו שעה אמר קרח, אין תורה מן השמים, ולא משה נביא, ולא אהרן כהן גדול. ואא"ז מרן הגרי"ז זצ"ל הוסיף שכפירתו הייתה בשתי עיקרים, דבמה שאמר אין תורה מן השמים, כפר בעיקר דתורה מן השמים, ובמה שאמר דאין משה נביא, כפר בעיקר שנבואת משה כולה מפי הגבורה. [והכפירה בתורה מן השמים, הוא במה שאמר טלית שכולה תכלת פטורה מן הציצית, וכן בית מלא ספרים פטור ממזוזה, שבזה הייתה טענתו שאין התורה מן השמים, ובמה שאמר 'כי כל העדה כולם קדושים וגו', בזה כפר בנבואת משה, שלא ה' שלח את משה]. ובגמ' בב"ב דף ע"ד ע"א איתא, דבלועי קורח אומרים משה ותורתו אמת והן בדאין. וביאר אא"ז מרן הגרי"ז זצ"ל שלכן אומרים את שתי הדברים, דמשה אמת ותורתו אמת, דזה כנגד כפירתם, שהם כפרו בשתי היסודות דנבואת משה ותורה מן השמים, וכנגד שתי הכפירות הם אומרים, שמשה אמת ותורתו אמת עכ"ד.

והנה דין הכופרין בתורה ובנבואת משה, מבואר בגמ' בר"ה דף י"ז ע"א, שהמינין והאפיקורסין שכפרו בתורה ושכפרו בתחיית המתים וכו', יורדין לגיהנם ונידונין בה לדורי דורות שנאמר 'ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי וגו', ועוד שגיהנם כלה והן אינן כלין, שנאמר 'צורם לבלות שאול'. ולפי זה נמצא דדינם של קורח ודתן ואבירם וכל הנועדים על ה' שהיו בכלל האפיקורסין, הוא להיות יורדין לגיהנם ונידונין בה לדורי דורות וגיהנם כלה והן אינן כלין.

מעתה נראה לומר דמה שנבלעו באדמה וירדו חיים שאולה, לא היה זה עונש בעלמא, אלא היה זה קיום דינם הראוי להם כדין האפיקורסין, דירידה לשאול היינו דינם של האפיקורסין שיורדין לגיהנם, כמבואר בגמ' בר"ה שם דיליף דגיהנם כלה והן אינן כלין מהכתוב 'צורם לבלות שאול', הרי דעונש האפיקורסין הוא לירד לשאול, וזהו שנענשו כאן בירידה לשאול, שזהו קיום דינם והעונש הראוי להם, כמבואר בפסוק בתהלים. מעתה יש לומר, דמה שאמר משה רבנו דבזאת תדעון, דע"י שתפתח הארץ את פיה וירדו לתוכה חיים שאולה, לא היה זה בתורת הוכחה וסימן בעלמא, שמזה שדבריו מתקיימים בעשיית אותות ומופתים, מוכחת אמיתות נבואתו, אלא היה זה בתורת קיום העונש והדין הראוי להם, ובזה שיהיו נידונין כדין האפיקורסין, בזה גופא יווכח ויוודע שאכן היו אפיקורסים, ומה שטענו כנגד התורה וכנגד נבואת משה, היה הכל אפיקורסות וכפירה, והאמת היא כי ה' שלחני ולא מליבי, ובקשת משה רבנו הייתה, דיבלעו באדמה וירדו 'חיים שאולה', דהגם דבודאי עתיד להתקיים בהם עונש ודין האפיקורסין כראוי להם, אבל זה עתיד להתקיים רק לאחר מיתה, שנשמתם תהא יורדת לגיהנם ונידונת בו לדורי דורות, וע"ז באה בקשתו של משה רבנו שירדו 'חיים שאולה', שבעדת קורח יתקיים הדבר כבר בעודם חיים, ויראה הדבר לעין כל, כדי שעל ידי זה שיראו שמתקיים בהם דין אפיקורסין, יהא נודע ומתברר אפיקורסות שלהן.

תא ואחוי לך בלועי דקורח

איתא בב"ב ע"ד ע"א אמר ליה ההוא טעיא לרבה בר בר חנא, תא אחוי לך בלועי דקרח, והראהו שתי בקעים שהיה יוצא מהן עשן, ולקח גזית צמר ושראה במים והניחה שם ונחרכה, עיי"ש כל אריכות הדברים. ומבואר בגמ' דגם לאחר זמן מרובה עדיין היו בלועי קורח בעונש בליעתם שנבלעו. ויש לומר הביאור בזה, דלפי המבואר דבליעתם היה בתורת קיום דינם ועונשם הראוי להם כדין האפיקורסין, והנה בכלל העונש של האפיקורסין הוא דנידונין בה לדורי דורות, [ולא כמו פושעי ישראל בגופן, שנידונין רק עד י"ב חודש] כמבואר שם בגמ', וא"כ לפי זה מבואר היטב מה שהיו בעונש בליעתם לעולם, משום דכך הוא דין העונש שלהם, שיהיו נידונין בה לדורי דורות, ועל כן גם בזמן רבה בר בר חנא, שזה שנים רבות אח"כ, עדיין היו נידונין בעונש בליעתם.

והנה אמר ליה לרבה בר בר חנא 'תא ואחוי לך', וצריך ביאור איזה ענין יש בראיית בלועי קורח.

ולפי מה שנתבאר דבליעתם הייתה בתורת קיום דינם והעונש הראוי להם כדין האפיקורסין, יש לומר דהנה בגמ' בראש השנה יליף את דין האפיקורסין מהכתוב בסוף ישעיה 'ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה וגו', ואם כן מבואר בפסוק דיש קיום וענין בראיית פגרי האנשים הפושעים בי. מעתה יש לבאר דלכן אמר לו ההוא טעיא תא ואחוי לך בלועי דקורח, לקיים בזה ענין זה של 'ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי'.

והנה עוד איתא שם בגמ' בבבא בתרא, שאמר לו ההוא טעיא, דכל תלתין יומין מהדר להו גיהנם להכא כבשר בקלחת, והיינו שכל שלוש יום הם באין לשם. ולא נתפרש מהו הענין בזה שכל שלוש יום הם חוזרים ובאים לשם.

אכן לפי המבואר דבראייתם שם, מתקיים הענין של 'ויצאו וראו בפגרי האנשים', אם כן יש לומר דהנה בפסוק שכתוב קודם לכן כתוב 'והיה מידי חודש בחדשו ומידי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחוות לפני אמר ה', וע"ז מוסיף הנביא ואומר, 'ויצאו וראו בפגרי האנשים', וא"כ נמצא דענין זה דשל 'ויצאו וראו בפגרי האנשים', הוא בכל חודש, כמו שכתוב בפסוק והיה מידי חודש בחודשו, וזהו הענין במה שכל שלוש יום מהדר להו להכא. וסמך לדבר נראה, דהנה הרשב"ם שם (בד"ה כל) כתב, כל תלתין יומין, כל ראש חודש. וצריך ביאור מהיכא תיתי שזה דוקא בראש חודש. אולם לפי מה שנתבאר דמה שהם חוזרים לשם כל שלוש יום הוא בשביל קיום הכתוב דמידי חודש בחודשו יצאו וראו בפגרי האנשים, אם כן מבואר היטב המקור דהיה זה בראש חודש, דהרי זהו שכתוב והיה מידי חודש בחודשו.

'וכל ישראל נסו לקולם'

כתוב (ט"ז, ל"ד) 'וכל ישראל אשר סביבותיהם נסו לקולם כי אמרו פן תבלענו הארץ'. הנה בפשוטו נסו כי נבעתו מפחד הקול שהיה בשעת הבליעה. ויש לומר עוד דהנה כתוב שה' אמר למשה 'העלו מסביב למשכן קורח דתן ואבירים וגו' סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים וגו' פן תספו בכל חטאתם, ומבואר דהצלתם מן הבליעה תלויה היא במה שסרו ונסתלקו מעל אהלי האנשים הרשעים, והנה לא נתפרש מהו השיעור שצריכים להסתלק מהם, ויש לומר דלכן נסו, כדי שבודאי יהיו בכלל מסתלקים מאהליהם.

'ויהי ככלותו לדבר - ותבקע האדמה'

כתוב (ט"ז, ל"א) 'ויהי ככלותו לדבר את כל הדברים האלה ותבקע האדמה אשר תחתיהם וגו'. ומשמע מלשון הכתוב דתיכף מיד כשכילה משה דבריו מיד נבקעה האדמה ונבלעו בתוכה, ולא היה שהות בין סיום דברי משה לבקיעת האדמה ובליעתם. ויש לומר בזה דהנה הרי משה קבע שביורר אמיתת נבואתו יהיה מתברר על ידי בקיעת האדמה ובליעתם בתוכה, וא"כ כל זמן שהאדמה אינה נבקעת ואינם נבלעים בתוכה, עדיין אין מתברר אמיתת נבואתו של משה, ואמיתות נבואת משה תלויה ועומדת עד שתתברר, ועל כן מיד עם כלותו לדבר מיד נבקעה האדמה ונבלעו בתוכה, כדי לא להשאיר את אמיתות נבואת משה בלא בירור אפילו רגע אחד.

'ובני קורח לא מתו'

בפרשת פנחס כתוב (כ"ו, י"א) 'ובני קרח לא מתו'. וכתב רש"י, הם היו בעצה תחלה, ובשעת המחלוקת הרהרו תשובה בליבם לפיכך נתבצר להם מקום גבוה בגיהנום וישבו שם. וצריך ביאור דכיון דהרהרו תשובה למה נענשו בכלל, ולמה לא הועילה תשובתם להצילם לגמרי מגיהנם. והנה בבליעת קורח ועדתו יש בזה שתי עניינים, יש בזה עונש על המחלוקת, ועוד יש בזה בירור על אמיתת נבואתו של משה רבנו. והנה בני קורח שעשו תשובה הרי מבואר בדברי הגמ' שהיה זה תשובה בלב, והיינו דלא היה זה גלוי לכל שחזרו בתשובה, מעתה נמצא דתשובתם מועילה רק לגבי העונש, דלזה מועיל שהרהרו תשובה בליבם להצילם מהעונש, אבל לגבי בירור אמיתת נבואתו של משה, כיון דלא נודע לכל שחזרו בתשובה, הרי שלצורך בירור אמיתת נבואת משה צריכים גם הם ליבלע, ורק על ידי זה יהיה מבורר אמיתת נבואתו, ואם אחד מהחולקים אינו נבלע, הרי זה חסרון בבירור הדבר.

ולפי זה מבואר היטב דלכן לא מהני הרהור תשובה שלהם להצילם לגמרי, כי עדיין צריכים ליבלע בשביל בירור אמיתת הנבואה, אבל מצד העונש הרי הם פטורים כי הרהרו בתשובה, ועל כן נתבצר להם מקום בגיהנם.

פעם אחת הלך מרן החזון איש זצ"ל לפנות בוקר ברחוב, כאשר ראהו אחד משומרי העיר מהלך, סבר שהוא ישמעאלי המבקש לפגוע, ומיד ירה לעברו בכלי זיין שבידו, ואולם בדרך נס החטיא היורה את המטרה ולא פגע בו הכדור. אגב אורחא, כשסיפרו זאת לאא"ז מרן הגרי"ז זצ"ל הגיב שאותם האוחזים בכלי נשק וכלי משחית, אצבעותיהם נמשכות מאליהן לפעול באותם כלים, וכדוגמת אדם האוחז במקל, ומסתובב ומבקש להכות בו. והנה באותו יום ביקש מרן החזון איש זצ"ל לעלות לתורה, והיו המתפללים סבורים שהוא מבקש כן בשביל לברך ברכת הגומל בעקבות המעשה שהיה, אולם לבסוף נתברר שלא זה הטעם שביקש לעלות לתורה, אלא הטעם הוא כי בעת הירי לעברו היה באמצע ברכת התורה, ועל כן חשש שמא לא כיון בברכות כראוי, ולזאת ביקש עליה לתורה כדי לברך שנית בכוונה הראויה.

הנגיעות עטופה ב'לשם שמים'

וכבר הביא המסילת ישרים (פ"א) בשם הזוה"ק שהם פחדו שבא"י הם לא יהיו נשיאים, ואמר ע"ז רבי אליהו לאפיאן זצ"ל שודאי לא נחשדו בשביל זה לשקר להדיא, רק זה היה עטוף בהמון דברים כביכול "לשם שמים".

דהיינו שכאשר היה טמון בלבם יצר הכבוד, הוא השוחד המעורר עיני חכמים, הם כבר ראו אחרת את הכל.

שהרי הקב"ה טרד יושבי הארץ באבלם כדי שלא יכירו בם ולא ישימו לב אליהם, והם פירשו "ארץ אוכלת יושביה", ועוד שהרי מרע"ה שלחם לראות היש בה עץ ופרש"י אדם כשר להגן בזכותו, ולחד מאן דאמר נפטר איוב שהוא אדם כשר, שלא תגן זכותו, (וכמב' כ"ז בסוטה לה, א ובפרש"י שם), וכשראו יופי הפירות וגודלם המיוחד, פירשו ג"ז לרעה 'זוה פריה', והם פירשו לומר שהכל משונה שם, הפרי והעם כמב' ברש"י פסוק כ"ג.

וכבר סיפרנו פעם שהיה דין תורה אצל מרן פוה"ד הגר"נ קרליץ זצ"ל, והיו שני הבעלי דינים יראים ושלמים שלא חשודים להחליף בדיבורם בעד כל הון שבעולם, ולפי הטענות כל צד - הצד השני לא דבר אמת. ושאלתיו, הרי אנחנו מכירים אותם, ואיך יתכן שצד אחד לא דובר אמת?... וחינך ואמר כשיש לאדם נגיעות הוא לא משקר אלא הוא רואה מה שרוצה, ושומע מה שרוצה, כל אחד מהם עם הנגיעות שלו באמת נראה לו שהוא ראה משהו אחר.

[וביסוד זה ביאר הגר"ח שמואלביץ זצ"ל בשיחות מוסר במאמר כ"ז לשנת תשל"א בפירוש נפלא לסוגית הגמ' (גיטין מה, א) רב עיליש אישתבאי, וברע"א בגלהש"ס, ובמהרש"א, והוא נפלא עד למאד! עיי"ש].

ומאידך גיסא בהפטרה של השבוע שנינו על "רחב הזונה" שהיתה בשפל המדרגה והיתה בחטא מ' שנים ולבסוף נתגיירה וזכתה לשמונה נביאים וכהנים, ואחז"ל בילקוט (יהושע א, ט), והלא הדברים ק"ו ומי אם מי שהיתה מעם שנא' בו לא תחיה כל נשמה שקרבה עצמה כך קרבה המקום, ישראל שעושיק את התורה עאכ"ו. ושם (באות ו) את אמרת מה שלא ראית בעיניך חיך שבנד עומד ורואה מה שלא ראו הנביאים, (יחזקאל א). כמד"א נפתחו השמים ואראה מראות אלוקים.

ואם תאמר, א"כ לא שבקת חיי לכל בריה... שהרי אפילו גדולי עולם קמו ונפלו בגלל נגיעות הטמונות בלבם, אף אני אשיבך - ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר - רק הוא שיש בכוחו ליתן כח לעמוד כנגד כל פגעי היצה"ר - "ומוסר" שמו.

וכבר הפליא לעשות הגי"ר חיים שמואלביץ זצ"ל במאמריו, להראות עד כמה אין מקרא יוצא מידי פשוטו: **"החזק במוסר אל תרף נצריה כי היא חינך"**!, וזה הכח אשר יתן ה' ית"ש לכל החפצים לערוך מלחמה עם יצרם ולהשיב לו מלחמה שעה, **והוא לימוד המוסר בשפתיים דולקות ובלב נרגש!** ואז הקב"ה עוזרו ויכול לו. [עיי' בספרו שיחות מוסר מאמר כ"ט-א' במדבר תשל"ב].

ומביא גדולי עולם שנפלו עד לשאול תחתית מבלי מוסר, האחד הוא ירבעם, שא"ל הקב"ה חזור בך ואני ואתה ובן ישי נטייל בגי"ע. [וכי' האוה"ח ריש פ' בחוקותי שהטיל בגי"ע הוא השעשוע העליון הכי גדול!] וא"ל מי בראש? ואמר לו הקב"ה בן ישי, ואמר לו אי הכי לא בעינא. כמב' בסנהדרין (קב, א) [והוסיף שם שהרי הקב"ה

אדם חייב להתבונן

חז"ל (תנחומא שלח ה') אומרים, למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים, לפי שלקתה על עסקי דיבה, שדברה באחיה, ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר.

הבריאה כולה מדברת ומלמדת! - "איסתכל קוב"ה באורייתא וברא עלמא", והמתבונן בעלמא רואה את האורייתא. - השמים מספרים כבוד קל, ומעשה ידיו מגיד הרקיע.

ולמדנו שיש חיוב לבן אדם להתבונן ולקחת מוסר. [הגר"ז איידלמן אמר שלא כתוב ולא למדו מוסר אלא לא לקחו מוסר!!! - **מוסר לא מספיק ללמוד - צריך לקחת את זה ולנהוג כן למעשה...**]

ונראה ונלמד כמה לימודים עם הרבה משמעות לחיינו מפרשת מרגלים, ולהשתדל להיות **ולקחו מוסר...**

אין חיי תורה ומצוות כשאר כל החכמות, אדם מחד גיסא יכול להתהפך בבת אחת, מאשפות ירים אביון להושיבי עם נדיבים!!! להתרומם למעלה ראש. ומאידך, יכול ליפול בבת אחת "מאיגרא רמא לבירא עמיקתא", אם אינו מחשב דרכיו כראוי עפ"י התורה. וכמו שאמרו חז"ל "קשה לקנותם ככלי זהב, וקל לאבדם ככלי זכוכית".

הנה כעת יצאנו ממגילת רות, והביא הגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל, שרות היתה בספק איסור לבוא בקהל, ואע"פ שנפסק עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית, המנחת חינוך (במצוה תקס"ב) מסתפק לגבי הלאו של לא תדרוש שלומם וטובתם כל הימים, שאולי זה הולך גם על עמונית ומואבית, ומסיק שזה הולך גם על נקיבות! [אמנם מרן הגר"א"מ שך זצ"ל באבי עזרי הרבה להשיג עליו, ותמה מפסוקים מפורשים שכתוב שבועז גמל חסד לרות, והגר"ר אליהו ברוך פינקל זצ"ל הביא למרן זצ"ל את התרגום אונקלוס (ב, ו) שזה היה המשא ומתן בין רות לבועז, ותשובת בועז הגד הגיד לי, מבוארת עפ"י משי"כ בהגהות מימוניות (מלכים פ"ו ה"ו) בשם היראים - שאסור רק להתחיל לגמול להם חסד, אבל כשהם עשו קודם - מותר להכיר להם טובה ולשלם להם גמולם. והסכים עמו מרן הרב שך. ודפח"ת], וא"כ רות היא בשפל המדרגה... אכן מבואר במדרש רות (פרשה ה' אות ה') כשאמרה ואנכי לא אהיה כאחת שפחותיך, אמר לה חס ושלום! אין את מן האמהות אלא מן האימהות!!! דהיינו שעוד לפני שנשאה בועז היא כבר העפילה למדרגות האימהות הקדושות שרה רבקה רחל ולאה.

ולעומת זאת, מיכל בת שאול שהיה בחיר ה', וכבן שנה ללא חטא, כאשר הוכיחה את דוד כשנגלה משהו מבשרו כאשר היה מפוזר ומכרכר לפני ה' בהעלותו את הארון מבית עובד אדום הגתי, אמר לה: אין את נקראת מן האימהות אלא מן האמהות. מפני שבקשה כבוד עצמה ולא הניחתו לכבוד שמים נפלה מדרגתה מלהיות מן האימהות - עד כדי להיות אמהות [שפחה]!!!

והנה דברים מרעישים אלו מצאנו בפרשתינו. הרי המרגלים היו "ראשי בני ישראל המה", ואחז"ל שמושה רבינו ע"ה שאל להקב"ה על כל שם והסכים עליו. וכן איתא שבאותה שעה כשרים היו. ועוד כתוב שנמנו לפי סדר חשיבותם, ויהושע הוא החמישי(!) ונפלו עד להיותם "רשעים"! ובעבורם נגזר על כל הדור הכי מופלא שהיה לעמ"י, דור דעה, שראו בעיניהם כל ניסי מצרים וקריעת ים סוף ומתן תורה, "במדבר ההוא יתמו ושם ימותו".

כבר אמר לו, ואני "וואתה" וכן ישי נטייל בג"ע, ומשמע שהוא יהיה ראשון... רק שמרוב הליטותיו לכבוד - רצה לשמוע זאת במפורש... ובה הפסיד הכל.

והנה אחז"ל שם על ירבעם שכל חכמי ישראל לפניו כקליפת השום, ואם אח"ל הקב"ה לטייל עמו בג"ע בודאי שהיה ראוי והגון לכך, וכשאמר לא בעיני, ידע היטב שמפסיד גן עדן נצחי שאין כדוגמתו בשביל קצת כבוד, לרדת שאול מטה עד כדי להימנות מאלו שאין להם חלק לעוה"ב! ועל כרחך שבלי מוסר - מדות רעות מוציאות האדם מדעתו עד שאין מבחין בדבר פשוט וברור, וכבר אמרו אין אדם עובר עבירה אח"כ נכנסה בו רוח שטות. ואף שלנו נראה שאין אנו לקויים עד כדי כך במדה זו... הנה הוסיף שם הגר"ח שמו"לביץ, ואמנם מעשים בכל יום שאבד אדם ח"ו טובה הרבה בגלל ה"כבוד", והוא המפסיד **העיקרי** לכן הישיבה מלעלות במעלות התורה, כי פעם הוא נמנע מלשאול מחברו את הדבר הקשה עליו שמא יתמעט כבודו, ופעם הוא חושש לבקש את חברו ללמוד בחברותא יחד כי אינו לפי כבודו, וכך הוא מפסיד נצחיות על חשבונות של הבל ובלילה.

ומסופר על מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי זצ"ל, כשחיבר את ספרו "שקל הקודש" על הל' קידוה"ח, ונתקשה בדבר מסויים, ונדע לו על אברך מקרי"ס שחבר ספר בנושא זה ומצאו הדברים חן בעיניו, בקש לנסוע אליו לביתו, וכשהתקשרו לביתו אמרו להם שהוא נמצא בכולל סלבודקה, ומיד נסע אליו, ובאו ואמרו לו שמרן הגר"ח מחפש אותו ולא האמין למשמע אזניו, ומי"מ ירד למטה ושמו הגר"ח לקראתו וכששאלו הרי הרב יכל לקרוא לי והייתי רץ אליו הביתה... השיב לו אני הרי צריך אותך ובאתי אליך, ולבנו יחד הסוגיא עד שהתחווה, והזכירו בקדמת ספרו. (מפי נכדו הגר"ח הוניגסברג שליט"א) ובמקום גדולתו שם אתה מוצא ענוותנות... [ובמאמר ז' אי' חיי שרה תשל"ב הביא עוד מחיאל בית הא-לי, ובמאמר כ"ד אי' קרח תשל"א הביא מחנניה בן עזור, ועי"ע מאמר כא' תשל"ב ומאמר ז' תשל"ג].

והרי אין המכיר את יצרו של האדם יותר מבוראו והוא אמר: בראתי יצה"ר, בראתי לו תורה **תבלין**, ועפ"י פסק המשנה ברורה (א' סק"י"ב), וצריך האדם לקבוע לו עת ללמוד ספרי מוסר בכל יום ויום וכו', כי הגדול מחבירו יצור גדול הימנו, **ותבלין** היצה"ר הוא תוכחת מאמרי חז"ל. ובשעה"צ (שם סק"י) הביא בשם החיי אדם שהוא יותר חיוב מלמוד משניות.

וכבר נודע בשערי ציון בהיכלי הישיבות כמה זעק על דבר זה מרן הרב שך זי"ע ושיבלחט"א מרן ראש הישיבה הגר"ח אדלשטיין שליט"א.

השפעת החברה לטוב ולמוטב

עוד לימוד גדול מפרשת המרגלים הוא כח ההשפעה של הסביבה והחברים. וכמו שכתב הרמב"ם (פ"ו מהל' דעות ה"א): "דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר ריעו וחביריו ונוהג כמנהג אנשי מדינתו, לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים וכו', ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחושך כדי שלא ילמד ממעשיהם". ויש להתבונן, הרי איתא בחז"ל "רשעים הללו ראוי וכו' אתה קורא להם **רשעים**. והנה, אם יש לנו אחד מגדולי הדור שבאים אליו קבוצה של רשעים, אולי נשבח אותו שהוא לא מתחיל להיות חילוני?... והנה, יהושע משרת משה, יהושע שהגיע לדרגות גבוהות במיוחד - - - צריך לעשות לו שינוי השם...! לא רק להתפלל עליו, אלא שינוי השם! להוסיף לו את האות י', כלומר, "קה יושעך מעצת מרגלים". מה קרה? הרי הוא לא רשע כמותם...! אז מה החשש שהוא יפול?... וכן כלב, היה צריך ללכת להשטח ולהתפלל על קברי אבות בחברון שלא יפול ויכשל... עד כדי כך צריך לחשוש!...

אומר רבי ירוחם, (ונקרא את לשונו) "**אדם הנמצא בין חברים רעים, נצרך להשתטחות על קברים להינצל מעצתם, עד כדי כך היא הסכנה והפחד שלא יהא ניסת להם, שאלמלא הרבות בתפילה, זה כמעט נגד הטבע שלא יהיה נכנע להם**".

אתם שומעים מה שכתוב פה?... נמצאים פה שני צדיקים, יהושע וכלב, יהושע משרת משה - שלא זזה ידו מתוך ידו - וזה כמעט נגד הטבע!

ממשיך רבי ירוחם: "יודע אני שאתם שומעים ומשתאים על דבריי ועל התפלאותי בזה, איש בא בימים, ואיש צעיר - קשה להם לדבר יחד... אתם צעירי ימים אתם, טרם נקלטו אצלכם עובדות ונסיונות מהם ללמוד דרכי החיים ופתרונם, **אני איש זקן אני**... (אגב, ר' ירוחם נפטר בסביבות גיל שישים בערך), **ומן החיים היום יומיים כבר ראיתי ונוכחתי לדעת ודאי כי אין מספר לחללי חברים רעים**."

איש צעיר חושב לעצמו כי הוא המתפעל מכל מישהו. מה שאני רוצה - אני רוצה, ומה שלא - אני זורק ומשחק ממנו... חז"ל אומרים אחרת, ודבריהם אמת. בדוק ומנוסה: אדם אפילו לא יודע עד כמה מחלחלים בו חברים לא טובים ע"כ.

בא נתחיל עם דבר פשוט: שמישהו יסביר לי, למה בשישי - שבת יש רפיון? וכי בזמנים הללו התורה פחות חשובה?... הרי אף אחד לא מכריח לבא לשיבה... אז בשביל מה באים? כי רוצים ללמוד תורה. נו... אז "שישי שבת" זה פחות חשוב?...! אז למה אתה לומד פחות?...! אנחנו יודעים בדיוק להיפך: המשגיח הגדול ר' דב יפה זצ"ל מביא בשם הסבא מקעלס, (וכן מרן רה"י זי"ע) היה מביא בשם החפץ חיים (זצ"ל) שכל מצוה שעושים בשבת - זה פי שש מאות ושלוש עשרה ממה שעושים ביום חול! אם אדם לומד בשבת - זה פי תרי"ג מיום חול, וידוע מהגר"א בשנות אליהו שכל מילה של תורה היא קיום מצות עשה של ת"ת. כל מילה בפ"ע חשובה יותר מכל התרי"ג מצוות!!! (ובבא"ח שנה שניה פרשת שמות כתב: שגדול פועל התורה והמצוות הנעשים בשבת, פי אלף! מיום חול).

ומביא עוד המשגיח רבי דב יפה, בשם רבי חיים שמואלביץ זצ"ל שאמר, **מה שלא מצליחים בדור הזה - כי חסר להם את הלימוד ואת הברכה של שישי שבת**. עד שאנחנו מחפשים כל מיני תירוצים... את הלימוד עצמו צריך לחזק!

ומה באמת ההסבר?... למה יש רפיון? כי אני כמו כולם! מה, אני יותר טוב מכולם?...! כל אחד רואה את עצמו כמו כולם, ואם אחרים ברפיון מיד זה משפיע. יש מושג שנקרא "סוף זמן". בסוף זמן יש רפיון. ולמה?... מה תגיד, אחרי זמן שלם - אני עייף. אז איך ייתכן שבזמן חורף, השנה שהיתה שנה מעוברת, התעייפת אחרי חמשה וחצי חדשים, וכעת תתעייף תוך חודשיים וחצי?... אלא מה, זה שקר... ואם תגיד, עכשיו יותר חם - יש מזיג אויר... זה לא תירוץ. שום דבר לא, זו מוסכמה, אדם לא מרגיש כמה החברה משפיעה עליו, וצריך כמעט נס להינצל מזה!!!

בשם החזון אי"ש אמרו שפעם הוא התבטא על איזו סברה, שסברא כזו נפלאה, בשביל ליהנות ולהרגיש את המתקנות הזו - זה רק בשבת אחרי שקיבלנו את הנשמה יתירה. ושבת כידוע היא מקור הברכה לכל השבוע. **אך כשאיבדנו טעם בשבת - איבדנו טעם במתקנות...**

וככה זה לטוב ולרע. מוסכמה ללכת אחרי כולם. לטוב ולרע, בלי סוף! כתוב בפסוק "היוצר יחד לבם, המבין אל כל מעשיהם", הוא יוצר את כולם ביחד - אז הוא מתחיל להבין את מעשיהם, אך בלי זה, אי אפשר להבין... יש היום איזה מין 'מודה' משונה ומצחיקה מאנשי הרחוב, ללבוש מכנסיים עם קרעים... שמישהו יסביר מה ההיגיון בזה, שום דבר לא... אבל כולם ככה. "היוצר יחד לבם, המבין אל כל מעשיהם", זה שגוען! אבל כולם...

ואותו דבר גם לטוב... וכי פעם מישהו חלם שאפשר לעשות "כולל ליל פורים" שילמדו כל הלילה, או "ישיבת מרדכי הצדיק" - ללמוד עם הילדים...! וכן בשבת קדש, שאבא ילמד עם בניו! אך באו וארגנו "אבות ובנים", ובפורים ארגנו ישיבת מרדכי הצדיק, וכולם ממלאים את הבתי כנסיות ולומדים... אוי ואבוי לאבא, אם הוא לא רוצה להפוך את הפורים שלו לתשעה באב - שיגיד לבן שלו שאין לו זמן ללמוד איתו... הרי כולם הולכים לישיבת מרדכי הצדיק! איך אפשר אחרת?!? ובלי אבות ובנים?...! היום ממלאים את הבתי כנסת! למה, פעם זה לא היה... מה קרה פתאום?...

כלום. ברגע וכך כולם עושים, אז כולם כמו כולם. לטוב ולרע!

רבי ירוחם אומר - הצעירים לא מבינים אותנו, כי אין להם את החכמת

חיים, אין להם את הנסיון של החיים! אנחנו לא יודעים עד כמה מחלחל בנו חברים לא טובים.

הגאון ר' שמריהו רוט (מרבני הישיבה) מספר, שהוא בא בבר מצוה שלו עם סבו הרב זיציץ אל מרן הרב שך זצ"ל שגדלו כבן. והרב שך נתן לו שיחה שלמה כמה צריך להישמר מחברים לא טובים. הרצאה שלמה! ואחרי שהרב שך סיים, אמר לו הרב זיציץ נו... כעת הרה"י יתן ברכה לנכד שלי! (הרי בשביל זה הם באו...) ברכו הרב שך בחוס: שהקב"ה יעזור לו שינצל מחברים לא טובים, ויתחבר רק לחברים טובים!!! וזהו.

בתפילה בבוקר, אנחנו אומרים בברכת "המעביר שינה", ויהי רצון מלפניך וכו' "והרחיקנו מאדם רע ומחבר רע". ומיד לאחר מכן עוד פעם אומרים, "יהי רצון מלפניך... שתצילנו היום ובכל יום מעזי פנים, מאדם רע ומחבר רע"... והפליאה עצומה: הרי ממש עכשיו בקשת, ועוד עם ברכה! מה קרה אתה מבקש שוב?... אלא תבקש גם עשרות פעמים! זו סכנת חיים. כאשר אדם נמצא בסכנת חיים הוא לא מסתפק בלבקש פעם אחת. הוא נהיה נודניק...! כי הוא מפתח על החיים שלו. אנחנו לא יודעים עד כמה חבר רע - משפיע. וחבר רע לא צריך להגיע למשכיל ודומיו. כלום... מספיק בחור שלא קם לתפילה. לאט לאט גם אני מזלזל בזה... ומי שלא מאמין, בסוף הנסיון המר מלמד אותו טוב טוב... ואין צורך להאריך בדוגמאות נוספות.

אנחנו לא יודעים עד כמה כל דבר משפיע בחברה. אם כולם לומדים טוב - גם הוא לומד טוב. אך כשיש זלזול - גם הוא מזלזל.

הרב מפוניבז' זצ"ל אמר, שההצלחה של פוניבז' היא בזכות שהקבוצה הראשונה של פוניבז' היו כמעט כולם יקים. (אחד מהם היה הגאון רבי אורי שרגא הלוי קלרמן, אביו של מורינו הרה"י ר' יחיאל). וה"יקים" לא ידעו חכמות... בתחילת סדר - הם כבר מתייצבים במקום, וכל התפילות - הכל לעילא ולעילא. מי שנכנס אח"כ לישיבה הוא כבר מתבייש להיות אחרת! אז למדו מצויין!...

כולם כמו כולם.

ודוגמא נוספת - - - לשון הרע. אם אני נמצא בקרבת אדם שמפחד לדבר לשון הרע - באופן אוטומטי גם אני נוהר. וכשכולם מדברים לשון הרע - אני אפילו לא שם לב שגם אני נסחף...

ובמאמר המוסגר - היות ודברנו על לשון הרע, כתוב בהפלאה על ריש כתובות למה אצבעותיו של אדם עשויות כיתדות, שאם ישמע דבר שאינו הגון יכוף אצבעו לתוך אזנו וכו', אומר בעל ההפלאה, כתוב בסוף הפרשה הקודמת אחרי שמרים ואחרן דברו במשה רבינו, והקב"ה קרא לאחרן ומרים, "ויאמר שמעו נא דברי!" שואל בעל ההפלאה, בכל התורה לא מצינו כזה נוסח, יש ויאמר ה', וידבר ה', מהו "שמעו נא דברי"?

אומר בעל ההפלאה, דברתם לשון הרע, שמעתם לשון הרע - אתם כבר לא יכולים לשמוע את דבר ה'. האוזן הרוחנית כבר נסתמה, וכשהקב"ה אמר שמעו נא דברי, הוא נתן להם כח שהם יוכלו לשמוע! וסיפר לי עורך הספר אפיקי אי"ל על מרן רה"י זיע"א, שפעם אמרו לראש הישיבה, שיש בחור שנמצא בשיעור, והוא מגמגם בצורה מאד כבדה, אך זה פלא, הוא הבחור הכי טוב בשיעור!!! וכשהוא שואל בשיעור - הוא שואל הכי טוב. ושאלו אותו, איך ייתכן הדבר? אמר הרה"י בפשטות, היות והוא מגמגם - אז הוא לא מדבר לשון הרע (הרי לדבר לשון הרע בגמגום זה לא שווה...) ובלמוד כן, אז הוא נהיה תלמיד חכם יותר גדול. מה לא מובן...

הרה"י אמר לי שהרב מבריסק היה מאד מדקדק על הילדים שלו, עם מי הם מתחברים. ושאלתי אותו אם זה נכון מה שמספרים, שהרב מבריסק אמר לבנו רבי יושע בער שיתחבר רק עם הראש ישיבה, והודה לי שזה נכון...

עכ"פ הרב מבריסק היה מאד מקפיד, ולא רק הוא. חבר רע יכול להוריד בחור לשאול תחתית!!! וזו גם הסיבה שראשי הישיבות בדורות שלנו התנגדו הרבה שיהיו פנימיות בישיבות קטנות, רק אם אין ברירה, כי חבר רע אחד יכול לקלקל את כולם... לכן בחור צריך

להיות פיקח, ולברוח כמו מאש מחברים שלא משדרים את מה שהוא צריך לשמוע.

ורק היום אמרו לי, בשם מרן הרה"י ר' מיכל יהודה זצ"ל, אם יש ספק לאינו ישיבה לשלוח את הבן, יש ישיבה אחת עם צוות נהדר, תלמידי חכמים גאוני עולם, אבל הבחורים שם לא כ"כ טובים, או ישיבה אחרת עם צוות רגיל, אבל הבחורים שם יראי שמים גדולים ומצויינים במידות טובות. לאן לשלוח?... לבחורים היראי שמים! כי מה שחברה רעה עושה... קשה מאד לתקן. וכמו שאומר רבי ירוחם "עד כדי כך היא הסכנה והפחד שלא יהא ניסת להם, שאלמלא הרבות בתפילה,

זה כמעט נגד הטבע שלא יהיה נכנע להם!!!

ולכן צריך להתפלל הרבה, וזה מה שאנחנו מתפללים כל יום מיד יעל הבוקר!

גדלות האדם

וכעת נעבור ללימוד נוסף, מכבשונה של סלובודקה - והוא עצם מעצמיה ובשר מבשרה!...

והוא מה שאמרו המרגלים (יג, לג) ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם, והנה הסבא מסלובודקה (באור הצפון ח"ב עמ' צ"ז) אחר דברי התנחומא בפרשתינו (שלח ז ומד"ר טז), אמרו "ונהי בעינינו כחגבים" אמר הקב"ה ויתרתי... אלא "וכן היינו בעיניהם" מקפיד אני, וכי יודעים הייתם מה עשיתי אתכם בעיניהם! מי יאמר שלא הייתם בעיניהם כמלאכים?... [ולכן] כמספר הימים אשר תרתם את הארץ ארבעים שנה". **ואומר הסבא, שחז"ל מגלים לנו ששורש החטא היה המבט שלהם שלא הביטו בצורה הנכונה.**

והרי הקב"ה ברא אתם בכוחות וחושם מופלאים שיוכל להיות שליט על כל הארץ, ויוכל לראות מסוף העולם ועד סופו. ולהגיע מהארץ עד השמים, אי"כ איך יתכן שהביטו על עצמם כחגבים! אמנם ע"ז עוד הקב"ה ויתר, אבל על כך שלא הכירו בגדלותם והיו סבורים שגם בעיני הגויים הם נראים כך, ע"ז הקב"ה הקפיד ולא ויתר.

ובפרט היתה עליהם טענה, איך יתכן שהביטו אל מבנה גופם וגבורתם הפיזית עד שהתבטאו "כי חזק הוא ממנו" וכמבואר שם בתחילת דברי המדרש, וכי לא הבינו שלא זה הוא הקנה מידה בעולמו של הקב"ה, וכמו שהיו לבסוף כשנכנסו לארץ הם ברחו מפניהם וכו'.

והלא כל הנהגת הקב"ה במצרים ובמדבר הי' להראות אהבתו לישראל ולהנהיגו דרך נס ופלא, ובאמת בהפטרטה כשיחושע שלח מרגלים את כלב ופנחס, והרי יכלו לראות את הפחד להכנס לשם כי עשו כ"כ הרבה טצדקי שלא יתפסו אותם, אך מה הם העבירו את דברי רחב (יהושע ב, ט) וכי נפלה אימתכם עלינו, וכי נמוגו כל יושבי הארץ מפניכם, ושם (פי"א) ונשמע וימס לבבנו, ולא קמה עוד רוח באיש מפניכם.

והתביעה היתה שהיה עליהם להביט בעיניים בכוחות וחושם כפי שקבלו אותם, וכפי היכולת שהטביע בהם הקב"ה בבריאתם! יש כאן לימוד יסודי מאד! **ששורש כל חטאי האדם, הוא משום שלא השריש בתוכו את המבט האמיתי על העולם, ומזה נובעים כל החטאים כולם.** ובלקט רשימות להמשגח דליקווד רבי נתן וואכטפוגל זצ"ל בתחילת הספר בעניני ביהמ"ק מביא את דברי ירמיה (מובא בפי"א, ז) שאמר להקב"ה כי לא ידעתי דבר - כי נער אנכי, ויאמר ד' אלי - "אל תאמר נער אנכי" והביא את ר' ירוחם ממיר זצ"ל שאמר "כמה כוחות נאבדו לנו - כמה גדולים נפלו, כמה גדולי ישראל הפסדנו - בגלל שלא שמעו את מה שנאמר בפסוק 'אל תאמר נער אנכי'. והרי הפסוק ממשיך 'אל תירא מפניהם, כי אתך אני להצילך נאם ד'', יהודי צועד עם הקב"ה, והקב"ה נותן לו כוחות להעפיל עד שמי רום, עד שהאדם נתבע "מי יאמר שלא הייתם בעיניהם כמלאכים" [ועוד יבואר לפנינו].

והגרש"א ר"מ בעוצם ציין לדברי הגמ' (שבת כה, ב) על ר' יהודה ב"ר אילעי בעי"ש וכו' ודומה למלאך ד' צבקות, ושם ברע"א בגליון השי"ס ציין לגמ' בקידושין (עב, א) ת"ח שבבל דומים למלאכי השרת, וברשי"י הביא לגמ' בנדרים (כ, ב) מאן מלאכי השרת - רבנן.

והיינו שהתביעה מי יאמר שלא הייתם בעיניהם כמלאכים, אינו נקיטת דוגמא בעלמא, אלא כיון שזו מדרגתם, ממילא אם הבטיח את הארץ, מספיק שיוכלו גם הם להבחין בזה.

והנה בשעתו סופר כי בשיבת "אמרי משה" שבירושלים, אחר פטירת מרן רה"י זיע"א שלחו שאלה למרן שה"ת הגר"ח קנייבסקי זיע"א - מה מספרים לנו כ"כ הרבה על מרן רה"י, הרי לפי הסיפורים הוא הי "מלאך" המהלך עלי אדמות. אנו בחורים רגילים מה יש לנו ללמוד מזה, והשיב בכת"י: כל אחד יכול להיות מלאך.

והיו הדברים מתמיהים - שמדבר על מעלות של יחידי הדור, ולפי דרגתו שלו... ועדיין, איך אנו נהיים מלאכים בדור שכזה, וכי זה מה שדי מצוה לאדם להיות מלאך?!!...

והנה היום ביקר בשיבתנו הגר"ר משה שיינרמן שליט"א רבה של קהילת "בני הישיבות" בפלטבוש נ"י. וידיד מסור וגדול לשיבתנו הקי. והראה שהוא מהרשי"א מפורש בב"ב (קסד, ב) דבסוף הדף בגמ' כתוב אמר רב עמרם אמר רב, שלש עבירות אין אדם ניצל מהן בכל יום, הרהור עבירה, ועיון תפילה, ולשה"ר, וכדמפרש התם אבן לשה"ר. ושואל המהרשי"א אם א"א להיזהר למה זה נקרא עבירה? ועוד לאיזה צורך השמיעונו חז"ל דבר זה.

וכי ע"י שם דשם **אדם** הוא שם ממוצע בין עליונים ותחתונים, וכדאמר במד"ר (בראשית ח, יא) אברא אותו מן העליונים ומן התחתונים, זכה מן העליונים, לא זכה הוא מן התחתונים וכו', וישראל שזכו הם מן העליונים כמ"ש ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה וכו', ועוד אמרו אם הרב דומה למלאך ד' צבקות, יבקשו תורה מפניהו.

והיינו שעל האדם להיות נמשך במעשיו שיהיה דומה למלאך ד' צבקות, וז"ש כאן אין אדם, דהיינו שלא מדמה עצמו למלאך וכו', אבל האיש הזוכה ומדמה עצמו במעשיו למלאך ד', ויכל שפיר להנצל מגי עבירות אלו, ושייך בהו לשון עבירה.

והגרשי"א ר"מ בעוצם הביא לדברי התרגום יב"ע בשלהי הפרשה והייתם קדשים לא', ותהוון קדישון ה' כמלאכי דמשמשין קדם ד"א.

ועוד הוסיף והניף ידו לשאלה - וכי זה שייך גם לדורינו?!!... והשיב, אדרבא! והראה לדברי ר' ירוחם (בחלק המאמרים בפרשתנו שלח עמ' קמ"ו בדעת תורה במאמר דורות אחרונים), ולאחר שהקדים שגדול נמדד לפי הדור, ובזמן חשוך קובע מקום יותר גדול מזמן האור, הוא מוסיף וכותב בהמשך, **בן ישיבה כיום, המתייגע היטב על תורתן של הגדולים אשר מדורות שלפנים ולפני פנים, ועם כל גיגעתו עדיין אינו עומד על דבריו של אותו גדול, אבל סו"ס יתכן והנה הוא יותר גדול מן אותו הגדול עצמו!!! באמת אין ספק בזה, אלא ש"א לדבר על זה כ"כ, מן הדברים האלה עלולים להתהוות בעלי גאווה... וכו'.**

וכיום, הנה בני ישיבה ודאי יתכן כי הם גדולים יותר מאלה הגדולים אשר מדור לפנים. [ושם בהערות המו"ל שהביא כעין זה בשם האר"י].

וכיום שהנסיונות קשים והעוה"ז בהישג יד וקורץ לעין כל, המתגבר על עצמו ועוזב כל חמודי עולם, ואך בתורת ד' חפצו, הנה ר' ירוחם שם את כסאו גדול מן הגדולים שלפנים!!!...

גדולי הדור מחייבים אותנו

מוסיף ר' ירוחם, ליום הדין לא יתבעו את האדם על שלא עלה להיות כה גדול כדרגת הראשונים וכו', אכן ידונו אותו על זה שלא עלה להיות בדרגה של אותו הגדול שחי באותו הדור החשוך עצמו, גדול הדור הזה, וודאי יחייב את כל האנשים מן אותו הדור, שהרי כיכלתו גם יכלתם וכו'.

והנה בדורינו זכינו עד עכשיו, ובעוונותינו המה הלכו למנוחות ואותנו עזבו לאנחות, מרן שה"ת רבי חיים קנייבסקי זיע"א וכעת את גדול בעלי התשובה הרב הגאון רבי אורי זוהר זצ"ל, ודמותו של ר' חיים מחייבת (ע"י יומא לה, ב הלל מחייב עניים, ר"א בן חרסום העשירים וכו') לראות כמה אפשר לגדול כשמנצלים את הזמן ולא מבזבזים אותו לריק.

וכדאמרו חז"ל במדרש כד דמיק ר' יוחנן מה היו הבריות אומרות עליו: אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה שאהב ר' יוחנן את התורה בזה יבזו לו", דהיינו שראו עליו את הערכה והיקר והגדולה לתורה, שכל מה שיתנו תמורתו אינו אלא דרך בזיון.

[וכ"ש וכ"ש במי שמוציא זמנו על דברים בטלים, עליהם דרשו חז"ל (בסנהדרין צט, א) את הפסוק בפרשתנו כי דבר ד' בזה - הכרת תכרת, זה מי שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק. וידוע שהגר"ח מואלוז'ין דרש ע"ז פעם ביום א' דסליחות, ולא יכל לסיים בפעם אחת אלא רק בכמה המשכים מחמת גודל הבכיות והפחד, שהרי הכרת תכרת הוא בעוה"ז ובעוה"ב.

והחפץ חיים בשם עולם (עמ' יא) תמה, איך יתכן שנשכח מאיתנו דברים אלו ואנו כה שאננים מחובת לימוד התורה וידעתה?... ועל כרחך שהבלי העוה"ז כל כך טמטמו את ליבנו עד שנעשינו כחולה שכבדה מחלתו, עד שאינו מרגיש בחליו, וכשרוצים לתת לו תרופה אינו מבין מה רוצים ממנו. [ויעי"ש עצה כיצד להתחזק בזה ולהציל נפשינו מיני שחת].

ומהרה"ג רבי אורי זוהר זצ"ל, יש לנו ללמוד ומחייב אותנו האמור בראש דברינו אלו לבל יאמר האדם איני מסוגל... זה למעלה מכוחותי... וכל כיוצ"ב. וזה דור אחר עם נסיונות אחרים ולמעלה מכוחות אנוש...

הנה או אז תקום דמותו המאירה ותזעק בקול רעש גדול, שקר אתם דוברים!!! אל תאמר נער אנכי!

כל אחד יודע כמה מנפתולי החיים, והקושי הנפשי העצום, ועוד נסיונות מכל הסוגים אשר הוא עבר. ועם כח הרצון והיכולת אשר הבא לטהר מסייעין בידו, והמון תפילות לבורא עולם לסייע בזה, הנה הגיע למקום שצדיקים אינם יכולים לעמוד! וידוע שמרן רה"י זיע"א אמר הלואי וזכה לראותו בעלמא דקשוט!... ושיבלחטי"א מרן רה"י הגר"ג אדלשטיין שליט"א היה קורא לו בכינוי חיבה "הזוהר הקדוש"...

ומספרים שבעידן הקורונה הגיע אחד אל הגרבי"מ אזרחי שליט"א, ושאלו על מה עשה ד' לנו כל זה? - מה ד' רוצה מאיתנו?...

והשיבו: את זה....! ולתמיהתו הסביר, פשוט הוא מחכה שבני"א ישאלו את השאלה הזו ולא יאבדו חייהם לריק. אכן לברר מה ד' רוצה מאיתנו ומה חובתו של האדם בעולמו.

כמה קשה לאב שבשמים שאהבתו עלינו ללא גבול, אהבת אב לבנים, ורואה שנתן לנו כוחות ואפשרויות להעפיל לשמי רום ולהיות כמלאך, ואנו מפסידים הכל, ובקושי ראויים לשם 'אדם'... ועל ראשינו הפחד מדברי חז"ל אלו, כי דבר ד' בזה.

ונסיים בדברי החזו"א באגרותיו (ח"ב אגרת ג') **חזק נא יקירי, חזק נא! ולבוש רוח אמיץ לשקידת התורה אשר לכך נוצרת, ועוד מעט וידך בעורף יצרך ותהא תבוסתו שלימה ולא יבוא עוד להטרידך, אך תשלוט בו היום ויהיה לך עבד נאמן כל הימים.**

לע"נ

הרבנית שרה לולו

בת סלחה אצלן ע"ה

נלב"ע כ"ו סיון

תנצב"ה

לרפואת

מרת בת שבע בת מרים לאה שתחי'

בתוך שאר חולי ישראל

ניתן לשמוע את השיחה ביום שלישי בערב ולאחמ"כ בשידור חוזר בקו השיחות שמספרו 074-740-3629

ע"מ שנוכל להמשיך בהפצת תורתו של מורינו המשגיח שליט"א, אנו זקוקים לעזרת הציבור

לתרומות והנצחות: 054-843-6282

לקבלת הנליין במייל: 4166058@gmail.com

ועד ליל שבת

דברי מוסר והשקפה ע"ס מסכת אבות

מראש הישיבה הגאון הגדול רבי ישראל בונם שרייבר שליט"א

שנאמרו בישיה"ק

דע מאין באת ולאן אתה הולך

לאחר סוף שית אלפין שני ייחב העולם ויכנס האלף השביעי, שבו יהיה 'יום הדין הגדול' שלאחריו יגיע העולם הבא.

והן אמנם שלענין העולם הבא כבר אפילו קמאי האם הוא יהיה עולם של נשמות לבד בלי גופים, או שמא יתהלכו שם הנשמות עם הגוף, ויעויין בזה בדברי הרמב"ן בשער הגמול שחלק על הרמב"ם והאריך מאוד בכל הענין, אך בין אם כך ובין אם כן ודאי שהוא דבר נפרד מ'עולם הנשמות' של גן עדן וגיהנום שקיים כבר כאן בעולם הזה, והוא מה שעתידי להיות לאחר סיום העולם.

כי באמת אין סברא לומר שמי שקיים מצוות כל ימי חייו אך גם נכשל בעבירות שהעובר עליהם אין לו חלק לעוה"ב יאבד את כל שכרו ולא יקבל מאומה בעמלו, אלא ודאי שגם הוא יקבל את השכר בגן עדן, שהוא דבר בפני עצמו ואינו אותו דבר כמו העולם הבא שיהיה לעתיד לבוא.

ולשם משל מצינו על ירבעם בן נבט שאין לו חלק לעולם הבא, אמנם מאידך גיסא נאמר עליו שהיה הגדול שבדורו וכל חכמי ישראל היו לפניו כעשבי השדה (סנהדרין ק"ב, א'), וכאן יש לשאול דאם אין לו חלק לעולם הבא והוא נידון בגיהנום לדורי דורות - היכן יבוא על שכרו המגיע לו, ונראה שבאמת מה שאין לו חלק לעולם הבא אינו גורע מהשכר שעתידי להיות לו בעוה"ב למעלה, קודם שיבוא העולם הרוחני שיהיה באלף השביעי.

ועל כגון זה נאמר "ראיתי בני עליה והם מועטים", דהיינו שלא רבים הם אלו שיזכו לעלות לעולם הבא (וכמוכונן שאין הכוונה שיהיו רק כמה יחידים כאלו, דהא כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, אלא שהם יהיו מועטים ביחס לשאר הנבראים), כיון שהוא העולם העליון שיהיה לבסוף ואין דרגה הגבוהה ממנו, "שהוא התכלית המבוקש ותקוות כל מקוה, והוא אחרית הטוב הגנוז והצפון" (לשון רבינו בחיי).

ואם כי כאמור גם הגן עדן וגם העולם הבא שניהם הם מקומות של דבקות בקב"ה וקרבה אליו, מכל מקום החילוק ביניהם אינו רק ביחס לזמן ולמקום אלא מעיקרא לא קרבו זה אל זה, כי 'גן עדן' הוא עולם הנשמות שקיים כבר כעת לכל הצדיקים שעלו לגנוז מרומים, ושם הנשמות צורות בצרור החיים, ואילו העולם הבא הוא עולם הרוח שיהיה לעתיד לבוא לנצח נצחים.

וכאן יש מקום להתבונן בעצמו של ענין, דבשלמא מהותו של הגן עדן הוא תשלום לאיש כדרכיו שיבוא על שכרו, אבל מה ענינו של העולם הבא, מהי הדרך ישכון בה אור, וכיצד האדם זוכה לשבוע משוב ה' וליהנות מזיו שכינתו.

ולאידך גיסא מצינו בגמ' בשבת (קנ"א, ב') דברים נוראים על מי שלא זכה לנצח את חייו ועשה כל ימיו כחגים, יעו"ש דאמרינן "אמר רבי לוי אמר רב פפי אמר רבי יהושע לאחר שלשה ימים כריסו נבקעת ונופלת לו על פניו ואומרת לו טול מה שנתת בי", ובגמ' בברכות אמרינן על המיתות הקשות שהם 'כחיצרא בגבבא דעמרא דלאחורי נשרא, ואיכא דאמרי כפיטורי בפי וט', והיינו דברים שקשה מאד לתלוש אותם זה מזה, כמו ענפים המסובכים בתוך צמר או כמו עץ של ספינה שצריכים לתקועו במדוייק בתוך הנקב, מה שאין כן מיתת נשיקה שנאמרה אצל הצדיקים שהיא 'כמשחל ביניתא מחלבה' - כמו משיכת שיערה מחלב, וממקום זה אפשר להבין את יסוד הדבר, שענין העולם הבא אינו תלוי בשכר ובעונש דוקא, אלא בעצם המציאות שיצר האדם מעצמו בעולם הזה. כיון שהעולם הוא עולם רוחני שכולו קרבת אלוקים, הכניסה אליו אינה תלויה במעשים ותו לא, אלא באדם גופו - האם הוא אדם טהור שראוי להכנס ולהתחבר לאותה מציאות, או האם הוא חלילה להפך.

אם האדם לא עסק בדברי תורה ועשה כל ימיו כחגים, אין כאן שם של 'אדם' אלא של כמות מסויימת של בשר ודם, ולכמות כזו אין מקום בעולם הבא... וכן לענין הטובה לאידך גיסא, שכאשר האדם בונה

פ"ד משנה כ"ב, הוא היה אומר הילודים למות והמתים להחיות והחיים לידון לידע ולהודיע ולהודע שהוא אל הוא היוצר הוא הבורא הוא המבין הוא הדיין הוא עד הוא בעל דין והוא עתיד לדון ברוך הוא, שאין לפניו לא עולה ולא שכחה ולא משוא פנים ולא מקח שוחד שהכל שלו ודע שהכל לפי החשבון.

הילודים למות והמתים להחיות

בדברי רבינו יונה מבואר שכל לשון המשנה מעוררת את האדם לשוב יום אחד לפני מיתתו ולשים את ליבו על דרכיו להיכן הוא הולך, וזהו שכתבה המשנה 'הילודים למות' - "מאחר שסופן למות, והיום בחיים ומחר בקבר, יש להם להרהר במעשיהם ולשוב בתשובה".

וכן מתפרשים גם המשך דברי המשנה: "המתים להחיות" - כי יחיים השם ית' לעתיד לבא כמו שנאמר בדניאל "ורבים מישני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות לדראון עולם", על כן יש לאדם לעשות מה שיהיה מן החיים ולא דראון עולם, והחיים לדון - אותם שעתידין להחיות יעמדו לדין לפני ה' יתברך ויתן להם כפעלם וכמעשה ידיהם..."

ומסיימת המשנה, שלעתיד לבוא עתיד הקב"ה לשלם לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו, וכלשון רבינו יונה: "הוא בעל דין" - שהוא תובע את החוטאים, כמו שאמר דוד לך לבדך חטאתי והרע בעיניך עשיתי למען תצדק בדברך תזכה בשפטך, כי אם יזיק אדם לחברו אל יחשוב כי אליו חטא ולא לשם כי הוא תובע את ההזקק כבעל דין כי גם לה' חטא, והוא עתיד לדון - לעתיד לבא, שאין לפניו לא עולה - להטות את הדין, ולא שכחה ולא משוא פנים - למחול למי שגדול בחכמה וחסידות".

אם כן אפוא מבואר לפנינו במשנה דבר פשוט עד למאד, מהי צורת מסלול החיים. מסלול החיים הוא שבסוף מתים... לא חיים כאן לנצח, אלא בסופו של דבר המסלול מסתיים והחיים נגמרים. אף אחד לא נשאר כאן לעולם...

ואם יש את נפשך לשאול מאי קא משמע לן מתניתין, תשובתך בצידיך, שבדרך כלל האדם באמת מרגיש אחרת... "תא חזי, בר נש אזיל בהאי עלמא והוא חשיב דדיליה הוא תדיר, וישתאר בגויה לדרי דרין" (זוה"ק פרשת נשא דף קכ"ו, א'). כשהאדם עובר ליד לוח המודעות, הוא יכול לראות בכל פעם מחדש כיצד המודעות מתחלפות, והאותיות השחורות של היום לא חוזרות על אותן של אתמול... אבל אף על פי כן - ההרגשה שלו היא שכל זה שייך לאנשים שמתים, אבל הוא - הוא קרוץ מחומר אחר, הוא עשוי לחיות כאן לנצח...

בלשון המדרש נאמר "בתורתו של רבי מאיר מצאו כתוב, והנה טוב מאד והנה טוב - זה המוות", ולכאורה השאלה עולה מאליה, כיצד יתכן לומר 'הנה טוב מאד' - זה המוות, וכי איזה טוב יש במוות, לכאורה הוא הדבר האחרון שעליו היינו אומרים שהוא טוב...

אך לבאר את הענין יש להקדים, שפעמים האדם רגיל לחשוב משום מה שה'גן עדן' וה'עולם הבא' הם אותו מקום שיש לו שני שמות, אולם האמת היא שמדובר על שני מקומות נפרדים לחלוטין, שאין ביניהם שום השוואה. אמנם בשניהם צדיקים יושבים ונהנים מזיו השכינה, אולם אין מקום להשוות ביניהם ולומר שזה כזה.

וקודם כל ודאי יש לציין שמדובר בענינים העומדים בכבשוננו של עולם ואין לנו בהם שום השגה, וכמו שכתב הרמב"ם בסוף הלכות מלכים (פ"ב ה"ב): "וכל אלו הדברים וכיוצא בהם לא יידע אדם איך יהיו עד שיהיו", אך אנו לא באנו אלא לעמוד על יסוד הדברים, מהו המקום אשר אנו עומדים עליו.

אנחנו כעת נמצאים כאן בעולם הזה, שכאשר האדם עוזב אותו והולך לבית עולמו - הוא הולך לגן עדן או חלילה לגיהנום, אך כל זה עוד קודם סיום השית אלפין שני של קיום העולם, והוא המקום שנקרא 'גן עדן' או 'גיהנום' שאין שייכות בינו לעולם העתידי. מה שאין כן

מעצמו מציאות של קרבה לקב"ה, הוא זכאי להמשיך את אותה מציאות לנצח נצחים ולשבת תחת כנפי השכינה. וזהו הביאור במה שאמרה הגמ' דלעיל על צורת פרידתו של האדם מן הגוף לאחר סיום חייו בעולם הזה, וכפי ששמעתי לבאר מאחי שליט"א שאצל מי שהיה דבוק כל ימיו בתאוות העולם, קשה עד מאוד לגוף להפרד מן החיים ולכן המיתה מייסרת אותו כל כך עד שהגוף אינו מסוגל להתנתק וצריכים כביכול לדחוף אותו בכח, מה שאין כן אצל הצדיקים שהפרידו את התאוות מעצמם כבר בחיי חיותם, המיתה היא דבר קל 'כמשחל בינינו מחלבה', הואיל ונשמתם כבר רוצה לעלות מאליה ואין מה שיעכב בעדה.

ועל כגון זה אמרו בגמ' 'והנה טוב מאד זה המות', כי כאשר האדם זוכה לקדש את עצמו כבר בחיי בעולם הזה, נשמתו משתוקקת מאליה לזכות לעוד ועוד קרבת אלוקים ולהתנתק מחיי החומר, וכל המוות אינו אלא אמצעי בשבילו לעזוב את הגוף ולהמשיך לחיות עוד יותר חיי עד של התענגות על ה'.

ואף אצל מי שלא זכה לעזוב את העולם זך וישר, מכל מקום גם עבורו המות הוא דבר 'טוב מאד', משום שבסופו של דבר הוא יזכה לנחול את העולמות שבנה ולזכות לרב טוב הצפון לצדיקים. ועל אף שקודם לכן הוא יצטרך להתנקות בגיהנום, על פי האמור מובן שהגיהנום אינו עונש גרידא אלא הוא נקיון, להכשיר את האדם להיות ראוי ומזוכך להכנס אל עולם הטהרה שיהיה שם.

ואכן בגמ' בשבת שם ממשילים את מיתתו של האדם לעבדים שהחזירו את בגדיהם אל המלך, הפקחים שמרו כל הזמן את הבגדים בתוך קופסא והשיבו אותם נקיים, והטפשים החזירו אותם מלוכלכים. ומביאה הגמ' שזהו ההבדל בין צדיקים לרשעים, שנשמתן של צדיקים נגנזות תחת כסא הכבוד, ואילו נשמתן של רשעים 'זוממות והולכות, ומלאך אחד עומד בסוף העולם ומלאך אחר בסוף העולם ומקלעין נשמתן זה לזה, שנאמר ואת נפש אויב יקלענה בתוך כף הקלע'.

והביאור בדברים הוא כפי המבואר, שפרידת הנשמה מן הגוף היא אכן כמו החזרת בגד אל בעליו, וגם 'כף הקלע' אינו עונש בעלמא של מסירה מהתם להכא ומהכא להתם, אלא כמו שביאר המגיד לבית יוסף בספר 'מגיד מישרים', שכיון שהאדם הרגיל את עצמו להמשך אחרי התאוות בחיי חיותו, גם לעתיד לבוא לא תהיה לו את היכולת להתנתק מהם וכל תאוה תמשוך אותו לכיוון שלה, והיסורים הללו - להמשך מכיוון לכיוון בלי למצוא מנוח - הם יהיו 'כף הקלע'.

יש בני אדם ששמרו על נשמתם נקיה מתאוות העולם ולא הדביקו אל עצמם כל מיני לכלוכים שונים ומשונים, והם מגיעים לעולם הבא נקיים וזכים, ולפיכך נקל להם לעזוב את העולם הזה, ולעומתם ישנם כאלו שהכתימו את הגוף בכתמים גסים שנדבקו אליהם לחלוטין והפכו לחלק מהם, והם צריכים לנקיונות כבדים של כף הקלע ועוד כהנה, אבל אצל כולם נאמר 'והנה טוב מאד זה המות', בהיות שתכלית הכל היא להגיע אל העולם הבא שכולו רוחני ואין בו מתום.

'ודע שהכל לפי החשבון'

אחרי שהגיענו כל זאת, שהקב"ה מדקדק עם האדם על כל מצוה בפני עצמה, והוא זה שתובע בעצמו את מה שהאדם עשה בעולמו, וכל תכלית האדם היא להגיע נקי אל העולם הבא - ממשיכה המשנה ואומרת 'שהכל לפי החשבון', להבחין ולהתבונן עומק הדין עד היכן מגיע, ועד כמה כל עבירה קלה חמורה מאין כמוה, כד הכא במאי עסקינן לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה.

כל אדם צריך להשיב על ליבו מה ערכו של כל מעשה שהוא עושה עלי אדמות, בהיות שכל מעשה אינו רק מעשה לשעתו, אלא הוא הקובע את צלם דמות תבניתו - האם הוא מתקן את עצמו במדרגה עליונה שיהיה ראוי להכנס איתה לעולם האמת, או שמא חלילה להפך. וכאמור, כל מעשה פועל פעולה של נצח נצחים שאין לנו יכולת לאמוד את ערכה, ואף משמים לא מתחשבים עם דעתנו ביחס אליה, ותפקידנו הוא רק להבין שמעשינו מגיעים עד לשמים והם הקובעים את כל עתידנו לנצח נצחים. יבוא נא כל אחד ישער בעצמו מה היה אילו מציעים לו תמורת כל מילה של לימוד מאה שקל כסף, האם גם אז היה יוצא לשתות תוך כדי הסדר ולהקפיד על מיעוט שיחה...? הרי כבר ידוע מה שחישב החפץ חיים שבכל דקה אפשר לדבר כמאתיים מילים, ואם אכן היה תשלום מזומן על כל מילה - האדם היה מחשב שעות שלמות ולא מחסר אף רגע...

האם לאדם יש יכולת לחשב מהי מילה אחת, מה הוא פועל במילה של לימוד ומה הוא מקלקל במילה של לשון הרע, אם היה עולה על דעתו אפילו כעין המשל האמור שהוא מקבל תשלום על כל מילה, הרי שמראש כל היחס שלו היה משתנה מקצה אל קצה.

וכבר הבאנו את המעשה שסיפר המשגיח רבי אליהו לאפיאן על הגאון רבי יצחק בלאזער זצ"ל, שלפני פטירתו ציווה שלא יספידוהו, וכשרצו בכל זאת להספיד עמד אחד מתלמידיו בתוקף על הצוואה שאכן לא ישאו דברי מספד. לא עברו ימים רבים, והגר"י בלאזער התגלה לתלמידו בחלום והכיר לו טובה על כך ששמר את צוואתו, ובתוך הדברים גילה לו שלושה דברים: האחד, שעומק הדין שם הוא פי כמה וכמה ממה שנדמה לאדם. השני, שלבני תורה יש מליצי יושר שמגנים בעדם והם ניצלים מהדין יותר מאחרים. והשלישי, שגם לבני תורה יש מקטרג אחד שאי אפשר לעמוד כנגדו, והוא חטא הלשון.

בעבור כל זה אין צורך דוקא בעבודה יוצאת דופן, אם האדם רק יהפוך את עצמו לאדם חושב וישיקיע מעט מחשבה מי הוא ולמה בא לעולם. ובשביל דבר זה נועד הזמן ללימוד המוסר, שבו האדם יכול לשבת כמה דקות ולחשוב. ואכן אף בזמנים אחרים, לא יקרה מאומה אם האדם יעצור לרגע וינסה להתבונן היכן הוא אוחז.

בדרך כלל האדם אינו רגיל לחשוב על הפרטים, והוא מרגיע את עצמו בטענה שבאופן כללי הוא בסדר. מה משנות כמה דקות פה וכמה דקות שם, מה משנה מעשה כזה או מעשה אחר. אבל באה המשנה ומלמדת ש'הכל לפי החשבון', אי אפשר להביט בכללות על הכל אלא להבין שלכל מעשה יש ערך נצחי בפני עצמו עם השלכות מרחיקות לכת לעד ולעולמי עולמים.

כי כאשר מדובר על מדרגתו של האדם, אין מעשה שהוא מעשה קטן, ואין מעשה שלא נחשב לעולם שלם. כל פעולה ואפילו קטנה יכולה לשנות את כל מצבו ולהעלות אותו לאין שיעור מהמדרגה הקודמת. וכאמור הברייתא בקידושין (מ', ב') 'לעולם יראה אדם עצמו כאילו חציו חייב וחציו זכאי, עשה מצוה אחת - אשריו שהכריע עצמו לכף זכות, עבר עבירה אחת - אוי לו שהכריע את עצמו לכף חובה'.

לאחר שהאדם הולך לבית עולמו דואגים צאצאיו להזכיר כל הזמן את נשמתו ולהעלות אותה עוד יותר. כל שנה מחדש עושים את היארציי"ט, שהוא יום הדין לנשמה, וגם במשך המועדים מזכירים את נשמתו לכל הפחות ד' פעמים בשנה, וכן עוד כהנה וכהנה. ולכאורה יש להבין את שורש הדבר, הלא האדם כבר הסתלק והלך ולקח עמו את מעשיו שעשה, וכשעלה לשמים אז דנו אותו על כל חייו, ומה שייך לעורר את זכותו בכל פעם מחדש.

אולם התשובה היא, שמעשיו של האדם לא נגמרים בחיי חיותו, אלא ממשיכים להשפיע עד אין סוף גם שנים לאחר פטירתו. לכל מעשה שעשה יש השלכה על סביבתו, על צאצאיו ועל כל מה שעשה לאחרים, ולפיכך שייך לדון אותו בכל שנה ובכל מועד מלכתחילה - עד היכן השפיעו המעשים שעשה בחיי לדורות הבאים ועל מי שנשאר להתהלך בארצות החיים.

על אשתו של הגר"א מסופר שהיתה גבאית צדקה, ובימי חייה היתה סובבת והולכת יחד עם חברתה על פתחי נדיבים להתרים אותם למען העניים. לכשעברו השנים סיכמו ביניהן שתי הידידות, שכאשר יגיע זמנה של הראשונה משתיהן להסתלק לעולם שכולו טוב, תתגלה אל רעותה ותספר לה מה מתרחש בדיני שמים.

ואכן בבא היום נסתלקה חברתה של אשת הגר"א לבית עולמה, ולאחר כמה ימים התגלתה אליה בחלומה ואמרה לה שלא הרשו לה לספר מה מתרחש בבין דין של מעלה מלבד דבר אחד: באחד הימים שנמנו שתיהן לדבר מצוה ואספו צדקה, נקלע לפניהם בית של איש עשיר, ואשת הגר"א סימנה בידה לחברתה - בואי ונעלה לביתו, אולי גם הוא יוסיף בידינו עוד סכום הגון. ואכן שתיהן עלו על הבית וביקשו מאיתו את מתנתו. ועל כך, סיימה החברה לספר לאשת הגר"א, עתידה את לקבל שכר יותר ממני. כי אמנם שתינו אספנו את הכסף, אבל על אותה הושטת יד שסימנה בואי ונעלה - גם עליה מקבלים שכר בפני עצמו.

אין לנו את היכולת לדעת מתן שכרן של מצוות, ומה שנותן לנו הוא רק להשיב אל הלב ולנצל כל רגע להוסיף עוד ועוד, לפי שבשעת פטירתו של אדם אין מלוין לו לאדם לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות אלא תורה ומעשים טובים בלבד.

פרשת
קרח
תשפ"ב

דרך חיים

שיחת מורינו ראש הישיבה
הגאון רבי חיים מרדכי אוזנבנד שליט"א
ישיבת "עטרת שלמה" - קרית הישיבה

"כי נר מצוה ותורה
אור ודרך חיים
תוכחות מוסר"
(מש"ל, כג)

חובת לימוד המוסר

כל רבותינו היו בקיאים בספרי מוסר וספרו את המילים על לשונם, הרב שך היה חוזר על משפטים שלימים מהחובות הלבבות כסדר, והוא לא היה נקרא מהבעלי מוסר, הוא העיד על ר' חיים עוזר [גאון הגאונים, הוא כתב תשובות בשתי ידיו, וענה על שאלות בכל חלקי התורה], שלא היה פעם שנכנס אליו ולא היה מסילת ישרים על השולחן שלו.

הבריסקער רב בצעירותו למד חובות הלבבות, ופעם ר' חיים עבר לידו ואמר לו, "זייער גוט, דאס איז די שולחן ערוך פון די אידישקייט" [טוב מאוד, זה השולחן ערוך של האידישקייט].

זאת אומרת, כמו שיש לנו שולחן ערוך שפוסק לנו כשיש שאלה בהלכות שבת או בבשר בחלב, כך כשיש לנו שאלה באידישקייט, הלכות בטחון, הלכות עבודת ה', הפוסק המכריע הוא החובות הלבבות, ואדם חייב לדעת את זה כמו שחייב לדעת ד' חלקי שולחן ערוך, אחרת הוא לא יכול לזוז בכלל.

מובא מפי סופרים נאמנים, וכך סיפרו לנו רבותינו ואבותינו, שכשיצא הספר מסילת ישרים, הגאון שילם כסף עבור זה וחזר עליו מאה ואחת פעמים.

מדברים הרי לבני תורה בני עליה, בלי זה לא שייך, כמו שחייבים לדעת קידושין כך חייבים לדעת מסילת ישרים, וזה חוץ ממה שצריך ללמוד מוסר כל יום בגלל שכך כתוב במשנה ברורה.

"אם אין יראה אין חכמה" - קיום התורה רק לפי היראה שקדמה לה

לשון הנפש החיים בשער ד' (פ"ד), "אמנם ודאי דאי אפשר לומר שאין צריך לענין עסק התורה שום טוהר המחשבה ויראת ה' חלילה, שהרי משנה שלימה שנינו, אם אין יראה אין חכמה". נזכור את המילים האלו, אם אין יראה אין חכמה, שאדם לא ישלה את עצמו שיהיה לו חכמה, חכמה לא תהיה לו, קידושין לא יהיה לו.

וכמו שאמרו רז"ל (שבת לא, א), אמר ר"ל, מאי דכתיב (ישעיה לג, ו) והיה אמונת עתיך וכו', אמונת זה סדר זרעים, חשיב שם בזה הפסוק כל הש"ס, ומסיים ואפילו הכי יראת ה' היא אוצרו.

דימה הכתוב את התורה לרב תבואות, והוראה לאוצר המחזיק בו המון תבואות ומשתמרים בתוכו, שיראת ה' היא האוצר לחכמת התורה הקדושה שעל ידה תתקיים אצל האדם, ואם לא הכין לו האדם תחלה אוצר היראה, הרי רב תבואות התורה כמונח על פני השדה למרמס רגל השור והחמור ח"ו, שאינה מתקיימת אצלו כלל.

ולפי ערך גודל אוצר היראה אשר הכין לו האדם, כן על זה הערך יוכל ליכנס ולהשתמר ולהתקיים בתוכו תבואות התורה כפי אשר יחזיק אוצרו, כי האב המחלק תבואה לבניו, הוא מחלק וגותן לכל אחד מדת התבואה כפי אשר יחזיק אוצרו של הבן אשר הכין על זה מקודם, שאף אם ירצה האב וידו פתוחה ליתן לו הרבה, אמנם כיון שהבן אינו יכול לקבל יותר מחמת שאין אוצרו גדול כל כך שיוכל להחזיק יותר, גם האב

לימוד המוסר נצרך לכל אדם לפסוק לעצמו בהליכות חיו

חושבים שלימוד המוסר זה איזו שיטה, או איזו מידת חסידות, קוראים לזה 'בעלי מוסר', אבל באמת, זו הלכה פסוקה במשנה ברורה בהל' יו"כ (סי' תר"ג סק"ב), "והאר"י ז"ל כתב שחיוב ללמוד בספרי מוסר כל השנה, וכן כתב הגר"א במשלי בכמה מקומות ובמעשה רב", אותו משנה ברורה שפוסק לנו את כל החיים, אותו משנה ברורה שמלמד אותנו הלכות נטילת ידיים ואף אחד לא יעז לעבור על דבריו, הוא פוסק שחיוב ללמוד מוסר.

המסילת ישרים כותב (בהקדמה), שלא יתכן בעולם שאדם ישמר ממה שצריך, בלי שיקנה את היראה האמיתית. העולם הזה מלא נסיונות, אמנם לכל אחד יש את הנסיונות שלו אבל אין אדם שנמצא כאן בלי נסיונות, ובלי לימוד המוסר, אין אפשרות בעולם שאדם יעבור את זה.

ידועה ההקדמה של המשנה ברורה בחלק ג' בשם היערות דבש, שלא שייך שאדם יזהר משמירת שבת כדבעי אלא אם כן הוא בקי בהלכות שבת. ועל דרך זה כתוב בכל מקום, שאדם שלא לומד ויודע ספרי מוסר, לא יתכן שיעבור את העולם כראוי.

כתוב בגמ' (סנהדרין ג, א), "לעולם יראה דיין עצמו כאילו חרב מונחת לו בין ירכותיו", בדין הרי כל אחד מבין את זה, כיון שהוא דן דיני ממונות ודיני נפשות, וכל תזוזה לא נכונה הוא עובר על 'לא תטה משפט' ומכריע את כל העולם, כי רבים חללים הפילה, זה תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה" (ע"ז יט, ב).

ואמר על זה ר' ישראל, וכי יש אדם שהוא לא דיין על עצמו כל היום כולו, הרי אדם נפגש כל רגע ורגע מימי חיו בשאלות וספיקות חמורות בעבודת ה', וצריך להכריע מה עליו לעשות, לכך נוצרנו ולכך נבראנו, ואם לא ילמד מאיפה ידע, הרי אין שום קנין או מעלה ברוחניות שאדם יגיע אליה בלי לימוד ובלי עמל ויגיעה.

המסילת ישרים מביא את הבריייתא של רבי פנחס בן יאיר, תורה מביאה לידי זהירות וזהירות מביאה לידי זריזות וכו', עד שמגיעים לרוח הקודש. וכמו שכל אחד מבין, שאי אפשר להגיע לרוח הקודש בלי לעבוד על זה, כך גם אי אפשר להגיע לתורה ולזהירות בלי עבודה, וחייבים את הזהירות, כתוב במשנה ברורה שאין אפשרות בלי זה, וכל בר דעת מבין שבלי ללמוד את הנושא, אדם לא יגיד עצה, אפילו בענייני רפואה ואינסטלציה, אלא הוא ישאל את מי שיודע את הנושא.

ספרי המוסר הם השולחן ערוך של האידישקייט

שמעתי לאחרונה תלמיד חכם שדיבר על תלמוד תורה ואמר, שמתוך סקרנות היינו צריכים לרצות לדעת בבלי וירושלמי, זה ידיעות שהיינו צריכים לרצות לדעת בשביל הידע, כך, גם בלי החיוב ללמוד מוסר כל יום, הרי מסילת ישרים וחובות הלבבות הם ספרים מלאים חכמה ותורה וכל מה שיהודי צריך לדעת, כדאי ללמוד אותם בשביל הידע.

לעילוי נשמת
הגאון רבי אברהם ביה"ר אליהו חיים זצ"ל
גלב"ע כ"ז סיון תשכ"ט

לעילוי נשמת
הרבנית חיה בת דוד"ר שמחה ע"ה טייטלבוים
גלב"ע כ"ד סיון

לעילוי נשמת
ר' ברוך זאב בן ר' אהרן ז"ל טייטלבוים
גלב"ע כ"ב סיון

אי אפשר לו ליתן לו עתה יותר, ואם לא הכין לו הבן אף אוצר קטן, גם האב לא יתן לו כלל, כיון שאין לו מקום משומר שתתקיים אצלו.

כן הוא יתברך שמו, ידו פתוחה כביכול להשפיע תמיד לכל איש מעם סגולתו רב חכמה ובינה יתירה וכו', אמנם הדבר תלוי לפי אוצר היראה שתקדם אל האדם, שאם הכין לו האדם אוצר גדול של יראת ה' טהורה, כן ה' יתן לו חכמה ותבונה ברוב שפע כפי שתחזיק אוצרו.

נאמנים עלינו דברי חז"ל, כל אחד הרי רוצה להיות תלמיד חכם, כולנו רוצים חכמה אמיתית, תורה מן השמים, "כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה", זה לפי ערך אוצר היראה, בלי זה לא ילך בשום פנים ואופן, גם אם אדם ילמד תורה כל ימי חייו, בלי שיכין לעצמו אוצר של יראה הוא לא יהיה תלמיד חכם, כך כתוב בגמ'.

במיר הרי ישבו אריות, היו שם מסלתה ומשמנה של עולם התורה, בחורים בקיאים בש"ס גדולי עולם ממש, ור' ירוחם העיד לבריסקער רב, שאלו שהיו יותר גדולים במוסר, היו יותר גדולים גם בתורה.

גם אלו שהתווכחו עם שיטת המוסר, [אני לא יודע מה היה הויכוח, אבל] אף אחד לא התווכח עם מה שכתוב בגמ', ואף אחד לא התווכח עם מה שכתוב במשנה ברורה.

בגמ' בשבת שם יש לשון חריפה מאוד, הנפש החיים מביא את זה (פ"ז), "ולזאת ראוי להאדם להכין עצמו כל עת קודם שיתחיל ללמוד, להתחשב מעט עם קונו וכו', וכן באמצע הלימוד, הרשות נתונה להאדם להפסיק זמן מועט וכו' להתבונן מחדש עוד מעט ביראת ה', כמו שאמרו רז"ל, משל לאדם שאמר לשלוחו העלה לי כור חיטין לעליה, הלך והעלה לו, אמר לו, עירבת לי בהן קב חומטין, אמר לו, לא, אמר לו, מוטב שלא העלית", קב חומטין הכוונה, שעירב בלימוד את ההתבוננות מעט ביראת ה', "ואינו חושש בזה משום ביטול תורה, כיון שהוא הגורם שתתקיים אצלו חכמת התורה".

לשון חז"ל, "מוטב שלא העלית", עדיף כבר שלא תלמד, אנחנו היינו מפחדים לומר את המילים האלו, אנחנו יודעים ש"לעולם יעסוק אדם בתורה אפילו שלא לשמה", אבל בלי קב חומטין מוטב שלא, אם אדם ישאל שאלה מה עדיף מבין שתי האפשרויות, כתוב בגמ' את התשובה. למשמאילים בה סמא דמוותא (שבת פח, ב), תורה חלילה וחס בלי יראה זה ההיפך, כך כתוב בגמ', מוטב שלא העלית.

אז זה דבר ברור, שבלי היראה אי אפשר, ופשוט, כמו שתלמוד בבלי לא יבוא מאליו, כך גם יראה לא תבוא מאלה, ושום קנין רוחני לא יבוא מאליו.

חשיבות סדרי מוסר שנקבעו ע"י רבותינו

יש בישיבות סדרים שנקבעו על ידי רבותינו גדולי עולם, אלו שהבינו הרבה יותר מכל אחד, גם אם יקבצו ביחד את כל עולם הישיבות ואת כל הבני תורה, לא יגיעו למשהו מהחכמה האמיתית שהיתה לרבותינו, ר' חיים היה מונה את ר' ישראל סלנטר מארבעת גדולי הדור בדור שלפניו, הוא היה גאון הגאונים, הוא הרי החריד את כל העולם בפילפול, והוא ידע והכריע ברוב חכמתו ותבונתו שבלי לימוד המוסר כל יום לא שייך לגדול.

דבר ראשון, יש סדר מוסר, הישיבות קבעו לפי רוחב חכמתם כמה אדם צריך, היו אנשים שלמדו יותר, כל אחד כפי טבעו, בקעלם היו לפעמים סדרים ארוכים של שעות, אבל הסדר הקבוע לכל נפש, מה שקבעו לנו כל רבותינו ללא יוצא מן הכלל, שצריך לכל הפחות חצי שעה כל יום.

מדברים הרי לבעלי דעת, אלו שרוצים באמת ללמוד ולדעת, ולהיות גדולי תורה ובעלי חכמה, אין דרך אחרת, זה פשוט ומוסכם.

ובלי סדרים קבועים אדם לא יגיע לשום מקום, ידוע על כל רבותינו בכל העדות והחוגים ללא יוצא מן הכלל שלמדו מוסר, החת"ס היה פותח את השיעור בכל יום בעשר דקות או רבע שעה של חובות הלבבות.

המתחזק בסדר מוסר משפיע על הרבים, וחלילה להיפך

ושנית, יש לנו יסוד גדול שנוגע בכלל לבן ישיבה ולכל מי שנמצא בתוך רבים, הרב שך היה מרבה לדבר על זה. כל מי שנמצא בתוך ציבור, בהכרח משפיע על אחרים, כך כתוב ברמב"ם בהל' דעות (פ"ו ה"א), "דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר רעיו וחבריו וכו', הוא ששלמה אומר (משלי יג, כ), הולך את חכמים יחכם ורועה כסילים ירוע", כל אחד, בכל מה שעושה, הן לטוב והן חלילה הפוך, משפיע.

יכול להיות שלא מרגישים את זה מיד, אבל הרבה פעמים רואים את זה בחוש, אדם שמתחזק בתלמודו משפיע על אחרים, כל מי שמגיע לסדר בזמן, מי שלומד בהתמדה ובסקידה, מי שלומד בזריזות, מי שלומד בעיון ולא מדבר דברים בטלים, משפיע לטובה, זה בדוק, וחלילה הפוך...

ולצד השני, חלילה וחס, כתוב בפסוק (משלי יח, ט), "גם מתרפה במלאכתו, אח הוא לבעל משחית", הרב שך היה חוזר על הפסוק הזה בבכיות, משחית זה ירבעם בן נבט שכפה והכריח לעבודה זרה (ברכות לה, ב), ואדם שמתרפה במלאכתו, אפילו שלא מחטיא אף אחד ולא מדבר עם אף אחד, רק מתרפה בעצמו ח"ו, הוא שווה לאיש משחית שמחטיא אחרים.

הצד השני מאוד חמור, שנדע, אין פרווה, אין 'כלום', מי שעושה את מה שצריך מזכה את הרבים, וחלילה מי שלא, רח"ל, אח לבעל משחית.

נדבר על מידה טובה מרובה. כל מי שיושב בישיבה ומתחזק במלאכתו הוא מזכה את הרבים, "וכל המזכה את הרבים זכות הרבים תלויה בו" (אבות פ"ה מ"ח), ובחובות הלבבות (שער אהבת ה' פ"ו) כתוב, שאפילו מעלת הנביאים לא מתקרבת למעלת מי שמזכה את הרבים.

בזמן מלחמת העולם, היה מקרה ביישיבת סלבודקא, שהיה צריך להבריח את הגבול, והסבא אמר על בחור מסוים שהוא יצליח, בגלל שהוא היה מזכה את הרבים, ו"כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו" (אבות שם).

במקום הרפיון והקושי שם טמונה ההצלחה

"אם ראית דור שמתרפין, עמוד והתחזק ואתה נוטל שכר כולם" (ירושלמי ברכות ס"ט), כל מי שנמצא בסדרים, ולעניינינו, בסדר מוסר, שזה זמן שהבריות מתרפין בו. וידוע הכלל, היצה"ר יודע איפה ההצלחה טמונה ושם נלחם יותר, מאויבי תחכמי מצוותיך, איפה שקשה שם זה הסימן.

ידוע מהגר"א (רות א, יח), כשנעמי ראתה שערפה ורות רוצות להתגייר, עדיין לא היתה לה ראייה שהכוונות טהורות ועדיין לא הוכח שזה בא מצד הקדושה, אבל "ותרא כי מתאמצת היא ללכת איתה" כשראתה שזה בא לה בקושי, אז "ותחדל לדבר אליה", זה היה לה סימן.

אין לנו ראייה יותר מוכחת שההצלחה תלויה בסדר מוסר, הרי כולנו זקוקים לזה כאוויר לנשימה, ואעפ"כ זה דבר שבאמת רפוי, אין לזה שום הסבר טבעי, הפשט היחיד זה בגלל שהיצה"ר נלחם בזה, הרי ללמוד חובות הלבבות ומסילות ישרים זה תענוג.

הקב"ה יחננו בינה, פשוט להיות בר דעת, איזהו שוטה המאבד מה שנותנים לו, "ונהמת באחריתך" (משלי ה, יא), אחרי זה מתמרמרים, אחרי זה אדם יתפוס, מה עשיתי בצעירותי, היה לי סדר מוסר ויכולתי להתעלות, המוסר תורם לאדם בכלל, תורם לסדר א' ולסדר ב', ותורם לכל מקצועות התורה, אם אין יראה אין חכמה, ואם יש יראה יש חכמה.

הקב"ה יזכינו להיות מהעוסקים בתורתו וביראתו באמת, ולהיות ממזכי הרבים ולא חלילה הפוך, הוא יפתח ליבנו בתורתו, וישם בליבנו אהבתו ויראתו, לעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם.

לע"ג

הרב גדליהו בן הרב צבי זצ"ל
גלב"ע ה' אב תשע"ח

נדבת ידידיו

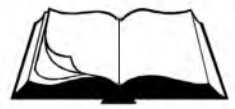
הרב שמואל טנגולד שליט"א
לרגל פדיון הבן לבנו בכורו איחמד חי"ו

לע"ג

הרה"ח ר' אברהם מנחם בן ר' מרדכי אשר זצ"ל
גלב"ע כ"ו סיון תש"פ

מִי יֵרֵא

"אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד" (ברכות ח')

גליון 471

הלכות המצוות בשביעית (ו)

סיון תשפ"ב

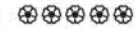
שימוש בפירות שביעית

ההלכות נערכו ע"י הרב יהודה אריה הלוי דינר שליט"א – רב ביהכ"נ צא"י "דברי שיר" ב"ב

לע"נ מרן שר התורה

רבינו שמריהו יוסף חיים קניבסקי זצוקללה

נלב"ע ט"ו אדר שני תשפ"ב

מצות אכילה

יש סוברים שבאכילת פירות שביעית מקיימים מצות 'עשה' שנאמר **"לֹא־אָכַלְתָּ"** (רמב"ן סה"מ מע' ג', כן הבינו ב"מגילת אסתר" שם, ומהרי"ט אלגאזי הלי חלה ס"ק ב', וע"ע ספר "תורת הארץ" פרק ח' ס"ק כ"ו, שזוהי מצוה קיומית ולא חיובית, וע"י החזו"א שביעית סי' י"ד ס"ק י', שלהלכה נקטינן שאין מצוה באכילתם ואין איסור להניחם שירקבו מעצמם, אלא שאסור לקלקלם (וע"י "חוט שני" פ"ה סק"ב).

שינוי בשימוש

איתא בגמרא (חולין ק"כ:) דרשינן מקרא **"לֹא־אָכַלְתָּ"** – ולא להפסד. היינו שלא ישנה פירות מבריות כגון שלא לרסק פירות שאינם עומדים לריסוק ושלא לסחוט פירות שאינם עומדים לסחיטה, וכ"ש כשמפסידים לגמרי. וביאור גדר השינוי מבריות הוא כמש"כ ה"חזו"א איש" (סי' כ"ה ס"ק ל"ב ד"ה חולין), "דפרי מיקרי כל משתמשין בו כדרכו, ואם משתמש בו בצורה אחרת, מקרי פנים חדשות באו לכאן, והפרי הראשון כלה, ואסור לכלותו באופן אחר מדרך שימוש", ע"י שם ("חוט שני" פ"ה סק"ד).

האם נאסר באכילה

אם עשה שימוש בפירות שביעית שלא כדין, כגון שבישל פרי שאין דרכו לבשל, לא נאסר הפרי באכילה (רמב"ם ה"ל תרומות פרק י"א ה"ל ב', וע"ע רמב"ם ה"ל מאכלות אסורות פרק י' ה"ל כ"ב).

הגדרת דרך שימוש

בפירות וירקות הקדושים בקדושת שביעית, יש להשתמש בדרך שימוש הרגיל, והביאור של "כדרכו", הוא דרך בני המדינה שהוא נמצא בה, ואם הוא שייך לציבור שנוהג מנהג מסוים בתוך מדינה אחרת שלא נוהגים כן, לא אמרינן שבטלה דעתו, דכלפי ציבור זה הוי דרכן ("חוט שני" שם).

אכילתם חי או מבושל

דבר שאין רגילים לאכלם חיים אלא רק מבושלים, כגון תפוחי אדמה, קישואים וחבושים, אסור לאכלם חיים, וכמו כן פירות שהדרך לאכלם רק חיים כגון תפוזים ומלפפונים אסור לבשלם (שביעית פ"ה מ"ב, רמב"ם פ"ה ה"ל ג'). דבר שבטירותו נאכל כשהוא חי ואח"כ כשאינו טרי מבשלים אותו, צריך לאכלו כדרכו ("חוט שני" שם סק"ה).

צמחונים

דבר שהדרך לאכלו מבושל והצמחונים אוכלים אותו חי, בטלה דעתם אצל כל אדם, ואסור לאכלם כן בשביעית ("חוט שני" שם).

כבוש

כבישת ירקות, עשיית ריבה וממרחים וכדומה, דינן כדון הבישול ויש לנהוג בהם כפי מה שרגיל לעשות בהם בכל השנים, וכן פרי שדרכו לאכול חי אסור לכבוש, ופרי שדרכו בכבישה או בבישול אסור לשנות מדרכו ("משפטי ארץ" שם בשם הגר"ש אלישיב זצ"ל).

דרך לאוכלו בתערובת

שינוי מבריותו הוא שאם דרכו לאכול חי אסור לאוכלו מבושל, משום שחז"ל הגבילו שחי ומבושל תרי מילי נינהו, אבל הגבלה אחרת לא מצינו ולכן מותר לאכול חריין (חזרת) מרוסק כמות שהוא (בלי תערובת של מאכל אחר), כגון למרוק בליל סדר, ולא הוי שינוי מבריותו דדבר שהדרך לאוכלו בתערובת אין זה שינוי שאוכלו לבדו אף שהוא חריף ("משפטי ארץ" פ' כ"ב ס"ב בשם הגר"ש אלישיב זצ"ל, חוט שני" שם).

סחיטת פירות

מותר לסחוט מיץ מפירות שרגילים לסחוטם, כגון ענבים וזיתים, ובמיץ זה יש קדושת שביעית (תרומות פ' י"א מ"ג, גמ' חולין ק"כ:; חזו"א שביעית סי' כ"ה ל"ב). אסור לסחוט פירות שאין רגילים לסחוטם

סחיטת פירות הדר

מותר לסחוט לימונים, תפוזים ואשכוליות כאשר מתערב במיץ מבשר הפרי, אבל אסור לסחוטם תוך מסננת דקה שכל בשר הפרי נפרד מהמיץ לפי שע"י הסינון יתקלקלו השאריות ("חזו"א איש" שביעית סי' כ"ה ל"ב, "חוט שני" הלכות רשומות פ"א ה"ב ד"ה לענין). ויש מוסיפים שלכתחילה יש להקפיד לסחוט היטב שכל בשר הפרי יסחט, כיון שהבשר הנשמר לא משמש לאכילה ונמצא מפסיד פרי ("משפטי ארץ" פרק כ"ב), ובשר הפרי שנשאר אסור להשליכו אלא מניחו בפח מיוחד עד שירקב ("דרך אמונה" פרק ה' ס"ק ה'). ולענין סחיטת קלמנטינות כיון שרוב השימוש לאכילה קשה להקל ("חוט שני" שם).

סחיטת גזר

אין לסחוט מיץ מגזר מרוסק אף לאוכלים את הרסק הנשאר, ואפילו מנהג המקום לרסקו למיץ, כיון שהמיץ אינו נחשב פרי וגוף הפרי לא נמצא שם, נמצא שמפסיד את פרי הגזר ("דרך אמונה" פ"ה סק"י בשם חזו"א, "חוט שני" שם), ויש מתירים כיון שבזמנינו הדרך לרסק גזר למיץ ("דגל ירושלים" דיני שביעית בשם בעל "שבט הלוי" זצ"ל), ויש לאכול את הגזר הנשאר.

סחיטת רימון

מותר לסחוט רימון אף שאין כ"כ דרך לסחוטם מ"מ יש לנסחט חשיבות ("ארחות רבינו" ח"ב עמ' שמ"ו בשם חזו"א, "ציון ההלכה" פרק ה' ס"ק י"ד דכתיב בהדיא בפסוק "עסס רימונים").

מיץ לתוך אוכל או משקה

מותר לשים מיץ, יין או שמן של שביעית כשעושים עוגה וכה"ג, וכן מותר לסחוט לימון לתוך תה או לתוך עוגה ("חוט שני" שם, אף דאסור לבשל פירות ומי פירות דאין דרכן בכך, מ"מ הני דדרכם בכך באופן זה הוי דרכן בכך ומותר). וכן מותר ליתן יין או מיץ ענבים של שביעית וכדומה לתוך סלט פירות וכדומה, אם דרכם בכך ("חוט שני" פ"ה סס"ק י"ד).

עשיית גלידה

מותר לעשות גלידה מפירות שהדרך לעשות מהם גלידה, כגון תות, בננה וכד', אולם לכתחילה רצוי שלא לעשות זאת מפירות טריים אלא לאחר שהתרככו קצת ואינם טעימים כ"כ, ורגילים להשתמש בהם לגלידה וכיוצא בזה ("דרך אמונה" פרק ה' ס"ק ז', ו"ציון ההלכה" שם, "קובץ מבית לוי" קובץ ב' בשם בעל "שבט הלוי" זצ"ל).

ריסוק פירות וירקות

אסור לרסק פירות וירקות שאין דרכם בכך, אבל מותר לרסק לקטנים פירות וירקות שדרכם בכך, אף שאין הדרך לרסקם לגדולים ("חזו"א סי' כ"ה ל"ב, והגר"ש אלישיב זצ"ל).

ריסוק ע"י מעבד מזון

פרי שמותר לרסקו, יש סוברים שמותר לרסקו אף במעבד מזון וכדומה ("דגל ירושלים" דיני שביעית בשם בעל "שבט הלוי" זצ"ל), ויש סוברים שלכתחילה יש להחמיר שלא לרסקו עד שאין הפרי ניכר כלל, אם לא בשעת הדחק או לצורך תינוק ("חוט שני" הלכות רשומות סק"י). ולכן לכ"ע תפוחי אדמה, בננות, תפוחי עץ וגזר מותר לרסקם בשביעית, כיון שניכר חומרם וצורתם גם לאחר ריסוקם. רסק חצילים אם לא ניכר הפרי כלל אח"כ כגון שריסקו במעבד מזון תלוי בהנ"ל, אבל אם לא נימוח לגמרי לכ"ע מותר (שם).

לערבב הפרי המרוסק

ובאופן שמותר לרסקו, לכ"ע מותר אח"כ לערבבו עם שאר מאכלים הגם שזה יגרום שצורת הפרי לא תהא ניכרת כלל לאחר מכן.

קילוף פירות

מותר לקלף פירות וירקות של שביעית, ואפילו לקלף באופן שעם הקליפה יתקלף גם חלק מבשר הפרי, אע"פ שעושה כן משום שמתעצל

בית הוראה ע"י ביהכ"נ "דברי שיר", רח' זכריה 4, בני ברק. פתוח בימות השבוע (א' - ה') :

אחה"צ, בין השעות 13:45 - 14:15. טל': 03-6194741

לצמצם את הקליפה, ורק שיזהר שיניחן בכלי עד שירקבו ("חוט שני" עמ' רס"ה בשם ה"חזון איש").

קילוף פירות

◀ מותר לקלף פירות וירקות של שביעית, ואפילו לקלף באופן שעם הקליפה יתקלף גם חלק מבשר הפרי, אע"פ שעושה כן משום שמתעצל לצמצם את הקליפה, ורק שיזהר שיניחן בכלי עד שירקבו ("חוט שני" עמ' רס"ה בשם ה"חזון איש").

פירות שאין דרך לקלפם

◀ פירות שאין דרך לקלפם כגון: עגבניות, משמש, שיזף נחלקו בזה הפוסקים, יש סוברים שאסור לקלף פירות וירקות שאין נהוג לקלפם, אבל מותר להסיר קליפתם עם חתיכה עבה מאוד מבשר הפרי מפני שהקליפה ראויה לאכילה אגב בשר הפרי הצמוד לה ("משפטי ארץ" פ' כ"ב סעי' י"ט בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל).

ויש סוברים שמותר לקלף למשל עגבניות, אף באופן שאין נהוג לקלפם, ואין זה נחשב להפסד, אף שהם ראוים לאכילה עם הבשר, ורוב בני אדם אוכלים עם הקליפה. בכל זאת כיון שיש בני אדם שאוכלים רק העגבניות בלי הקליפה מותר, (וכעין זה מצוין ברמב"ם (הל' תרומות פ' י"א ה"ה), שמותר לנפות קמח של תרומה, אפילו לנפות הרבה עד שיוציא קב או קביים מן הסאה).

אולם אם נשאר חלק מן הקליפה שראויה לאכילה, אסור להפסידה, כמש"כ הרמב"ם (שם): "לא ישליך את השאר מפני שהוא ראוי לאכילה אלא יניח במקום מוצנע" ("חוט שני" ח"ב עמ' תל"א).

הכנת פופקורן מתירס של שביעית

◀ שאלה: האם מותר לעשות פופקורן מתירס של שביעית, או שמא זה נחשב לשינוי צורתו?

תשובה: מצאנו לענין אכילת כרוב, דאיתא בשו"ע (או"ח סי' ר"ה סעיף א') על כרוב חי מברך "שהכל", מפני שטוב מבושל יותר מחי, ואעפ"כ מותר לאוכלו חי בשביעית, ולא נחשב משנה מבריתו.

כמו כן לענין שביעית, אפילו אם הדין היה שפופקורן ברכתו "שהכל" משום שנשתנה צורתו, מ"מ לענין שביעית כיון שזהו "דרך אכילתו" מותר לעשות כן (ואף שדימה הרמב"ם שביעית לתרומה, והגמרא בברכות דימותה תרומה לברכות, זהו דוקא לענין דובשא בתמרא, שגוף הפרי משתנה לגריעותא, ובוה ילפנין תרומה מברכות, אבל בזה שלא משתנה לגריעותא, לא דמינן ברכות, תרומה ושביעית אהדדי, "חוט שני" ח"ב עמ' תל"א).

משיחת שמן במחבת

◀ שמן שיש בו קדושת שביעית, מותר למשוש בו מחבת או תבנית וכדומה, ודוקא כשמטרת המשיחה שהשמן יבלע בתוך המאכל לתת בו טעם, ואף שהשמן משמש גם כדי שלא ידבק המאכל בכלי, אם מושחים את השמן רק כדי שלא ידבק המאכל לכלי כגון כשמושחים מעט שמן וכדומה, אסור דהוי הפסד לשמן ("דרך אמונה" פרק ב', "ציון ההלכה" ס"ק י"ט בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל, "חוט שני" פיה סק"ד אות ג'). מקור הדין נלמד ממש"כ הר"ש תרומות פ' י"א משנה א' בשם ירושלמי, שאסור ליתן ירק לתוך מוריס משום שאינו משיחוהו רק מעביר הוזהמה, ע"י שם הרי שאפילו אם אוכלים אותו אסור).

ערוב קצת יין במים

◀ שאלה: האם מותר לערב קצת יין במים כדי שיהיה במים טעם יין?

תשובה: יש סוברים כיון שע"ז מפסיד ממנו ברכת היין, ה"ז נחשב להפסד ואין לעשות כן ("חוט שני" עמ' רס"ד, ויל"ע ע"ש מלעיל, ע"א, שמותר ליתן יין לתוך עוגה), ויש סוברים כיון שנהנה ממנו, נחשב שימוש הרגיל ואין זה תלוי בברכתו (הגר"ח קניבסקי זצ"ל).

הבדלה

◀ בהבדלה במוצש"ק יש ממלאים את כוס ההבדלה על גדותיו בכדי שישפך על הארץ שיהא סימן טוב לתחילת השבוע (שו"ע או"ח סי' רצ"א), ואם הוא יין של שביעית אסור דהוי הפסד, רק אם מניח צלחת מתחת הכוס ודעתו לשתותו ("חוט שני" שם אות ט'), אבל מה שנוהגים שנשים אינן שותות מכוס הבדלה, אין זה נחשב ממעטו משתייה (חוט שני" שם).

ואין לכבות נר של הבדלה ביין של שביעית שהרי מפסידו, וכן אין ליתן מהם לתוך הכיסים או ע"ג העיניים (שם).

ברית מילה

◀ מותר לתת תינוק בשעת הברית שימצוץ יין של שביעית, ואין זה הפסד שהרי שותה אותו, אבל אסור למוהל לגנום מעט יין בשעת המציצה ולשופכו דהוי הפסד.

סיכה בשמן של שביעית

◀ שאלה: האם מותר בזמנינו לעשות סיכה בשמן שיש בו קדושת שביעית?

תשובה: יש סוברים כיון שמבואר בשו"ע (או"ח סי' שכ"ז) שבזמנינו אסור לסוך שמן בשבת כיון שאין זה דרך בריאים, א"כ נחשב לרפואה ואסור, א"כ ה"ה לענין שביעית דאמרין "לאכלה" ולא למלוגמא

("דרך אמונה" פרק ה', "ציון ההלכה" ס"ק ע"ה בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל).

ויש סוברים כיון שהשמן עומד לסיכה, גם בזמנינו מותר לעשות כן, ואין לדמות דיני שבת לדיני שביעית ("חוט שני" פ"ה ס"ק כ"ב).

שימוש לצרכי רפואה

◀ שאלה: הרופאים אומרים שאם מניחים עלי כרוב על מקום דלקת, זה מושך ממנו את הנוזלים ומרפא, האם מותר לעשות כן בעלי כרוב שיש בהם קדושת שביעית?

תשובה: כתוב בתורה "לאכלה" ולא למלוגמא, וכתב הרמב"ם (פרק ה' הל' י"א) כל שהוא מיוחד למאכל אדם אין עושים ממנו מלוגמא או רטיא וכיוצא בו אפילו לאדם, ע"י שם.

ולפ"ז אסור להשתמש בשמן זית של שביעית לכאבי אוזניים, וכן החושש בשינוי לא יגמע ויפלוט את החומץ וכדו' בשביעית, אבל מותר לטבל את פתו ומאכלו בחומץ לאכול כדרכו, כיון שהוא דרך אכילה, אף שע"ז מתרפא ("חוט שני" שם ס"ק ל"ד).

וכמו"כ להניח עלי כרוב על דלקת, מכיון שא"א לאכלו אח"כ, אסור להניחו על גבי דלקת היות שהוא מאכל אדם (הגר"ח קרליץ זצ"ל והגר"ח קניבסקי זצ"ל).

גויאבה של שביעית לשם ריח בבית המרחץ

◀ שאלה: האם אפשר להניח פרי גויאבה של שביעית על מדף בבית המרחץ כדי שיפיץ ריח טוב וחזק בכל החדר?

תשובה: כתב הרמב"ם (פרק ה' הל' ו') ולא יסוך עם שמן שביעית במרחץ, אבל סך הוא מבחוח ונכנס, ע"י שם, וכתב ב"דרך אמונה" (ס"ק ל"ח) דהוי ביזיון קדשים לסוך בבית המרחץ, וכ"ש בבית הכיסא דאסור, ע"י שם. והיינו עצם הדבר שמביאים פירות שביעית לשם הוא ביזיון (ומבחוח מותר לסוך עצמו). ולפ"ז להכניס פירות שביעית לבית המרחץ עבור ריח יש בזה ביזיון, ואסור.

הכנסת תרופה למשקה של שביעית

◀ שאלה: האם מותר לערבב תרופה במשקה של שביעית?

תשובה: אין לקלקל טעמם של פירות שביעית ע"י עירוב דבר מר כגון לערב תרופה במיץ או ביין של שביעית (נפ"י הרמב"ם מאכלות אסורות פ' י"ד הל' י"א, המערב דבר מר לתוך איסור ואכלו פטור, שזוהי אכילה שלא כדרך שאין לוקין עליה, ע"י שם).

מאכל אדם לבעלי חיים מיוחדים

◀ שאלה: יש בעלי חיים שאוכלים רק מאכל אדם, ואם האוכל מקולקל או מעופש הם אינם אוכלים אותו, האם מותר להמשיך לתת להם פירות או ירקות של שביעית?

תשובה: יש סוברים כיון שקיומם של אלו הוא רק במאכל אדם, ולולא זה אנו מרעיבים אותם, ומוזנותיהם עלינו, הרי פשיטא דהתורה התירה קיום כל בע"ח בשביעית (שו"ת "שבת הלו"י" ח"ח סי' רמ"א, והרי חזינו שאין איסור חפצא על פירות שביעית שלא יאכלו ע"י בהמה, דהא מבואר ברמב"ם פרק ה' הל' ה', שאם הלכה בהמה עצמה תחת התאנה ואכלה, אין מחייבים אותו להחזירה ואסמכוה מקרא, ויקרא כ"ה, ז': "ולבמהמתך תהיה כל תבואתה לאכלה", עכ"ד).

ויש סוברים דאעפ"כ כיון שירקות ופירות אלו הם מאכלי אדם, אין להאכילם לבהמה וכמבואר ברמב"ם (ריש פרק ה'), (הגר"ח קניבסקי זצ"ל).

הוצאת פירות לחו"ל

◀ תנן במשנה פ"ו שביעית פ"ו מציאין פירות שביעית מהארץ לחוץ לארץ, וכן נפסק ברמב"ם (פ"ה הל' י"א), ודרשו ב"תורת כהנים" (בהר פ"א), דכתיב: "בארצך תהיה כל תבואתה לאכלה" (ויקרא כ"ה, ז'), ע"י שם. ודרשה זו היא רק אסמכתא שאין איסור זה אלא מדרבנן, וכמש"כ הראב"ד והר"ש משאנץ ("תורת כהנים" שם) שלא יתחלפו בפירות חו"ל וינהג בהם מנהג חולין, ע"י שם.

לסחורה ולמצוא

◀ כתב ה"חזון איש" (סי' י"ג ס"ק ה') שלהוציא לחו"ל לסחורה בודאי אסור, ולגבי אתרוג התיר ה"חזון איש" לשלוח אתרוג בלתי מורכב לקיים המצוה במקום שיש להסתפק שיבטל המצוה בהיעדר המשלוח, (רק שלא יקחו בחו"ל ממי שהביא לצורך סחורה), וכמו כן יאכלם אחרי סוכות שאז יחשב גם הוצאה לאכילה ("דרך אמונה" פ"ה ס"ק צ"ו ו"חוט שני" בשם החזו"א).

לצורך אכילה

◀ ובהוציא לחו"ל לצורך אכילה כתב ה"חזון איש" (שם) שתלוי בשני תירוצים של תוספות (פסחים נ"ג): שלפי תירוצו ראשון מותר לצורך אכילה ולא לצורך סחורה, ולתירוצו שני אסור אף לצורך אכילה (ויש בתוספות שם גירסא אחרת, ע"י שם), ולכן קשה להתיר להוציא לצורך אכילה, ולהוציא לצורך צידה לדרך יש מקום להקל (קונטרס "סדר השביעית" להגר"ז שפירא זצ"ל בשם החזו"א, מודפס בס"ס "דרך אמונה", ובצירוף דעת ה"חכמת אדם" שהתיר להוציא לחו"ל כשמוציא מעט פירות, "חוט שני" פ"ה סק"מ).

שו"ת הלכה למעשה משולחן ראש בית ההוראה במשנת מור רבינו הגר"ש אלישיב זצוק"ל

תפילה על יכול השמיטה

שאלה האם מותר להתפלל בשמיטה שיצמחו אתרוגים נאים ופירות משובחים ביכול ההפקר.

תשובה מותר להתפלל על יכול השנה השביעית "מפני שיש בהן פרנסה לעניים" (תענית י"ט, ב) ואף מתענים בעצירת גשמים בשביעית כדי שיתברכו השדות. ויתירה מזו הובא בירושלמי (שביעית ד, ד) שהיו צובעים את האילנות שנשרו פירותיהן, כפי שצבעו אותם בשנים הרגילות כדי שיראו העוברים ושבים ויתפללו על חיוזק ושלמות פירות האילן (ציוני הלכה - תפילה קצה).

נוסח ניהום אכלים בשבת

שאלה האם מותר לנחם אכלים בשבת.
תשובה מדינא דגמרא מותר לנחם בשבת (הובא בשלחן ערוך רפ"ו, א), אמנם מנהג בני אשכנז שלא ללכת לבית האבל ולנחמו בשבת, ובני ספרד נהגו לנחם אף בשבת (גשר החיים כ ה, ב). ואם פוגש את האבל יאמר לו כעין שאומרים לחולה "שבת היא מלנחם ונחמה קרובה לבוא" (ט"ז שם), אמנם אם פוגשו לאחר השבעה, כיון שיכול לקבל נחומים כל הי"ב חודש (מועד קטן כא, ב) יכול לומר בנוסח הרגיל "המקום ינחם אתכם וגו'".

משום שבתוך ימי השבעה שהוא תוקף עיקר האבלות, יש לחוש שמא יבכה בזכרו את רוב צער אבלותו, כעין שלא אומרים לחולה "שמא יבכה מחמת זכרו רוב צער החולי" (מחצית השקל שם). אך לאחר השבעה שאין אבלות ממש, ואמירתו היא כעין ברכה, אין לחוש שמא יתעורר על ידי כן לבכי (ציוני הלכה דש).

כניסת האבל לבית הכנסת בערב שבת

שאלה כשאבל תוך שבעה נכנס לבית הכנסת בקבלת שבת קודם מזמור שיר לאחר שקיעת החמה, האם ינחמוהו המתפללים בנוסח הרגיל כביום חול.

תשובה מנהג ירושלים הוא שאף לאחר כניסת השבת ושקיעת החמה, ייכנס האבל כנהוג קודם אמירת 'מזמור שיר' ויקרא הגבאי 'צאו לקראת האבל' (משנה ברוך רפ"ג, א) וינחמוהו

קרח ועדתו: הכבוד מניע כל מעשי בני אדם

מלאים כסף וזהב. והיתה אשתו מתקשטת בצמידים מזהב מכף ידה ועד כתפה לאורך כל הזרוע, והיתה מתפארת בפני כל נשות ישראל על יופיים של התכשיטים ועל עושרה.

בשעה שהיתה פוגשת את ציפורה אשת משה היתה לועגת לה ואומרת: ראי לאן בעלי הגיע בעושרו. ואילו את אין לך אפילו טבעת קלה. והשיבה ציפורה שהיא שמחה על שזכתה בעושר הגדול ביותר בעולם שהיא תורת משה רבינו שנקראת על שמו והתעלמה מן הדברים.

לאחר מכן כשציווה הקב"ה "פסל לך שני לוחות אבנים" גילה למשה רבינו אבן סנפירינן שהיא האבן היקרה ביותר בעולם, ואמר לו שיעשה ממנה את הלוחות, והפסולת מהאבן היקרה ייקח לביתו (רש"י שמות לד, א). לקח משה את הפסולת ולא ידע עד כמה היא יקרה (נדרים לח, א) והביאה לציפורה ואמר לה לכי ועשי לך טבעת אצל אהליאב. כשראה אהליאב את האבן נדהם ואמר לציפורה שזהו היהלום היקר ביותר בעולם, ונתפרסם הדבר. כשענדה ציפורה את הטבעת, עזבו כל הנשים את אשתו של קורח ורצו לראות כמו ענינה את האבן המיוחדת בטבעתה של ציפורה. נעלבה אשתו של קורח וחמתה בערה בה עד להשחית. מיד רצה לבעלה והתחילה לצעוק עליו ראה מה הבאת עלי וכו'. ומחמת אותה קנאה הסיתה אותו ויצא למחלוקת.

עליה דרשו חז"ל (רש"י משלי יד, א) ואיוולת בידה תהרסנה זו אשתו של קורח, שמאחר ולא היתה שמחה בחלקה נקראה 'איוולת' וסופה שהרסה את ביתה ע"כ.

הכבוד הוא המושך את האדם ומנהלו בכל ענייניו לטוב ולמוטב. כיון שהנשמה היא חלק אלוך ממעל שהוא "מלך הכבוד", לכן גם הנשמה עצמה נקראת 'כבוד', שהרי דוד המלך (תהלים נ"ט) אמר "עזרה כבודי" כשקרא לנשמה להתעורר, וכן "למען יזמר כבוד" (שם

הגמרא (חגיגה ד, ב) מביאה מעשים על חכמי ישראל שכשהגיעו לפסוק פלוני או לפרשה פלונית היו בוכים "כי מטי להאי קרא הוה בכי" מכוח התעוררות מיוחדת שקיבלו מהפרשה או הפסוק עד כדי כך שפרצו בבכי.

גם אנחנו מתעוררים לבכי בכל שנה כשקוראים את פרשיות ספר במדבר ומבחינים עד היכן יכול האדם המרומם ביותר כדור המדבר שהיו 'דור דעה' ליפול בחטאים נוראים ובראשם ברדיפת הכבוד המכלה כל חלקה טובה, וגורמת לחורבן והרס רב, ובכך ממיטים על עצמם אסונות נוראים.

במסילת ישרים (יא) מבואר שחטא קורח נבע מחמת רדיפת הכבוד. "מי גרם לקרח שיאבד הוא וכל עדתו עמו. אלא מפני הכבוד, ומקרא מלא הוא (במדבר ט"ז, י) ובקשתם גם כהונה. וחכמים זיכרונם לברכה (במדבר רבא יח, ב) הגידו לנו כי כל זה נמשך מפני שראה את אליצפן בן עוזיאל נשיא, והיה רוצה להיות הוא נשיא במקומו".

לכל זאת נגרר קרח למרות שלא היה איש פשוט, אלא "חכם גדול היה קרח ומטועני הארון, ומשתמש ברוח הקודש שראה שלשלת גדולה יוצאת ממנו בשמואל השקול כנגד משה ואהרן. והיה כלפיד אש בוער באהבת השם יתברך" (שם משמואל רנט), ובכל זאת גם אותו 'הצליח' הכבוד למשוך מרום מעלה לשאול תחתית לדיראון עולם.

טבעת ציפורה אשת משה

כתב בדברי מרדכי (פרשת קרח) שמעתי מפיו של חכם מנשה שלו ע"ה ששמע מפיו של הבן איש חי זצ"ל שתיאר את סדר משיכת קרח ואשתו למחלוקת מפני הכבוד כך: בתחילה היתה אשתו של קורח עשירה מאוד, כמובא בסנהדרין (ק, א) שהיו לבעלה אוצרות של שלוש מאות חמורים

שו"ת הלכה למעשה

<<<

שהמברך אינו צריך לה. כמפורש ברמ"א (רע"ג, ד) וביאר המשנה ברורה (שם יט) שיכול לברך בורא פרי הגפן למרות שאינו צריך לה, "כיון שהיא מצווה ועיקרו נתקן שלא בשביל ההנאה אלא מצווה עליו כשאר המצוות. משום הכי מוציא אחרים אף על פי שאינו נהנה".

כפי שקידש רב פפי (ר"ה כט, ב) עבור הארים שבא לאחר שיצא כבר רב פפי ידי חובת קידוש, קודם שבידך ברכה אחרונה. ומשמע שם שהארים לא שתה כלל מהכוס. וכן הורה מרן הגר"ח קניבסקי.

מקדש במחלקות בית החולים

שאלה מקדש בבית חולים עבור המאושפזים ועובר בין המחלקות לזכותם בקידוש, האם יכול לברך שוב ושוב ברכת הגפן בקידוש היום, למרות שאינו צריך לברך אחר שכבר ייד"ח בקידוש הקודם.

תשובה עדיף שאחד השומעים יקדש, ואף אם לא ישתה מאומה יכול לברך שוב ושוב. כיון שמדין 'ערבות' יכול להוציאם בברכת המצוות, ובכלל זה אף בברכת בורא פרי הגפן בקידוש היום שדינה בברכת המצוות. ודלא כפי שכתב בשמירת שבת כהלכתה (א, כ).

המתפללים בדרך שמנחמים בחול ויאמרו "המקום ינחם וגו'" ואין צריכים לומר כנוסח הניחום בשבת. כן נהגו בבית מדרשו של מרן הגר"ש אלישיב וכן הורה הגר"ש אויערבאך (משנה ברורה ביצחק יקרא שם).

להוציא אחרים בקידוש היום

שאלה מי שיצא ידי חובת קידוש בבית הכנסת, האם לכתחילה יכול לקדש שוב בביתו לבני ביתו.

תשובה לדעת השלחן ערוך (רע"ג, ד) אינו יכול לחזור ולקדש בביתו. אך להכרעת המשנה ברורה (שם כ) והביאור הלכה (שם ד"ה הוא) יכול לקדש אלא שלכתחילה מצווה שיקדשו בעצמם, ומנהג ישראל להקל בזה ולחזור ולקדש עבור בני ביתו למרות שבקייאם משום כבוד בני ביתו וכיו"ב.

כשחברו אינו יכול לטעום מהיין

שאלה האם לאחר שעשה קידוש ביום קודם שבידך 'על הגפן' יכול לקדש עבור חברו שעוד לא יצא ידי חובתו, ולא יכול לטעום מהיין.

תשובה יכול לקדש ולהוציא מדין 'ערבות', למרות שכל נוסח הקידוש הוא ברכת הגפן שהיא ברכת הנהנין

(ל) שהנשמה תזמור לה'. ולכן הנשמה בטבעה נמשכת אחר בקשת הכבוד - הוא הכבוד הנצחי, ולא חלילה אחר הכבוד המדומה בעולם השפל.

וכתב הגר"ח מוולאז'ין (כתר ראש קלו) "אין רודף בעולם את חיי האדם כמו הכבוד". ומוסיף שכל מי שנהנה מהכבוד, מנקים לו תחת זה משכרו הגדול השמור לו לעולם הבא "ואינו דומה הניכיון בעולם הבא עבור הנאה גולמית של מעדנים, מהניכיון עבור כבוד שהוא הנאה רוחנית".

וביאר הגר"ח ל שטיינמן שלמרות שכל הנאה גשמית מפחיתה מהשכר העתידי, אך עונג רוחני מוריד יותר. כיון שכל השכר העתידי הוא עונג רוחני, ומאחר וכבר קיבל הנאה רוחנית בכבוד, מאבד עוד יותר משכרו.

הוכחה שמעשיו לשם שמים

כל מי שזכה להתרומם במחיצת ראש הישיבה הגר"ח ל שטיינמן זכה לשמוע את הגערה 'כבוד!' אשר הבחין בפקחותו תיכף אצל כל אחד, ואף אצל נכבדים רמי מעלה במניעי הכבוד. וכיון שראה בזה סיבת כל החורבנות האישיים והכלליים, הרבה לעורר על כך.

כשדנו לפניו על מעשה מסוים או שמא הוא נובע מחמת הכבוד, השיב שאם האדם אינו בטוח שהמעשה נובע מבקשת הכבוד, אך אזלין בתר רובא, וכיון שרוב מעשי האדם נובעים מהכבוד, מסתמא גם מעשה זה נובע מבקשת הכבוד.

הוסיף שהחובת הלבבות (יחוד המעשה ב, אהבת השבח) אומר שאדם צריך לעבוד על עצמו ולקנות את 'מידת ההשתוות' ולהיות בדרגה שישווה בעיניו ולא יחוש כלל אם קיבל בזיון או לא התבזה. והדרך לזה היא בעשיית ליצנות מכל הכבוד. והביא מרבי שמעלקא מניקלשבורג שהיה אומר לעצמו: יישב רב שמעלקא, ייכנס רב שמעלקא, יאכל ר' שמעלקע, בכדי לגחך ולצחוק מכל העניין.

אכן הגר"ח קניבסקי עורר שכיון שלא כל מעשי האדם ממש נעשים לתכלית הכבוד, והרי לעתים מברך אדם בינו לבין עצמו בלא רואים, ומברך בצורה ראויה. או בתפילה כשלא מתפלל בשביל שישבחוהו הבריות וכיו"ב, הרי שמעשה אחד גילה על כל הלך מחשבותיו.

וכעין דברי הנפש החיים (פרקים סוף פרק א) "שמחתך שלא לשמה בא לשמה - אין הפירוש דווקא שיבא מזה לשמה, עד שאחר כך יעסוק בה תמיד כל ימיו רק לשמה. אלא היינו שבכל פעם שהוא לומד בקביעות זמן כמה שעות רצופים, אף שבדרך כלל היתה כוונתו שלא לשמה, עם כל זה בלתי אפשר כלל שלא יכנס בלבו באמצע הלימוד על כל פנים זמן מועט, כוונה רצויה לשמה. ומעתה כל מה שלמד עד הנה שלא לשמה, נתקדש ונטהר על ידו אותו העת קטן שכיון בו לשמה".

ולשואלים החפצים לצאת לגמרי מכבלי הכבוד הורה "לעשות מה שכתוב בתורה, לא לחשוב הרבה" וכדברי חובת הלבבות (הקדמה) "מרום הזהירות שלא תרבה להזהר". היינו שאם לא ישים לבו על כך אלא ימשיך לעבוד את ה' ולעשות מה שכתוב בתורה, כבר מעצמו ינתק מזה אחרי שיהיו במעשיו גם כאלו שלא ייעשו לתכלית הכבוד. ואלו ואלו דברי אלוקים חיים.

ה' יזכנו להיות מהשמחים בחלקם ולא מהרודפים אחר הכבוד ויהיו כל מעשיו לשם שמים.

מוקד ההלכה שע"י בית ההוראה

0722-133-466

Beithorah.co.il

לתרומה להנצחה בגיליון באמצעות

בקופת בית הוראה הכללי ירושלים שע"י מכון ציוני הלכה

ניתן לשלוח שאלות וכן לקבל העלון מדי שבוע בדוא"ל:

Beithorah@gmail.com

חקרי לב

משיעורי רבינו הגאון רבי חיים קלופט שליט"א

"בית המדרש נפש החיים"

גליון מס' 55

פרשת קרח תשפ"ב

מחלוקת קרח - הכבוד

א כתוב במדרש "ויקח קרח בן יצהר בן קהת וגו', הה"ד אח נפשע מקרית עז זה קרח שחלק כנגד משה ומרד וירד מן כבוד שהיה בידו ואין נפשע אלא מרידה כמד"א מלך מואב פשע ב', ומדינים כבריה ארמון שהעלית הארץ בריחיה בעדו ארמון שחלק על משה ועל המקום".

כשמגיעים לפרשה הנוראה של מעשה קרח ועדתו, צריך להבין איך יתכן כזה דבר, קרח שהיה מנושאי הארון, במדרש שם כותב עליו את הפסוק: "אשר יחדו נמותיק סוד" - אהרן וקרח שניהן שוין בבית אלקים, "נהלך ברגש" - זה שוחט ומקריב וזה זורק את הדם", ומהדרגה הזו הוא מגיע לחיים שאולה'.

והנה כשמתבוננים רואים שלקרח היו ג' בעיות, כבוד, ליצנות, ומחלוקת, ובדברי הראשונים נראה שהכבוד גרם לקנאה והקנאה גרמה יעשה מחלוקת, ומתוך המחלוקת נהיה ליצנות.

וברש"י על הפסוק "ויקח קרח" - לקח את עצמו לצד אחד להיות נחלק מתוך העדה לעורר על הכהונה, אבל הרמב"ן כותב "ודעת המדרש .. אין ויקח אלא לשון פליגה שלבו לקחו כענין שנאמר מה יקח לבך", היינו שההתחלה היתה ממה שלקחו לבו, והתוצאה מזה הוא מש"כ רש"י שלקח עצמו לצד אחר לחלוק על הכהונה. שהכל התחיל מהעיצה הפנימית, ומזה נגרם הכל.

וחז"ל מגלים לנו את זה, כדי שנלמד מזה לבחון את עצמינו ולהבין את המניעים למעשינו, ולפ"ז לבחון האם התוצאה שווה את המעשים שנעשים בשבילה. נגיד שזה נכון שמגיע לך כהונה, האם בשביל זה שווה לעשות ליצנות ולהפוך את כל עם ישראל.

ב המסילת ישרים (בסוף שער הנקיות) כשמדבר על עניני המדות, כותב "יתרה עליה [על הקנאה] חמדת הכבוד - כי כבר היה אפשר שיכבוש האדם את יצרו על הממון ועל שאר ההנאות, אך הכבוד הוא הדחוק, כי אי אפשר לו לסבול ולראות את עצמו פחות מחבריו, ועל דבר זה נכשלו רבים ונאבדו". ומביא דוגמה מכמה גדולי עולם שנאבדו, כגון ירבעם בן נבט שתפסו הקדוש ברוך הוא בבגדו ואמר לו, חזור בן ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן, ואמר לו מי בראש? אמר לו, בן ישי בראש. אמר לו, אי הכי לא בעינא, וכן קרח מי שיאבד הוא וכל עדתו עמו? רק הכבוד.

באמת מידת הכבוד היא מידה שמקנת בלבם של רבים, אבל השאלה מה עושים עם זה. כמו שר' ישראל סלנטר אמר, שני אנשים רבים מי גדול ממי, בא האחד ודוחף את השני למטה והוראה לו - הנה אני יותר גבוה ממך, זה נקרא כבוד שמביא למידות רעות, אבל השני מה עושה - לוקח כסא ועומד עליו, וכך אולי יקרא שגבוה ממנו.

והנמשל שבתוך בית המדרש - בחור רוצה שיכבדו אותו ויחזיקו ממנו, אבל יש בחורים אחרים שהם המצליחים וכולם מכבדים אותם, מה הוא יכול לעשות, במקום להסתכל על השני ולקנאות בו, או להוריד אותו, אדרבה - תטפט גם כן, ותעלה ג"כ בלימוד ובתפילה וכו', ומתוך שלא לשמה תבוא לשמה.

וכך כתוב בתוס', על הסתירה בחז"ל, שמצד אחד כתוב לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה, ומאידך כתוב בפ"ב דברכות (יז). "העוסק בתורה שלא לשמה נוה לו שלא נברא"? ותיצרו התוס' ששם מדובר שלומד כדי להתייר ולקנטר, הוא לומד את הרשב"א כדי להראות שהוא הצודק ולא האחרים, על זה נאמר שנוה לו שלא נברא, שלוקח את תורת ה' לדברים שליליים.. אבל השלא לשמה הטוב זהו שלומד ומתקדם כדי שייגיע לכבוד, שמתוך זה יבוא ללמוד לשמה.

ג והנה ברש"י מביא מהמדרש מה שקרה שאל את משה טלית שכולה תכלת, מהו שתהא פטורה מן הציצית, בית מלא ספרים, מהו שיהא פטור מן המזוזה, וצריך להבין מה בא לומר בזה.

אומר המהר"ל (תפא"י פכ"ב) שקרה התעורור מהמצוה הזו של הפתיל תכלת, שיש כאן מצוה מיוחדת שניתנה לכל יהודי שדרכה יכול להגיע להתקשרות לכסא הכבוד, כמו שהז"ל אורים - תכלת דומה לים, וים דומה לרקיע, ורקיע דומה לכסא הכבוד, זאת אומרת שניתנת האפשרות לכולם להתעלות ולהתרומם ולהגיע עד כסא הכבוד.

וזו היתה טענתו - "כי כל העדה כולם קדושים", למה רק אהרן הכהן יכול להכנס לקדש הקדשים, ולכן קרה לקח טלית שכולה תכלת, ובא לטעון שבדאי היא לא צריכה ציצית, וכך ישראל לא צריכים את אהרן הכהן שיקריב קרבנות, כי כולם בדרגה שיכולים להקטיר קטורת ולעבוד בביהמ"ק, ואף שבכל טלית יש גם חוטי לבן, וא"כ גם ישראל בדומה לזה יש בהם את המון העם שהם לא בדרגה הזו, אבל צריך לומר שכוונתו שכולם יכולים להגיע לכוז דרגה, וא"כ אלו שהגיעו לכך הם שווים לאהרן הכהן.

אבל דוקא ממה שהביא הוא ראיה, הראה לו משה את היפך טענתו, שבאמת טלית תכלת צריכה חוט מיוחד שאינו מן הטלית אלא נבדל לעצמו, וכך ישראל, אף על גב שכל ישראל כולם קדושים, צריכים כהן מיוחד נבדל מהם.

א"כ מצד אחד אנהנו יודעים ש"זאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל", ולכל אחד יש חלק שלו בתורה, ומאיך צריך לזכור שמשה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע וכו' ונמשך עד אלינו, שאנחנו מקבלים את התורה במסורת ממעמד הר סיני. וזה לא רק שאלה של היכי תמצוי, אלא זה המהות של התורה - שרשרת של מסירת התורה, שא"א לדלג חוּלה אחת ממנה.

ד והנה בידח עם קרה היו עוד מאתים חמישים איש, ומדייק הנצי"ב שהם לא באו באותה המטרה של קרה [שכתוב "ויקה קרה .. וידתן ואבירים ואון ב"פ", ושם לא כתוב את הר"ג איש, רק אח"כ - "ויקומו לפני משה ואנשים מבני ישראל חמישים ומאתים"], וכך בעונשם לא שוו עם קרה וידתן ואבירים, שהם מתו באהל מועד ואח"כ נהגו בהם כבוד, וא"כ מה היה מחלוקתם.

אלא אומר הנצי"ב "שמתים וחמישים איש היו באמת גדולי ישראל בכל פרט גם ביראת ה', והיה מניעת הכהונה שהוא גורם דבקות ואהבת ה' כאש בוער בקרבתם, לא לשם שררה וכבוד המדומה, כי אם להתקדש ולהשיג מעלה זו על ידי עבודה, וגם המה ידעו אשר דבר ה' אמת בפי משה, ואין להרהר אחריו ח"ו, רק להרהר בלבם אחר רצון ה', ומסרו עצמם למסירת נפש ולמות על אהבת ה', כי עזה כמות אהבה".

וזה גם מגיע מהטענה של קרה - טלית שכולה תכלת, שהלכו אחר טענת קרה שיש את המון העם ויש את המיוחדים, ומכאן הגיע קרה לביטול כל מצוות התורה, שלטענתו גם הם ניתנו רק בשביל המון העם, אבל אלו שנמצאים בדרגה גבוהה הם יכולים להדבק בה' גם בלי המצוות..

ובאמת כך היה לפני מתן תורה, כמו שכתב רבנו הנפה"ח (שער א' פכ"ז, פריקים פ"ז) שעבודת האבות היתה מצד השגתם את התיקונים הנוראים הנעשים בכל מצוה בעולמות העליונים ותחתונים, והפגמים הגדולים והחורבן והריסה ח"ו שיגרמו בהם אם לא יקיימום. ולכן היה ג"כ הרשות נתונה להם לעבדו גם במעשים וענינים אחרים חוץ מהמצוות, ואף גם לעבוד על איזה מצוה שלא כתורה כפי שראו והשיגו שזה הענין והמעשה הפרטית הוא נצרך אז לתיקון העולמות [כמו שיעקב אבינו נשא שני אחיות, ועמרם נשא דודתו].

אבל כותב ע"ז הנפה"ח שכל זה היה קודם מתן תורה, אבל משבא משה והורידה לארץ "לא בשמים היא", שאפי' האדם הגדול שהשגתו מרובה, אינו יכול ללכת לפי ידיעתו את סודות וטעמי המצוות בכוונת עולמות העליונים לעבור ח"ו על איזה מצוה, או לדחות שום פרט מפרטי המעשה לעשותה במגרעת אף דקדוק אחד מד"ס או לשנות זמנה ח"ו.

וזה מה שכתוב הנצי"ב, בטעם שסמכה התורה את מעשה קרה לפרשת ציצית, "שהזהירו חסידי עליון בחוט של תכלת, שבכל חסידותם לא יסורו ממצות ה', כמ"כ ולא תתורו אחרי לבבכם, שלא תחפשו מצוות חדשות מה שאינו על פי התורה".

- - - נערך מכתבי תלמידים - - -

לתרומות ולהנצחה להפצת הגליון: נדרים פלוס < חיפוש מוסד > ישיבת קהילות יעקב < קטגורית "עלון חקרי לב"

או להשאיר הודעה ב"קו בית המדרש נפש החיים" במספר: 077-26-111-78, או במייל: ky6880427@gmail.com

לפעילות, הערות והארות בכל נושא הגליון, וכן למסירת דברי תורה בכל נושא מרבינו שליט"א, ניתן ליצור קשר באופנים הנ"ל.

— כל שיעורי רבינו שליט"א ב"קו בית המדרש נפש החיים": 077-26-111-78 —

דעת ואמונה

מתורתו של

הגאון רבי עמנואל טולידאנו שליט"א

גיליון מס' 64

על פי ה' יחנו ויסעו – בכל מאורעות החיים

סיון תשפ"ב

אחרי כמה חודשים הגיע רבי שמואל טולידאנו זצ"ל והודיע שהוא פותח ישיבה בטנג'יר יחד עם ר' זושא וולטר זצ"ל [באותה תקופה לא היה שום ישיבה בכל רחבי מרוקו] ואסף כ 50 בחורים מכל רחבי מרוקו ופתח ישיבה, וגם אני הלכתי ללמוד שם והייתי שם כארבע שנים.

זכורני שבאותה תקופה שלא התקבלתי לתיכון הייתי מאוד ממורמר מזה [הייתי אז ילד והאשמתי את הסבא והמשפחה, אמרתי להם שהמבחן היה לתאר איך נראה הקירקס של מקנס וכיון שאתם לא שולחים אותי לקירקס, לכן לא הצלחתי כי לא ידעתי מה לכתוב] אבל האמת כמה אני צריך להודות להשם על כל ההשגחה פרטית שנכשלת במבחנים ועי"ז היה לי קל ללכת לישיבה, ואם הייתי נכנס לתיכון א"א לדעת אם הייתי יוצא משם... ובודאי שהיו כאלה שהיו אומרים לי תמשיך ללמוד לימוד חול, כמו הרבה חברים שלי שהמשיכו ונהיו מהנדסים ורופאים. ונודע לי אח"כ שבתיוכין שם מחמת שרק קצת תלמידים הגיעו נאלצו לעשות כיתות לימוד ללא הפרדה רח"ל, איזה נס השם עשה לי שהציל אותי משם.

ואחר כארבע שנים [היה זה בתקופה שר' יישכר מאיר זצ"ל הגיע ללמד בטנג'יר] עברתי לתחנה נוספת בחי', ועזבתי את הישיבה שם בכדי ללמוד בנובהרדוק בצרפת, על פי השם יחנו ועל פי השם יסעו, אינני יודע מה עבר לי בראש פתאום לעבור לנובהרדוק, אבל לאחר מעשה אין לי שום חרטה על כך, וכיום אני מבין כמה זה היה לטובתי, כי מה שקניתי שם בישיבה לא הייתי יכול להשיג בשום ישיבה אחרת, שבנובהרדוק לימדו מושגים והשגות בעבודת השם, שלא מגיעים אליהם בישיבות אחרות, והיו לומדים שם הרבה מוסר וביחוד היו משקיעים בלימוד חוה"ל שער הביטחון והשרישו את מידת הביטחון, והיו מחנכים שם לעשות 'התבודדות', וזכורני שהיה תקופה שהייתי לומד תורה בבדידות כל לילה בין עשר לחמש לפנות בוקר [והיה זה בסוף החורף ולמדתי מסכת מגילה] ולמרות שהמקום שם היה באזור של גויים ודלתות הישיבה היו פתוחות וכולם מי שרצה יכל להיכנס, לא פחדתי מכלום, כי זה היה החינוך של נובהרדוק לבטוח בהשם ולא לפחד משום דבר.

ואחר שנה וחצי הרגשתי שאינני יכול להישאר עוד בנובהרדוק, כי לא באתי לעולם בשביל ללמוד כל היום מוסר. הדרך הזו של לימוד המוסר, מיעוטו יפה ורובו רע, אי אפשר כל היום לעסוק במוסר, שאם אדם ילמד כל היום חוה"ל איך יהיה ת"ת, וצריך להשקיע את עיקר היום בעמל התורה, ומקצת ממנו למוסר. וברצוני היה לעבור לשניידר באנגליה, אבל השם סיבב שהגעתי לארץ ישראל לפונביז' [שם בנובהרדוק כששמעו שאני רוצה לעזוב לא נהנו מזה והיו קורעים במשרד את כל המכתבים שהשגירות שלחה לי, אבל כשהגיע הזמן שאעזוב סיבב השם שלא יהיו במשרד שם]

והנה כיום אני מסתכל על כל המסעות הללו, בהתחלה הייתי במקנס, משם לסנג'יר, משם לנובהרדוק, ומשם לארץ ישראל. ואני רואה איך הכל מכון מאת השם לטובה, איך קיבלתי תועלת מכל מקום שהייתי בו, וזהו על פי השם יחנו על פי השם יסעו. זה הנקודה שרציתי לומר היום.

האדם לא המנהל של עצמו

האדם צריך לדעת שהוא מנוהל! לא הוא המנהל של עצמו. וזכורני שפעם הייתי בסרסל בצרפת וקבעתי שם עם איזה רוקח להיפגש איתו בשעה מסוימת ליד הבית כנסת, ואני התעכבתי מעט בבי"כ אחר התפילה, ואיחרתי לאותה פגישה בכמה דקות, ואותו אדם כעס עליי איך אתה מעז ככה לאחר? הרי קבענו, ואתה לא עומד בזמנים. עניתי לו אני לא מנהל את עצמי, השם הוא המנהל שלי, מפני שהייתי בבי"כ וניגשו אליי אנשים ולא יכולתי לסרב להם ולעזוב אותם, ומן השמים גילגלו שאני אאחר לפגישה, ואותו אדם נהנה מהמשפט הזה, והתפייס מרגו. וכך צריך האדם לראות את כל מה שעובר עליו בעולם, שהוא לא מנהל אלא יש מישהו למעלה שמנהל וקובע לו את החיים, והוא

בפרשיות אלו עוסקת התורה במסעות בני ישראל במדבר, ואומרת התורה שהמסעות לא היו לפי החלטתם האישית של ישראל, אלא הכל היה לפי איך שהשם קבע להם, מתי לחנות ומתי ליסוע, על פי השם יחנו ועל פי השם יסעו. והסימן מתי השם רוצה היה לפי הענן, כשהענן עלה מהמשכן היו יודעים שעכשיו רצון השם שישעו, וכשהענן נח היו יודעים שעכשיו השם רוצה שיחנו, והיו חונים עד שיקום שוב.

והנה התורה מאריכה אריכות מופלגת [שבעה פסוקים שלמים] לפרט את כל האופנים של חניית הענן על המשכן, לפעמים הענן נח בבוקר והיה קם למחרת, ולפעמים נח בערב ובבוקר קם, ולפעמים יומיים ולפעמים חודש או שנה, ואינו מובן מה הצורך בכזה אריכות, ולמה לא מספיק פסוק אחד.

וביאר הרמב"ן שמטרת האריכות היא להגיד שבחן של ישראל שלא שינו כלום מרצון השם, נתאר לעצמנו ציבור כזה גדול עם כל חפציהם ומטלטליהם חונים, ומיד למחרת כשעוד לא הספיקו להתאושש מהמסע הקודם, וכבר היו בטוחים שיחנו להרבה זמן ופירקו את כל העגלות, פתאום ללא הודעה מוקדמת הענן עולה, וצריכים שוב לארוז את הכל..... וליסוע, זה טירחה ועוגמת נפש גדולה מאוד, ועם ישראל ללא כל עוררין קם ונוסע, ולמה? כי עכשיו השם רוצה שניסע או נוסעים. ולפעמים הענן היה חונה באותו מקום שנה וכבר נמאס להיות באותו מקום, והיו חפצים ותאווים מאוד לעבור למקום אחר, אבל השם עוד לא אמר ליסוע, אז נשארים בלי שאלות!

והוסיף שם הרמב"ן שזה היה מחמת היראת שמים של עם ישראל, היה להם פחד מהשם, ולכן לא עשו מה שנוח להם, עם ישראל לא חי על פי הנוחות שלו! כל השאלה שלהם היתה: וואס וויל דער איבישטער? מה רוצה השם מאיתנו? "ושמרו בני ישראל את משמרת ה'", **השם הוא המנהיג שלנו מה שהוא קובע – עושים! נקודה!**

כל התחנות שיש לאדם בחיים - הכל הוא על פי השם

וצריך לדעת שהפרשה הזו לא היתה רק מצוה לשעה, אלא היא מצוה הנוהגת לדורות, שכל אדם עובר בחיים שלו הרבה תחנות ומסעות, בין שעובר פיזית ממקום למקום ובין המאורעות שעוברים על האדם במשך ימי חייו, כל מה שמתרחש עימו, הכל הוא על פי השם, על פי השם יחנה ועפ"י השם יסעו, אין שום מסע או מאורע שעובר האדם בימי חייו שהוא לא מאת השם, וכמו שבזמן המסעות במדבר ראו באופן מוחשי - איך הכל מכון מאת השם, שעל פי הענן הם חונים, ועל פי השם נוסעים, כך בכל מה שקורה לאדם, הכל מנוהל מהבורא עולם לכיון אותו מתי ליסוע ולהיכן ליסוע, והיכן לחנות ומתי. וכאשר האדם יחיה כך, שהכל מנוהל מהשם, יבין שהכל לטובה, ואין שום מסע או מאורע שעובר עליו סתם כך, אלא הכל נעשה מאת השם לתועלת האדם ולטובתו.

וכשאני מסתכל איזה תחנות עברתי בחיים שלי, אני מתפעל מכך, שכעת אני מבין שכל מה שנעשה עימי היה מאת השם ולטובה.

בילדותי במקנס למדתי בבית הספר היסודי של האליאנס ובסיים הלימוד ביסודי עשו מבחנים לתיכון, והמבחן שם היה מחולק לשנים חציו הראשון נעשה ביום שישי, וחציו השני בשבת, ואני עשיתי רק את המבחן הראשון ביום שישי, ולמבחן השני שהיה בשבת לא הגעתי לעשות המבחן כי לא רציתי לחלל שבת, ואח"כ הוציאו רשימה של המבחנים ולפי החצי הראשון של המבחן הייתי מהמצטיינים ורשמתי שהתקבלתי, ובכל זאת כיון שלא מצאו את חצי המבחן השני, לא קיבלו אותי לתיכון. לאחר כמה חודשים הודיעו שנותנים אפשרות נוספת להיבחן, למי שלא עבר את המבחן הראשון, ובאותו להיבחן, אבל לא הצלחתי במבחן והודיעו שאיני מתקבל, ולמרות זאת יתר חברי הפחות מצויים ממני קיבלו, [המורים שם היו מתפללים איך לא התקבלתי] ונאלצתי לחזור לכיתה אחרת ביסודי.

עושה זאת באופן הכי טוב ומועיל. עברתי בחיי הרבה גילגולים פעם הייתי פה פעם שם הכל מכוון מהשם. היה פעם שלימדתי באיזה מקום והיה לי התעלות גדולה ללמד שם, לאחר כשנה שהייתי שם בעל כורחי נאלצתי לעזוב שם, והיה לי צער גדול מזה, אבל אח"כ ראיתי איזה סייעתא דשמיא גדולה היתה לי, הם לא מזויזים לראש, והרגשתי את דברי דוד המלך "אבן מאסו הבונים - היתה לראש פינה" למרות שאותה אבן היתה מאוסה ומזולזלת בעיני כולם, לבסוף היתה לראש פינה. ולפעמים האדם אינו יודע מדוע מביא עליו השם את המאורעות הללו שמואסים בו ומשפילים אותו, אבל לבסוף הוא רואה שהוא היה לראש פינה, והכל היה רק לטובתו. ואמרו בגמ' בסוף מסכת תענית (לא, א) עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים והוא יושב באמצע בגן עדן, וכל אחד ואחד מראה באצבעו ואומר זה השם קיוונו לו ויושיענו נגילה ונשמחה בישועתו. וביאור הדבר נראה לי, שבזה העולם האדם איננו יודע מהי הישועה שלו, והרבה אירועים עוברים עליו ואינו יודע מדוע זה טוב לו, ולמה זה מגיע לו, אבל לעתיד לבוא כל אחד ידע את האמת ויראה באצבעו על השם ואומר זה השם קיוונו לו, הנה

מה שנעשה לי היה מה שרציתי וקיוויתי לו, כי פתאום הוא מבין שכל מה שהיה עימו, השם עשה כדי להושיע אותו, ולכן נגילה ונשמחה בישועתו.

האלוקים הרועה אותי

והנה יעקב אבינו אמר [בפרשת ויחי] "האלוקים 'הרועה' אותי מעודי ועד היום הזה" יעקב אבינו הבין שכל הגלגולים שהתגלגל בחייו היה על ידי - האלוקים הרועה אותי! שהוא המכוון אותו בכל פרט בחיים, יעקב אבינו היה חי בתוך המציאות של האמונה, וכמו שר' לייב מינצברג זצ"ל היה אומר על מידת הביטחון, שהרי בין אם האדם רוצה או לא, האמת היא ברורה שהאדם אין בכוחו לעשות כלום והכל מנוהל מהשם, וגם אם האדם לא מאמין בזה המציאות האמיתית לא תשתנה, אם כן למה לא לחיות בתוך המציאות הזו? מה מרויח האדם במה שבורח ומתעלם מהאמת? וזהו אחד מ"ג עיקרים שהקב"ה הוא עשה עושה ויעשה לכל המעשים! שאין דבר שקורה בעולם שאינו מאת השם יתברך, וכמו שכתב הרמב"ן על התורה (ס"ו בא) שאין לאדם חלק בתורת משה עד שיכיר שכל דבריו ומקרינו כולם ניסים, ואין בהם שום טבע ומנהגו של עולם כלל.

התבוננות בענין התפילה ובעמידה לפני המלך

כשאנו נעמדים בתפילה לפני השם, אנו פותחים בפסוק "ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהילתך" והנה כשאומרים את שם השם ראוי לשים לב 'מיחו השם', ובשביל זה יש להתבונן בגדלות השם, ועיי' שמתבוננים כמה הבריאה שהשם ברא גדולה, ויודעים כמה השם גדול, וניתן להתבונן בבריאה הגדולה שנקראת שמים, פעם הייתי סבור שהבריאה הכי גדולה זה השמש, אולם האמת היא שהבריאה הכי גדולה זה השמים, שהשמים הם בריאה ממשית ועשויים מחומר ממש, אולי כעין עננים וכדומה, וההיקף שלהם מתפרס סביב כל כדור הארץ, שבכל מקום היכן שהולכים יש שמים, והעובי שלהם הוא מהלך חמש מאות שנה, וא"כ זו בריאה עצומה מאוד, וכמו שאמר דוד בתהילים 'הללוהו ברקיע עוזו' והכוונה שמתוך הבריאה הגדולה של הרקיע שזה השמים, ניכר עוזו וחזקו של השם, שברא בריאה עצומה כזו, וכשמתבוננים בזה אי אפשר שלא להתפעל מגדלות השם. ולאחר שאנו מבינים מול איזה בורא גדול אנו אנו עומדים, ראוי להתבונן מי אני, והרי אני בריה קטנה ושפלה, ובכל זאת אני זוכה לדבר עם בורא העולם. והנה בתפילה אנו מדברים עם השם, וראוי שיצייר האדם לעצמו בחוש לפני מי הוא עומד, ואיך נוכל לצייר לעצמינו את הקב"ה בחושים שלנו, והרי אין לנו תפיסה והשגה בו יתברך כלל, ואני רגיל לצייר לעצמי שהשם נמצא בשמים ואני פונה אל השם ששוכן בשמים. א.ה. נראה שזה כוונת הגמ' ביבמות קה ב' המתפלל צריך שיהיה **לבו למעלה** שנאמר נישא לבבנו אל כפים אל קל בשמים יעו"ש. [ואע"פ שמלא כל הארץ כבודו, מ"מ כך רואים בכמה מקומות שמקום השכינה הוא בשמים, וכמו שאמרו חז"ל במנחות (מג, א) לגבי הצניצית למה אמרה תורה ליתן תכלת, מפני שתכלת דומה לים, וים דומה לרקיע, ורקיע דומה לכסא הכבוד, ועיי' נזכרים בהשם, הרי מפורש שמקום שכינת השם הוא ברקיע. ויש להוסיף בזה עוד שרק כיסא הכבוד הוא ברקיע כמו שכתוב 'השם בשמים הכין כסאו', אבל הקב"ה בעצמו שכינתו מעל הכיסא כי הוא נמצא מעל הרקיע, וכמו שאומרים בעלנו לשבח "ומושב יקרו בשמים ממעל ושכינת עוזו בגבהי מרומים" מושב יקרו זה הכיסא וזה נמצא בשמים ממעל, אבל שכינת עוזו הוא בגבהי מרומים, שזה מקום יותר גבוה מהשמים ממעל, מפני ששכינתו יתברך היא מעל הכיסא, וכמו שנאמר בפסוק בקהלת (ה, ז) "גבוה מעל גבוה שומר" השם הוא גבוה מעל גבוה, ששכינתו יתברך היא גבוהה מעל הכיסא שנמצא בשמים ממעל]

והנה התפילה נפתחת בתיבות 'ברוך אתה השם' וכוונת המילה 'ברוך' הרי אין המכוון שאנו מברכים את השם, שאינו צריך לברכה שלנו, אלא הכוונה שאנו מייחלים שיתרבה כבוד השם בהשפעה על כל העולמות, וכמו שאמר משה רבינו (במדבר יד, יז) "ועתה יגדל נא כח השם" כלומר שמשם התפלל שיגדל כבוד השם בעולם, וזהו הכוונה יגדל כח השם שהשפעתו תהא גדולה יותר בכל העולמות, וזהו הענין של ברכה כלפי הבורא עולם.

ואחר שאומרים ברוך אתה השם, אומרים 'אלוקינו' והמכוון בזה שהוא המנהיג שלנו, שלמרות שהוא גבוה מעל גבוה, בכל זאת הוא נוחת אלינו, אל העולם הנמוך והשפל שלנו, בכדי להנהיג אותנו לנהל אותנו ולהגיד עלינו, וההמשך הוא 'אלוקי אבותינו' שכבר את אבותינו הקב"ה הנהיג באופן פרטי, וכמו שאומרים בכל יום בהודו 'לא הניח לאיש לעשקם, ויוכח עליהם מלכים' והכוונה על האבות הקדושים, שלא הניח לפרעה מלך מצרים ליגע בשרה, ולא לאבימלך לפגוע ברבקה, 'ויוכח עליהם מלכים' שאבימלך קיבל נגעים עבור שהתעסק איתם. ולכאורה איך הקב"ה ראה בכלל שהתעסקו עם אברהם ויצחק, הרי הוא גבוה מעל גבוה, ואיך הוא רואה זאת ממקום גבוה, ולכן אמרו 'אלוקינו, להדגיש שלמרות גדלו וגבוהו של השם הרי הוא 'משפילי לראות בשמים ובארץ' ויורד לכאן ויבוא **הכל** בכדי להשגיח עלינו, והנהגה זו התחילה אצל האבות, שהשם ירד להשגיח עליהם ולדאוג להם, וכן רואים אצל יעקב אבינו שהקב"ה נגלה ללבו בחלום הלילה ואמר לו 'הישמר לך מדבר עם יעקב מטוב ועד רע' ואח"כ לבן התפאר בפני יעקב 'יש לאל ידי לעשות עימכם רע, אבל אלוקי אביכם אמר אלי, הישמר לך מדבר עם יעקב מטוב עד רע' [ומה שאמר לבן הרי זה מגוחך, כי למה הוא לא נגע ביעקב, בגלל שהקב"ה לא נתן לו ליגע ביעקב, וא"כ אינו יכול לעשות לו מאומה, מחמת ציווי השם, אז טיפס שכמותו מה הוא מתפאר יש לאל ידי.] ועכ"פ רואים שהקב"ה ירד למחשבותיו של לבן, בכדי להנהיג את יעקב באופן פרטי ולהגן עליו מכל רע, וזהו אלוקי אברהם אלוקי יצחק אלוקי יעקב.

גרעיני אבטיח מה מברכים עליהם והאם חייבים במעשרות

ידועה מחלוקת התוס' והרשב"א בברכות (לו, ב) בדין גרעיני פירות אם ברכתם העין או אדמה, לדעת התוס' ברכתם העין שגרעינים הם עיקר הפרי, ולהרשב"א ברכתם אדמה כיון שגרעינים אינם נחשבים לעיקר הפרי ולכן הוא יורד דרגה לברכת האדמה. ובשו"ע (ס"ב ר"ב ס"ג) פסק לברך העין ובמשנ"ב שם הביא שהאחרונים פסקו לברך האדמה. וזה נפק"מ גם לגרעיני אבטיח לתוס' יברכו האדמה. אולם להרשב"א שגרעיני פירות יורד דרגה להאדמה, באבטיח שברכתו האדמה הגרעינים יורדים דרגה לשהכל, וכמבואר במשנ"ב (ס"ב ר"ד ס"ק טו) לגבי שחת שזה תבואה שלא הביאה שליש שיוורד דרגה לשהכל ע"ש.

והנה ענין זה נפק"מ גם לגבי מעשרות, שלתוס' שגרעינים הם עיקר הפרי חייבים הם במעשרות, אולם לרשב"א שגרעינים אינם עיקר הפרי פטורים ממעשרות. כמבוא' בסוגיא בברכות לו בסוגיא דצלף שדבר שאינו עיקר הפרי פטור ממעשרות. ולכן אמרתי פעם לזה שאחראי על המעשרות ביישיבה שכשמעשר אבטיחים צריך להיזהר שאם עישר מאבטיח שיש בו גרעינים על אבטיח שאין בו גרעינים, לא חל המעשר כיון שהגרעינים פטורים מהמעשרות להרשב"א. נימצא שעישור מהפטור על החיוב. אולם היום שמגדלים אבטיחים במיוחד עבור הגרעינים, בזה הגרעינים הם עיקר הפרי וברכתם האדמה וחייבים במעשרות לכו"ע. ויוצא ששייך שיגישו שני צלחות גרעינים אחד ברכתה אדמה ואחד שהכל, הגרעינים שנמכרים בשוק האדמה, והגרעינים שעקרת הבית קלתה מעצמה שהכל. [ועיי' עוד בכל זה באריכות בספר עטה אור על תרומ"מ.]

לתרומות והנצחות נא ליצור קשר טל' 054-8520936
או דרך נדרים פלום בחיפוש 'עושה אור'
או באמצעות הטל' 03-7630585 שלוחה 6465
ניתן לקבל את הגליון במייל

ניתן להאזין לשיעורים ושיחות ממורינו הרב שליט"א
במערכת 'קול יהודי מרוקו' 0747-962-335 שלוחה 2-2-2
וכן במערכת 'קול הלשון' בקו ישיר 0733-718-148
שמעו ותחי נפשכם

גיליון זה נחב ע"י תלמיד רבינו שליט"א, רבי אלעזר פלכני לרגל הולדת בנו יה"ר שיזכה לראות נחת מכל יוצאי חלציו

פלאות נעשו לו (ב')

זה טבע האדם, להאמין למה שהבריות מספרות לו והדיבורים ייכנסו ללב. ישמע את הדבר הכי מופרך והכי איפכא מסתברא, אבל אם ככה אמרו בבית הכנסת, אם ככה כתבו בעיתון יקבל ויאמין

משמעות 'פלא' הוא דבר מחודש שלא היה לעולמים, חריגה ממנהגו של עולם. אבל כאן אין חריגה ואין פליאה, אדם היה ישן מרוב יין ששתה, לא יוכל להגיב לבעלי מחלוקת. מה לנו מתפללים מהפלא של און?!

זאת ועוד אחרת

על גולגולתו של יהויקים המלך היו חקוקות התיבות 'זאת ועוד אחרת'. וכאשר זקנו של רבי פרידא הלך בדרכו ומצא את הגולגולת הזו, קברה במקום שמצאה. למחרת שוב מצאה שצפה מעל פני האדמה, ושוב קברה. בפעם השלישית הסיק שזו הגולגולת של יהויקים שמת בחטא, זה שעליו נאמר שקבורת חמור יקבר, סחוב והשלך.

אבל אחרי הכל מלך הוא, וראוי לנהוג בו כבוד. עמף אותו בשיראי משי וממן בארון ביתו. אלא שאשתו מצאה אותה שם, עטופה ושמורה. הראתה לחברתה, והחברה גילתה את אונה כי היא נשואה אליו בזיווג שני, וזו הגולגולת של אשתו הראשונה. עמדה האישה ושרפה את הגולגולת באש, והנה התקיים בו זאת ועוד אחרת (סנהדרין פב.). עד כאן המעשה.

אותה אישה פותה, מאמינה לשכנה הפטפטנית. קונה את סיפוריה שאכן מדובר באשתו הראשונה ואינה בודקת ומתעניינת אם זה ייתכן או לא. הלא מי שומר את גולגולת יקוריו בארון ביתו? גם הנקלים שבבעלי החיים כדוגמת הציפורים, מכסים את נבלת חבריהם באדמה, ולמה זה ירצה לשמור את הגולגולת בחוץ. אז איך תחשוב שמא ירצה לכבד את אשתו הראשונה ולכן הניח את שרידיה בארון בגדיו?

האינה מבינה שאין שום הגיון בפטפוט השכנה?

כי זה כל האדם

כי זה טבע האדם, להאמין למה שהבריות מספרות. הדיבורים נכנסים ללב. ישמע את הדבר הכי מופרך והכי איפכא מסתברא,

מרוב שפרשה זו יפה נדרשת, וראשונים גם אחרונים מצאו לה טעמים ודרשות וסימוכין, נותרו בידינו מקומות שכמעט לא נתנו דעתנו עליהם.

ההתפעלות שלנו מאון בן פלת, לדוגמא.

מעשיו הרשימו את רבותינו, אמרו שהוא עשה מעשה פלאי ומיוחד. על אשתו דרשו שהיא בנתה את ביתה בחכמה בכך שהובילה את בעלה להימלט מהמחלוקת על אף שמשפחתו ובני שבמו יצרו את המחלוקת, ועליו דרשו שהוא 'בן פלת' – איש פלאי. וכבר בשנה שעברה הקדשנו את השיחה על הפלאיות של האיש שנטה קו מכל חבריו ורעיו והצליח להתבצר כדעה יחידאה נגד כל העולם. אכן.

אבל כשעוקבים אחר מעשיו באותו יום מר, לא רואים גבורה מיוחדת, לכאורה.

אשתו שכנעה אותו לא ליטול חלק בהתקוממות של קורח, בכל מקרה תישאר איש פשוט ולא תתמנה לשררה, אמרה לו. 'אי מר רבה, אנת תלמידא. ואי מר רבה, אנת תלמידא' (סנהדרין קט.). און סבר וקיבל, אלא שהרגיש שלא בנוח לפרוש ברגע שצריכים אותו. במשך זמן רב הם מתכננים ומשוחחים, והנה ברגע האמת יפרוש מהם? לא נעים.

גם לזאת דאגה הצדקת. השקתה אותו יין עד שנדרם בחדר הפנימי והיא נותרה בחצר 'להבריא' את המזמינים, שלא יבואו ולא יקראו לו. וזהו.

און לא עמד בפני ויכוח נועז, לא עמד בפני פיתויים מרחיקי לכת.

אם הוא ישן כשהיה שיכור, איזה פלא יש עמו?!

ואם אשתו ישבה עם שערות סתורות בחצר ביתה, אז מה ה'פלא' של און?

אבל אם ככה אמרו בבית הכנסת, אם ככה כתבו בעיתון ואם ככה כולם אומרים, האמונה הזו תקנה שביטה בלב, תהיה מוזרה ככל שתהיה.

אדם לא שוקל בפלס שכלו.

וגם אם ישקול, אבל כיון שיראה את הסחף ברחוב לכיוון דעה פלונית, כלאחר יד יגנוז את דעתו וידבר כמותם.

למה? כי זה האדם.

להכניסו בבריתו של אברהם אבינו

על הרך הגולד, בימיו הראשונים עלי חלה, מברכים 'להכניסו בבריתו של אברהם אבינו'.

אין זו המצוה המושלמת של ברית המילה, עדיין לא ניתנה תורה ועדיין לא נתחייב אז אברהם בתרי"ג מצוות, ובכל זאת – בריתו של אברהם אבינו.

יש עוד מצוות שנצטוונו. לא בירכנו מעולם על תקיעת שופר של משה רבינו. רק בברית המילה משייכים את אבי האומה.

כי הוא היה מעבר אחד, מעברו השני של המתנס, כנגד כל העולם כולו.

אין כאן ציון עובדה אלא הסבר והגדרה בתחילת החיים הזעירים. כל חייד תזכור שאיך מחשב מה כולם אומרים או כולם חושבים, תזכור את אבי האומה העומד בעבר אחד כנגד כל העולם כולו. זו בריתו של אברהם אבינו עליו השלום, ברית קודש, לא להתפעל מהעולם הגועש!

גם כשתהיה בודד, גם כשירצו להשליך אותך לכבשן האש, גם כשתהיה נע ונד, ההלכה לא תסור ולא תזוז ממך כהוא זה. דיוקנו של אברהם אבינו ניצבת לפניך, האיש שלא התפעל ולא התרשם ממה שאמרו אחרים. אין לו אלא רצונו של מקום, וזו התשוקה היחידה שלו בעולמו!

אי הות התם, הות נקיטנא בשיפולי גלימא ורהטת אבתראי

כשמנשה מבקש לתאר לרב אשי את עוצם יצר הרע של עבודה זרה שבער בלכבות, הוא תיאר זאת כי אם רב אשי היה באותו דור, היה מרים את שולי המעיל ורץ להשתחוות לעבודה זרה (סנהדרין קב:).

אין לנו הבנה בדחיפה הנוראה שהעבודה זרה מפעילה על האדם, התפוגג היצר הזה מבינינו.

מה שלא התפוגג עדיין זה הלחט לעשות מה שכולם עושים. עבור זה אנשים לא יאכלו ולא ישנו, לא ייעפו ולא ייגעו.

אמת שאון בן פלת שתוי לשכרה, אבל לפי כללי אופי בני האדם, היה עליו לזנק מהאוהל, והוא לא עשה כן!

שב בסתר עליון

ואם תמצא לומר, סוד ניתן בירינו -

הסחף הודף, העולם זורם ולא נותן לעמוד בצד. גם אם אינך מצליח לגבור ולצעוד ההיפך מכולם, שב נא בסתר עליון, חבי כמעט רגע עד יעבור זעם. די שלא תהיה חלק מהסחף וכבר תוכל להתרומם משם לנקודת האמת.

און בן פלת לא לחם נגד החולקים על משה. על מיטתו ישן, בצל אהלו. אשתו החכמנית הבינה שהוא לא יהיה מסוגל לעמוד בפרץ, החליטה לפחות להוריד את המינון לחצי, אם לא יכול להילחם, לפחות שילך לישון. וזה הפלא!

☆☆☆

העולם שוצף וקוצף, ואדם נדרש להיות פלאי ומוזר. אם לא תהיה איש פלא, תתחיל להאמין שהגולגולת העמופה בשיראין בארון הבגדים, שייך לזי שלא שייך. תתחיל להאמין למה שהעולם מפטפט, יאבד ממך המצפן הפנימי הבוחן כל צעד.

תתחיל לבחון בעיני שכלך, אל תסחף!

לעילוי נשמת

האשה הכבודה והצנועה

אשת חיל ורבת פעלים

צנועה במעשיה ונעימה בהליכותיה

מרת מזל [מחול] קנר ע"ה

בת חכם משה חי אברהם זצ"ל

שנחאי-טורונטו

ת.נ.צ.ב.ה.

נפשה בטוב תליך וזרעה יירש ארץ

לעילוי נשמת

איש תם וישר

יוסף משה בן אברהם סמול ז"ל

גלב"ע בלא זש"ק

ניו-יורק

ת.נ.צ.ב.ה.

מגיד דבריו ליעקב

שיחות מוסר על סדר הפרשיות

כולל דברי חיזוק והתעוררות בענייני עבודת ה'

שנאמרו במקלות על ידי

הגאון הגדול רבי יעקב חיים סופר שליט"א

ראש ישיבת "כף החיים"

להערות והארות
ולהצטרפות לרשימת התפוצה
במיל:
8542164@gmeil.com

פרשת קרח

הליצנות ואמרו (סנהדרין קג) ש'כת חשמל' אינה רואה פני שכינה, ראשי תיבות חנפנים, שקרנים, מדברי לשון הרע וליצינים. כל אלו זורקים אותם החוצה ואינם רואים את פני השכינה.

מהי הליצנות? אנשים חושבים שליצן הוא זה שאומר בדיחות. זו אינה ליצנות, ואדרבה, מי שיש לו 'חוש הומור' ויודע לכוון את זה לאפיק הנכון, הרבה ברכה ושכר יכול ליתול על זה. רבי חיים פלאג' זצ"ל באחד מחיבוריו הקדושים משבח יהודי מזמנו, שהוא "בדחן כשר". יש כאלו שיש להם את התכונה הזו של הבדחנות, וכשהם משתמשים בזה נכונה כדי לשמח יהודים, שכרם רב ועצום.

אם כן, מהי הליצנות?

רבינו יונה בביאורו למסכת אבות (וכן רמז בספרו שערי תשובה שער שלישי אות קע"ו) השכיל אותנו מהי הליצנות. הליצן, כותב רבינו יונה, הוא אותו אחד שמזלזל בדברים יקרים, ולא נותן שום חשיבות לדבר יקר הערך ואמיתי. המשנה במסכת אבות אומרת (פ"ג, ב) שאם יש שנים שיושבים ואין ביניהם דברי תורה, הרי זה מושב לצים. ולכאורה, יותר מתאים לקרוא לשנים כאלו שיושבים ומשוחחים בדברים בטלים 'מושב בטלים', ולמה זה התנא קורא להם 'ליצינים'? אלא, אומר רבינו יונה, מכאן אתה למד שזהו גדר הליצן, אחד שלא נותן חשיבות לדבר חשוב ונכבד. כי אם אותם שני אנשים היו נותנים חשיבות למעלת התורה, חשיבותה ושכרה, היו מנצלים כל רגע פנוי שיש בידם לעסק התורה. לא היה מצב כזה שהם יושבים ביחד ולא מדברים בדברי תורה, אלא היו לומדים יחד איזה משנה או הלכה. ואם הם יושבים ומדברים דברים של מה בכך, הרי זה עדות וסימן שיש כאן 'ליצנות', יש כאן זלזול בדבר מעלה ורם הערך.

הדרשנים הביאו דוגמא (מובא בספר יסוד ושושן העבודה), באחד כזה שהיתה לו שעת רצון ופתחו בפניו את כל גני המלך ואומרים לו: כל מה שתטול – שלך יהיה. הוא היה מתבטל? ברור שלא. הוא היה תופס בכל מה שיכול, בידים וברגלים, בפה ובשיניים עוד ועוד יהלומים ומרגליות. מדוע? – כי הוא יודע את החשיבות של כל יהלום וכל מרגלית, ומכיר בחשיבות של הכסף הרב שנפל בחלקו. הקב"ה מעיד על התורה שהיא יקרה מפי ומפנינים (משלי ג, טו), דהיינו, כל מילה ומילה שבתורה יקרה יותר מכל הפנינים והיהלומים שבעולם, ואם כן איך זה שאתה יושב ומתבטל ועוסק בדברים שלא יעילו ולא יצילו? – אתה ליצן. אם אתה לא מתייחס לתורה הקדושה לפי רום מעלתה וחשיבותה, אתה נכנס בגדר הליצנות.

זהו הביאור של רבינו יונה, שהשכיל ולימד אותנו כי גדר הליצן הוא לא מה שאנחנו חושבים, שהכוונה היא למי שאומר בדיחות, אלא הכוונה היא למי שמזלזל בדברים אמיתיים וחשובים.

ליצנותו של קרח מהמצוות

זו היתה המכה של קרח, מכת הליצנות, ובזה הוא משך אליו את כל אותם מאתים וחמישים איש. ובמדרש (ויקרא רבה לב, ג) ספרו רבותינו איך שקרח תפס כל מעלה ומעלה, והיה מתלוצץ עליה ומבזה אותה. וכך אמרו שם: מה גרם לו לצאת מעולמו, אמר רבי ברכיה מפרשה של מעלה יצא, בפרשה שעברה, שקראנו בשבוע שעבר, הוא מצא סיבה להתלוצץ וזה מה שהוציא אותו החוצה. אמר, כתיב ולקחת סולת ואפית אותה, יש את מצות לחם הפנים, שהיו הכהנים מביאים מדי שבת בשבתו לחם להיכל ומחליפים את הלחם שהיה על השלחן משבת שעברה, ומה עשה ליצנות? – דרכו של מלך להיות אוכל פת חמה, למלך תמיד מביאים לחם טרי, שמא פת צוננת של תשעה ימים? וכי מביאים למלך פת שנאפתה לפני תשעה ימים? ואם כן, איך יתכן שיש כזו מצוה להביא להקב"ה את לחם הפנים כמו שהצטוונו על ידי משה רבינו.

אור הנשמה בוקע מפניו של האדם

בעזרת ה' יתברך נראה לעיני ולהתבונן בפרשת השבוע, פרשת קרח.

כשאנחנו מתבוננים בפרשת קרח ותוהים על קנקנו, עלינו לדעת שהוא לא היה אדם קטן. הוא לא היה מאותם אנשים שכתב עליהם הרמב"ם (מורה נבוכים ח"ג פ"א) ש'מגדר קוף יצאו ולכלל אדם לא הגיעו', אלא אדרבה, מנושאי הארון היה, והלא 'כל המחובר לטהור – טהור' (כלים פ"ב ב). אם נתנו לקרח להיות מנושאי הארון, פירוש הדבר שהיתה לו שייכות עם ארון הברית. ואף נצנצה בו רוח הקדש, כמו שאמרו רבותינו (במדבר רבה יח, ח) ש'עיניו הטעתו', ועם כל זה הדרדר והגיע למצב הזה שירד שאולה, ואמרו בגמרא (סנהדרין קי) שקרח היה גם מן השרופין וגם מן הבלועין.

צריכים אנחנו להתבונן, מה קרה ומה אירע לו לקרח, שהביא אותו לצאת מקרב ישראל. קרח מגיע ומורד במשה רבינו, מקהיל קהלות סביבו ומגייס לצידו מאתים וחמישים 'נשיאי עדה קריאי מועד אנשי שם', 'ררבי כנישתא', כלשון התרגום, הגדולים שבחבורה. איך קרח עצמו נפל בפח הזה, ואיך כל אלו הגדולים הצטרפו אליו? וכי לא הכירו את משה רבינו ולא ידעו את גדולתו? וכי באמת חשבו שהוא בדאי וממציא דברים מלבו? הלא משה רבינו הסתובב כל הזמן עם מסווה על פניו, כי לא יכלו להסתכל בפניו 'כי קרן עור פניו' (שמות טז, יא). מה הכוונה שקרן עור פניו? שמעתי מרבותי, על פי דברי רבותינו (בראשית רבה יא, ב) שהקב"ה בירך את יום השבת, שאין מאור פניו של אדם בשבת כבחול. וכך זה אכן אצל אנשים רמי מעלה, שבשבת זיו פניהם שונה ממה שהוא ביום חול.

רבי אליהו לאפיאן זצ"ל סיפר שבזמן שלמד ביישיבה בקלם, אצל רבי שמחה זיסל מקלם, תלמידו המפורסם של רבי ישראל מסלנט זצ"ל, היו רואים כל הבחורים ביישיבה איך המימרה הזו של רבותינו התקיימה בו ברבי שמחה זיסל מידי שבת בשבתו. בכל ימות השבוע, סיפר רבי אליהו לאפיאן, היו פניו של רבי שמחה זיסל חוזרות כסיד, בלי טיפה של אדמומיות בלחיים, אבל כשנכנסה השבת, היו פניו לוהטות כלפי אש. ומיד אחרי הבדלה חזרו פניו להיות חוזרות כסיד.

מה ההסבר בזה? בשבת יש לאדם נשמה יתירה. ולכן אחרי הבדלה, 'שבת וינפש', וי-נפש, כשיצאה הנשמה יתירה, חוזרות הפנים להיות כמראיהן של חול. וכמובן יש להדגיש, שאנחנו מדברים באותם אלו שיש להם בשבת 'נשמה יתירה', שהם זוכים לזה שבשבת נכרת עליהם קדושת השבת, ולא באותם אלו שיש להם 'נשמה יתירה' גם בחול, יען והנשמה תמיד מיותרת אצלם... על פני האדם אפשר להכיר את המציאות שלו ולראות היכן הוא אוחז, וכמו שכתב האור החיים הקדוש (בראשית יז, יז) כי בפנים כתוב הכל על מציאותו של האדם, מה עשה ומה פעל. וכך היה תמיד אצל גדולי ישראל, שכאשר ראו פניו של אדם ידעו עליו הכל, מה עשה, מה חשב ומה דיבר. ובשבת בגלל ריבוי הנשמה, האור בוקע החוצה וניכר בפניו של האדם.

אצל משה רבינו קרן האור הרוחני העצום דרך פניו באופן כזה שלא יכלו להסתכל עליו, והיה מוכרח לשים על פניו מסווה. רק בזמן שהתנבא לישראל הוריד את המסווה מעל פניו. ועכשיו נשאל, וכי מקרח התעלמה הידיעה הזו? וכי הוא לא ראה על עצמו איך שהוא איננו מסוגל להסתכל בפניו של משה רבינו, בגלל האור הרוחני העצום שבוקע ממנו? אם כן, מהו זה שהוא עומד ומקהיל קהילות, מלקט סביבו מאתים וחמישים איש ומקים מפלגה נגד משה רבינו? וכי הם לא ראו את האמת?

גדר הליצנות – הזלזול בדברים אמיתיים וחשובים

ההסבר, כמו שלימדו אותנו רבותינו, טמון ביסוד ובתכונה אחת: ליצנות. בכוחות הנפש של האדם יש תכונה של 'ליצנות', ורבותינו הפליגו הרבה בחומר

כך זלזל קרח במצות לחם הפנים. ובאמת אין בדבריו ולא כלום שהרי אמרו רבותינו (יומא כא:) שהיו מגביהים את השלחן ומראים את לחם הפנים לעולי רגלים ואומרים להם ראו חיבתכם לפני המקום, סילוקו כסידורו. הכהנים היו אומרים לבני ישראל, 'רבותי, הלחם הזה עומד כאן כבר שבוע, והנה הביטו ותראו איך שהלחם חם עכשיו כשמסלקים אותו, כמו שהיה בזמן שהניחו אותו, לפני שבוע, טרי כאילו יצא עכשיו מן התנור'. אבל קרח לא שת את לבו לזה ומצא מקום להתלוצץ.

וכך הלך קרח והקהיל קהילות לדרוש עוד דברי דופי. קרח פקח היה, ואמרו רבותינו (סנהדרין ג:) שהביא להם מאכל ומשתה, והלא זה ידוע שאם יש כיבוד קל כולם מגיעים... וגדולה לגימה שמקרבת, כשאנשים אוכלים יחד דעתם מתקרבת זה לזה. הלך קרח והכריז שהוא מוסר שיעור ויהיה בו כיבוד קל, וכך בפקחותו – אשר לא ידע להשתמש בה לכיוון הנכון – משך את לב ההמון.

עוד אמר להם קרח, תראו, הלא אני לוי, ממשפחתו של משה רבינו, ותראו איך שהלכה לה מדת היושר. הרי אני שאני לוי, מה עשה לי משה? – קרחת. וכמו שראינו בפרשה שעברה שבני לוי העבירו תער על כל בשרם וגלחו את כל השערות שבגוף ושב ראש. אדם שהיה לו זקן, אמה ארכו, ופאות באורך חצי אמה כל אחת, והנה עכשיו באים ומגלחים אותו יחד עם כל שערות ראשו ועם גבות עיניו, איך הוא נראה? – אם נראה אחד כזה בלילה נתעלף, נחשוב שזה שד... 'כך', אומר קרח, 'הוא עשה לי. אבל מה עשה משה רבינו לאה שלו, אהרן הכהן? קישטו ככלה בחופה. אותי עשה כמפלצת אדם וקירח אותי לגמרי, ואותו קישט, שם לו שמן המשחה על שעריו ועוד'.

'לא די בזה', אומר קרח, 'אלא שגם נענעו אותי'. הלא עשרים ושנים אלף לויים הניף אהרן תנופה. 'אתם יודעים מה עשו לי? שואל קרח את שומעי לקחו, 'עשו אותי לולב'... 'מוליך ומביא מעלה ומוריד', נענעו אותי לכאן ולכאן, ואחרי זה אמרו עלי 'קדוש'. מה פשר הדבר הזה שצריכים לנענע אותי ולומר עלי 'קדוש'? זו היא הליצנות של קרח. ולכאורה, הלא טיפש הוא! וכי אדם יכול להרים עשרים ושנים אלף אנשים ביום אחד? גם אם כל הלויים היו משקל נוצה, עדיין איך אפשר שאהרן הספיק להרים כל כך הרבה אנשים ביום אחד? ואכן אמרו רבותינו במדרש שדבר זה שהרים אהרן תנופה את כל אותם עשרים ושנים אלף לויים ביום אחד נס גדול היה. ומה עושה מזה קרח? – מתלוצץ, מזלזל ומבטל את כל ענין התנופה וענין עבודת הלויים. זו היא הליצנות, וזה מה שהוציא אותו ואת אותם מאתם וחמישים איש שהיו אותו חוץ לעולמו, וכלשון המדרש.

אין תקנה ללץ אלא בשפטים

אנחנו גם יכולים להיות חלילה בגדר הליצנות. הנה אנחנו נמצאים עכשיו בסיומה של השנה, וכבר עוד כמה ימים ראש חודש תמוז, ראשי תיבות 'זמני תשובה ממשמשים ובאים', וראינו כמה מכות קבלנו במשך השנה החולפת. אם אנחנו לא מתעוררים מכל מה שמתרחש וכל מה שקורה, אלא מסתפקים במטבע הלשון שכולם אומרים 'יהיה בסדר', 'יהיה טוב', ולא נותנים אוזן לשמוע מה שהקב"ה מבקש מאתנו, אז חלילה וחלילה יתקיים הפסוק (ישעיה כה, כב): אל תתלוצצו פן יחזקו מוסריכם. נצטרך לקבל עוד מכות עד שנטה את האוזן ואת הלב. אנחנו מוכרחים להתעורר, וראשית הכל להסיר מאתנו את הליצנות, להסיר את השמן המשוח מעל הלב כפי שמכנה המסילת ישרים (פרק המשי) את הליצן, להסיר את הזלזול במה שהקב"ה רוצה שנשים אליו לב, ועלינו לשנות את דרכנו.

קרח היה לץ, אבל משה רבינו ניסה להציל אותו. משה רבינו הושיט לו את היד, אבל קרח דחה את היד של משה. וכך למדנו רבותינו (במדבר רבה יז, ו) על הפסוק 'בוקר יודע ה' את אשר לו', שמשם רבינו אומר לקרח 'מחר בבוקר נראה עם מי מאתנו הצדק'. ושאלו רבותינו, למה דחה משה רבינו את הזמן לבוקר ולא עשה את הברור מיד? ואמרו רבותינו, שמשם רבינו עשה חשבון. אולי בזמן הזה, עד הבוקר, קרח יזרוק ממנו קצת את הליצנות, ואז יהיה לו לב שומע, יתן ערך למצוות ויטה אוזן לדברי התוכחה. אבל קרח לא שת לבו לדבר הזה.

ובספר אוהב ישראל (פרשת קרח) מביא סוד מרבינו האריז"ל, שיש כח לצדיק שהוא יכול לקחת נשמתו של כל אחד בלילה, לטהר אותה, לנקות ולצמצח אותה. וזה מה שרצה משה רבינו באומרו 'בוקר יודע ה' את אשר לו', שילך קרח לישון ואז בשעה שקרח ישן יוכל לקחת ממנו את הנשמה, לנקות ולצמצח אותה, ואז בבוקר כשיקום קרח מיד יעשה תשובה. זה היה התכנית של משה רבינו, אבל היה עוד מישהו שידע את הסוד הזה. מי? – קרח. גם הוא ידע את דברי רבינו האריז"ל... ומה עשה במשך כל אותו הלילה? – הקהיל קהלות ודרש דרשות של ליצנות. קרח אומר למשה רבינו, 'אתה רוצה שאני אלך לישון וכך

תוכל לקחת ממני את הנשמה שלי? בוא נראה אם תוכל לקחת לי אותה. אני בלילה הזה דווקא אעשה תיקון כרת ואדרוש כל הלילה. זהו הליצן, שגם כאשר מושיטים לו יד ורוצים לעזור לו, הוא דוחה את הכל, מזלזל ובוועט בכל, עד שנבלע באדמה.

וכמו שהקדמנו בראשית דברינו, קרח לא היה אדם פשוט. רבותינו מעידים עליו שפיקח היה, אבל הוא לא השתמש בפקחותו שלו לאפיקים הנכונים, אלא אדרבה, השתמש בה לליצנות, והליצן אנושה מכתו, כדברי המסילת ישרים שם. מדוע? – כי מי שמתפעל מההתבוננות והלימודים, אדם שהלב שלו עדיין לב בשר והוא יושב ולומד בספרי מוסר את דברי רבותינו ומפיק מהם לקח ומוסר השכל, אין צריך שיתייסר בגופו, כי כבר ישוב מחטאתו בלי זה מכה הרהורי תשובה שיוולדו בלבבו, כי הקריאה או השמיעה של דברי המוסר זה עצמו יעורר אותו. אך הליצן שאינם מתפעלים מהתוכחות מפני כח הליצנות שבהם אין להם תיקון אלא השפטים, מכות אכזריות ויסורים.

בקהלת רבה (ו, יט) ספרו רבותינו מעשה על לץ אחד. מעשה באחד שבא לפני רב וביקש ממנו, 'רבינו, למד אותי תורה'. אמר לו רב, 'בסדר. הרי כל כלל ישראל שייכים לתורה ולכל אחד ואחד יש שייכות בתורה, שב ואלמד אותך. מה אתה כבר יודע ומה כבר למדת? אמר לו אותו אחד, 'שום דבר. אני לא יודע כלום'. התחיל רב ללמד אותו את הבסיס ואת ההתחלה, אותיות האל"ף ב"ת. הביא רב לוח וגיר, צייר לו את האות אל"ף ואמר לו, 'זה האות אל"ף'. אמר לו אותו לץ, 'כבוד הרב, מי אמר שזה אל"ף? אולי זה גימ"ל? תביא ראיה שזה אל"ף? רב לא התייחס, וצייר את האות ב"ת. אמר רב לאותו תלמיד, 'תראה, זה הציור של האות ב"ת, וכך הצורה הזו נקראת'. אמר לו התלמיד, 'כבוד הרב יש לי שאלה'. מה השאלה? – 'מי אמר שזו ב"ת? אולי זו ש"י'?

כיון שראה רב את המצב, אמר לו, 'מצטער, אבל אני לא יכול ללמד אותך. אני יכול ללמד את מי שרוצה ללמוד, אבל אי אפשר ללמד מישהו שכל הזמן שואל שאלות שכאלו ומתווכח 'מי אמר שזו האות הזו, אולי זו האות השניה'. אתה פטור מתלמוד תורה, ולך לך לחיים טובים ולשלום'... עזב אותו אחד את ביתו של רב והלך אל ביתו של האמורא שמואל, חבירו של רב. אמר לו 'כבוד הרב, נפשי חשקה בתורה... בבקשה תלמד אותי תורה'. אמר לו שמואל, 'בשמחה, שב ואלמד אותך. מה אתה רוצה שאלמד אותך, חומש או משנה, גמרא או תוספות? אמר לו, 'לא, אני לא יודע כלום. אני צריך ללמוד הכל מההתחלה. הלך שמואל והביא את הלוח, צייר את האות אל"ף ואמר לו 'הנה, זה האות אל"ף'. אמר לו התלמיד, 'רבינו, מי אמר שזה אל"ף, אולי זה ק"ף? שמואל לא ענה לו וצייר לפניו את האות ב"ת ואמר לו, 'הבט, זו האות ב"ת'. שאל אותו התלמיד הגאון הזה, 'מי אמר שזה ב"ת, אולי זה צד"י'?

מה עשה שמואל? תפס באזנו של אותו אחד, ומשך בכל כוחו. אותו אחד התחיל צועק 'האוזן שלי', 'האוזן שלי! אמר לו שמואל, 'מי אמר שזה אוזן, אולי זו גימ"ל?... צעק האיש 'כולם קוראים לזה אוזן! אמר לו שמואל, 'פה דברת. גם לאות אל"ף כולם קוראים אל"ף'... הליצן אין דרך אחרת לדבר אתו, כי הוא בלי לב ובלי דעת. איך אפשר לדבר אתו? – רק לתלוש לו את האוזן... כשתתלוש לו את האוזן הוא יבין.

אסור לנו להגיע למצבים האלו. אם אנחנו נטה אוזן, נתפעל מההתבוננות ומהלימודים, לא נצטרך להתייגר בגופנו, כי נשוב מכה הרהורי תשובה כמו שאומר המסילת ישרים. אבל אם חלילה לא נתפעל, 'אין לו תיקון אלא שפטים', כלשון הרמח"ל. והרי זה מבהיל את הלב לראות איך שהוא נעל בפני אחד כזה את כל השערים, 'אין לו תיקון אלא שפטים'. ומסיים המסילת ישרים: וכפי חומר החטא החמיר השופט האמיתי ית"ש בעונשו, והוא מה שלמדנו רבותינו ד"ל (עבודה זרה יח): קשה הליצנות שתחילתו יסורין וסופו כלית.

זה מה שלמדנו מהפרשה. קרח פיקח היה, מנושאי הארון היה, ובעל רוח הקדש היה, אבל למרות כל זאת הלך קרח ושימן את הלב שלו בליצנות, ומרגע זה איבד את הלב ואת הדעת, דרש דרשות של דופי שאין בהם ממש, דחה את ידו המושטת של משה רבינו והגיע לאן שהגיע. אנחנו צריכים להזהר שלא נכנס בגדר הזה. הנה אנחנו נמצאים כבר בסיומה של שנה, ושנה רודפת שנה והזמן הולך וחולף, ומה יהיה בסוף כל הענינים? מה אדם יקח אתו? על זה עלינו להתבונן. וכשאדם יושב ולומד בדברי רבותינו מוסר ויראה, ובפרט כשהוא מכין את הלב לשמוע, אזי כמו שהגמרא אומרת (יומא לה:) על הליצן שהבא ליטמא פתחין לו [ויש גורסים פותחין לו]. כך גם בהיפוך הגמור, הבא להטהר ולהתקדש מסייעים אותו, וה' יהיה בעוזרו.

1. אומרים בשמו של הגר"א שאמר, שהוא מחזיק טובה רק לאותו רב שלימד אותו את אותיות האל"ף ב"ת. למה? – כי הוא בודא לימד אותו אמת, אבל על השאר אי אפשר לדעת...

פרשת קרח תשפ"ב

מישבטי התורה

הליכות חיים

בס"ד

מחיר מופרז שנדרש מיולדת

שאלה

במושב דתי בדרום הארץ, הרגישה אשה לפתע באמצע הלילה שהיא צריכה ללדת, והתקשרה לשכן במושב שעובד במשך היום כנהג מונית, שיקח אותה בדחיפות לבית חולים, כי עד שיגיע אמבולנס לישב שלהם יקח זמן רב.

הנהג אמר לה מראש, שבשעות אלו הוא לא עובד, אולם בגלל הנחיצות והשכנות שביניהם, הוא מוכן לקחתה תמורת חמש מאות שקלים, למרות שנסיעה כזאת שווה מאתיים שקלים בלבד. מחוסר ברירה הסכימה האשה, ואכן הנהג הביאה לבית החולים, ולאחר זמן קצר היא ילדה שם במזל"ט.

כעת מבקש הנהג שישלמו לו חמש מאות שקלים כפי שסוכם ביניהם מראש. אולם האשה טוענת, א - מכיון שהיית מחויב לקחת אותי לביה"ח בגלל הלאו של "לא תעמוד על דם רעך" לכן אני חייבת לשלם לך רק את עלות הדלק לנסיעה זו. והסכמתי הראשונה היתה רק כדי לגרום לך לקחת אותי לביה"ח בהקדם, אבל מעולם לא חשבתי באמת לשלם לך מעבר להוצאות הדלק.

ב - הרי בשעות הלילה אינך עובד כנהג מונית, א"כ מקובל בין שכנים לעשות טובה אחד לשני ללא קבלת תמורה כספית. ולכן יתכן שאפילו עבור עלות הדלק אני פטורה מלשלם. מה הדין?

תשובה

היולדת צריכה לשלם לנהג מאתיים שקלים, שזה המחיר המקובל אצל שאר נהגי המוניות עבור נסיעה כזאת בשעות הלילה. אולם אם שילמה לנהג מראש או בגמר הנסיעה חמש מאות שקלים - הוא פטור מלהחזיר לה שלוש מאות שקלים.

אם הנהג היה שכן שברשותו רכב, אבל אינו עובד כנהג הסעות תמורת שכר - מגיע לו לכל היותר עלות הדלק לנסיעה לביה"ח וחזרה משם.

מקורות

מבואר בגמ' בב"ק (קט"ו), וביבמות (ק"ו) שאם נצרך אדם כדי להציל את ממונו שלא יפסד, וכל שכן עבור הצלת גופו, למלאכה

מסוימת מחבירו, למרות שיש בעשיית פעולה זו מצווה של "השבת אבידה", ו"לא תעמוד על דם רעך", בכל זאת חייב הנהג מהמלאכה לשלם לפועל שכר עבור מלאכתו. שו"י המלאכה הינו כסכום המקובל לשלם עבורה לשאר הפועלים שעושים מלאכה כזאת באופן רגיל. אולם אם מי שעשאה אינו פועל בתחום זה, וכן לא הפסיד מאומה בגלל הצלת גופו או ממונו של חברו - לא מגיע לו על כך שכר. מאחר וקיים מצוות השבת אבידה, ועבור עשיית מצוה - פטורים מלשלם כסף.

לפיכך אם אסיר יהודי ברח מבית הסוהר של גויים, והם רדפו אחריו לתופסו, והגיע לנהר שכדי להגיע לצידו השני, ישנו אדם עם סירה שזוהי מלאכתו להעביר בסירתו אנשים תמורת עשרים שקלים, לצד השני של הנהר. וכשהבחין בעל הסירה במצוקת האסיר, וההכרח שלו לעבור מיידית את הנהר, ביקש ממנו מאה שקלים בתמורה לכך. ועקב דוחקו - הסכים לכך האסיר. במקרה זה, אם האסיר שילם לו את המאה שקלים מראש או ששילם לו לאחר שהעבירו, וכעת מבקש ממנו בחזרה את התוספת ששילם - פטור בעל הספינה מלהחזיר לו שמונים שקלים בחזרה. מאחר והאסיר ידע שיש כאן אונאה מופלגת במחיר, ולמרות זאת מחמת דוחקו הסכים לשלם, א"כ אינו יכול כעת לטעון לו - משטה אני בך. כי אם התכוונת רק לשטות בו, למה שילמת לו את הכסף. ועל כורחך שמחמת דוחקו הוא מחל והתרצה לשלם יותר, כמבואר בנתיבות בביאורים (ס"י רסד ס"ק יח) וע"ש.

אולם אם האסיר עדין לא שילם את הכסף, יכול לטעון לבעל הסירה: משטה אני בך, ומעולם לא התכוונתי לשלם לך כסף מעבר למקובל, ובמקרה זה יצטרך לשלם לו - עשרים שקלים בלבד, כפי ששאר בני אדם משלמים עבור מלאכה זו.

החיוב לשלם לפועל עבור מלאכתו, גם כשמחויב לעשותה משום מצווה

אולם לא יוכל האסיר לטעון - פטור אני לגמרי מלשלם לך בגלל שקיימת כאן מצווה של "לא תעמוד על דם רעך" ו"השבת אבידה" כמבואר במשנה בב"מ (ב) שעבור השבת אבידה לא משלם המאבד שכר למשיב. כי במקביל טוען לו בעל הסירה, כמבואר בסמ"ע (ס"י רסד, ס"ק יט), שהיות וזוהי מלאכתי ועבורה אני נשכר, אין בכך שום עילה שמחמתה אפסיד את שכרי ממלאכה זו בגלל שבמקרה שלך יש גם מצווה. והתורה שפטרה מלשלם שכר עבור השבת אבידה, התייחסה רק כאשר לא נגרם למשיב

הנזק שעלול לקרות למי שמעלותיו גדולות מהמקובל

בתחילת הפרשה (טז, א) כתב רש"י ע"פ המדרש (יח, ב) מה היתה הסיבה למחלוקת קרח. מאחר וקינא באליצפן בן עוזיאל שמשו מינה להיות נשיא על בני קהת. קרח טען - שנשיאות זו מגיעה לו, כי הוא מבוגר בשנים רבות מאליצפן שהיה אחיינו, בנו של עוזיאל אחיו הצעיר של קרח. והנה המדרש שם (יח, ח) שהובא ברש"י (פסוק י) מקשה, וקרח שפקח היה, מה ראה לשטות זו? ותרץ - עינו הטעתו, כי ראה ברוח הקודש שייצא ממנו בעוד כארבע מאות שנה שמואל הנביא ששקול כמשה ואהרן. וכן תצא ממנו שלשלת גדולה של לויים שמתנבאים ברוח הקודש, וע"ש.

ביאור השטות להסכמת קרח לנסיון הקטורת

ולכאורה ראוי להבין את שאלת המדרש, מה ראה קרח לשטות זו? הרי המדרש תירץ זאת בתחילת הפרשה, שהכל נבע בגלל שקרח קינא בנשיאותו של אליצפן?

ונראה שביאור דברי חז"ל הוא, שודאי שסיבת יצירת המחלוקת של קרח נבעה - מקנאתו בנשיאות אליצפן, אולם לאחר שמשו אמר להם שיעשו נסיון ע"י הקטורת לדעת במי בחר ה', והם ידעו שרק אחד ישאר בחיים והשאר ימותו, נמצא שלכל אחד ממקטירי הקטורת יש בערך שליש אחוז להישאר בחיים. כי היו מאתים וחמישים נשיאי עדה, ועוד אנשים רבים שהתחברו לקרח ועדתו, ומשפחותיהם. והרי כל אדם בר דעת שיאמרו לו שבאוכל שלפניו חמישים אחוז שמונח בו רעל - ודאי שלא יאכל אותו. וכל שכן אם יאמרו לו שיש יותר מתשעים ותשע אחוז שיש שם רעל - ודאי שלא יאכל אותו. ולכן שאלו חז"ל על קרח, שזה עוד מובן שבגלל רצונו במשרת הנשיאות הוא עשה את המחלוקת, אבל הרי אם לשם כך יקריב את הקטורת - כמעט ואין סיכוי שהוא ישאר בחיים, וממילא לא רק שלא יזכה בנשיאות אלא גם ימות, ולמה הוא לא פרש מהמחלוקת ברגע האחרון כדי להציל את חייו?

ותירצו חז"ל, שקרח ראה ברוח הקודש, שבעוד כארבע מאות שנה יצאו מחלציו שמואל הנביא ששקול כמשה ואהרן, וצדיקים ונביאים נוספים, וממילא היה בטוח שהוא יהיה האחד שישאר בחיים, אלא שלא ראה ברוח קודשו שבניו בדקה האחרונה יעשו תשובה, וע"ש ברש"י. נמצא שדווקא רוח הקודש לה זכה קרח, ושלמרות המחלוקת עדיין קראו לו חז"ל "פיקח", דהיינו בעל דרגה רוחנית גבוהה, וזכה לכך בזכות מעלותיו, היא זאת שגרמה לו למות במיתה המשונה.

האבידה שום הפסד ממוני מחמת כך. וכן כאשר אינו רגיל במקרה אחר להשתכר ממלאכה זו שעשה.

הפטור לשלם לאדם שכר כשמקיים מצוות השבת אבידה

לפיכך אם היה על גדת הנהר אדם בעל סירה ששט עמה להנאתו בלבד, ואינו מתפרנס מלהעביר אנשים, במקרה זה הוא מחויב מדין "השבת אבידה" ו"לא תעמוד על דם רעך", להעביר בחינם את האסיר לגדה השניה של הנהר, כי לא נגרם לו ע"י כך שום הפסד ממון, וכן לא נמנע ממנו מלעשות מלאכה שעבורה מקבל שכר.

נימוקי התשובה לשאלה דנן

לאור האמור בנידון השאלה דנן, מאחר והיולדת פנתה לנהג המונית שיקח אותה לבית חולים, וזוהי המלאכה ממנה מתפרנס מידי יום, לכן דינו דומה לבעל הסירה שהעביר אנשים מגדת נהר אחת לגדה השניה תמורת שכר. והעובדה שהפעם ישנה גם מצוה בעשיית מלאכה זו - אין בה כדי לפטור את מקבל המלאכה מלשלם את השכר המקובל עבורה, שבמקרה דנן שווי נסיעה זו הינו - מאתים שקלים.

כמו כן, העובדה שנהג המונית לא עובד בלילה - אינה עילה לחייבו לעבוד בחינם. כי מלאכת הנהג היא - להסיע נוסעים תמורת שכר, אלא שבדרך כלל הוא מעדיף לעבוד בשעות היום ולא בשעות הלילה. אבל אם לצורך שמחה משפחתית או מסיבה אחרת הוא ייצא מביתו עם המונית בשעות הלילה, ויראה בדרך נוסע שמחפש נסיעה, ודאי שהוא יעצור לקחת אותו ויקח ממנו שכר מלא עבור הנסיעה, ולא יעשנה בחינם. כי מתי שהוא לוקח נוסעים - הוא עובד רק תמורת שכר, כי זוהי מלאכתו, ולכן לא משנה לו באיזה שעה הוא עובד. לפיכך גם בנידון דנן היולדת חייבת לשלם לו תמורת עבודתו כנהג מונית - מאתים שקלים.

ואם שילמה לו חמש מאות שקלים מראש או לאחר נסיעתה, מאחר וידעה שזה מחיר מופרז, ולמרות זאת מחמת אונסה להגיע בהקדם לביה"ח הסכימה לכך - אין לה כלפיו טענת אונאה או טענת משטה אני בך, לאחר ששילמה את סכום זה.

אולם ביחס לשכן אחר שיש לו רכב ואינו עובד כנהג, ובמקרה אחר כשרואה את שכנו ברחוב הוא עוצר לו כדי לקחתו בתור חסד וללא תמורה כספית, לפיכך גם במקרה דנן מאחר והשכן מחויב מדין השבת אבידה ופיקוח נפש של היולדת ועבורה לקחתה לביה"ח, ומאחר ואין זאת מלאכתו, ואינו נפסד מנסיעה זו מלבד עלות הדלק לביה"ח וחזור ממנו לביתו, לא מגיע לו שום שכר מלבד עלות הדלק עבור נסיעה זו. כי התורה לא ציוותה שמשיב אבידה יפסיד כסף מחמת קיום המצוה כמבואר בשו"ע חו"מ (ס"ו רסה, א) וע"ש.

הסכנה כשיש לאדם כוחות רוחניים גדולים במיוחד מעבר למקובל

נמצאנו למדים מכאן, שאפילו אנשים גדולים, אם קיבלו דרגות ומעלות רוחניות מעבר למה שיכולים להתמודד עמם, לבסוף דווקא השגות רוחניות אלו יגרמו להם לעשות טעויות וחטאים, שיביאו אותם לשפל המדרגה, ולמחלוקות עם בני אדם. וכמו שקרה לקרח, שלולא רוח הקדוש שזכה לה - הוא היה בורח מלסכן את חייו בהקטרת הקטורת.

וכעין זה מצאנו אצל השבטים הקדושים, כמבואר במדרש רבה בראשית פ' וישב (פד, ט) שרב לוי אמר, שכשיוסף הגיע אליהם בשכם - ראו השבטים ברוח קודשם שממנו ייצא ירבעם בן נבט שבא משבט אפרים, ויכשיל את ישראל עם שני העגלים שעשה. ולכן הם אמרו לכו ונהרגנו כעת ונשליכהו לכלבים, כדי למנוע שיגיע ירבעם הרשע לעולם. נמצא שגם כאן דווקא רוח הקודש שזכו לה השבטים, וראו בה מה יקרה בעוד כשמונה מאות שנה, ולמרות שהיו ראויים לה, אולם זה מה שהכשילם וגרם להם להשליך את יוסף לבור, ולכל מה שהסתעף אח"כ מכך.

והנה התובנה הזאת קיימת, לא רק לגבי רוח הקודש, אלא גם מי שזוכה לחכמה מופלגת מעבר למה שמוחו ומהותו מסוגלים להתמודד עמה. שלבסוף דווקא חכמה זו יכולה להכשיל אותו. וכמו שמבואר אצל שלמה המלך, שזכה לחכמה מופלגת מהבורא ית"ש, וזכה לכך בזכות דבריו החכמים שהיו מלאים ביראת שמים ויראת חטא כמבואר במלכים א' (ג, יג-יז). ולמרות זאת חכמה אלוקית זאת - היא שגרמה לו אח"כ לחטוא בשלושת החטאים שמלך נצטווה עליהם כמבואר בגמ' בסנהדרין (כא:). ובגלל חוכמתו המופלגת אמר שלמה, שהוא בטוח שלא יכשל חלילה למרות שיעבור על ציווי ה' שנאמר בתורה לגבי מלך. ולבסוף מחמתה הוא נכשל למרות צדקתו הגדולה. ואם היה לשלמה חכמה פחותה, כמו שהיה למשל לאביו דוד המלך - ודאי שלא היה בדעתו לעבור על ציווי ה'. נמצא שגם כאן אנו רואים, שדווקא המעלה הרוחנית שהתבטאה בחוכמתו המופלגת מעבר ליכולת שיש לבשר ודם להכיל, ולמרות שקיבלה כשכר מהקב"ה - היא זאת שגרמה לו לבסוף לחטוא.

ומצאנו כעין זה גם אצל יואש מלך יהודה, שהחליט שהוא אלוה בגלל שנעשה לו נס על טבעי, שחי שש שנים בבית המקדש ולא ניזוק, למרות היותו משבט יהודה. ולכן השתכנע שמחמת זה הוא לא בן אדם אלא אלוה כל יכול, ולבסוף מחמת זה נענש ונהרג ע"י הגויים באופן שפל ביותר.

הסכנה מעין הרע כשיש לאדם הצלחות רוחניות או גשמיות מעבר למקובל

ובמקרים רבים אדם שיש לו הצלחות מעבר למקובל בין אם הן בתחום הרוחני ובין אם הן בתחום הגשמי כמו נוי, עושר, ילדים מיוחדים, משרה מכובדת במיוחד וכדומה, שולט בו במשפחתו או ברכושו עין הרע של בני אדם, דבר שגורם לו ולמשפחתו נזקים חמורים בגוף, ובממון שלא ניתן אח"כ לתקנם. וכמבואר בגמ' בברכות (נח:) עם רב חנינא בן רב איקא, ובבא בתרא (ד) עם רב אחא בר יעקב, וביבמות (קו) עם הוריו של רב פפא ועוד, ורואים משם שאפילו בגדולי האמוראים של רב פפא ועוד, וא"כ כל שכן שאנשים פשוטים צריכים להיזהר כשתהיה להם הפלגה מסוימת בהצלחתם.

היסוד החשוב שנלמד מנוסח תפילת חנה הנביאה

ולכן אמרו חז"ל שחנה הנביאה התפללה לקב"ה כמבואר בשמואל א' (א, יא) שיתן לה בן - "זרע אנשים" ופירשו חז"ל את תפילתה בברכות (לא:) ובמדרשים, שלא יהיה בנה שונה משאר האנשים - לא במראהו החיצוני, ולא בחכמתו או בתכונות נפשו, כדי שלא תשלוט בו עין הרע של בני אדם, וכן שלא יהיה חכם גדול מעבר למקובל, וחכמה זו תכשילו בחטא, וכמו שראתה ברוח קודשה שיקרה לשלמה המלך מחמת חוכמתו.

לאור האמור אנו למדים מהאמור לעיל, שנוסח התפילה שלנו לקב"ה עבור מה שחסר לנו או מעוניינים שיהיה לנו - צריך שיהיה דומה לנוסח התפילה של חנה הנביאה. בין אם זה בתחום הרוחני ובין אם זה בכל מה שקשור לבני, חיי, ומזוני וכו' - לנו ועבור בני משפחתנו. כלומר, שהקב"ה יתן לנו את צרכינו ברוח כמקובל אצל רוב בני אדם, ושלא יהיה באופן חריג שאינו מתאים לתכונות נפשינו או שיכול לגרום לעין הרע מצד האנשים. כי לפעמים בגלל זכויות מסוימות שיש למתפלל או לאבותיו או שהתפלל בפעם זו מעומק הלב וכדו' - תפילתו נענתה לרצון, ומחמתה קיבל לפתע עושר גדול, משרה תורנית או שקיבל משרה חשובה בתחום העסקי שבשוק, שהינה גדולה בהרבה ממה שביכולתו לנהל או לחיות עמה באופן תקין, ולבסוף מחמת השגת דברים אלו - בריאות גופו לא עמדה בנטל זה וניזוק קשות. או שנגרם לו מחלוקת עם הכפופים לו או שעושרו המופלג פגע קשות בחיי משפחתו ויוצאי חלציו, הן ברוחניות והן בקשר שביניהם וכו', וכן ביחסו עם קרוביו ויוצאי חלציהם. וכפי העובדות הרבות שישנן. ולכן כשם שאנו לומדים מתפילת חנה הלכות רבות בצורת התפילה לפני הקב"ה כמבואר בגמ' בברכות (לא:) ונפסקו כולם להלכה. כך עלינו ללמוד ממנה גם את נוסח התפילה, מה לבקש - ומה אסור לבקש. ויעזור הקב"ה ויתן לכל אחד מה שטוב לו בעין יפה, וללא שום דבר חריג מהמקובל.

יבמות קטו.

יעילות בדיקת ד.נ.א לגבי עגונות

בגמ' (קטו.) מובא מעשה באדם נשוי שהיה בבית, ופרצה שם שריפה ונשרף הבית עם מה שבו. ומצאו אח"כ באותו מקום גופה שרופה, ויד של אדם מוטלת שרופה לידה, וטענה האשה - שגופה זאת היא של בעלה שהיה בבית זה בעת השריפה. ואמר רב חייא בר אבין, שיש לחשוש אולי אדם אחר בא להצילו, והמציל הוא האדם שנשרף. ואע"פ שהיד שנמצאה היתה שייכת לבעלה, אולם יתכן שבעלה מחמת בושותו במום שיש בגופו שנשאר עם יד אחת, ברח למקום אחר, וממילא אשתו נשארה אשת איש, ואינה מותרת להינשא לאדם אחר. ונחלקו רבונתנו הראשונים והפוסקים כיצד לפסוק בדין זה כמבואר בר"ן שם על הרי"ף (מב:), ובקרבן נתנאל שם על הרא"ש (פ' טו, ס"ק ה) וע"ש.

נאמנות בדיקות ד.נ.א להתיר עגונה

והנה בסייעתא דשמיא בארבעים שנה האחרונות כשקרו חלילה שאלות מעין אלו, כשיש איזה שהוא חלק מהגופה, ואפילו שהוא במצב שרוף או ריקבון, ואפילו אם הוא מזערי ביותר, ניתן לזהות ע"י בדיקת רקמות הנפטר שנקראת ד.נ.א [D.N.A] שעל פי הסיכויים ביחס של אחד למיליונים רבים, נדיר ביותר שימצאו שני אנשים עם אותם ד.נ.א. ולמרות שבגלל חומרת האיסור של אשת איש, משתדלים לא לסמוך רק על בדיקה זו, ומחפשים לכתחילה סימנים נוספים או ראיות נסיבתיות נוספות לסבירות שבעלה של אותה אשה היה שם או בסמיכות מקום, אולם בשאלה כמו בנידון הגמ' דנן, שחז"ל הרי האמינו לאשה שבעלה היה בבית זה, אלא שחששו אולי היה באותו הזמן אדם נוסף שבא להצילו, ואדם זה נשרף. במקרה כזה כשצריכים להבחין ולזהות בין שני אנשים או יותר מכך - מסתמכים לכתחילה על בדיקת ד.נ.א

והנה למרות שלגבי דיני עגונה מקילים יותר להסתמך על בדיקת הד.נ.א, בגלל שגם חז"ל הקלו יותר בהלכות אלו ואמרו שלמרות חומרת חזקת אשת איש שיש לאשה, בכל זאת משום עיגונה - הקלו בה רבנן, שלא תהיה אומללה כל ימי חייה. כמו כן חז"ל הסתמכו על החזקה שאשה דייקא - ומינסבא. כלומר,

שאם לא היה ברור לה, לאחר שעשתה חקירות ובדיקות מרובות, שבעלה מת - לא היתה מסתכנת ונשאת לאדם אחר. כי שמא בעלה הראשון, יבוא ואז תצטרך להתגרש משניהם, והילדים מהבעל השני יהיו ממזרים. ומהטעם הזה האמינו חז"ל בעדות עגונות לעדות עד אחד או לעדות אשה, ואפילו לעדות גוי אם היא נאמרה כמסיח לפי תומו. אולם לא תמיד מסתמכים על בדיקה זו, וכדלהלן.

מקרים שלא מסתמכים על בדיקות ד.נ.א

בכל מקרה שצריך תמיד עדות של שני עדים כשרים כדי להוציא ממון - אין לתוצאות בדיקת הד.נ.א נאמנות של ברור כמו שני עדים כשרים. ולפיכך אפילו אם ביה"ד יתיר על סמך בדיקה זו לאשה להינשא, אבל לא ניתן להוציא ממון ממי שמוחזק בו ע"פ בדיקה זו.

כמו כן אם ישנו ספק לגבי ילד שנולד, האם אמו התעברה מבעלה או מאדם אחר, וכל אחד מהם מכחיש את אבהותו על הילד, ויש בכך נפקא מיניה לגבי יחוסו של הילד האם הוא כשר או ממזר. וכן מי מהאנשים הללו חייב לשלם עבור מזונות הילד - לא ניתן להסתמך על בדיקה זו ולהכריע בשאלות אלו. וצריך לכך עדות של שני עדים כשרים או ע"פ נאמנות שנתנה התורה במקרים מסוימים לאב ותלוי בגדרי "יכיר" שמבוארים בשו"ע אהע"ז (ס' ד' סעיפים: כט-ל) וע"ש.

הסתמכות על טכנולוגיה מתקדמת להתרת עגונות

והנה בדיני עגונות זכינו בזמן הזה בס"ד בטכנולוגיה חדשה שלא היתה קיימת בתקופות קודמות. שמלבד בדיקות ד.נ.א, נעזרים רבות לצורך זיהוי הנפטר כבירור מהימן - על צילומי שיניים של הנפטר, וצילומי רנטגן שונים. וכן כשישנה אפשרות לקבלת טביעת אצבעות של הנפטר מסתמכים על כך כסימן מובהק. וכן בצבא מסתמכים בודאות על הדיסק שחיללים נושאים אותו על צווארם כשרשרת, שמכיל פרטים אישיים של החיל. מאחר ואף אחד לא משאילו לחיל אחר, כי לצורך הזיהוי במקרים אלו הוא נועד. והקב"ה יעזרנו שלא ישמע עוד בישראל שוד ושבר, והלכות עגונות ילמדו כתורה שלא שייכת למעשה בזמן הזה.

מעייני החידוק

גליון 61 | שנה ב'

לעילוי נשמת מו"ח הגאון הגדול רבי אברהם ב"ר שמשון רפאל ארלנגר זצוק"ל

בכ"מ שצריך מאד ליזהר ביום שישי ובש"ק להיכנס אל נסיונות של היפך השלום משום דכל היסוד של שבת זה בחינת שלום ואם יש פירוד לבבות חסר בכל מהותו של השבת.

יבואר דברי המדרש תנחומא שקרח כפר במזוזה ובציצית ובנשיאותו של אליצפן ובאהרו הכהן

"ויקח קרח" כתב רש"י פרשה זו יפה נדרשת במדרש תנחומא. ובמדרש תנחומא הביא שקרח אמר למשה טלית שכולה תכלת יהיה פטור מציצית וכן בית מלא ספרים ועיקר טענתו של קרח היה שנתקנא בנשיאותו של אליצפן בן עוזיאל שאמר קרח ארבעה אחים היו אחי אבא עמרם ויצהר וחברון ועוזיאל עמרם הבכור זכה אהרן ובניו לכהונה ומשה אחיו למלכות מי ראוי ליטול את הנשיאות לא השני ואני בנו של יצהר והוא עשה בנו של עוזיאל קטן של אחי אבא יהא גדול עלי הריני חולק ומבטל כל מה שנעשה על ידו וכו', וצ"ע מדוע התורה אינו מפרשת את כל החטאים של קרח כמו שהיה בחטא העגל ובחטא המרגלים וכו' וכל מה שהתורה כתבה רק את הענין של ויקח קרח וע"ז כתב רש"י שפרשה זו יפה נדרשת במדרש תנחומא.

וראיתי בספר שפת אמת ובעוד ספרים שביארו את שיטת קרח וכל הדברים שעשה היה לשיטתו דידוע שהקב"ה ברא את העולם רצה לברוא את העולם במידת הדין וראה שאין העולם מתקיים ברא את העולם במידת הרחמים.

דהיינו דאמנם העולם הזה נקרא בלשון עולם העשיה מ"מ צריך לדעת שעיקר קיום העולם הוא ע"י מידת הרחמים כמו שאומרים בתפילה וזוכר חסדי אבות וכמו שיש מידת הרחמים יש ימי הרחמים ועיקרן זה בש"ק

יבואר דברי הזוהר שעיקר האיסור של קרח שכפר בשבת

ויקח קרח וכו', מבואר בזוהר שקרח בא לחלוק על הכוח של שבת, וז"ל הזוהר הק' "תא חזי לית עלמא דקאי אלא על שלום כד ברא קודשא בריך הוא עלמא לא יכיל לאתקימא עד דאתא ושרא עלייהו שלום ומה הוא שבת דהוא שלמא דעלאי ותתאי וכדון אתקיים עלמא ומאן דפליג עלייהו יתאביד מעלמא" עכ"ל הזוה"ק. ומזה רואים את כוחו של ש"ק דאפילו שמבחינת העולם שאין שומרים תורה ומצוות אז כל הבריאה נגמרה בסוף יום השישי וכלפיהם נראה העשיה בשלימות בסוף יום השישי אבל עם ישראל קיבל מתנה של ש"ק שהוא שלימות של כל עולם העשיה כמו שכתוב בפרשת ויקהל משה "לעשות את יום השבת" ובששת ימי המעשה כתוב "ששת ימים תעשה" עם ציירי ובשבת כתיב לעשות את יום השבת ומזה רואים שעיקר השלימות של עולם העשיה זה יום השבת שאסור בל"ט מלאכות כמו שכתוב בגמ' שבת 'אלה' זה בגימטריא ל"ט מלאכות וקרח כפר בש"ק ומש"ה איתעביד מעלמא, וכן כתב הזוהר שצלפחד בן חפר הוא המקושש ביום השבת אז גם הוא נאבד.

וידוע שבלשון הקודש כשאחד פוגש את השני בשבת הוא אומר לו שבת שלום ואילו ביום חול אומרים סתם שלום ואין אומרים יום ראשון שלום וכדו' משום דשלום ושבת זה דבר אחד כמבואר בזוהר הנ"ל. וכן בפזמון שאומרים בש"ק אומרים שלום עליכם מלאכי השלום וכן בואכם לשלום וכן ברכוני לשלום וצאתכם לשלום, ומזה רואים שכל הכוח של שבת זה כוח השלום וידוע מה דכתוב בספרים הק' דעיקר הניסיון של שלום זה ביום שישי ובש"ק משום הכי מזהיר הזוהר

וביוה"כ, וידוע שעיקר כוחו של יוה"כ זה ע"י אהרן ובניו, ועיקר כוחו של אהרן זה איתערותא דלעילא כמו שידוע שאם אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם ובגמ' במס' יומא יש מ"ד שעיצומו של יום מכפר ואפילו שבהל' נפסק שיוה"כ צריך וידוי ותשובה מ"מ יעוין בדרשת בית הלוי בדרוש ט"ו על מה שדוד אמר לדוד משכיל אשרי נשוי פשע כסוי חטאה בשם הילקוט אתה מוצא ביוה"כ בא שטן לקטרג את ישראל והוא פורט עוונותיהם ואומר רבון העולמים ישראל גנבים הם והקב"ה פורט זכויותיהן של ישראל והוא מסלק את השטן והוא מכריע את כף המאזנים עיי"ש דהאריך בגודל הס"ד של יוה"כ וזה בא ע"י אהרן ובניו וידוע שכוחו של אהרן זה אוהב שלום ורודף שלום משום דכל הס"ד שיש לכל יהודי זה דווקא אם הוא מאוחד עם הציבור כמו תפילה בציבור ומשתתף עם הציבור גם בשמחות ולהיפך כמו ששמעתי כמה פעמים ממו"ח זצ"ל שאם נכנסים לביהכנ"ס שיש שם חתן או ברית כולם פטורים מתחנן כמו יו"ט ואפילו שאין מכירין את בעל השמחה משום שאומרים לבעל השמחה שהשמחה שלך זה לא שמחה פרטית זה שמחה של כולם וכן באבילות כשאדם שרוי בצער אז זה צער של כולם וזה בא ע"י אחדות וקרח שלקח לעצמו רצה שכל העולם יתקיים במידת הדין דהיינו בכוח העצמי ובזה רצה לבטל את כוחו של אהרן שכל כוחו הוא בזכות הציבור ואז יש ס"ד ולכן ביהמ"ק השני נחרב משום שנאת חנם וכן שהעמידו דבריהם על מידת הדין ולא לפנים משורת הדין ולכן אהרן הכהן כל חייו השקיע בעשיית שלום בית כמו שמבואר במס' כלה שבהלוותו השתתפו שמונים אלף ילדים שנולדו בזכותו וקרח לשיטתו שרצה לבטל את כוחו של אהרן משום שרצה שכל העולם יהיה בנוי על מידת הדין אז חשב שכמה

שאדם יותר גדול יש לו יותר כוח ולכן רצה שטלית שכולה תכלת ובית מלא ספרים יהיה פטור ממזוזה ותכלת, וכן רצה לבטל את כוחו של אליצפן שהוא יותר קטן משום דהוא לשיטתו סבר שכמה שאדם יותר גדול כוחו יותר ולפי הנ"ל מיושב היטב קושית העולם שהקשו שאם כל הטענה של קרח היה על נשיאותו של אליצפן שהוא יותר קטן ממנו אבל על משה ואהרן שהם בני עמרם הבכור לא היה צריך לחלוק ומדוע פליג גם על אהרן כמו שכתוב בתורה ואהרן מה הוא כי תלינו עליו.

ולפי הנ"ל מבואר היטב דבודאי אהרן הכהן היה יותר גדול מקרח שהוא בן עמרם הבכור אבל קרח לשיטתו רצה שכל העולם יתנהג במידת הדין ואהרן הכהן כוחו הוא בהבאת שלום וכבר ביארנו דכוחו של אהרן הכהן הוא בברכת כהנים וסוף הברכה זה שלום וכן מתפללים בסוף התפילה שים שלום טובה וברכה כו' דע"י ששומעים ברכת כהנים שסופה שלום אז מקבלים את הכלי מחזיק שזהו שלום וכמה חז"ל מפליגים במידת השלום שגדול השלום שמוחקין אות אחת מן התורה בשבילו, וכן מותר לשנות מפני מידת השלום. וכן מבואר בתו' יו"ט בסוף עוקצין על המשנה האחרונה שמסתיים בה' עז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום כמו בסוף התפילה וכתב התוס' יו"ט שגם תחילת המשניות וגם סוף המשניות מסיימין בשלום וכן ב"ש וב"ה לא נמנעו מלישא נשים זה מזה לקיים האמת והשלום אהבו, וכמה צריך להתחזק בשבועות אלו אחרי שעברנו את כל האבילות של תלמידי ר"ע שלא נהגו כבוד זב"ז וכן נכנסים לימי בין המצרים להתחזק במידת השלום ובזכות אהבת חנם נזכה לבית השלישי.

לזכות ידידי הרב יונתן חיים בן מלכה הי"ו שכל העלונים
הוא בזכותו ע"י ידידו משה בן שרה ומשפחתו

לזכות ידידינו הרב משה והרב רפאל חסן להצלחה בכל
העניינים ולע"נ אביהם הרב יהושע בן מרים ז"ל

"והשבות אל לבבך"

**"ממית עצמו עליה – מאושר" והדרך לזה על ידי לימוד המוסר
דברי הג"ר אליהו אליעזר דסלר זצ"ל**

הוא חייכם, כשאתם יגיעים בו" – אם כן תהיו עמלים ויגיעים בעיון ובהתמדה כאחת, אז התורה תהיה לכם למקור החיים והאושר.

אמר הכתוב [תהילים א']: "אשרי האיש" – הוא יזכה לרוב אושר והצלחות, אך לא יגיע לידי כך אלא על ידי קיצוניות ומסירות נפש. "אשר לא הלך בעצת רשעים" – אפילו במילי דעלמא, ואף שהרשע הוא בעל המקצוע, בכל זאת לא ישמע לו. "ובדרך חטאים לא עמד" – אפילו בלי עסק עמהם. "ובמושב לצים לא ישב" – אפילו כשאין הלץ שם, כי כל אלה עלולים לעורר את ההתעניינות בהם. "כי אם בתורת ה' חפצו" – לבדה ממש, ואז "בתורתו יהגה יומם ולילה" – יהיה דבק בתורה בלי הפסק.

לימוד המוסר הוא הממריץ להתמסרות לתורה

...קיים עיקר גדול שטועים בו רבים. האומר שעלייה בתורה ועלייה ביראת שמים שני דברים נפרדים הם – טועה. והאומר שסותרות זו לזו כי אי אפשר להתמסר לשניהן כאחת – מחריב הכל. חז"ל הורונו [שבת לא.] את ההיפך שאפשר ללמוד את כל התורה, ואפילו הכי אם יראת ה' היא אוצרו – מוטב, ואם לאו – בלי "קב חומטין" של יראת שמים – מוטב שלא העלית. מוטב שלא למדת כלל! כל כך למה כי חכמה ויראה באמת אחת הן, וזו בלא זו אינה כלום!

שנינו באבות [פ"ג י"ז]: "אם אין חכמה אין יראה, ואם אין יראה אין חכמה". וצריך עיון איך אפשר לעלות אם רכישת האחת היא תנאי לרכישת חברתה, במה נתחיל? אולם השואף באמת לשניהם, ימצא כי אחת הן ולא שתיים. הלומד בכל המרץ – "ממית עצמו עליה" – עבודתו המסורה תהיה בתורה ומוסר ותפילה גם יחד. כי בלי התעוררות המוסר ובלי תפילה אמיתית לסייעתא דשמיא, כיצד יזכה ללמוד תורה בכל המרץ – האם מת היצר הרע? אלא מי שבאמת שואף ללמוד תורה, יאהב גם ללמוד מוסר, בידעו כי רק זה מקור מרצו, וככל שיתעורר יותר ביראה, ידבק יותר בתורה, וחוזר חלילה. ובתפילתו השי"ת יסייעו וכך יגיע ל"כי הם חיינו". [מכתב מאלהו ח"ג עמ' 56]

הצלחת האדם – כשמתמסר למען שאיפתו

"מניין שאין דברי תורה מתקיימים אלא במי שממית עצמו עליה? שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באוהלו". [ברכות סג:]
איתא בברכות [סא:] "לא איברי עלמא אלא לאחאב בן עמרי ולרבי חנינא בן דוסא". פירוש: לאחאב – העולם הזה, ולרבי חנינא בן דוסא – העולם הבא. מכאן שהאושר שמור רק לזה שמוסר את עצמו למען שאיפתו, אך הבינוני – בעל הפשרות – לא זה ולא זה עולה בידו. כך נברא העולם. למדנו שצריך לשאוף בקיצוניות אל המטרה. [לפי כתבי הגה"צ ר' שמחה זיסל מקלם]

עיקר הכבדת היצר הוא על תורה

גרסינן בירושלמי [פאה פ"א ה"א]: "ותלמוד תורה. ר' ברכיה ור' חייא דכפר רחומין, חד אמר אפילו כל העולם כולו אין שווה לדבר אחד מן התורה, וחד אמר אפילו כל מצוותיה של תורה אין שוות לדבר אחד מן התורה... כתוב אחד אומר 'וכל חפצים לא ישוו בה', וכתוב אחד אומר 'וכל חפצין לא ישוו בה'. חפצים – אלו אבנים טובות ומרגליות, חפצין – אלו דברי תורה, דכתיב 'כי באלה חפצתי נאום ה'".

...אין הכבדת היצר על קיום כל המצוות כולן יחד, כהכבדתו על תלמוד תורה. כי הוא יודע שתלמוד תורה הנהו שורש התיקון – "הלוואי אותי עזבו ותורתני שמרו, שהמאור שבה מחזירם למוטב". [ירושלמי חגיגה פ"א] לכן אין אושר ואין הנאה בכל העולם שישוו לאושרו ושכרו והנאתו של המתגבר על כל הקשיים, ומוסר את כל עצמו לתורה – "ממית עצמו עליה".

אושר החיים – ע"י מסירות נפש על התורה

מי שאינו לומד במסירות נפש אינו מצליח לעלות, ולבסוף ירגיש את חולשתו ויתעצב ויפול ח"ו. ואז במקום לחפש את טעותו בתוך עצמו ולחזור בתשובה, ימלא לבו תרעומת ועל הכלים יזעף לבו.

ועיין ירושלמי [פאה פ"א ה"א]: "אמר רב מנא 'כי לא דבר ריק הוא מכס', ואם הוא ריק – מכס הוא. למה לפי שאין אתם יגיעים בתורה. 'כי הוא חייכם', אימתי

דרכי ההשבה אל הלב

דברי רבותינו בעניין נחיצות העמדת עבודת ה' רק כפי כוחו

אין לנו אלא ללכת לאט לאט בעבודה, אין להכביד על עצמנו ואין להפריז, 'תפסת מרובה לא תפסת', תפסת מועט תפסת".

רק לא לטפס לשמים

ובאגרותיו כתב [אגרות וכתבים ח"ב רפ"ז]: "מה מאוד אני דואג לך, שאתה תובע יותר מדי ממך, ואח"כ זה שובר אותך. כל עיקר יסוד החינוך שבו אני חונכתי במיר הוא זה, כפי שאדמו"ר זי"ע התבטא תמיד: "נאר ניט קריכן אין הימל!" [רק לא לטפס לשמים], וזה יסוד כל כך גדול, שנדמה לי שאלמלא באתי למיר אלא בשביל זה – דיי! וזה כל כך קשה לשמור, תמיד מחדש מטפסים שוב לשמים! ותמיד מחדש רוצים להיות כבר צדיק ואדם שלם, וכמובן מן השמים דוחפים את האדם עם האף אל נקודות אי שלימותו, ואז הוא נשבר... מי שיודע כמה אינו שלם, ויודע כמה צריך להיזהר שלא לחטוף יותר מדי, אינו נשבר אף פעם. ודע נא אהובי: כל הצרות באות רק מזה שמחמירים ומכבידים על עצמם יותר מדי".

'שלימות' היא מטרה סופית

עוד כתב [שם ח"א ס"א]: "זהו אמת גדולה, ובלעדי ידיעה זאת כמעט אי אפשר להצליח בכל עבודת ה' – ללכת תמיד בצעדים קטנים, ולא לרצות שלימות על ידי העבודה הנוכחית. שלימות צריכה להיות מטרה אחרונה, אשר ברבות הימים והשנים בסייעתא דשמיא רבה, יזכה האדם להגיע לאיזו בחינה ממנה".

שאיפה - לחיזוק קיצוני, עבודה - כפי כוחו

במכתב מאליהו [ח"א עמ' 244] הגדיר באופן נפלא את אופן האיזון בין השאיפה לשלימות לבין העבודה כפי כוחו: "המקבל על עצמו קבלות בתשובתו, צריך להזהר מאד שתהיינה לפי מדרגתו, כי אם יקפוץ למעלה ממדרגתו, יפול ח"ו ותתבטל תשובתו לגמרי. ואם כי התעוררותו ושאיפתו לתשובה וחרטתו על חטאיו, צריכים להיות קיצוניים בתכלית. מ"מ אח"כ אדרבא, הוא צריך לכפות את עצמו שלא לקבל עליו יותר מדאי בבת אחת, למען שיוכל חיזוקו להתקיים. וככה צריך להרגיש: ששואף לחיזוק קיצוני, אלא שכובש את שאיפתו".

כפי כוחו - לא לוותר מדי ולא לדרוש מדי

הגר"ש וולבה [עלי שור ח"ב רי"ז] מדריכינו למעשה: "לפני שנגש לעבודה נסדר עצמנו בישוב הדעת, ונקבע מה נוכל לדרוש מעצמנו, ונהיה מפוכחים לשער היטב שלא נוותר לעצמנו יותר מדי, וגם לא נדרוש מעצמנו יותר מדי".

הנה מיסודי עבודת ה' היא השאיפה לגדלות, וכמבואר בהרחבה בדברי הגר"א דסלר שהובאו לעיל. והנה על רבים מבני התורה מוטלת בעיקר העבודה לעורר בס את השאיפה ולתבוע מעצמם לגדול, אמנם ישנם מבני התורה שמחמת גודל שאיפתם ורצונם לגדול, דורשים מעצמם יותר מכפי כוחם, ועליהם מוטלת גם העבודה לאזן ולא לתבוע יותר מכוחם. ונביא בע"ה מדברי רבותינו על דבר החובה לעבוד רק כפי כוחו, והסכנה בעבודה יותר מכוחו.

אוולת אדם תסלף דרכו

ידועים דברי הגר"א [משלי י"ט ג'] על הפסוק "אוולת אדם תסלף דרכו ועל ה' יזעף לבו", וז"ל: "כי אמרו ז"ל 'הבא ליטרה מסייעין אותנו' ולפעמים אדם מתחיל ללמוד תורה ולעשות מצוות, ואחר כך פורש מחמת שקשה לו מאוד, לפי שאין מסייעים לו, וזועף על ה' למה לא סייעוהו, ובאמת הוא מחמת אוולתו. והיינו כי כל אדם צריך לילך לפי מדרגתו ולא יקפוץ... ואז ילך לבטח בדרכו, אף כי יסייעוהו. אך זה האדם לא התחיל לילך לפי דרכו, לכך לא סייעוהו. וזהו 'אוולת אדם' כלומר מחמת אוולתו שעשה בלי ישוב הדעת, סילף דרכו, והוא זועף על ה' למה לא סייע לו". היינו שמה שאנו היינו חושבים שהוא עבודת ה' בדרגה גבוהה, באמת הוא אוולת כי אי"ז כפי כוחו.

וכן כתב [שם ב'] על הפסוק "ואף ברגלים חוטא", וז"ל: "רגלים הם המדות, שכשירגיל אדם במדותיו הטובות, הן נעשות לו כטבע, אך צריך לילך במדות מדרגא לדרגא, כמו ההולך בסולם, ולא יקפוץ למדרגה שאינו ראוי לה. וזהו 'אף ברגלים' – שקופץ למדה גבוהה, אשר לו לא תגיע, הוא 'חוטא' וחסר מכל כי יפול ממנה".

לפי כוחו של כל אחד ואחד

הגר"ש וולבה [עלי שור ח"ב רי"ז] אומר: "צריך העובד לשנן לעצמו תמיד את דברי חז"ל הנפלאים האלה [שמו"ר פל"ד, א']: "בא אליהוא ואמר: 'ש' לא מצאנוהו שגיא כח' – מי ששומע הפסוק הזה אומר שמא חירופים הוא ח"ו, אלא כך אמר אליהוא, לא מצינו כח גבורתו של הקדוש ברוך הוא עם בריותיו, שאין הקדוש ברוך הוא בא בטרחות עם בריותיו, לא בא על האדם אלא לפי כחו. אתה מוצא כשנתן הקב"ה את התורה לישראל, אילו היה בא עליהם בחוזק כחו, לא היו יכולים לעמוד שנאמר: 'אם יוספים אנחנו לשמוע' וגו'. אלא לא בא עליהם אלא לפי כחם שנאמר: 'קול ה' בכח' בכחו אינו אומר אלא בכח, לפי כחו של כל אחד ואחד".

- 'לפי כוחו' זהו כלל גדול בעבודת ה'. וכחנו הוא דל למדי...

פנינים משולחן רבינו הגאון

רבי אברהם מנחובסקי זללה"ה

קרח תשפ"ב ❖ גליון תפ"ה

לע"נ הרבנית הצדקנית מרת אסתר הדסה ע"ה בת הר"ר רפאל יונה זצ"ל

יום, דמכל מקום יש שומה על האוכל.

ד. שאילתות

הנה עיין בשאילתות דרב אחאי גאון פרשת קרח דאיתא התם המקדש כהנת בתרומה, ודייק בהמקנה (קידושין נ"ח א') דדוקא כהנת ולא ישראלית. ודן בדבריו. [ועיין בספר מאמר מרדכי להגאון רבי מרדכי פאנפדער זצ"ל בסוגיא דטובת הנאה ממון שדן בדברי השאילתות ובדברי המקנה].

להפקיע עבירה למפרע

מכל חלבו את מקדשו ממנו וגו' ולא תשאיו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו (וי"ח - כ"ט, ל"ב)

הנה ילפינן מהכא שהמפריש מן הרע על היפה קא עבר על לאו. והיינו שלא תשא חטא בשעה שמפריש המעשר על ידי שמפריש מן הרע על היפה. [והובא האי לאו בלאוין שמנה הרמב"ן במצוה השביעית].

ואם עבר והפריש מן הרע על היפה, לוקה, דהוה לאו שיש בו מעשה. [דדוקא במקדים תרומה לביכורים נחלקו אמוראי בתמורה (ד' א') אם חשיבא ניתק לעשה ולא לקי, ואם כן לכאורה מן הרע על היפה לוקה].

וכתב הגרע"א (תשובות שבסוף ספר דרו"ח) דאם עבר והפריש תרומות ומעשרות מן הרע על היפה, [או שלא מן המוקף, או אם שינה סדר המעשרות], אע"פ דאם עביד הכי חייל ההפרשה, מכל מקום מצוה לאתשולי על ההפרשה, כדי להפקיע העבירה למפרע. חזינן מדברי הגרע"א דאיכא חובה לתקן חטאו על ידי שמפקיע הנדר.

וכמו כן מצינו הכי בחזון איש (דמאי סי' ד' סק"א) ובמנחת חינוך (מצוה ע"ב אות ד') דבשינה סדר המעשרות והפריש מעשר ראשון קודם תרומה גדולה, מצוה להשאל על המעשר ראשון ובה יעקור חטאו למפרע.

וכן איתא בתשובות הרשב"א (ח"ז סי' פ"ו) מובא במשנה למלך (פ"ו מהל' שבועות ה"ח) דמי שעבר על קונם או שבועה, חייב להשאל ובה יתקן חטאו למפרע, הלכך גם בנדר על דעת רבים יכול להשאל, דאע"ג דנדר על דעת רבים אין לו התרה לדבר הרשות, מכל מקום לדבר מצוה יש לו התרה ועכשיו חשיב דבר מצוה.

והנה הקשו תוספות (גיטין ל"ג א' ד"ה ואפקיענהו) היאך לקי בקונם ושבועה ונזירות, הרי דילמא ישאל ואם כן הוה התראת ספק. ותרצו תוספות דמכל מקום בחזקת שלא ישאל.

ותיקשי הרי להאמור דבעבר בהפרשת התרומה או בעבר על קונם, חייב להשאל כדי לתקן חטאו, אם כן לכאורה הרי כייפינן ליה להשאל, ואמאי אמרינן דהוה בחזקת שלא ישאל.

א. בנשבע לבטל מצוה כופין להשאל

הנה אמרינן (שער הציון סי' תפ"ה ס"ק ב') דהנשבע לבטל המצוה, אף אם חייל בכולל לבטל את המצוה, כייפינן ליה להשאל. וכמו כן בעביד קונם על מצוה. ואם כן הוא הדין בעבר על השבועה נמי כייפינן ליה

המקדש בתרומה

הנה תרומה אסורה לזרים ומותרת רק לכהן ולאשת כהן, ומן התורה גם ארוסה לכהן מותרת.

ויש לעיין בכהן המקדש ישראלית בתרומה השוה שוה פרוטה רק לכהן ולא לישראל, היאך נדייני לה.

מי נימא דאזלינן בתר קודם הקידושין, והרי אסורה בתרומה ואם כן אינו שוה פרוטה ולא תהא מקודשת, או דילמא אזלינן בתר אחר הקידושין, ואז הרי מותרת בתרומה ואם כן בשבילה התרומה שוה פרוטה וחלה הקידושין.

א. בעינן מחיר השוק של התרומה

הנה אם לישראל יש תרומה ששייכת לו, כגון שירשה מאבי אמו כהן, ומקדש בזה אשה, הרי בעינן שיהא שוה פרוטה, והיינו מחיר תרומה.

וכמו כן אם לכהן יש תרומה ומקדש בזה אשה לעצמו, והיא בת כהן ולשניהם זה מותר, מכל מקום הקידושין גם כן בעינן באותו ערך.

וכמו כן אין חילוק בין אם כהן מקדש ישראלית או כהנת, ואף שהישראלית הארוסה לכהן אסירה לאכול בתרומה מדרבנן אף אם המקדש כהן, מכל מקום הקידושין בין בישראלית בין בכהנת חלים באותו אופן, דהיינו המחיר של המקח. [א"ת. היינו כמה שווה התרומה בשוק].

ולכאורה הכי נמי לענין מזיק, אם מזיק תרומה ביד כהן, ישלם לו רק כמחיר תרומה, ואף שלכהן אין יותר תרומה ויצטרך לקנות חולין, ואם לא היה מזיקו הכהן היה יכול לאכול התרומה, מכל מקום ישלם כמחיר הזול.

ב. לכהנת שוה יותר

אך לא אדע אם הדבר נכון, דאטו מי שקנה כובע חדש, והשתמש בו יום אחד, ובא אחד והזיקו, ועכשיו מחיר הכובע בשוק הרבה פחות מכובע חדש מכיון שהשתמש בו יום אחד, אבל בעל הכובע הפסיד טובא דהרי רציך לקנות כובע חדש. האם נימא שמשלם רק כמה כעת מחיר השוק להכובע. [וכעין זה במזיק לאדם אחר משקפיים]. ונחלקו בזה הבתי דינים.

ואחר כל הדברים האלו, נמצא דבאמת אם יקדש כהנת, אזי הקידושין יחולו בפחות מאשר מקדש ישראלית, דהרי לכהנת שמותרת לאכול התרומה אם כן התרומה שווה יותר.

ג. מעתה יש לחקור בנידון הנ"ל

מעתה יש לעיין בנידון הנ"ל, בכהן המקדש ישראלית בתרומה היאך נדייני לה, מי נימא דאזלינן בתר קודם הקידושין, והרי אז אסורה בתרומה ואם כן בשבילה אינו שוה פרוטה ולא תהא מקודשת, או דילמא אזלינן בתר אחר הקידושין, ואז הרי יכולה לאכול תרומה, ואם כן הוה שוה פרוטה ומקודשת.

ואע"ג דמדרבנן אינה יכולה לאכול תרומה עד לאחר החופה, אך הנידון יהא כמנהגנו שמקדשים תחת החופה. וגם הרי תוכל לאכול לאחר י"ב חודש או לאחר חודש, והרי זה כמו המקדש אשה ביום הכיפורים דשפיר מקודשת אע"פ שאינה יכולה לאוכלה באותו

להשאל. נמצא דאכתי תיקשי קושיית תוספות דהוה התראת ספק.

אמנם במנחת חינוך ובהגרע"א ובחזון איש הנ"ל כתבו רק דמצה לאתשולי ולא הזכירו דכייפין ליה, אך אמאי לא נכפנו.

ב. איירי בעברין

הנה בספר מנחת אשר (ולמסכת גיטין) הקשה כך בדברי התוספות, הרי חייב להשאל להציל עצמו מאיסור. ותיירץ דהרי בעברין עסקין. וכן כתב הגאון בעל זכר טוב שליט"א באגרת בספר הנ"ל.

אך קושיין היא דיכפוהו בשוטים, ואם כן גם בעברין נימא דיכפוהו ועומד להשאל על נדרו.

ג. האם לא איכפת ליה ממלקות

וכי תימא דהרי חזינן דלא איכפת ליה במלקות, דהרי עובר על לא תעשה במזיק.

אך אינו טענה מתרי טעמי, חדא, דאינו דומה דהרי הוא מקוה שביט דין לא יחייבוהו מלקות, משא"כ כאן כשיש שוטים שעומדים עליו להלקותו אם לא ישאל.

תו, דהתם סיבת עבירה על הנדר לא להכעיס אלא לתיאבון, וכדאי לו התיאבון אף שילקה, אבל כשיכול להשאל ולהציל עצמו מן השוטים ודאי ישאל.

[ואף שבלאו הכי ילקה מכת מרדות, מכח וד' יסלח לה, מכל מקום מכות דאורייתא חמירין].

ד. האם עבר להכעיס

וכי תימא דאנן אמרינן שעבר להכעיס ולכן לא ישאל, ואם כן גם כשיכפוהו לא יעזור.

אך גם זה אינו מתרי טעמי, חדא, מנא לן הא שעבר להכעיס, הרי דילמא עבר רק לתיאבון, ומפאת החזקה שנוקמא דלא ישאל, זה לא יכריע אם היה לתיאבון או להכעיס.

תו, הרי חזינן (שער הציון הנ"ל) שבעשה קונם על מצת מצוה כופין לו, אף שנדר להכעיס. אך מהתם אין ראייה דהתם לא חשב שיהא לו מלקות.

מזיד קל ושווג חמור

הנה אמרינן (רמ"א יו"ד סי' שכ"ג) דהא דיכול להשאל על הפרשת תרומה, היינו דוקא כשלא אכל מהשיריים, אבל אם אכל מהשיריים, לא ישאל, דאם ישאל הא אשתכח דאכל טבל, וטבל דהוה במיתה בידי שמים חמירא מלא תעשה דמן הרע על היפה דהוה לא תעשה גרידא.

והעירוני דיש להקשות, דלכאורה גם באכל מהשיריים עדיף להשאל, דהרי עבר על האיסור דאכילת טבל רק בשווג דהרי לא ידע שישאל, משא"כ על הלאו דמן הרע על היפה עבר במזיד, ואם כן איסור טבל הוה קל ואמאי לא ישאל.

א. עושה במזיד חמירא

הנה עיקר קושיין היינו אם נימא דבעבר במזיד חמירא מעבר בשווג, אע"פ דגוף העבירה שעבר במזיד הוה רק איסור קל.

וכך קאמר לי הגאון בעל זכר טוב שליט"א לפני שנים רבות, שברואה שני אנשים שאחד מהם עובר על איסור דרבנן במזיד, ואחד מהם עובר על איסור דאורייתא בשווג, ואינו יכול להפריש שניהם רק אחד מהם, יפריש העובר על איסור דרבנן במזיד, דהעושה במזיד חמירא טפי.

ואם כן קל וחומר דעובר על לא תעשה במזיד או על איסור מיתה בידי שמים בשווג, דהעובר על לא תעשה במזיד חמירא, נא"ה. הקל וחומר היינו דהכא המזיד אינו רק איסור דרבנן אלא הוה איסור דאורייתא רק דאורייתא יותר קל, ואם כן בנידון דידן נימא שאם עבר על לא תעשה במזיד כשהפריש מן הרע על היפה, זה חמירא מאיסור טבל שעובר בשווג. ואם כן ישאל גם אם כבר אכל ממנו.

ב. הוכח תוכיח רק מדרבנן

הנה בעיקר דברי הגאון בעל זכר טוב שליט"א דחייב להפריש את העובר דרבנן במזיד יותר מאשר דאורייתא בשווג, הקשו דאף אם נימא דהדרבנן חשיב עברין טפי, מכל מקום חיובא דהמפריש משום הוכח תוכיח, ובאיסור דאורייתא הוה מצות הוכח תוכיח

דאורייתא, משא"כ באיסור דרבנן הוה הוכח תוכיח רק מדרבנן. ואם כן החיוב דאורייתא קדמה להחיוב דרבנן.

וכי תימא, דגם על איסור דרבנן יש הוכח תוכיח דאורייתא, אך הא חזינן דכתב באחיעזר (ח"ג סי' ס"ה סק"ט) דהנותן לחבירו איסור דרבנן כאשר הלוקח יודע זאת, אין לפני עוור דאורייתא, וכך כתב מהרש"ג בתשובות (יו"ד סי' ג'), והוכיחו זאת מכמה דוכתי, ואם כן על כרחך דגם אין הוכחה דאורייתא, דלא יתכן דחייב בהוכחה ומותר שיתן לו, ואם כן שפיר הקשו. [אמנם בתשובות פני יהושע (ח"א חו"מ סי' ט') ובמנחת חינוך (מצוה רל"ב) מבואר דהמכשיל באיסור דרבנן עובר בלפני עוור דאורייתא, דהרי הכשילו בעבירה שיענש עליו בגיהנם].

ג. כבוד הבריות

עוד שאלו על דברי הגאון בעל זכר טוב שליט"א דהרי חזינן (וברכות י"ט ב') דהתירו כבוד הבריות באיסור דרבנן ויש לדון דאף במזיד, נא"ה. אולי הכוונה באופן שבמזיד הביא עצמו למקום שיצטרך לעבור על איסור דרבנן משום כבוד הבריות, ובלאו ההיתר דכבוד הבריות היה חשיב שעבר במזיד, משא"כ באיסור דאורייתא בשווג לא התירו כבוד הבריות, חזינן דמכל מקום דרבנן קיל.

אך יש לדחות, דאף דהמזיד דרבנן חמיר, מכל מקום חכמים לא אסרו כשיש כבוד הבריות, משא"כ הדאורייתא בשווג אין בכח חכמים להקל.

ד. האם נפסל לעדות

אך לעני"ד יש לעיין במי שנשאל על תרומות ומעשרות במזיד לאחר שכבר אכל ממנו כזית, האם נפסל לעדות מחמת שנתברר שעבר על איסור אכילת טבל והרי הוא גרם לעצמו לעבור במזיד.

ואם נימא דפסול לעדות, ליתא להאי טענתא, דהרי גם האיסור דאכילת טבל חשיב שעבר במזיד.

אמנם אם נימא דכשר לעדות, אם כן הדרא האי טענתא, דהרי מפאת הלאו של מן הרע על היפה פסול לעדות אבל מפאת האיסור טבל אינו נפסל דהוה כשווג.

ה. אמאי באכל אינו נשאל

הנה אמרינן דאם כבר אכלו מהכרי, אין לישאל על התרומה. ובפשוטו טעמא דמילתא, דהרי כך יתברר שעבר על איסור דאכילת טבל.

אמנם בחזון איש בדמאי (סי' ד' אות כ"א) ביאר עוד, דאפשר דהא דבאכלו אין לישאל, היינו גם בלא האיסור טבל, אלא דאין דין שאלה כשכבר אכל מהכרי, דכיון דאין הטבל בעולם על כרחך קנה תרומה ומעשר, ועדיף מאתא ליד כהן דאין בו שאלה.

[ויש לבאר סברת החזון איש, דמכיון שאכל נמצא דהתפרשה הגיעה לתכליתה, אם כן כבר אינו יכול לישאל. אך אם הפרש קודם גמר מלאכה ואכל עראי, יש לומר דגם לחזון איש יכול להשאל. וכן בחלת חוץ לארץ דיכול לאכול גם לפני הפרשה, אם כן בכהאי גוונא גם באכל יכול לישאל, דבכהאי גוונא התפרשה לא הגיעה לתכליתה.]

אמנם ראיתי בזכר דבר (סי' ז') דכתב לבאר דברי החזון איש באופן אחר, דיש לומר דדברי החזון איש רק כשאכל כל הטבל, וכן כתב דאין חילוק בין אכל הטבל ובין שרף הטבל. והיינו דסברת החזון איש דכדי לישאל בענין שיהא כל הטבל בעולם. וזה דלא דברינו לעיל דמצד שאכל נמצא דהתפרשה הגיעה לתכליתה. א"ה. דהרי גם באכל קצת מהטבל התפרשה הגיעה לתכליתה, וכמו כן בשרף הרי לא הגיעה לתכליתה].

מעתה כל הנידון הנ"ל היינו דוקא כד נימא כהטעם הראשון הנ"ל דבאכל אינו נשאל רק מפאת דמביא עצמו לאיסור. אמנם להטעם דהחזון איש דאינו מחמת האיסור דאכילת טבל, אלא משום דבאכל לא שייך שאלה, אם לא קשה הנ"ל.

ו. בלא ראה פני הבית

דע דכל זה בראה פני הבית, דבלא ראה פני הבית ודאי ישאל, דהרי בכהאי גוונא מן התורה אין כאן איסור טבל. וגם לסברת החזון איש יש לומר דבכהאי גוונא אכתי יכול להשאל.

אכל חצי שיעור

הנה אמרינן (רמ"א יו"ד סי' שכ"ג) שאם אכל כזית מן השיריים לא יוכל להשאל דאז אשתכח דאכל טבל.

ויש לעיין באכל פחות מכזית דזה רק חצי שיעור, וקיל מהלאו של מהרע על היפה או מסדר המעשרות. ולכאורה בכהאי גוונא ישאל.

[ואע"פ דהוה חצי שיעור של איסור מיתה בידי שמים, ולחד גיסא ברמב"ן בתורת האדם (ענין הסכנה ריש אות ד', ותליא בב' תירוצים שם)]

חמירא חמירא חצי כזית דחלב מחצי כזית דנבילה, מכל מקום קילא גם האיסור חצי שיעור של איסור מיתה מלאו גמור].

א. השאלה הוה קום ועשה

הנה איתא בגמרא שבת (ד' א') שאם הדביק פת בתנור בשבת, התיירו לו איסור דרבנן דרדיית הפת, כדי שלא יבא לידי איסור דאורייתא דאפייה בשבת.

אמנם כל זה דוקא לענין איסור דרבנן, אבל לענין איסור דאורייתא אפילו אם הוה איסור קל משבת לא שרינן.

כגון באופן שיוכל לחזור ולרדות רק אם יוכל לאכול שיהא לו כח לרוץ ויש לו רק נבילה לאכול, לא שרינן ליה למיכל נבילה כדי שיוכל לרדות הפת. או באופן שנמצא רחוק מהתנור ועד שיחזור להתנור כבר ייאפה, אבל יכול לשלוח צבי ידידה שירדה הפת אבל על הצבי יש משוי והצבי ילך דרך רשות הרבים.

וטעמא דמילתא דאפיית הפת השתא היא כבר בשב ואל תעשה, ואם יעבור עכשיו איסור דאורייתא כדי לרדותה הוה בקום ועשה, הלכך לא שרינן.

מעתה בזה שנשאל קא עביד פעולה בקום ועשה שבזה עושה שיאכל טבל למפרע או עכ"פ איסור חצי שיעור טבל למפרע, ואם כן נימא דאסור להשאל.

ב. באמת האיסור שב ואל תעשה

אבל באמת לא דמי, דהתם השתא אכיל נבילה או שולח צבי כדי לרדות הפת ואם כן הוה בקום ועשה, משא"כ בנידון דידן חשיב רק שב ואל תעשה. [א"י. דאע"פ דהשאלה הוה בקום ועשה, אבל עיקר האיסור שהוה אכילת הטבל הוה שב ואל תעשה, דהרי זה רק מתברר למפרע].

והרי באמת אם על מנת להספיק לרדות הפת צריך לרוץ להתנור וכדי לרוץ מוכרח לאכול ויש לפניו לאכול רק תרומה, ויכול להשאל עליה ולהפריש ממנה, אלא שבזה יאכל טבל למפרע, שוב יהא הנידון דישאל על התרומה ויאכלנה בהיתר וירדה הפת אף שבזה אגלאי למפרע שאכל טבל, דהרי חילול שבת חמירא מאכילת טבל והאכילת טבל חשיב רק שב ואל תעשה.

ג. אדם אחר אכל

הנה יש לדון מהו אם חבירו אכל כזית מהשיריים, מי נימא דלא ישאל דהרי בזה חבירו יעבור על איסור מיתה, או דילמא נימא דלדידה קיל דאף אם הוה לפני עוור, זה קיל מלאו דמהרע על היפה שהרי ליכא מלקות על לפני עוור.

ד. ספק אם אכל מהשיריים

הנה אם מסופק אם אכל כזית מן השיריים זה דמי להנידון דאכל חצי שיעור דהרי הוה רק ספק. ובפשוטו ספק איסור מיתה קיל מודאי איסור לאו. ואם כן עדיף שישאל וייעבור רק על ספק איסור.

הנה אף אם נימא דלא ישאל כדי יעבור על חצי שיעור וכן לא ישאל אם מסופק אם אכל, מכל מקום בזמן הזה יש לומר דישאל אם מסופק אם אכל, דנהי דבודאי אכל אמרינן דלא ישאל, אבל בספק הא כיון דכל איסורו מדרבנן, אם כן ספיקא דרבנן לקולא ואם לא ישאל יעבור על איסור דרבנן.

לענין מצוות

הנה בנידון זה תליא נמי מי שהפריש מהרע על היפה באתרוגים ונטל האתרוג בסוכות כדי לקיים מצוות ד' מינים, ועכשיו אם ישאל נעשה טבל למפרע ולא יצא ידי חובת נטילת האתרוג, מה נימא ליה למיעבד.

א. צדדי הספק

צדדי הספק, דהרי לחד גיסא נימא שלא ישאל, דהרי עושה פעולה בידים של ביטול עשה דנטילת ד' מינים.

אמנם להאמור נימא דבאמת ישאל, דהרי הביטול מצוות עשה חשיב בשב ואל תעשה, ואם כן נימא שישאל מכיון דלאו דמן הרע על היפה חמירא מביטול עשה דנטילת ד' מינים.

ב. הברכה יהא לבטלה

אמנם תהא ברכתו על הד' מינים לבטלה, וכי תימא דלא הוה ברכה לבטלה וכמו שנשאל על תרומה דאין ברכת הפרשת תרומה לבטלה, (כמבואר בתשובות חתם סופר י"ד סי' ש"כ), לכאורה לא דמי, דבשלמא התם גוף ההפרישה היא המצוה ואזלינן בתר ההיא שעתא שהיה מעשה מצוה, משא"כ הכא המצוה היה נטילת ד'

מינים, והרי אשתכח שלא היו ד' מינים. אך מכל מקום ברכה לבטלה הוה רק איסור דרבנן.

ג. הלאו דרבנן וביטול עשה מדאורייתא

אבל באמת התם יש לומר דהלאו הוה דרבנן, כיון דטבל דאתרוג דרבנן וגם בזמן הזה תרומה רק מדרבנן, אבל הביטול עשה הוה מדאורייתא, דהרי לא יצא ידי חובת נטילת ד' מינים מן התורה, כד נימא דטבל דרבנן מפיקע המצוה מן התורה, דאף דאין היתר אכילה רק מדרבנן מכל מקום אינו מקיים המצוה מן התורה. [עיין בדברי הגר"א בסוכה ל"ה ובריטבי"א שם].

אם כן אם ישאל יבטל עשה דאורייתא דנטילת לולב, אבל אם לא ישאל יעבור רק על איסור דרבנן, ואם כן נימא דעדיף להשאל. וצריך לי רב בזה.

אתי דיבור ומבטל דיבור

הנה יש לעיין בעשה שליח להפריש תרומה, ותרם בעצמו ואחר כך נשאל ואחר כך הפריש השליח.

א. אתי דיבור ומבטל דיבור

הנה קיימא לן (קידושין נ"ט א') כדעת רבי יוחנן שהמקדש לאחר ל' יכול לחזור. וכן בעושה שליח יכול לבטלו. דאתי דיבור ומבטל דיבור.

[ולריש לקיש אינו יכול לחזור דלא אתי דיבור ומבטל דיבור. ואיכא תרי לישני בגמרא אם אינו יכול לחזור רק בלאחר ל' דחשיבא טפי מעשה ולא במנוי שליחות, או אף במנוי שליחות אינו יכול לחזור].

ב. נתקדשה ונתגרשה תוך ל'

הנה דנו קמאי בדעת ר' יוחנן מהו בנתקדשה תוך ל' לאחר וגם נתגרשה תוך ל'. דעת רמב"ן ר"ן (שם) דיחולו הקידושין הראשונים, אבל דעת רשב"א (שם) דלא יחולו מכיון דהקידושין להשני הוה כחזרה.

הנה האי פלוגתא היא בסתמא כאשר מתקדשת לאחר אם חשיבא כחזרה, או דילמא דעתה דאם השניים לא יתקיימו מכל מקום יחולו הראשונים. ובפשוטו תליא נמי בהאי פלוגתא אם נתקדשה לאחר ונמצא דהקידושין לא חיילו, כגון דהעדים היו פסולים או דהיה פחות משוה פרוטה.

ג. אשה עשתה שליח וקידשה עצמה ונתגרשה

הנה בפשוטו הכי נמי תליא בהאי פלוגתא אם האשה עשתה שליח להתקדש וקידשה עצמה ונתגרשה ואחר כך קידשה השליח, דלהרשב"א לא יועיל בלא מנוי חדש ולחרמב"ן יועיל.

אך יש לדון להרשב"א נהי דחזרה בה בעת שנתקדשה, מכל מקום יועיל השתא מצד זכות דהא גלתה דעתה דרצונה להתקדש להאי פלוני, וממילא יועיל מדין זכות.

[והנה בהא דעשה שליח לקדש ומת דאסור בכל הנשים שבעולם חוץ מהני דבעת המנוי לא תפסי בהן קדושין, מקשים דיועיל מפתא זכות, ומתריצים או דלא מהני גלוי דעת בדבר שלא בא לעולם, או דלא שייך זכות אם אינו אומר איוו אשה, עיין בחזון איש, וכל זה לא שייך בנידון דידן].

ד. הכי נמי לענין תרומה

מעתה יש לעיין בנידון הנ"ל בעשה שליח להפריש תרומה, ותרם בעצמו ואחר כך נשאל ואחר כך הפריש השליח, ולכאורה תליא בפלוגתת רמב"ן ורשב"א, דלרמב"ן יועיל דאין חזרה מהשליחות, משא"כ לרשב"א לא יועיל דיש כאן חזרה.

אך לפום מאי דכתבנו דגם לרשב"א יועיל בקדושין מפתא זכין לאדם שלא בפניו הכי נמי בתרומה, ואף דהוה משל חבירו על של חבירו, גם בזה אמרינן זכין לאדם שלא בפניו, וכמו שכתב בתרומות הדשן (סי' קפ"ח) לענין משרתת המפרישה חלה דפסק הרמ"א דמהני, והאחרונים כתבו דלא כקצות החושן (סי' רמ"ג סק"ח) דפליג על הרמ"א, עיין בתשובות באר יצחק (או"ח סי' א' ענף ג') ובחזון איש (אה"ע נשים סי' מ"ט). [ואולי בנידון דידן אין כאן זכות בעצם ולא דמי להך דמשרתת].

ד. הכנות

הנה בעשתה שליח לקדש וקידשה עצמה דתליא קדושי מי קדמו, ומשמע דאם קידושי השליח קדמו לשלה, אע"פ שעשתה כל ההכנות, וצריך לומר דלא תליא בפלוגתת רמב"ן ורשב"א דהכנות לאו מידי נינהו, ולפי זה חזינן דמי שעשה שליח ועשה כל ההכנות לעשות בעצמו מכל מקום אין כאן ביטול השליחות. וכן לענין לאחר ל'.

ולפי זה מי שאכל מאכלי חלב ועשה כל ההכנות לאכול בשר ולבסוף לא אכל, עדיין יכול לאכול מאכלי חלב מכח ברכה קמייתא. אבל יש לחלק דנהי דלא הוה ביטול אבל הוה היסח הדעת. וצריך תלמוד.

בתורת הדרך אמונה [ט]

להתיר השיריים מדין זכין לאדם. והרי בגמרא נדרים (ל"ו ב') מיבעי ק בתורם משלו על של חברו, וקיימא לן דתרומתו תרומה.

ואין לשאול דמהאי טעמא תחול גם התרומה מפאת דרצונו בכך, [א"ה, ואמאי אמרין בגמרא שם דחל רק משום יאוש ושינוי השם], דמכל מקום הוי אינו ברשותו, ואינו יכול לתרום משל חברו על של חברו. [והוכיח מינה באבני מלואים (שם) דלא מהני צירוף שניהם]. וכל זה מבואר בחזון איש (בבא קמא סי' כ"ז ס"ק י"ז).

[והנה קושיא דא איתא בדברי רבנן בתראי, עיין באור שמח (הל' גזילה פ"ב) שהקשה זאת ונשאר בקושיא. וכן באחיעזר (ח"יב סי' ב' ל"ז) הקשה כן, וכתב דאיירי שהפריש מהגזילה על פירות ידידה, תו כתב דמהני להפריש על הפקר. ועיין באמרי בינה (הלכות תרומות סי' ה') דפסיקא ליה דעל דבר גזול אי אפשר להפריש אינו ברשותו].

נמצא מכל האמור דמדברי המקנה וחזון איש מבואר דמהני להפריש תרומה על דבר שאינו ברשותו. ודלא כדברי הדרך אמונה הנ"ל. וצריך לומר דלא דמי לחילול.

ג. אנסו בית המלך

הנה איתא בגמרא חולין (קל"א א') הרי שאנסו בית המלך גרנו, אם בחובו, חייב לעשר, ומשמע ברש"י ורמב"ם דההפשה חלה אחר שכבר הן ביד המלך. ועמד על זה בחזון איש (דמאי סי' י"ד ס"ק ג') היכי מהני להפריש על תבואה שכבר זכה בו נכרי הרי אין זכיה לעכו"ם. אך שאני התם דהוי אינו שלו.

ענינים שונים [א]

ואם כן תאמר לאביה קים לי כהני חולקים, ויהיו נכסי מלוג.

ג. תפיסה

הנה עכשיו המעות ברשות הבעל, ואם כן תפס לענין הפירות, ואם כן יש לדון אם מהני קים לי של הבעל. [והעירוני דכיון שאמר ששלו, אדעתא דהכי נתן לה מזונות. ולענ"ד אינו מוכרח].

אך היכא שאינם ידועים לבעל אינם נכסי מלוג, והנידון רק או שלה או של אביה, ובזה יחלוקו דאין אחד מוחזק.

אך הא כבר היה בידה ותועיל תפיסתה. אך האב יוכל נמי לתפוס כלים.

והנה בשבות יעקב (ח"י א סי' ק"ה, מובא בדברי הגר"א שם) כתב דמהני תפיסה. וכך כתב בתשובות נשמת כל חי להגאון רבי חיים פלאג"י.

ענינים שונים [ב]

קצירה חמירא דהוה גם מוקצה. ויש לומר דאיירי דברשות הרבים הוה גם כן מוקצה, דהפרי נפל בשבת מהעץ. עוד יש לומר דמכל מקום לא קאי עבר על דאורייתא אם יקצור וביום טוב יעבור על דאורייתא.

תו תיקשי, דהרי כיון דקצירה אסורה בין בשבת וביום טוב, והוצאה מותרת ביום טוב, אם כן כשם דחזוין דתדיר במצות עדיף, הכי נמי נימא דתדיר בעבירות. אלא התחדש מדבריו דלאו תדיר ולא שאין תדיר כהדדי. אך אכתי תיקשי דהא בשבת ויום טוב איכא גם עשה, ועשה תדיר חשיבא מעשה שאינו תדיר. ונצטרך לומר דאיסורי עשה שאני.

ג. כהן לוקה ולישראל שרי

הנה כעין זה יש למצוא דכהן אם יאכל נבילה ילקה וישראל משרי שרי,

כגון חולה שיש בו סכנה שמוכרח לאכול בשר, ויש לפניו ב' אפשרויות, או לאכול תרומה או לאכול נבילה, דהכהן יאכל התרומה ולא הנבילה, ואם יאכל הנבילה ילקה, משא"כ הישראל יאכל הנבילה ולא התרומה כיון שתרומה חמירא שיש בה מיתה בידי שמים.

ואע"ג דנבילה שוה בכל ותרומה אינו שוה בכל, בפשוטו חומר מיתה בידי שמים עדיף מחומר דשוה בכל.

האם הנגנב יכול להפריש תרומה

הנה איתא ברמב"ם (פ"ד מהל' תרומות ה"א) הגנב והגזלן והאנס, אם היו הבעלים רודפין אחריהן, אין תרומתן תרומה.

וכתב בדרך אמונה (שם אות קט"ז) דגם הבעלים אין יכולין לתרום ולעשר עליהם מהפירות הנמצאים בביתו, כיון שהפירות הגזולים אינם ברשותו, ואין להם תקנה כל זמן שהם גזולים והאוכלן חייב משום אוכל טבל.

א. אינם ברשותו

הנה חזוין בסוגיא דצנועין (בבא קמא ס"ט א') שהבעלים לא יכולים לחלל פירות הגזולים דהוה אינם ברשותו. ולכאורה הכי נמי בנידון דידן, שאינם יכולים להפריש תרומה על פירות גזולים.

ב. גנב שתים תרומותו תרומה

אך הנה חזוין (בבא קמא ס"ז א') דגנב שתים לאחר יאוש תרומתו תרומה. ותיקשי נהי דקני לה גזלן להתרומה ביאוש ושינוי השם, אך אכתי לא קני לה להשיריים, ואם כן היאך יחול ההפשה להתיר שאר הפירות הגזולים, הרי השיריים לא נתקנו דהא לא קנה אותן.

וכתב בהמקנה (קונטרס אחרון סי' כ"ח ס"ק א') דאין לומר דבשיריים נמי הוי שינוי השם, דמעיקרא טיבלא והשתא חולין, דהרי לאחר תרומה גדולה אכתי הוה טבל למעשר ראשון.

אלא כתב בהמקנה דאע"ג דלא קנה השיריים מכל מקום מהני

מעשה ידי הבנים לאב

הנה עובדא הוה בבת בוגרת הסמוכה על שולחן אביה והרויחה בעבודתה וניסת ונשאר לה מכספי עבודתה. ויש לדון האם חייבת ליתן לאביה מכיון דהיתה סמוכה על שולחנה.

א. הרי אלו של האב

הנה לכאורה חייב ליתן לאביה וכפיסקא דהשולחן ערוך (נח"מ סי' ע"ר סעי' ב') שמציאת בנו ובתו הסמוכים על שולחנו אף על פי שהם גדולים, וכמו כן אם בנו ובתו הרויחו בסחורה או במלאכה, הרי אלו של האב.

ב. קים לי כהחולקים

אך בגליון הגרע"א (שם) אייתי חולקים דמעשה ידיה אינם של האב,

לאחד מותר והשני לוקה

הנה מביא בלקט יושר דמשכחת לה דאותה פעולה אם יעשנה ביום טוב הקל חייב מלקות עליה, אבל אם יעשנה בשבת החמור, הוה מותר לכתחילה.

וכעין זה יש למצוא לענין נבילה, שכהן האוכלו לוקה ולהישראל שרי.

א. ביום טוב לוקה ובשבת שרי

הנה מביא בלקט יושר (ח"י א"ח עמוד ק"ד) דהתרומת הדשן שאל לתלמידיו, היאך משכחת לה דאותה פעולה אם יעשנה ביום טוב הקל חייב מלקות עליה, אבל אם יעשנה בשבת החמור, הוה מותר לכתחילה.

וענה דזהו פתרונו, דכאשר חולה שיש בו סכנה מוכרח לאכול פרי, ויש לפניו ב' אפשרויות היאך להביא פרי, או להביא פרי מרשות הרבים או לקצור בביתו, דבשבת איזה שירצה יעשה, וביום טוב שרינן דוקא להביא מרשות הרבים דזה הותר ביום טוב לצורך, אבל קצירה לא הותרה. נמצא דבשבת מותר לקצור, וביום טוב ילקה.

ותיקשי על התרומת הדשן בתרתי, חדא, הרי לכאורה גם בשבת

זאת למודעי הדברים הנדפסים כאן אינם תמיד בלשונו של רבינו זצ"ל, מפאת שלפעמים דרכו היתה לכתוב בקצרה, ולתועלת המעינים היה מן הצורך להוסיף תיבות קישור והסבר. הרבה פעמים האריך רבינו בכמה דרכים ואופנים באותו ענין, ולפעמים עשר ידות על הנדפס כאן, ע"כ במקום שהאריך העתקנו רק חלק מהדברים.

קדושת בתי מקדש מעט

בהכוונת הגרמ"מ לובין שליט"א רב שכונת רמת אהרן בני-ברק

דבר המערכת

שתשרה שכינה בביה"נ קדוש זה. וכה דברי הגאון הגדול רבי משה שטרנבוך שליט"א ראב"ד העדה החרדית, במשאו בעניין קדושת בית הכנסת, וז"ל: עיקר השמחה בחנוכה בית המדרש הוא על השראת השכינה בבית מקדש מעט חדש. אמנם יש לידע שהשכינה אינה מגיעה לכל מקום, וצריך להיות ראוי לזה על ידי תורה ותפילה כראוי ועל ידי זהירות מדיבורים אסורים בבית מדרש. וידוע מה שאמרו חז"ל שאם היו מדברים לשון הרע בבית היו נותצים את הבית כי הטומאה נבלעת באבנים, וכתבו המפרשים דעל אחת כמה וכמה בקדושה, דיבורי קדושה נבלעים בקירות הבית, וכפי מה שמוסיפים בקדושה בתוך בית הכנסת כן מתווסף קדושה בקירות הבית.

וא"כ עכשיו שבונים כאן בית מדרש לזכרו של ידידי הגאון רבי חיים קרייסווירט זצ"ל, שהיה גדול ממש תורה, והיה תלמיד חכם אמיתי ששואלים אותו בכל מקום ואומרה, וכמו כן מסר זמנו לאלמנות ויתומים, הרי בע"ה הציבור יילכו בדרכו ועי"ה השכינה הקדושה תשרה כאן בבית מדרש. וב"ה שר' חיים קרייסווירט זצ"ל הניח אחריו בן שהמשיך את דרך אביו ואח"כ חתנו, וזהו שמחה גדולה שדרכו של ר' חיים נמשך הלאה. ובפרט בזמננו זהו שמחה גדולה בהקמת בית לה' ולתורתו, שהרי בתקופה זו שאנחנו קרובים לביאת הגואל, השטן עובד חזק להעצים את כח הטומאה ה", וא"כ מה טוב שהוקם בית לה' בשעה קשה כזאת לחזק את כוח הקדושה. ועלינו להתחזק בתקופה זו ולהוסיף ביותר באמונה ובתורה, שכל שנדע שישועתנו תלויה רק בקב"ה בלבד ולא בדרכי הטבע, וכן ככל שנוסף בלימוד התורה, הרי זה כמו יריית חץ באויבי ישראל. והש"ת יעזורנו שנזכה בקרוב לביאת גואל צדק ולגאולת וישועת ישראל בב"א.

בירורי הלכה

בו השתמשות חול [וכהנים בעבודתם בביהמ"ק, והמתפללים בביהכ"נ לא מיקרו השתמשות כיון דהו לצורך הקודש], ולכן לשכת פרהדרין חייבת במזוזה כיון דכהן גדול גר שם ומקרי 'ביתך', וכן אם יש בביהכ"נ חדר לחזן כיון שיש בה מגורים חייב במזוזה וכן ביהכ"נ של בני כפרים כיון שגרים בה אורחים חייב במזוזה. וכך ביאר בפרשה סדורה סימן ח'.

והטור ביו"ד ס' רפ"ו כותב: ביהכ"נ של כפרים סתם חייבין דמסתמא דרים בה ושל כרכים אם יש בה בית דירה לחזן חייב ואם לאו פטור. ולכאורה ס"ל לטור כרמב"ם דמה דביהכ"נ של כפרים חייב במזוזה זהו משום שדרים בה ולא במה שבעלי ניכרים.

ב- השו"ע יו"ד ס' רפ"ו ס"ג כותב: ביהכ"נ אם יש בו בית דירה לשום אדם חייב במזוזה. ולכאורה מה שלא הזכיר דביהכ"נ של בני כפרים חייב בזוזה, זהו משום דס"ל למחבר כרמב"ם והנמק"י שטעם חיוב ביהכ"נ של בני כפרים זהו משום שאוכלים שם אורחים וכדלעיל, ובזמננו הרי לא שכיחי אורחים וכמבואר בשו"ע באור"ח ס' רס"ט דבזמננו שלא שכיחי דאכלי אורחים בביהכ"נ.

וביאור הגדר שיש בו בית דירה לשום אדם: [א] בהערות הגר"ש אלישיב למסכת יומא כותב, בפשטות איירי שחדר החזן הוא אחרי ביהכ"נ, וא"כ ביהכ"נ הוי בית שער לדירתו ולכן חייב במזוזה. ובפתי תשובה כותב: ואפילו אוכל ויושן החזן בביהכ"נ ממש.

[ב] דווקא כשהשומר אוכל ויושן שם אבל משום שמירה לחוד לא מקרי דירה (ביאור הלכה).

[ג] דסגי באוכל בביהכ"נ ולא בעי שישן, ובלבד שיהיה מקום אכילה קבוע (דעת נוטה תשו' קמ"ט).

ובגדר ביהכ"נ של בני הכפרים שאוכלים שם אורחים, עיין בביאור הלכה דר"ל דבעינן שהאורחים יאכלו בביהכ"נ ל' יום דאל"ה הו"ל עראי ונשאר בצ"ע, ומלבד זה הריטב"א ס"ל דאין היתר של אורחין דמקרי תמיד עראי דזימנין דליתנייהו (דלריטב"א חיוב ביהכ"נ דבני כפרים זהו משום דהוי

ברצוננו השבוע להביא מדברי החיזוק שמסר הגאון הגדול רבי משה שטרנבוך שליט"א ראב"ד העדה החרדית, בעניין קדושת בית הכנסת בחנוכה הבית לבית הכנסת 'דרך החיים' רח' אגסי 20, הר-נוף.

גרעין בית הכנסת התחיל כבר למעלה משלושים שנה כשנפתח מנין תפילה לזכרו של הגאון רבי חיים קרייסווירט זצ"ל, אשר בנו הגאון רבי דב זצ"ל שימש ברבנות המנין עד לפטירתו לפני כשנה וחצי.

המנין התנייד ממקום למקום עד שבס"ד זכו בני הקהילה להיכנס לבנין מפואר המכיל כמאתיים וחמישים מקומות ישיבה, המהווה מקום גדול לתורה ולתפילה לכל האזור כולו.

אבן היסוד שעליו נבנה בית הכנסת הוא אהבה ואחוה ושלוש ואחדות בין מתפללי ביהכ"נ, [וכפי שהבאנו בעבר ממרן הגר"ל שטינמן זצוק"ל, שדבר בתו"ד בחנוכה בית הכנסת בשכונת רוממה על עניין נשגב זה, וז"ל, כמו שזה דבר גדול אם עושים בית כנסת, צריך לדעת ג"כ האין 'לקיים' את בית הכנסת. הדבר הראשון שצריך לדעת כי יש מקומות שלמרות שהיו בתי כנסיות חשובים מאד אבל היו דברים שגרמו להחריב אותם ח"ו, ממילא לא מספיק רק שילמדו תורה, ובודאי זה הדבר הכי גדול, אבל יש לפעמים מחלוקת וזה יכול להרוס את הכל, ולדאבוננו בהרבה מקומות אם יש רק דבר טוב, השטן עושה מחלוקת, ואם יש מחלוקת כבר לא שוה והכל הולך לטמיון, ובודאי מקווים שאין כאן ח"ו, וצריך לקבל על עצמכם כל האנשים שנמצאים כאן בקבלה גמורה שלא לעשות שום דבר שיבוא לידי ריב, ואם יש ריב כל אחד צריך לוותר, ואז לא יהיה ריב. זה אחד מהכללים].

בס"ד כל הנכנס לבית הכנסת מרגיש באווירה המרוממת של קדושת בית מקדש מעט ובאחדות השוררת בין המתפללים. ויה"ר שיזכו בני הקהילה

בענין מזוזה בביהכ"נ

א- הגמ' ביומא יא,ב דנה בחיוב מזוזה בביהכ"נ, ומביאה הגמ' תנאי היא דתניא בית הכנסת שיש בה בית דירה לחזן הכנסת חייב במזוזה ושאין בה בית דירה ר"מ מחייב וחכמים פטרינן. ולמסקנת הגמ' (אליבא דרבנן) ביהכ"נ של כרכים פטורה ואם יש בה בית דירה לחזן הכנסת חייבת, וביהכ"נ של כפרים חייבת. ובטעם החילוק בין ביהכ"נ של בני כפרים לשל בני כרכים מבואר ברש"י שהוא משום דחיוב מזוזה הוא בבית שבעלי ניכרים ובביהכ"נ של כרכים אין בעלי ניכרים ולכן פטור ממזוזה משא"כ בביהכ"נ של כפרים דבעלי ניכרים והויא כבית השותפין דחייב. וכך מבואר בתוס' הרא"ש ובריטב"א דהא דביהכ"נ פטור זהו משום דבעינן יחוד בית דהא כתיב 'ביתך', ואם יש דירה לחזן חייב (ואע"ג שאין עיקר ביהכ"נ לכך) כיון דהוי תשמיש קבוע, ומה שאוכלים שם אורחים לא מחשיב לדירה לחייב במזוזה כיון דאין זה תשמיש קבוע דזימנין איתיה וזימנין ליתיה.

אמנם הרמב"ם בפ"ו מהל' מזוזה ה"ו כותב: הר הבית הלשכות והעזרות ובתי כנסיות ובתי מדרשות שאין בהן בית דירה פטורין לפי שהן קודש, ביהכ"נ של כפרים שהאורחים דרין בו חייב במזוזה וכן ביהכ"נ של כרכין אם היה בו בית דירה. מבואר ברמב"ם דפטור מזוזה בביהכ"נ הוא משום דבעינן בית חול ולאפוקי בית קודש וכדדרשה הגמ' לגביי ביהמ"ק וה"ה לביהכ"נ דפטור כיון דקדוש. וכך מבואר בנימוקי יוסף (רבינו יהונתן) (הל' מזוזה, מנחות ו): דביהכ"נ של כפרים חייב במזוזה דאין מקדשין אותו הקדש גמור כדי שיהיו מותרין לשכב שם ולאכול בו האורחין לפי שאין ידם של בני הכפרים משגת להכניס האורחים בבתיהם. [ולכאורה שיטת הרמב"ם והנמק"י דלא כשיטת התוס' (מגילה כח; ב"ב ג; פסחים קא;)] דסביר דהאורחים היו אוכלים בחדר הסמוך לביהכ"נ ולא בביהכ"נ עצמו]. **והחתם סופר** (יו"ד ס' רפ"א) מבאר את שיטת הרמב"ם, דס"ל דהביאור הוא דבעינן השתמשות בית דירת חול ובכל מקום שהשכינה שורה כדוגמת בית הכנסת (אע"פ שאין קדושתם מדאורייתא כביהמ"ק) פטור מן המזוזה דאין

לעילוי נשמת רבן של כל בני הגולה מרן שר התורה רבי שמריהו יוסף חיים בן רבי יעקב ישראל קניבסקי זצוקלה"ה

לרפואת הג"ר אלחנן בן שרה סימון, הג"ר מנחם מנדל בן שרה בילה, מזכה הרבים הג"ר אברהם בן שרל, הג"ר ראובן בן טלאת, רפאל בן רייזל. ולישועת שרה אסתר בת מיכל מישל ויונה בן שרה אסתר. ולעילוי נשמת ה"ה מרת רוחמה רחל בת הג"ר יוסף ע"ה.

בית מיוחד כשותפין וכדלעיל ולא משום דאכלי). ובהערות מח"א כותב, דחייב כיון דהחיות על בני העיר ולא על האורחים, ולפ"ז כתב בדעת נוטה דגם בשומר גוי חייב במזוזה.

ג- הרמ"א כותב: ואם בית דירה בעזרה שלפני ביהכ"נ העזרה חייבת וביהכ"כ פטור. (ובמזוזות ביתך: פיר' שיש חדר קטן בתוך העזרה לש"ץ, ובהערה מח"א: ואם ש"ץ דר בעזרה גופא אפשר שגם פתח ביהכ"נ חייבת שיוצאין מתוכה לבית דירה)

והדברים הובאו קמי מו"ר הגרמ"מ לובין שליט"א והשיב: א] שההבנה ברמב"ם אינה כנמק"י, אלא ששימוש של קודש לא נקרא שימוש דירה וכח"ס. ב] להרמב"ם הא שמותר להאכיל עניים בביהכ"נ זהו מדין מצוה

קוראים כותבים

וכסברת הר"ן (ודלא כתוס'). ג] בדברי הגר"ש אלישיב דכתב דבפשוטו איירי שחדר החזן הוא אחרי ביהכ"נ, וביהכ"נ הוא בית שער לדירתו. נחלקו המשנ"ב והחזו"א בהלכות עירוב תחומין לגביי ביהכ"נ שיש בו בית דירה לחזן שמתעברת עם העיר, דלדעת המשנ"ב מיירי שיש לחזן חדר ע"י ביהכ"נ ולדעת החזו"א איירי שיושן בתוך ביהכ"נ ממש. וא"כ לפי דברי החזו"א אין מקור שביהכ"נ יקרא בית שער (דהרי החזן יושן בביהכ"נ), אבל לדברי המשנ"ב צ"ל כדברי הגר"ש אלישיב דביהכ"נ הוא בית שער לחדר החזן.

[הדברים נכתבו ע"י י.ס. כולל 'נחלת משה', בעז"ה נשתדל להביא בעתיד את החלק השני בענין מזוזה בביהמ"ד]

ואחריו - בדורנו - רבים בענין לשון-הרע.

וכשמתבוננים, העניינים של 'לשון-הרע' וקדושת בית-הכנסת מאוד דומים! שניהם עניינים של הלכה גמורה וצריכים שיקול-דעת היטב תמיד לדעת מה אסור בהם ומה מותר. גם שניהם עניינים של דיבור שנראים לאדם לפום-ריהטא דברים של מה-בכך בעוד שהם דברים חמורים ביותר.

כמו כן, העלו את ענין המבצעים לילדים, כולל ממתקים ופרסים.

אחד מהמשתתפים הוסיף: חשבתי שאני מהיחידים שהעניין כואב להם, אבל כשבאתי לכינוס ראיתי עד כמה לא רק ליחידים העניין כואב אלא רבים וטובים, וזה גרם לי שמחה עצומה.

אסיים בעוד עניין חשוב מאוד. אחד מהאנשים שטורח הרבה בעניין זה בבית-הכנסת שלנו אמר שבעש"ק 'נשא', היום שבו התוכנן לכניסה לבית-הכנסת, בעוד הוא חושב מה עוד אפשר לעשות בעניין, הזדמן לו אדם שהיה מאוד מקורב לאדמו"ר מלעילוב זצוק"ל שכידוע עורר רבות על-זה, [הגר"י קולדצקי שליט"א הביא את זה בדרשתו], 'שאלתי אותו מה אפשר לעשות בעניין, מספר אותו אדם מהקהילה שלנו 'הוא ענה לי 'כרגע אני חוזר מהקבר של מורי ורבי, האדמו"ר זצוק"ל, התפללתי שם להשי"ת שינחה אותי בדרך ישרה שאדע איך לפעול בעניין בצורה נכונה ושאיך לא יפגע מכך ח"ו'. וכמובן, אין כמו תפילה לתת לאדם סיעתא דשמיא בכל העניינים'. ואף אנו נאמר: כמה חשוב לפני הקב"ה אדם שמתפלל לפניו לסיעתא דשמיא בעניין זה. הרי זה ממש כמו אדם שמתפלל לפני המלך שיעזור לו לשמור על כבודו כראוי, וכי שייך יותר מזה!

בברכה רבה והודאה עצומה על כל פעלכם,

יהודה צורן, ממתפללי בית-הכנסת 'שומרי-שבת'

לכבוד עורכי העלון הנפלא 'קדושת בתי-מקדש-מעט', שלו' וישע רבי! דבר ראשון, חשוב שתדעו, שיש לכם חלק גדול בכל החיזוק שנעשה בקהילה שלנו. העלון שלכם 'מטפס' חיזוק לכל מי שיועד על קיומו; גם אם אדם לא מספיק לקרא את מה שכתוב בעלון, עצם זה שהוא יודע שיש עלון שמדבר על-זה זה כבר מחזק! כל-שכן מי שעובר על העלון, לא שייך שלא יתחזק מהדברים הנפלאים שבו! אשריכם! דבר שני. בנוגע למה שכתבתם בעלון שבוע שעבר על הכינוס של 'שומרי-שבת', רציתי להדגיש נקודה שלא כל-כך הדגשתם, כנראה לא הודיעו לכם על-כך.

הכינוס נעשה כדי להתחזק בענין 'מורא-מקדש' בשתי דרכים. דבר ראשון, מה שכתבתם, ע"י דברי החיזוק הנפלאים שהשמיע הגה"צ ר"י קולדצקי שליט"א; דבר שני, כדי לטכס יחד עם חברי הקהילה עצות ודרכים איך להטמיע את העניין בצורה נכונה ביסודות בית-הכנסת.

ולענ"ד זה דבר מאוד חשוב! כי בלי להתבונן איך להשפיע על אנשים בעניין זה אפשר להעיר לאנשים בצורה שאינה מכובדת, בעוד שאם ההערה, ההארה, היתה נעשית בצורה מכובדת או לחילופין בצורה 'חכמה' היא היתה מתקבלת הרבה יותר טוב. וחבל, ובאמת, עלו בכינוס מגוון עצות ודרכים. אכתוב את מה שעולה בזכרוני בס"ד.

דבר ראשון, מה שכבר עשו, וכתבתם על-זה, הם המודעות שעוצבו בצורה יפה ומוכשרת כדי למשוך את לב האנשים, הן בתוכן המודעה הן בצורתה.

דבר שני, היה מי שהציע להדגיש לפני המתפללים את זה שאנו צריכים זכויות כדי להשלים את בניין בית-הכנסת, ומדובר בסכום גדול מאוד, ומה יש יותר מאשר לייקר את בית הכנסת כדי להוסיף זכויות לעניין זה.

היה מי שהציע עוד לעשות חבורת 'מורא-מקדש'. פעם בכמה זמן להתקבץ יחד ולעסוק בעניינים ההלכתיים והמסוריים שבעניין זה כמו שעשה החפץ-חיים זצוק"ל

סיפור השבוע

שעבד לפרנסתו. כמקובל, סיפרו הם על הנפטר הגדול סיפורים. היהודי סיפר לבן לווייתו - רב ביהכ"נ, הרבה שנים אחרי נישואי לא נפקדתי בזש"ק, באתי לרבי אביגדור לבקש שיתפלל עלי, אמר לי רבי אביגדור: 'תפילה שלי תועיל אם גם אתה מתפלל', ומיד שאל אותי 'האם בבית הכנסת שאתה מתפלל, מדברים בשעת התפילה? הודיתי לו שכן. אמר לי רבי אביגדור: 'במקום שמדברים בתפילה, התפילות לא יוצאות ועולות מגג בית הכנסת! תשנה מקום תפילה למקום שלא מדברים בתפילה'. ואכן, שיניתי מקום ובאותה שנה נפקדו בשעט"מ, ע"כ סיפר אותו יהודי. ההלוויה הייתה בחודש אב, בשמחת תורה שלאחר מכן, ב'כל הנערים', ראה רב ביהכ"נ"ס הנ"ל את אחד המתפללים שפניו קודרות, ניגש הרב ושאל את היהודי העצוב לפשר דבר, אותו מתפלל שח לו בכאב: 'כולם עומדים ושומעים, והילד בן השלוש שכעת אני מרים על הידים גילו לו גידול בראש, ומיד אחרי החגים צריך להתחיל בטיפולים. איך אני יכול לשמוח?!' הרב התרגש, ובעיצומו של 'כל הנערים' דפק על הבימה והזכיר את הסיפור ששמע לאחרונה עם רבי אביגדור מילר, והוסיף ואמר: יש בינינו ילד שגילו לו גידול בראש. הבה נקבל על עצמנו למהלך השנה הקרובה, שאין דיבורים בשעת התפילה: כל המתפללים התרגשו וקיבלו על עצמם קבלה זו. אחרי החגים חזר האב עם בנו לבית החולים לבדיקות לשם המשך טיפול, שם נאלצו הרופאים להודות כי הגידול פרח ונעלם לו. כוחה של קבלה!

סיפר מזכה הרבים הרב מאיר גרינוואלד שליט"א, סיפר לי יהודי שהוא היה בן בית אצל רבי מרדכי שוואב תלמידו של ה"חפץ חיים", שהיה חי במונס. רבי מרדכי שוואב וכל אחיו היו תלמידי חכמים מופלגים, עובדי ה' ובעלי מעלה. אותו יהודי שאל את רבי מרדכי, איך זוכים לכאלה ילדים, כי גם הוא רוצה לזכות בזה. הוא שאל פעם ופעמיים, אך רבי מרדכי לא ענה, עד שפעם אחת לקח היהודי כסא, והתיישב לידו, ואמר: "אני לא זז מפה, עד שאתה עונה לי מדוע אביך וזה לזה". "אתה עקשן גדול", חייך אליו רבי מרדכי, "קשה לעמוד מולך... אבי היה אדם פשוט, זמן קצר לאחר נישואיו הוא ניגש אל הבימה בבית הכנסת ודפק עליה כדי להודיע הודעה, הוא לא היה גבאי, ובגרמניה שום אדם מלבד הגבאי לא העז לדפוק על הבימה. הוא הכריז, "אני צריך אתכם לעדות", אף אחד לא הבין מה הוא רוצה. הוא ניגש לארון הקודש, ואמר: 'ריבוננו של עולם, כל האנשים כאן בבית הכנסת עדים, שאני אף פעם לא דיברתי בתפילה, ואני מבטיח שאני לא אדבר אף פעם בתפילה. אני לא צריך כסף ולא כבוד, רק דבר אחד אני מבקש מריבוננו של עולם - אנא, זכה אותי בילדים צדיקים שעוסקים בתורה'. (כבוד בית ה')

סיפר הגאון רבי שמעון ליפשיץ שליט"א רב הקהילה החרדית בקריית אתא: הגיע לידיי גזיר עיתון מארה"ב שם סופר כך: בהלווייתו של הגאון רבי אביגדור מילר זצ"ל, הלכו שנים מתלמידיו. אחד רב ביהכ"נ, ואחד יהודי

טנא מלא ברכות וברכת מזל-טוב חמה שלוחה בזאת לידידנו, מזכה הרבים, חם וטורח בכל דבר שבקדושה, בפרט בענייני העלון,

מוקיר רבנן ואיהו גופיה צורבא מרבנן, הלא הוא הרב י. ס. שליט"א, לרגל לידת בנו בשעטמו"צ.

יתן השי"ת, שייזכו אביו ואמו לגדלו לתורה ולחופה ולמע"ט עם שאר יוצ"ח ויזכו להכניסו בבריתו של אברהם אבינו בעתו ובזמנו, אכ"ר.

לעילוי נשמת מזכי הרבים

הגה"צ רבי יהודה אריה בן רבי יעקב שכטר זצ"ל והגאון הגדול רבי עוזר בן רבי שלמה זלמן דרורי זצ"ל

לתרומות ולהפצת העלון 052-7101970 | לשליחת חומר ולקבלת העלון: פקס 15335792498 y0527176420@gmail.com

גליון זה נתנדב ע"י ג.ג.ב.מ.
לע"נ בעל ולקוט סופר
להצלחה בכ"ע וכל מילי
דמיטב

קרח תשפ"ב גליון קז שנה ג

מליצי יושר

זרע שמשון

רבי שמשון חיים
ב"ר נחמן מיכאל נחמני זצ"ל
הבטיח למי שילמוד בספריו:
תשלומי תן וחסד ושלמא רבא
מן שמיא תנינכם תראנה בני
ובני בני כסתילי יתתם סביב
לשולחנכם. חכמים ונבונים
ובתים מלאים כל טוב, גם עושר
גם כבוד לא יסופו מזרעכם וכו',
בני חיי ומזוני טב.

מלא העומר

רבי אריה לייב ב"ר משה
צינץ זצ"ל ביקש קודם
פטירתו שיתנו לו דף ורשם
בשארית כוחותיו:
מי שישתדל בהדפסת ספרי אהיה לו
למליץ. וכ"כ הגה"ק רבי צדוק הכהן
מלובלין ז"ל: הבטיח הטאן שיעשה
טובה לכל המשתדלים ורמסייעים
בהוצאת חיבוריו לאור, וכן יהיה באמת
שעשה טובה לכולם.
(הקדמה למלא העומר)

אבני נזר

רבי אברהם ב"ר זאב
נחום בורנשטיין זצ"ל
הבטיח קודם פטירתו:
אם ילמדו בספרים שלי,
אהיה למנן ולעזר גם אחר פטירתי
ממש כמו בחיים.
(ארץ צבי להגה"ק מקו"לגלב עה"ת
עמוד רמ"ב) וכ"כ השם משמואל:
ובטח יהיה למליץ יושר
למיימנים בה

ילקוט סופר

רבי יוסף לייב ב"ר אליעזר
זוסמאן סופר זצ"ל
כתב בצוואתו למי שילמוד או יפוסם דבריו
אני אסיב עמכם להמליץ טוב בערם
לפני אל חי, ואם יבואו על קברי
יתפללו ויאמרו איזה מזמורי תהלים
נ"כ אשתתוה גם אני לפני שומע
קול בכיות עמו ישראל ברחמים
ואצטרף תפילתי עמכם
לשוב להם כל הימים

לב העברי

רבי עקיבא יוסף
ב"ר יחיאל שלעזינגר זצ"ל
כתב בצוואתו
בקשתי שטוחה שישתדלו
להדפיס ספרים שלי, ואני
תפילה להש"ת, צעק לבי אל ה'
בין בחיי בעוה"ז, ובעוה"ב אם
יהיה בכוחי, אקוה שלא להיות
כפוי טובה דל', ובעולם האמת
אקוה כי לא יבושו בי ותומכי.

אתון דאורייתא

רבי יוסף
ב"ר יהודה ענגיל זצ"ל
העיד חתנו הגאון רבי יצחק
מנחם מארנענשטער זצ"ל
בהספדו
רבינו בטרם עלה השמימה
הבטיח כל מי שייסייע בהדפסת
החיבורים שלו יהיה לו למליץ
יושר בעולם העליון

בן לאשרי

רבי יצחק ב"ר אשר
אשרי הברמן הרב
מרעננה זצ"ל כתב בספרו:
הני מוסר מודענה שהחלטתי להתפלל
בלי נדד בכל יום על כל אלה שיעיי
בספרי, וינידו בשמי דברי תורה
לאחרים שיושעו מכל צרה
שצריכים ישועה בעוה"ז ובעוה"ב,
וכל הלומד בספרי חכה לירוש',
הצלחה בכל טוב, בזה ובבא
יסגולה גדולה בבית לכל הדברים.

חזון יחזקאל

רבי יחזקאל ב"ר מרדכי
זלמן אברמסקי זצ"ל:
הני שלום איין זצ"ל בעת
הספדו בשעת הלוייה הכריז:
נצטרתי מואת רבינו זצ"ל לפרסם,
שהבטיח שימליץ טוב לכל מי
שילמוד בספריו, וכן ימליץ טוב
לכל מי שיפיץ את תחיושי תורתו.
(רבות אפרים אר"ח ח"ב עמוד
רמ"ח, מלך ב"פ פרק מ"ב).

די שטערקסטע סגולה פאר אלע פראבלעמען

פארוואס האב איך פראבלעמען אין שטוב? פארוואס גייט מיך אזוי שווער מיט פרנסה? פארוואס האב איך צער גידול בנים?
פארוואס קען די דאקטער מיך נישט העלפען? פארוואס האב איך נישט קיין מזל?

ווייל די מקטריגים לאזען נישט אז מיינע תפילות זאלען נתקבל ווערען

וואס איז די עצה? זיך איינקויפען מליצי יושר!

זייט מקיים די צוואה פון די זרע שמשון, פלאצקע גאון, אבני נזר, ילקוט סופר, לב העברי, רבי יוסף ענגיל, רעננה רב,
און ר' יחזקאל אברמסקי זצ"ל, וואס האבען מבטיח געווען צו זיין מליצי יושר

פאר ווער עס וועט פארשפרייטען אדער לערנען זייערע ספרים.

לע"נ הר"ר שלמה שרייבער ב"ר יעקב עקיבא ז"ל יא"צ ט' תמוז

ויקח קרח. וברש"י מה ראה קרח לחלוק עם משה, נתקנא על נשיאותו של אליצפן בן עוזיאל שמינהו משה נשיא על בני קהת.
עוד כתב רש"י שקרח נחלק על מצות ציצית ומזוזה, שאמר למשה טלית שכולה תכלית חייבת בציצית או פטורה, אמר להם
משה חייבת, התחילו לשחוק עליו אפשר טלית של מין אחר חוט אחת של תכלית פטורה, זו שכולה תכלית לא תפטור את
עצמה, וכן במזוזה שב' פרשיות פטורות את הבית, בית שמלא ספרים בודאי תפטור את עצמה. וצ"ב שהי בודאי עיקר טענתו
של קרח היה על ענין הנשיאות, ומה מקום מצא להוכיח את צדקת דבריו במה שטען בענין הציצית והמזוזה.
ויש לבאר שקרח עיקר טענתו היתה שמשה טועה בסברתו, כי הקב"ה אמר לו למנות נשיא, ובודאי נתכוון אליו שהוא הגדול
והחכם, וממילא טען שבדאי גם הקב"ה לא אמר להיפך, ומשה שאינו מבין שזה היתה כוונת הקב"ה - טועה, ואי אפשר לסמוך
על דבריו. ולכך מצא קרח להוכיח צדקתו מתוך מה שהשיב לו משה בשני מצוות הללו, שהי בודאי לא נתכוון קרח לחלוק על
הקב"ה כשחלק על מצוות אלו, דא"כ היה נחלק על כל המצוות, אלא קרח הוכיח משתי מצוות אלו שלכא' אינם כשאר מצוות
שבאו רק כגזירת מלך שאין להרהר אחר דברי הקב"ה בהם, אלא מצוות אלו אינם מצוות גמורות, רק ניתנו לטובתן של ישראל
כדי שיזכרו את המצוות ושיהיו נשמרים, וכדמצינו רבות בחז"ל במעלת מצוות אלו בשמירה והגנה, ומשו"ה טען שבדאי אם
תהיה השמירה והזכירה יותר גדולה טפי עדיף, וכוונת התורה שאמרה חוט א' בציצית או ב' פרשיות במזוזה, היינו לומר שלא
ימעט מכך, ברם כל המרבה הרי זה משובח, וכיון דמשה אמר שצריך במצוות אלו דוקא חוט א' או דוקא ב' פרשיות במזוזה,
הרי זה ברור שלא הבין את כוונת הקב"ה וטועה בסברתו, וממילא כך גם טעה במה שאמר לו הקב"ה למנות נשיא לבני קהת,
דהרי כל אחד מבין שהכוונה לגדול שבהם שזה קרח, ואם משה לא הבין כן הרי זה משום שטועה בסברתו, וכמו שטעה בהלכות

סיפור מבעל הבן לאשרי ז"ע

פעם באו לפניו אל הקודש פנימה לרעננה הבנים של כ"ק מוך האדמו"ר המפורסם הקדוש האלקי רבי דוד משה מקרעטשניף ז"ע מרחובות, שהיה ידוע כקדוש עליון בהנהגתו הפלאית והישועות השמיימיות שהיה פועל בקרב הארץ, כשמלווה אותם אחד מחשובי החסידי קרעטשניף שממנו שמענו את הסיפור מכלי ראשון. הבנים היו אז בחורים צעירים, אשר כיום הם כ"ק האדמו"ריים לבית קרעטשניף שליט"א, היה זה כמה שנים לאחר הסתלקותו הפתאומית של אביהם הגדול ז"ע שנסתלק כשהוא צעיר לימים בגיל ארבעים וחמש בשנת תשכ"ט, באותו הזמן הם באו לקבל ברכה לישועה לרפואת אמום הרבנית שנפגעה בתאונת דרכים טראגית קשה בחזרה משמחת נישואי בתה, והייתה במצב אנוש.

הצדיק הבן לאשרי ז"ע ניסה להתחמק, אך לחצו עליו שמדובר כאן באמא שמגדלת לבדה שנים עשר יתומים קטנים שהותיר לה בעלה, שמחכים לה בבית, כאשר רק שני הבנים הגדולים באו בברית הנישואין, ועתה נשארו ללא משענת.

ענה להם הצדיק: עתה אני יכול לפעול בשמים, היות ומעשיו ביום חמישי אחה"צ נכנסת השבת בשמים, ויוצאת רק ביום ראשון אחה"צ, תחזרו אלי ביום ראשון אחה"צ, ואראה מה אני יכול לעשות. כשחזרו אליו ביום ראשון אמר להם דברים מבהילים שמימיים: עליתי לשמים, חיפשתי את אבא שלכם במקום הקבוע שלו שהוא יושב במתיבתא דרקיעא, ולא מצאתי, חיפשתי אותו אצל החברותא שלו, ולא מצאתי, חיפשתי אותו במקומות שהוא רגיל תמיד לשבת מאחורי הדלתות, ולא מצאתי אותו, מה אני יכול לעשות, הוא מתחמק ממני, הוא רוצה את הנשמה של אמא שלכם הרבנית למעלה בשמים, עד שתגיעו הביתה היא כבר לא תהיה פה, ואכן בדקו שבאותם רגעים נפטרה הרבנית ע"ה. (ברכה משולשלת).

טוב, וכבר אמרו שצריך אדם לצאת יד הבריות להיות נקי מה' ומישראל. ובזה יובן מה שאמר התנא (אבות פ"ב מ"א) "איזוהי דרך ישרה שיבור לו האדם", כגון כשירצה לומר שטוב לו יותר לילך בדרך לא טובים כדי לכבוש יצרו, ואמר שאין ראוי לעשות כן, כי אפילו כשיש שני דרכים לפניו כגון פתחא דעבודה זרה ופתחא דזנות, לא כל אדם זוכה שיוכל להכניס עצמו בתחילה ללכת בדרך לא טוב, ולא יעלה מורא על ראשו מאויב הפנימי אשר בקרבו ישם ארבו, וא"כ אפילו יכבשנו לבסוף מ"מ יהיה נחשד לעיני הבריות, ואף שהני אמוראי (ע"ז יז.) אזלי אפתחא דזנות, היינו לפי שהיו קדושי עליון ולא ניתנו לחשוד כלל, אבל סתם בן אדם צריך לבחור לו דרך שלא יחשד בעיני הבריות. ולכן אמר "כל שהיא תפארת לעושה", ומכל מקום צריך שיהיה לו "תפארת מן האדם", לא שיעמיד עצמו בחשד בעיני הבריות.

[ומבואר דבמצוות עשה שאין במניעת עשיית תכונת נפש רעה, או אפי' באיסורים כבשר חזיר וכיוצא בזה, שאין צריך להיות המניעה מצד הטבעיות, ראוי לחשוב שלולי רצונו יתברך לא היה מקיים הדבר, וזה שאמר "הוי מחשב הפסד מצוה נגד שכרה",

היינו גבי מצות עשה ראוי שיחשוב וישום אל לבו ההפסד המגיעו על ידה כדי לעורר בעצמו מניעה מלקיימה, ונמצא שמקיימה רק משום שכן רצונו יתברך. "והוי מחשב שכר עבירה" קאי על עבירות כגון בשר חזיר וכיוצא בזה, שגם בהם ראוי לעורר בלבו ההנאה ושכר העבירה, כדי שהמניעה תהיה רק בשביל רצונו יתברך].

וכן ראוי לאיש השלם אשר הורגל בעבודתו יתברך וטבעו נוטה לטוב, לזכור מעיני העולם כדי לעורר יצרו הרע למען אשר ישם אל לבו דרכו נגד ה' להתהלך בעבודתו יתברך, והנה כי כן אדונינו דוד אשר אמרו עליו שלא שלט בו יצה"ר, וההליכה לבית המדרש היה בטבעו שכבר הורגל בו, ולכן אמר "חשבתי דרכי, בכל יום הייתי מחשב למקום פלוני אני הולך", למען אבחר בדרך ה' ללכת לבהמ"ד מצד הבחירה לא מצד הטבע, אבל כל זה לא הועיל, כי כבר הורגל כל כך עד שרגליו בעצמם מוליכות אותו לבית המדרש.

לע"נ הרה"ק ר' אברהם בן הרה"ק ר' מרדכי מסריסק זצ"ל יא"צ ב' תמוז בעל מגן אברהם

כי תשתרר עלינו גם השתרר. יש לדייק כי מצינו בכ"מ המקור קודם הפעולה, כמו "משול תמשול" או "מלוק תמלוק", וכאן כתוב להיפך "תשתרר השתרר".

וי"ל כי באמת קשה מה היתה טענתם, הלא המלך מוכרח להראות נשיאות, כדמצינו בגמ' שרבי אמר לר' שמעון בנו נהוג נשיאתך ברמה. וי"ל כי להראות נשיאות הוא רק לאחרים, אולם בעומק הלב - לא מיניה ולא מקצתיה, כי תועבת ה' כל גבה לב. ולכן בכ"מ כתוב מקור קודם פעולה, על שהמחשבה קודמת למעשה, דהמחשבה הוא המקור להמעשה, אבל בגאווה שמחשבה בה אסורה, אין שייך בה [רק] מעשה, ולזה אמרו "כי תשתרר" - מה שאתה מראה הנשיאות לאחרים המותר לך, "גם השתרר" דהיינו בלב ג"כ. (הבאר).

ה' הוספנו ביאור להבנת הדברים, וז"ל מלא העומר: ואמר אם תרצה לשום אל לבך להיות עובד ה' מאהבה בשביל רצונו ית', ותאמר שיותר ראוי שישים אל לבו ההפסד המגיע לו ע"י שפורש מן העבירה, שבזה יעורר יצרו לעשות רע כדי שיפרוש לרצונו ית', אמר "הוי מחשב הפסד מצוה" תוכל לחשוב "נגד שכרה", שאף שתחשוב בזה ותאמר לא הייתי מוציא דמים יקרים כדי לאכפויה ליצרא. ר"שכר עבירה", היינו כענין אי אפשי בבשר חזיר וכדומה.

ציצית ומזוזה, ועל כן אין לסמוך ולהאמין לדבריו. אכן באמת היה ציווי מהקב"ה שדוקא חוט אחד יפטור, ואף באופן שכל הטלית תכלת, וכן במזוזה בית מלא ספרים אינו פטור ממזוזה, כי כך קבע הקב"ה אף שאין זה מתאים עם סברת האנשים, וממילא אין זה תמיה שיתמנה אליצפן לנשיא אף בזמן שקרח היה ראוי לכן, היות והכל ע"פ הדיבור ואנו אין לנו להרהר על מידותיו של הקב"ה.

לע"נ הג"ר יהושע דייטש אבר"ק קסמון בן הג"ר חיים יהודה זצ"ל יא"צ ד' תמוז

ובקשתם גם כהונה. ג' במסורה, הכא, ואידך "ובקשתם משם את ה' אלקיך", "ובקשתם אותי משם". אפשר ירמוז לדברי האר"י ז"ל על הכהנים הלויים, שלעתיד יהיו כהנים הלויים, ולזה אמר "ובקשתם גם כהונה" עכשיו, ובאמת אין זמן לכן, כי אם בזמן כאשר "ובקשתם משם את ה' אלקיך" שהוא לעתיד בקיבוץ גלויות, דאז "ובקשתם אותי משם" להיות כהנים, ואז יתוקן קרח.

איזהו גיבור הכובש את יצרו. (פ"ד אבות). הנה כבישת היצר היא מעלה גדולה מאוד, אמנם נחלקו חכמי קדם אם הכובש את יצרו מעולה, שטבעו נוטה אל מדות הפחיתות והוא גבור כובש יצרו, או מי שטבעו מוכן למדות טובות ואינו נוטה לתאוות.

ודעת הרמב"ם דהמעולה עדיף, כי "נפש רשע אותה רע" (משלי כא:י) ומה שאמרו חז"ל (ספרא קדושים פ"ט): אל יאמר אדם אי אפשי בבשר חזיר, אלא אפשי ואבי שבשמים גזר עלי, [וא"כ משמע שהמתאוה לרע וכובש ליצרו ומתגבר עליו הוא יותר חשוב ממי שאין נפשו אותה רע]. חילק הרמב"ם, דבמצות שכליות שהשכל מבין, והיינו מדות רעות, בזה כח המעולה עדיף. ולכן אין ראוי להתאוות לעבירה שהיא מתכונת נפש רעה להתאוות לדברים הגשמיים והבהמיים. משא"כ במדות שהם חוקים, שאינם מן הטבע, באלו אין לו למנוע כי אם מפאת ציווי ית'. ולכן אמר "אל יאמר אי אפשי בבשר חזיר", [ולא אמר "אי אפשי לגנוב", דגניבה הוא מצוה שכלי, ובזה ודאי עדיף שלא יתאוה להם, אבל בשר חזיר] שאין בו צד מניעה מן הטבע כי אם מגזירתו ית', ולכן צריך לפרוש בשבילו ית'.

ובמצות עשה כגון קניית אתרוג וציצית ותפילין מה שהיא בקום ועשה, אף כשנמנע מעשותן, אין בו מתכונת נפש רעה, וא"כ אדרבה ראוי שיעלה על לבו שלולי רצונו ית' לא היה עושה דבר זה, ולולי נתן ה' לנו אתרוג למצוה, לא היה קונה אותו בדמים יקרים, והוא בגדר בשר חזיר שאין בו מניעה מן הטבע, כי אם מצד רצונו ית'.

והנה ראוי שיתרחק האדם מדרך אשר לא טוב הוא, כגון שלא ליזול אפתחא דזנות אף שתהיה כוונתו לכבוש את יצרו לקבל שכר, כי על כל פנים ראוי לחוש שיהיה נחשד בעיני הבריות לפי שעה שהולך בדרך לא

עשינו מה שגזרת עלינו אף אתה עשה מה שהבטחתנו!

פאר א נדבה פון \$180 פאר גליון מליצי יושר
וועט מען מודיע זיין ביי די ציונים פון די **פלאצקע גאון** - ווארשא, **אבני נזר** - סוכאטשוב, **לקוט סופר** - פאקש, **לב העברי** - הר הזיתים, **ר' יוסף ענגיל** - ויען, **בן לאשרי און חזון יחזקאל** - הר המנוחות
אז איר האט מקיים געווען די צוואה, און יעצט איז די צייט פאר זיי מקיים צו זיין זייערע הבטחות!

געדענקט "מקה בלייבט מקח"!

בפרשת משפטים (גליון פ"ה) הבאתם מכתב מאחד שהקשה מדוע הצדיקים מליצים יושר להינצל מיסורים, הרי זה טובה בעולם האמת להקל מעונש גיהנם. וכתבתם באחד מן התירוצים, דשכיה שע"י הצרות יתרעם על מדותיו של השי"ת ח"ו, ולכן יצא שכרו בהפסדו.

הנה לפ"ז נתיישב לי קשיא שהיה קשה לי שנים רבות, בתפילה שתיקן רבי יהודה החסיד לומר בכל שבת קודם מוסף, אומרים: "אב הרחמים וכו' ברחמי העצומים הוא יפקוד ברחמים החסידים והישרים והתמימים שמסרו נפשם על קדושת ה' וכו' יזכרם אלקינו לטובה". וזה פלא, הרי שכר של אותם שנהרגו על קידוש ה' הוא בלי גבול, ומדוע צריך להתפלל עליהם לעורר רחמים עליהם. [נמילא בתפילת אהבת עולם שמתפללים על תורה, מובן דזה בקשה עצומה, ולכן אומרים "אבינו אב הרחמן", אבל כאן אינו מובן. ואולי כיון דאין צריך להתפלל כאן כל כך לכן אומרים רק "הרחמים", ולא "הרחמן"א].

אבל לפי דבריכם י"ל, דאה"נ דשכר של אותם שנהרגו על קידוש ה' הוא בלי גבול, אבל אין הקב"ה מוותר על כלום, ואולי היה להם תרעומת וטענות ח"ו באותם הימים, ועל זה צריכים כפרה, ולזה מבקשים "יזכרם אלקינו לטובה".

יעזור השי"ת בזכות חמשה צדיקים אלו להינצל מכל צרה וצוקה כדי שנוכל לעבוד השי"ת מתוך שמחה ואהבה

החותם בברכה

הק' מ.צ. לאנדא - פלעטבוש

א תגובת המערכת: להיפך! ראה לקוטי תורה (ד"ה שיר המעלות מומעמקים פ"ב) דהלשון "אב הרחמים", מורה על יותר רחמנות מהלשון "אב הרחמן", ד"אב הרחמן" היינו שהאב הוא רחמן, וזה כפי שכבר עומד בציור דרחמנות וזה בהגבלה. אבל "אב הרחמים" הוא המקור שממנו נמשך הרחמים, וכשנמשך משם הרחמים, אז הרחמים זה גבוהים ביותר ובלי גבול. ולכן בזמני עת רצון כמו שבת במונחה שנמשך ממקור הרחמים, אומרים בעשרת ימי תשובה "מי כמוך אב הרחמים", דאז הרחמים הם בלי גבול.

ב תגובת המערכת: יש להוסיף על זה מה שכתב הפלא יועץ (יעלזו חסידים עמוד ר"ז), דהעובר עבירה לשמוה לשם שמים, יקבל שכר טוב על מעשיו, אבל גם יענש על העבירה, וגם יקבל שכר כנגד העונש שקיבל, כמו שמצינו באהרן שעשה את העגל לשם שמים ונענש על כך במיתת בניו, וגם קיבל שכר על שעשה העגל דנבחר משום זה להיות כהן גדול, עכ"ד. אבל במקום אחר (פלא יועץ, ערך חשדא) כתב, דליכא שום עונש על עבירה לשמוה, ורק אהרן מצד מעלתו נענש על זה.

אם בני חו"ל נגררין אחר בני א"י. הגמ' בסוכה (דף מג:) אמרה, דבזמן שבית המקדש קיים, במקדש היו מוליכין לולביון מערב שבת להר הבית, אבל בגבולין היו מוליכין לולביון מערב שבת לבית הכנסת. ואילו משחרב המקדש, שוב אין מצות לולב דוחה שבת בגבולין אפילו בארץ ישראל, כדי שלא לחלק בין יושבי הארץ ליושבי הגולה.

וכתב רש"י וז"ל: בגבולין - מוליכין לבית הכנסת, וכולהו בזמן הבית, דהוו כולהו בארץ, וסמוכים להיות בית דין, ויודעים אימת הוקבע החדש, אבל עתה, משחרב בית המקדש, אין לולב דוחה שבת אפילו לבני ארץ ישראל, עכ"ל.

ומבואר מרש"י, דבזמן הבית היו כולם בא"י, וכולם היו יודעים בקיבועא דירחא, לכן לא היה חשש שיראה כשתי תורות, משא"כ אחרי החורבן שהלכו לחו"ל, כיון שבני חו"ל אינם יודעים בקיבועא דירחא ואין לולב שלהם דוחה שבת, יש לחשוש שלא יראה כשתי תורות².

והקשה במרומי שדה שם, דהא גם בזמן שביהמ"ק היה קיים, היו כמה קהלות בחו"ל לא דחו שבת (ע"ש שהוכיח כן), ובא"י דחו. ותירץ, דבזמן המקדש עיקר כלל ישראל היו בא"י ואין אחריות לנהוג כפי מנהג חו"ל, משא"כ לאחר החורבן דעיקר כלל ישראל הם בחו"ל, נגררין יושבי א"י אחר מנהג עיקר כלל ישראל.

וכ"כ האבני נזר (או"ח סימן שצ"ה אות כ"ח), וז"ל: דבזמן המקדש שהיו ישראל שרויין על אדמתן, ורוב ישראל היו בא"י, לא היו משיגין בבני חו"ל שיבטלו (בני א"י) לולב בשבת משום שהם (בני חו"ל) אינם נוטלים. אך זה בזמן שביהמ"ק קיים ושכינה במקומה ועיקר ישראל היו בא"י, אבל בזמן הגלות דגלו לאדום שכינה עמם, לכן אמרין כיון דלדידן לא דחי לדידהו נמי לא דחי, עכ"ל.

והוסיף עוד, דאמרו בהוריות (דף ג.) גבי "רוב קהל", דאולינן בתר רוב שבא"י, דבני חו"ל לא אקרי "קהל", לכן ליכא

ב והנה הרמב"ם (פ"ו הט"ז-ה"ז) כתב, וז"ל: בזמן שביהמ"ק קיים היה לולב ניטל ביום הראשון שחל להיות בשבת, וכן בשאר המקומות שידעו בודאי שיום זה הוא יום החג בא"י, אבל המקומות הרחוקים שלא היו יודעים בקביעת ר"ח לא היו נוטלין הלולב מספק. ומשחרב ביהמ"מ אסרו חכמים ליטול את הלולב בשבת ביום הראשון ואפילו בני א"י שקדשו את החדש, מפני בני הגבולין הרחוקים שאינן יודעין בקביעת החדש, כדי שיהיו הכל שוין בדבר זה, ולא יהיו אלו נוטלין בשבת ואלו אין נוטלין, הואיל וחייב יום ראשון בכל מקום אחד הוא ואין שם מקדש להתלות בו, עכ"ל.

וכתב הכסף משנה, וז"ל: מה שכתב "ואין שם מקדש להתלות בו", כלומר דכשביהמ"מ קיים מתוך שהיה לולב ניטל במקדש כך היה ניטל בכל היכא דידעי בקיבועא דירחא, אבל כיון שאין ביהמ"מ קיים השו חכמים מדותיהם בכל המקומות, עכ"ל.

מבואר בדבריו דרק לאחר שחרב המקדש תיקנו חכמים להשוות המקומות שלא יהיו כשתי תורות, אבל בזמן המקדש דממילא אינם כולם שוין, דהלא במקדש נוטלין, לכן הניחו חכמים ליטול גם במקומות שידעו בקיבועא דירחא.

והעיר הרש"ש דזה דלא כדברי רש"י שכתב דבזמן המקדש היו כולם בא"י ולא היה חשש של שתי תורות, ורק לאחר החורבן שהלכו בחו"ל אז חששו משום שתי תורות.

משום "לא תתגודדו" בין בני א"י לבני חו"ל, עכ"ד.

ולא ביאר כוונתו. ואולי סובר, דהלא של "לא תתגודדו" - לא תעשו אגודות אגודות, שייך בין ציבור לציבור או בין יחידים ליחידים, ובזמן הזה בני א"י ובני הגולה הם שני ציבורים, לכן אסור שיעשו אגודות אגודות. אבל בזמן המקדש - בני א"י הם העיקר וחשיבי "קהל", ואילו בני הגולה שבימים ההם חשיבי יחידים כלפי כלל ישראל, ואין זה מיקרי "אגודות אגודות".

לזכות א.ב.ע.י להצלה בכ"ע וכל מילי דמיטב

ויקח קרח. במדרש ("ח ד"): לקח טליתו והלך ליטול עצה מאשתו. יש לומר מה שהוצרך קרח לשאול בעצת אשתו, דהנה החתם סופר (תורת משה פ' אמור) חקר להרמב"ם שמנה הפסוק "והיא אשה בתוליה יקח" למצות עשה, מאי הדין אם לקח הכהן גדול בתולה כשהיה כהן הדיוט, ונעשה כהן גדול, אם מחוייב אז ליקח שוב בתולה. וממילא לדעת הרמב"ם (פי"ז איסור"ב הי"ג) שסובר דבכל השנה גם כן אסור לכהן גדול להיות לו ב' נשים, היה צריך לגרש הראשונה וליקח בתולה מחדש ע"ש¹. ולפ"ז קרח שרצה להיות כהן גדול, היה עליו לגרש אשתו וליקח בתולה, ולכן נטל עצה מאשתו שתתצא בגירושין, דלא רצה לגרשה בעל כרחו.

ויקח קרח. אמרו חז"ל דחשדוהו למשה רבינו באשת איש. ונראה הכוונה, שסברו שגדולת משה רבינו הוא רק בזכות ישראל לבד ולא בזכות עצמו, וזה הוא בבחינת אשת איש אשר מקבלת השפעה מבעלה. (ילקוט סופר עניני נישואין).

לזכות י.מ.ב.ח.פ. להתברך בכ"ע וכל מילי דמיטב

בוקר ויועד ה' את אשר לו. כלומר בכל דורות יש "בוקר", כעין "ויהי ערב ויהי בוקר", דבאמצע הזמן נתברר האמת מן השקר [ונעשה בוקר], וכן עד אחרית

הימים יהיה כן, כמו שהיה בכמה וכמה מחברי ספרים גדולים בתורה אשר היו מחלוקת עליהם, כמו על הרמב"ם ותומים וכו', או כמחלוקת לשם שמים כבית שמאי ובית הלל אשר אלו ואלו דברי אלקים חיים, דאחר רוב הימים נודע אשר [מחברים אלו היו] מקודש, וכל מעשיהם לשם שמים, ולא נשכח לנצח, וחיים עד העולם כמו הרמב"ם והראב"ד הרי"ף ור"ה ובעש"ט, ושותים בצמא דבריהם, והכל לפי רוב המעשה. (תורת יחיאל).

וכפר עליהם כי יצא הקצף. אמרו חז"ל (ב"ק ס.) כיון שניתן רשות למשחית אינו מבחין בין צדיק לרשע. ויש לבאר הענין, כי מלכותא דרקיעא כמלכותא דארעא, [ובמלכותא דארעא] לפעמים יוצא פסק דין על בן אדם שהוא הפקר, וכל מוצאו מותר להרגו ואין משפט עליו, כפסק ועונש של קין. דע"י שנהג עצמו בשרירות ובהפקירות, לכן במידה שמדד מדדו לו

¹ עיין שר"ת חת"ס אבן העזר ס"ס קנ"א.

לע"נ מלכה גשטענער ב"ר שלמה יא"צ ז' תמוז

ויקח קרח בן יצחק. ברש"י: מה ראה קרח לחלוק עם משה, נתקנא על נשיאותו של אליצפן בן עוזיאל. והקשו המפרשים דלמה המתין עד אחר מעשה המרגלים. ויש לומר על פי מה שכתב האר"י ז"ל (שער הפסוקים יחזקאל ב') דלעתיד לבוא יתעלו הלויים ויהיה מדריגתם גדולה ממדריגת הכהנים. וידוע ג"כ דאם לא היה חטא המרגלים, היו נכנסים תיכף לארץ ישראל, ומשה רבינו ע"ה עמהם, והוה תיקון הכללי, על כן לא היה כדאי לקרח לחלוק על זמן מועט כזה, משא"כ אחר המרגלים שנגזר עליהם להיות ארבעים שנה במדבר, לא היה יכול להתאפק.

ואון בן פלג. איתא בסנהדרין (דף קט:): אמר רב און בן פלג אשתו הצילתו, אמרה לו וכו' ישבה על הפתח וסתרה שערה, כל דאית למקרייא הדר. ויש להבין למה עשתה דוקא זה, וגם הלא אם לא היו יכולים לכונוס לביתו היו יכולים לקרות בקול מבחוץ.

ויש לומר דחדא מתורצת בחברתה, דביומא (דף מז.) אמרו: קמחית היו לה ז' בנים וכולם שמשו בכהונה גדולה, אמרו לה חכמים במאי זכית כו', מימי לא ראו קורות ביתי שערות ראשי, ע"כ. ומבואר דכיסוי השער דאשה מביא בניה למעלת כהונה גדולה, וממילא מובן להיפך דהמגלה שערותיה בפרט כשסותרתם אין בניה זוכים לכהונה גדולה, בפרט הבעל שידו למחות ואין מוחה בודאי מאבד הסגולה שעל ידה זוכין לכהונה גדולה, והם רצו שכולם יהיו כהנים גדולים כדכתב רש"י, ולכן כשראו אשתו של און מגלה שערותיה, כבר ידעו שאינו ראוי להיות כהן גדול וא"כ אין צריכים לקרותו.

לע"נ הרבנית רחל ב"ר מנחם זאב מטקולצ' יא"צ ז' תמוז

ויאמר ה' אל אהרן בארצם לא תנחל וחלק לא יהיה ישראל. הנה מצות נשיאות הארון כחלק מנשיאות המשכן, מצותו בלויים, ואילו מצות נשיאת הארון לבד, לא כחלק מן המשכן, מצות נשיאתו היא בכהנים, כדכתיב בפרשת עקב "בעת ההיא הבדיל ה' את שבט הלוי לשאת את ארון ברית ה' לעמוד לפני ה' לשרתו ולברך בשמו". וכתב שם הרמב"ן ז"ל: כי שבט הלוי נבדל בעת ההיא להיות מהם הכהנים, כי גם הם נושאים הארון [כשנושאים הארון לבד]. וכן הא דכתיב בפרשת וילך "ויתנה אל הכהנים בני לוי הנושאים את ארון ברית ה'", היינו דהכהנים ישרתו לשמו ויברכו בשמו, ע"כ. ולפי הרמב"ן הפסוק הנ"ל בפרשת עקב משתעי כולו בכהנים, אבל לפי פירוש רש"י שם קאי "לשאת את ארון ברית ה'" בלויים, ואילו "לעמוד לפני ה' לשרתו ולברך בשמו" קאי בכהנים.

גם מהאמור בפרשת עקב שם "על כן לא היה ללוי חלק ונחלה עם אחיו, ה' הוא נחלתו כאשר דבר ה' אלקיך לו", משמע דהאי "ללוי" קאי על כהנים יוצאי שבט לוי, דהאי לישנא "ה' הוא נחלתו" ולכן לא היה לו חלק ונחלה עם אחיו, נאמר בפרשתינו רק בכהנים בלשון כזה "ויאמר ה' אל אהרן בארצם לא תנחל וחלק לא יהיה ישראל", ואילו בפסוק שלאחריו "ולבני לוי" בלשון אחרת ידבר הכתוב.

ובזה יש לפרש הא דקתני (תוספתא סוטה פ"ח ה"א): ר' יוסי אומר בשלשה מקומות נשאו כהנים את הארון, אחת כשעברו ישראל את הירדן, ואחת כשסבבו את יריחו, ואחת כשהחזירוהו למקומו, ע"כ. דבשלשה מקומות הללו לא היתה נשיאת הארון כחלק מנשיאת המשכן שנשיאתו בלויים, אלא נשיאתו היתה ענין של נשיאת הארון כדבר בפני עצמו. וזה כשעברו ישראל את הירדן היו הכהנים נושאים את ארון הברית לפני העם כדי להוביש את מי הירדן, וכל ישראל עוברים בחרבה. ואילו כאשר נשאו הלויים את הארון כחלק מן המשכן, היה הארון נוסע אחר שני דגלים, ועכשיו היה נוסע תחלה. וכן כאשר סבבו את יריחו, היתה נשיאת הארון לא כחלק מנשיאת המשכן, אלא נשיאת ארון הברית, שבזכות ארון הברית תפול חומת יריחו. וגם החזרתו למקומו דזה היה בזמן שדוד ברח מפני אבשלום (שמואל ב' ט"ו), לא היתה בנשיאתו זו משום נשיאת המשכן.

[ופוסקין בב"ד של מעלה דענשו שהוא הפקר לכל] ⁷. ואז מהני לו קמיע [לשמירה]. כעין "וישם ה' לקין אות", וכן מהני הגנה של פעולת [וברכת] צדיק לחיים. משא"כ אם כבר נגזר גזרה [במיוחד עליו] להמיתו, [אז לא מועיל קמיע להצילו].

וכהאי גוונא כאן אשר כל העדה חטאו, כי כולם מרדו ואמרו "אתם המיתם", ואז יש לענוש בדין כללי [כל העם], אז המנהג, כי המלך מוסר טבעתו כדי לעשות נקמות בלא גבול, כמו אחשוורוש להמן, כי אין מרחמין בדין, [ואז מענישים] במשפטים אשר אינם באפשריות המלך לעשותו, ואז שולחין חצים לתוך המקום בכליות, וזה שאמר "כיון שניתן רשות למשחית", אשר אינו מבחין, כי אז שולחים חצים סתם [לתוך המקום ההוא בלי חשבון] וכהאי גוונא על ידי הגנה ניצולים ע"י סגולות, כמו כאן ע"י קטורת, וכמו קבלה מעשית.

לע"נ הגר"ר ישראל ב"ר נפתלי הירץ זצ"ל

איסור שנשתנה אם פקע איסורו. הגמ' בע"ז (דף מו:) בעי: "המשתחוה לקמת חטים מהו למנחות, יש שינוי בנעבד, או אין שינוי בנעבד". והיינו דהשתחוה לחטים בעודם מחוברים, ואח"כ טחנם ועשה מהם קמח, דלהדיט ודאי מותרין מפני שאין מחובר נאסר להדיט, והאיבעיא הוא אם מותר לגבוה, כיון דלגבוה גם מחובר אסור, והשאלה הוא אם אמרין דכיון שהחטין נשתנו לקמח, מותר, או אין שינוי מועיל להתיר.

והנה רבינו יונה (ברכות מג.) כתב, דכל איסור שנתהפך למציאות אחרת, נפקע איסורו ע"י כן, וכמו רגלי הדבורים שטבעם להתהפך לדבש כאשר נמצאים בו זמן מרובה, שהם מותרים מטעם זה. ולכן "מוסק" (-שמן חייה) מותר באכילה, אע"ג דמתחלה היה דם. אבל הרא"ש (ברכות פ"ו סימן ל"ה) חולק וסובר דאין שינוי מתיר איסורין. וכתב הגר"י ענגיל (אתון דאורייתא כלל ד' פ"ב) וז"ל: קשיא לי על הרא"ש, דהא בעי המשתחוה לקמת חטים וטחנן מהו מה הן למנחות יש שינוי בנעבד או אין שינוי בנעבד. וקשה דמדוע אין שינוי מתיר בשום איסור, ואילו באיסור נעבד איבעי ליה לגמרא שיהיה שינוי מתיר.

ונראה ליישב ע"פ מה שכתבו התוס' (קידושין טז: ד"ה מה) אהא דאיתא התם בגמ' דסבירא ליה לר"ל דמיתת האב מוציאה מרשות אדון מק"ו, ומה סימנין שאין מוציאין מרשות אב מוציאין מרשות אדון, מיתת האב שמוציאה מרשות האב אינו דין שמוציאה מרשות אדון, ודחי התם בגמרא וקאמר: מה לסימנין שכן נשתנה הגוף, תאמר במיתת האב שכן לא נשתנה הגוף. והקשו שם התוס' דאכתי כל זה אכניס בק"ו, ומה סימנין שאע"פ שנשתנה הגוף אין מוציאין מרשות אב, ואפ"ה מוציאין מרשות אדון, מיתת האב שאע"פ שלא נשתנה הגוף מוציאה מרשות אב, אינו דין שמוציאה מרשות אדון. ותירצו ז"ל: ויש לומר דודאי גבי אדון שייך לומר שינוי הגוף גורם הוצאה משום דאין זה הגוף שקנה, אבל גבי אב לא שייך טעם דשינוי הגוף, דלעולם הוא אביה אחר השינוי כמו קודם השינוי, ע"כ. רואין אנו בזה דדבר שהוא עצמי או אין מסתלק ע"י שינוי, ולכן ייחוס הבת לאב שהוא ייחוס עצמי לא מהני ביה שינוי, משא"כ ייחוס האמה לאדון שמה שהיא אמתו אינו דבר עצמי בה, ורק שעל ידי מעשה הקנין שקנה אותה נעשה אדונה, ועל כן כשנשתנה גופה ואיננה עוד אותו הגוף שקנה אז שפיר אדנותו מסתלקת ויוצאת לחירות.

ולפ"ו נראה דהוא הדין באיסורין כל דבר שהוא אסור מאליו ומעצמותו, על כן אף שנשתנה אכתי באיסורו עומד דבמה יופקע איסורו, אבל בנעבד שאין איסורו מעצמותו, רק שהאדם ע"י עבדו אליו השיים והטיל עליו מיאוס ותיעוב, לכן אם נשתנה ממה שהיה תחילה שפיר סר התיעוב שבו, כיון שאין התיעוב שבו מעצמותו, רק שהאדם הוא אשר הטילו עליו בעבדו אותו, ולכן אם נשתנה לדבר אחר, א"כ הדבר האחר שהוא עתה הרי לא תיעבו האדם ושפיר ראוי שיהיה מותר.

⁷ כעין זה כתב האבני נזר (חור"מ סימן קכ"ו אות ב'), דאע"ג דאמרו חז"ל דאין ב"ד של מעלה עונשין קודם עשרים שנה, מ"מ נכרת ממילא, וז"ל: האדם מושגח מהקב"ה בכל רגע, ואם הקב"ה יסיר השגחתו רגע אחת ממנו הוא עלול לכל פגעים רעים, וממילא דינים פוגעים בו ונכרת, ובחטא שיש בו כרת אף שאין עונשין אותו עד עשרים שנה, מ"מ שוב אינו מושגח מהקב"ה ונכרת ממילא.

ואב"ז ביו"ד (סימן תנ"ד אות מ"ו) מביא מה דאיתא בחיקוני זוהר (סוף תקונא ארבעין) ששאל ר"א לר"ש אביו מי שמת בין ז' לכו' שנה באיזה עון מת. והשיב ר"ש דעונותיו ילכדו את השרע, דהיינו שאין השי"ת מעניש אותו, מ"מ מסלק השגחתו ממנו. וכן הוא בכתבי האר"י ז"ל בשער יצ"מ שבס' לקוטי תורה.

סגולת אריה"ק ע"פ הדרכת הרה"צ מ'אראד
אריינברענגען יראת חטא אין אייערע קינד דורך א שטיין
ביי קברי צדיקים

א ת"ח ויר"ש וועט טון פאר אייך די סגולה בנאמנות, די אריה"ק
איז מבטיח "בער לבו לשמים לטובה, ותראה פלאים".

סטערענג קאנפידענשעל. מ'קען עס געבען פון מעשר
מכון דורות ישרים 917-635-3883 dorosyesharim@gmail.com

פרקי אבות

על פי דברי מרן רבנו הגראי"ל שטינמן זיע"א

ג'ליון 9 – קרה תשפ"ב – פרק ג'

ליל פורים תשל"ב

מנין שאפילו אחד שיושב ועוסק בתורה

מספר הרה"ג רבי מרדכי בר שליט: א היה זה בליל פורים בחורי הישיבה קטנה היו מגיעים לראש ישיבה בליל פורים לביתו, מרן היה שרוי בשמחה גדולה, מרן הוציא כוסות וזכוכית קטנות (לפני עידן החד פעמי) ומוג לכל אחד בעצמו מיין שהוא היה מכין. ואז אמר מרן שמפורים צריך "להוציא משהו", מרן לקח דף לידיו, ושאל כל אחד ואחד מה הוא חושב שהוא יספיק ללמוד עד ר"ח אייר כמובן, בלי נדר, ומרן רושם כל אחד מה הוא מקבל ע"ע, זה בחזרות וזה בפרקים נוספים אבל לא היה אחד שקיבל על עצמו פחות מעוד פרק שלם! עצם הידיעה שמרן רושם אצלו את הדברים הטילה עלינו הרגשה שאנו חייבים לעמוד במשימה, הרי מרן כבר רשם אותנו! וככה גרם מרן שגם ימים אלו שבדרך כלל כבר נחשבים כסיום זמן ינוצלו כראוי!

מתי יש דין מפסיק

המפסיק מלימודו - מאכילין אותו גחלי רתמים (תולדות, תשס"ג):

צריך לברר מה גדר ההפסקה ואפשר לומר שגדר הדבר הוא כמו לעניין קר"ש וברכותיה, שמצאנו היתר להפסיק מפני הכבוד, ואף שהיום אין היתר זה, והכ"נ אם יודעים שבאם לא יענו לו הוא יעלב מותר לענות לו. ואף דהתם "מפני הכבוד" הכוונה למי שצריך לכבדו, והעניין כאן "מפני הכבוד" כדי שלא יעלב... והיום נעלבים מכל דבר קטן... (רשימות הרה"ג ר' ישראל ארנון שליט"א)

זהירות מגלביין פני חבירו

למי יש חלק לעוה"ב (מוצי"ש בראשית תשס"ב, שיעור בדרך ד') לנו נדמה שאנחנו מאלו שבוודאי יש להם חלק לעוה"ב, וקוראים על אלו שאין להם חלק לעוה"ב כאנשים שאינם מאיתנו. אבל באמת - משהו כאן יכול להיות בטוח שיש לו חלק לעוה"ב, אפילו אם יזכה להיות מצורף בגהינום! הרי מלבין פני חבירו ברבים אין לו חלק לעוה"ב. האם מעולם אדם לא הלבין פני חבירו ברבים? וכן מתכבד בקלון חבירו - ג"כ אין לו חלק לעוה"ב, ולצערנו מצוי מאד שאנו מתכבדים בקלון של חבירנו. אז אפשר להיות בטוחים בחלקנו לעוה"ב? (רי"א)

גורלות

תקופות וגמטריאות פרפראות לחכמה

מעשה היה בבחור ששם אביו היה אהרן, והתבלט לאיזה ישיבה ללכת והיו לו כמה צדדים רציניים, ואחד הצדדים היה ישיבה של מרן רבנו זצ"ל.

ומחמת קושי ההחלטה, עשו גורל ויצא להם הפסוק (תצוה כט, טו) 'וסמכו אהרן ובניו את ידיהם על ראש האיל'. ובוה קיבלו תשובתם שהשם איל הוא ר"ת שמן של רבינו זצ"ל ובשם אהרן ובניו קיבל תשובה לבחור.

*

באחד התקופות שהיה רדיפות גדול כנגד מרן זצ"ל, וכמה קנאים ניסו בכל עת להשמיצו ולבזותו, ושיכנעו את אחד מצדיקים הדור להצטרף עליהם, והוא החליט שלגודל השאלה הוא יעשה גורל. ויצא לו הפסוק

(תהלים קו טז) ויקנאו למשה במחנה לאהרן קדוש ה', ובוה הבין את התשובה ופרש מהם.

האם לקחת ריטלין

אם אין תורה אין דרך ארץ.

באחד הת"ת היה תלמיד שהיה צריך לקבל ריטלין, והורים שלו לא הסכימו בשום אופן וטענתם היה שהוא צריך לדעת להתמודד בחיים ולא להקל על עצמו בכל מיני דברים.

והת"ת דנו עמהם על זה תקופה ארוכה, עד שהוחלט ללכת ולשאול את רבינו זצ"ל.

נסעו לבני ברק ושאלו וכל אחד הציע את טענתו.

פנה רבינו זצ"ל לאבא שכואב לה הראש או יש לך חום מה אתה עושה? וענה לוקח אקמול וכדו', שאלו רבינו למה לא תגיד לעצמך שאני מתמודד עם הכאב ולא יקח, אלא מאי אם אפשר להיקל על זה אנחנו לוקחים, אז למה על הבן שלך אתה לא תאמר שאם אפשר להיקל עליו, שניקל וניתן לו את התרופה.

שחוק וקלות ראש מרגילין לערוה

יום ג' ראה שנת השמיטה תשס"ח

כה אמר רבינו בעל אילת השחר:

היום התורה מרובה עד מאד, לפני השואה בכל ליטא היה אולי אלפיים בני ישיבות, כל מה שמדברים על עולם הישיבות אז לא היה זה יותר מאלפיים בחורים, ואילו היום רבבות בני ישיבות ישנם. ואמנם השקדנים של אז היו יותר שקדנים מהיום, אך לעומת זה נתן הקב"ה כשרונות עצומים היום הרבה יותר מאשר אז, בזמנים ההם בחורים היו אומרים סברות חלשות (שבאכ סברא), ואילו היום שומעים מבחורים צעירים סברות עמוקות, מכוונים לדברי הגרע"א ועוד. והטעם הוא משום שכרת הקב"ה ברית שלא תשכח התורה מפני זרעו, וכנגד חולשת הדורות נתן שפע של כחות ללימוד.

ומ"מ לא רואים גדלות! לא רואים שמתרוממים וצומחים. וההסבר לזה הוא הפריצות הגדולה שיש בדור, הפריצות כלתה את הכל (מאכט כיילא), הדבר היחידי שכתוב עליו "ושב מאחרק" הוא על ערות דבר! זה מה שלא נותן לגדול.

סיפר לי ר' אורי כהן מכבר סבא (אביו של ר' אליעזר כהן חתנו של ר' שלמה צימבליסט) שלמד בסלבודקא והיו הולכים לשמוע שיחות מר' נפתלי אמסטרדם (אולי בעשרת ימי תשובה), ואמר להם ר' נפתלי שבקובנא התחיל פרצה בענין זוגות שהכלו לטייל, שהתחילו במנהג גרוע לטייל בצורה לא צנועה, רח"ל. והיה רחוב אחד שהוא היה ידוע כמקום העקרי שהזוגות הלכו לטייל שם, ואמר הגר"י סלנטר שרחוב זה יש לו דין מרחץ! אינני יודע אם ממש ע"פ הלכה יש לזה דין בית מרחץ, אבל בא להראות כמה גרוע מקום זה, וא"כ במקומות שיש פריצות הרי כל הזמן נמצאים בבית מרחץ רח"ל. ואין אפשר לגדול! (רשימות הרה"ג ר' שלמה יעקבזון שליט"א)

להארות הערות והוספות: 0527680034@okmail.co.il

בסוד שיח

דברים שנשא ונתנו מרן הגר"ל שטיינמן זצ"ל ומרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל [חלק ב']

נרדם כדי לא ליכשל

בשבת קודש חיי שרה תשס"ט נשאר בטעות חיבור לחשמל הרגיל בבית רבנו הגר"ל [ולא הודיעו לו על כך]. אחרי הסעודה, כשנתיישב רבנו ללמוד כהרגלו, אירע מילתא דלא שכיחא כלל, שנרדם ארוכות ע"ג הסטנדר.

וכשסיפרו דבר זה להגר"ח קניבסקי אמר שבדאי זו הסיבה שנרדם, כדי שלא ילמד לאור החשמל. [ושאלו את הגר"ח קניבסקי האם היו צריכים לספר לו על כך? אמר הגר"ח קניבסקי מכיון שהוא רוצה להחמיר בזה היו צריכים להודיע לו] (מנחת תודה עמ' ריד).

צורת הלימוד

נשאל החזון איש על ידי הגר"ר דוב יפה האם נכון שיתרגל בסדר הלימוד שקבע הגר"ז בשולחן ערוך שלו, סדר המתייחד לעצמו מכמה בחינות [שהלומד צריך לחזור עד שידע ברוך] והשיב: 'יפה משטר כזה בלימודים, רק לפני אדם המעוררים בו בשורש נשמה'. (פאר הדור ח"ג עמ' קיא, ועוד)

ושאלו את רבנו הגר"ל האם יכול לדעת מה שורש נשמתו, ענה רבנו דא"ה אם אין ידוע שיש לו שורש נשמה כזאת, צריך ללמוד כמו כולם.

וכשנאמרו הדברים לפני הגר"ח קניבסקי ביאר שכוונת החזון איש היא, שמי שמרגיש בנפשו הנאה וחשק בצורת לימוד זו שילמד כך. וז"ל הגר"ר דוב יפה בסי' לעבדך באמת (ח"ב עמ' רצ"ז) פעם כשהזכרתי לפני החזון איש דבר מסדר הלימוד שקובע הגר"ז בהלכות תלמוד תורה. אמר יש הרבה דרכים לקניית התורה כל גדול שמפרסם סדר לימוד הועיל לאלו שממשיך נשמתו.

מעשה בחלום

כתב הגר"א מן: (ש"ק ויחי י"ח טבת תשנ"ז). הרה"ג ר' גדליה הוניסברג אמר להגר"ח קניבסקי: רבנו סיפר לנו כי היה נידון עם חלום, מה היה המעשה?

בא אלי אחד, שקרובו נפטר לפני כחצי שנה, והנה חלום שנימצא בחדר עם הרבה אנשים וגם קרובו הנ"ל, וקרובו הנפטר אומר לו, כי יש לו מה לדבר אתו ומבקש שכולם ייצאו, וכולם יצאו וסגר על המפתח, וביקש ממנו ב' בקשות, א] שיכתוב בשבילו ספר תורה, ב] שיוציאו מקברו כיון שקברוהו ליד מחלל שבת. ואמר החולם, שבחייו ביקש ממנו לכתוב לו ספר תורה, כיון שהוא סופר רק שלא השתאו אודות המחיר, והיו ניכרים דברי אמת, ולכן שלחתי לרבנו אך איני יודע מה רבנו אמר לו.

מיד סיפר רבי גדליה מה אמר רבנו: רבנו אמר לנו כי בא אליו פלוני בענין הנ"ל, וציין, כי ר' חיים בדרך כלל לא מתייחס לחלומות, אבל כאן כן התייחס, ו[לכן] הורתי לו שיוציאו משם.

[א.ה. שאלתי פעם את רבנו מה עדיף לעילוי נשמת האם ספר תורה או לאברכים, והשיב שיתן לספר תורה חיים, היינו אברכים העמלים בתורה, וכמבואר גם בגמרא מכות כב, ב שהם חשובים יותר כמה טפשי בבלי וכו']. (כל משאלותיך)

קבלות והזכרות לבר מצוה

אמר רבנו: כשבאים אלי ילדים לפני בר מצוה ומבקשים ממני קבלה להתחזק, אני אומר להם שיקבלו על עצמם זהירות משקר, והם חושבים מה כבר אמרתי להם, בקלות אפשר לקיים את זה, ואינם יודעים כמה קשה הדבר. זה דבר שכמעט לא שייך, מי כבר אומר אמת?

וכשנאמרו לפני הגר"ח קניבסקי, שרבנו מציע לחתני בר מצוה לקבל על עצמם להזהר במידת האמת. הסביר זאת על פי מש"כ בספרו ארחות יושר בערך 'אמת' ממדרש חז"ל (מדרש מי השלוח או"מ ע' רצו) שע"י אמת לא חוטאים בשום חטא, וז"ל וכל הדובר אמת אינו נכשל לעולם, ומעשה אירע בימים הראשונים ה' בחור מבני האיתנים ומנערותו אחר שרירות לבו הלך בתאותו, ויהי היום ותחל רוח ה' לפעמו והלך ונשתטח לפני ר' שמעון בן שטח וא"ל רבי רבי אנוש כאבי מעקב סביבי, אמרתי אני בלבי לשוב. ויען ויאמר לו: בני בני אל תבך,

בדבר קל אמצא תרופה למכתך ותעלה למחלתך, אך השמר בני מן הכזב בכל ענייך ולא תכשל, ונפשך מכל צרה תנצל, ויאמר לו דבר קטן הוא ואקיימנה. ויאמר לו השבעה לי, וישבע וילך לאהלו. ויהי היום הלכה לבית המרחץ שכנתו וגברה עליו תאותו וגנב כל אשר אתה בביתה כלי כסף וכלי זהב ולא השאיר עוללות, ובצאתו אמר בלבו אם תשוב השכנה ותצחק על נכסיה ועל מעונה מה אשיבנה? אם אומר זך אני בלי פשע הריני מכזב ומשקר בתשובתי, ואיה שבועתי, אז השיב כל מה שלקח, והבין חכמת שמעון בן שטח עכ"ל. ואכן אמר רבנו שלזה נתכוין. (מנחת תודה)

"כשרבינו ליה את בנו למבחן"

אחד העובדות הבלתי ידועות, מסופר על רבינו הגר"ח. ק. היה זה לפני כשלושים שנה, בנו הצעיר רבי יצחק שאול סיים אז את התלמוד תורה, וכמקובל, הגיע להיבחן מבחן כניסה לפני הישיבה לצעירים. ראש הישיבה מרן זצוק"ל היה בוחן אז את התלמידים. כדי להבין את הסיפור, עלינו לקבל קצת רקע על התקופה. בתקופת המבחנים היו מגיעים בעיקר בלילי שבת קבוצות של בחורים בתיאום, אל ביתו של מרן. כל בחור (ולפעמים כמה יחד) היה נכנס לחדרו של מרן. המבחן ארך כחמש עד עשר רגעים, הוא היה שואל שאלות ספורות, ומסיים: זהו, אגוטן שבת. הפלא העצום היה, שאחרי שבת היה מרן מורה להנהלת הישיבה בפרוטרוט, מי מבין מאות הנבחנים הצליח במבחן ומי שלא. בלי שום רשימות ותזכורות.

ולסיפורנו: בהגיע התור של הנער יצחק שאול, הוא הגיע בלוויית אביו רבינו, כשבדרך הוא משנן עם בנו את פרק האיש מקדש עליו הוא ייבחן.

כשהגיעו, נכנס רבינו עם בנו ולחש למרן זצוק"ל: אל תבחנו אותו קשה...

מרן הגר"א זצוק"ל חייך. בניתם עלה רבינו אל גיסו, השכן הגאון רבי יוסף ישראלזון זצ"ל לשוחח איתו בלימוד. המבחן אכן לא היה קשה, וכעבור דקות הוא הסתיים ומרן שב עם בנו הביתה.

עד היום - מספר בנו של רבינו, איני שוכח את המבחן המיוחד, ובדאי הספר המיוחד יהיה למרן עלוי נשמה גבוה, ודבר שנתמסר אליו אותו צדיק יביא תועלת גדולה לכל מבקשי ה'. (עלי שיח)

מחילה

כמה וכמה פעמים שהגיעו לרבנו אנשים שפגעו בו וכדו' לבקש מחילה, ומיד רבנו היה מוחל, ואמר פעם בדרך צחות: אמנם אני מפסיד שאני מוחל כי כתוב בחובתו"ל שאדם מקבל את הזכויות של האומר עליו לשה"ר, אבל יותר כדאי למחול.

ואמר הגר"ח קניבסקי על זה שגם אחרי שמחל נשאר עדיין הזכויות נשארות אצל המתבזה, וגם המבזה מקבל זכויות. אבל רבנו מיאן לקבל חידוש זה. (מפי נכדו הרה"ג ר' אשר שטיינמן)

אכן הזהיר רבנו בזה כמה פעמים שהמבזה ת"ח לא עוזר לו מחילה רח"ל כמבואר בטורי אבן הנ"ל.

חתונת שני ילדים באותו חודש

הגר"ח קניבסקי שלח לשאול את רבנו עבור אחד שיצא לו לחתן שני ילדים בחודש, ואמר הגר"ח קניבסקי: אם רבנו יסכים להצטרף שא"י סכנה יצטרף גם הוא, רבנו הסכים שזה בסדר (צדיק כתר יפרח עמ' שטו).

חשש עין הרע

סיפרו לפני הגר"ח קניבסקי את דברי רבנו הגר"א זצוק"ל שחושש מלהוציא לאור חיבור נוסף, כי כל פעם כשמוציא ספר מרגיש לא טוב, ותולה הדבר מחמת עין הרע. וענה הגר"ח קניבסקי שזה סיכוי קלוש שזה יקרה, וכל זה בשאר בני אדם, אבל רבנו אין לו מה לחשוש, דכל החשש הוא במוציא ספר להתפאר בו ולא לש"ש אבל רבנו אינו שייך לזה, ואין לו מה לחשוש מכך ואדרבה יהיה בזה סגולה שיאריך ימים (מנחת תודה עמ' שסז ועמ' סו).

כך זכרת

"והוי דן את כל האדם לכף זכות"

גליון מס. 49 | סיון תשפ"ב | יו"ל ע"י מערכת 'קובץ גליונות'

בדידי הוי עובדא

השתתפתי בחתונה השבוע והפשתי את אחד הדודים כדי לאחל לו ברכת מזל טוב, חפשתי וחפשתי בכל מקום אפשרי ולא מצאתיו כמוכן שמיד חשבתי לצערי שבטח יש לו הרבה עיסוקים ולא מצא זמן לבורא לחתונה של אחיניתו וכו' אותו אחד נוסע גם הרבה אל מעבר לים חשבתי בטח לא ויתר על איזה נסיעה בשביל החתונה. למחרת שלחתי לו הודעה שחפשתי אותו ולא מצאתיו, התשובה ממש הכיכה ואף הפתיעה אותי כמה צריך לדון ולחשוב לכף זכות וכך כתב לי: "צאתי באמצע החתונה עם הבת שלי לחדר מיון כי היא נפלה והיה לה חשש לשכר ב"ה הכל בסדר"

יישר כח על החיזוקים מדי שבוע בחשיבה נכונה

י.ג.

סיפור

סיפר לי חברי הטוב שכדידיה הוי עובדא. מעשה באחד מוזהבי הרבנים בארץ, שראיתו הולך ברחובות קריה בערב יום כיפור בלי מכנסים!!!

הרב הלך כשחליפתו הארוכה סגורה ומכופתרת, אבל את רגליו המכבצות מבעד לחליפה הרב לא הצליח להסתיר.

חודשים ארוכים סברתי בלבי כי הרב בטח השתגע.

עד שמאן דהו סיפר לי כי יהודי אחד שנגזרה עליו תקופת מאסר רצה לקבל חופשה ליום כיפור כדי לזכות להתפלל ביו"כ בבית הכנסת. היהודי האסיר ביקש זאת בבית המשפט, והרב הנזכר הגיע לבית המשפט כדי לתת עליו עדות אופי וכדו'

השופט התרצה לבקשה, אבל התנה זאת בתנאי שהעציר יסיר מיד במקום את בגדי העצירים, וישתחרר מיד, ויחסוך בכך

טירחה לרשות בתי הסודר. (להגיע שוב לכלא ושוב פרצדורה של שחרור)

אבל מנין האסיר ישיג בגדים?

הרב הצדיק תיכף נכנס לשירותים הוריד את בגדיו והתעטף בחליפתו הארוכה, וכדי לאפשר ליהודי להשתחרר לכבוד היום הקדוש.

קו.. זכות!

הוא שעות בממתניה, וזה דחוף, הוא לא יכול לשניה לעבור לשיחה שלי???

מאת: בנימין חנקים

לימוד, זכות!

היה זה באחד הערכים, עת נדרשתי לידיד בצורה דחופה. "נדרשתי בצורה דחופה" – הוי אומר, למשימה אותה יכול היה רק אותו ידיד למלא, והיא נדרשה לכיצוע עוד באותו הלילה. למעשה, סיכמתי עמו מבעוד מועד כי אכן יבצע את המשימה במהלך הלילה; אך סיכמנו שהפרטים הסופיים יעברו כאשר יתבררו. השעה היתה 10 בלילה לערך, כאשר התבררו פרטי המשימה, והרמתי אליו טלפון בפעם הראשונה. חייגתי את המספר שלו כדי לעדכן אותו בפרטים, אך נענית בצליל המתנה. הוי אומר: האיש משוחח כעת עם מישור אחר. לגיטימי.

המתנתי כמה דקות, ומכיון שכאמור המשימה היתה דחופה, חזרתי וניסיתי בשנית. המענה היה שוב, הצליל המקוטע של 'ממתניה'. בלית ברירה נאלצתי להמתין עד שניסיתי להמתין בפעם השלישית. והפעם, לא תתפלאו, שוב היתה ממתניה.

שעה חלפה (!) והמכר שלי עדיין בממתניה. אני כבר מתחיל להילחץ (בניגוד לטבעי). המשימה הפכה מ'דחופה' ל'דחופה ביותר' – והאיש עדיין אינו עונה. חצי שעה נוספת חלפה, הנסיונות שלי לתפוס אותו ממשיכים

אף הם, אך אין קול ואין עונה. בעצם, יש קול, קול תקותק הממתניה, שמעיד על כל שהאיש בחיים, משוחח בטלפון, אך בפועל אינו עונה.

"לפחות שיענה לי רגע ויגיב" – חשבתי לעצמי במרמור, "הוא רואה שאני רודף אחריו כל כך הרבה זמן. הוא יודע שהמשימה עליה דיברנו, חשובה מאוד עבורי ודחופה לי ביותר, אז, במטותא, שיתנצל רגע בפני איש שיחו, ירים רגע את השפופרת יגיד לי מתי הוא מתפנה, וזהו. מדובר במענה של שניה, כך לפחות אדע היכן אני עומד ביחס למשימה".

אלא שהאיש מתעלם ממני לחלוטין. אינו מגיב, אינו עונה, אינו חוזר ואינו מעדכן. לצערי, לא היה לי כל טלפון אחר של האיש, כי אם הנייד שלו, וכו', כאמור, רק 'ממתניה' כל הזמן. התקדמנו אל תוך הלילה, השעה כבר 2 לפנות בוקר. המשימה שלי כבר כמעט 'בהול', ועדיין הנ"ל בממתניה. אני מנסה 'לשבור' את הראש ולנחש עם מי הוא יכול לשוחח כל כך הרבה זמן. קרוב משפחה מחו"ל? עורך דין? הוריו? הבנאדם משוחח כבר 4 שעות ללא הפסקה, הטלפון מודה בודאות על אינספור נסיונות התקשרות שלי אליו, אך האיש מתעלם – כאילו כלום.

בשעה 3 בבוקר אני פורש. פורש לשנת הלילה מתוך הבנה שהמשימה הדחופה – שהפכה לדחופה מאוד – שהפכה לבהולה – כבר לא תצא אל הפועל הלילה. אני מותיר את ידי בשיחתי הארוכה-ארוכה, כאשר מידה מסוימת של תרעומת מתגבשת בקרבי. באמת שלא יכולתי להפסיד את המשימה, אך בגללו הפסדתי אותה. למה לא ענה לי לפחות? הרים את הטלפון וזרק! איזו מילח. מה קורה לי?! – – –

בבוקר, אני מנסה להתקשר אליו שוב. הפעם הוא כבר לא בממתניה, אך עדיין לא

עונה. כנראה ישן האיש, לאחר שסיים את השיחה הארוכה-ארוכה שניהל כל הלילה. לעת צהריים, הצלחתי סוף כל סוף לתפוס את האיש. נו, מנחשים מה היה ההסבר שלו?

חכו, רגע, הוא בממתינה...

לא, סתם, הנה מה שאמר לי: "אולי לא תאמין, אבל קצת לפני השעה 10, אתמול

בלילה, התקשרתי למקום מסוים, אך מרוב עייפות, נעצמו שמורות עיני ונרדמתי ככה, על הטלפון הפועל. לא עזרו כל הציונותקים שלך, כי לא ראיתי ולא שמעתי אותם. ישנתי כמו 'בול עץ'. לכן קיבלת מענה של ממתינה, כי הקו היה מחובר כל העת, והוא בעצם פעל כך כל הלילה. רק בשעות הבוקר היותר מאוחרות – כשהתעוררתי, הבחנתי בקו הפועל ובשיחותיך הרבות

שלא נענו. מתנצל".

נו, לאן התקשר האיש בשעת לילה, כשהוא תשוש מרוב עייפות? באמת לא תאמינו: ל.... 'קול הלשון'! – –

הארת אנב: לדון ל... קו זכות!

(בנימין חניקיס/המודיע)

שאלה לדיון בשולחן שבת

למה הבחור מתופף כל יום בין 14:00 ל-16:00, וב-11:00 בלילה

בבנין ממול, יש דירת פנימיה לבחורי ישיבה מחור"ל, והנה אחד הבחורים שכנראה רוצה להיות מתופף, החליט להתאמן על התיפוף, והוא עושה זאת דווקא בין שתיים לארבע, או לאחר השעה 11:00 בלילה, שהוא זמן מנוחה של השכנים. אמנם כנראה שגם הוא מבין שזה מפריע לשכנים, לכן הוא לא מתאמן זמן רב, אלא בכל עשר דקות הוא מתופף במשך כ-5 דקות.

באחד הימים התקשרתי למשכיר, ובקשתי ממנו, שיבקש בעדינות מהבחור המתופף, שיתאמן בזמנים מוצלחים יותר. המשכיר הבטיח לבדוק את הענין, ולטפל בזה, ואז לאחר כמה ימים חזר אלי וסיפר...

תשובה לשאלה מעלון קודם

האברך העני, חיתן את ביתו באולם היוקרתי, עם הכלים המפוארים ביותר

לפני חודשיים כשחשכנו היכן לעשות את החתונה, בדקנו והגענו למסקנה שאצל בעל אולם זה, יש אולם קטן ופשוט שהוא הכי זול בעיר, והחלטנו לעשות שם את החתונה, סגרנו עמו, וכבר הדפסנו את ההזמנות.

כחודש לפני החתונה - כשבאנו לשלם, ראה בעל האולם את שמי, ושאל אותי האם אתה בנו של פלוני? משהשכתי בחיוב, הוא מיד קפץ ממקומו ונשקני על ראשי, ואמר לי: אביך הציל את אבי בשואה, ותמיד חיפש דרך להחזיר לו הכרת הטוב, ואביך סירב לקבל.

דהנה כעת באה לידי הזדמנות, אני אתן לך את האולם היוקרתי שלי, אעשה לך את החתונה המפוארת ביותר, והכל בחינם. התחננתי בפניו, שאיני צריך זאת, אך לא הועילו שום תחנונים, נו, היתה לי ברירה?

(ווי העמודים)

ניתן לשלוח עובדות ומעשים בענייני כף זכות למייל המערכת: k.gilyonot@gmail.com
כמו"כ ניתן להשתתף בהקדשה ע"ג גליון זה במס' 053-3145900

סיפורים נפלאים מאד על רבינו שה"ת

הגר"ח קניבסקי זצוקללה"ה

ובתוך הדברים יתבאר עפ"י רבותינו 'הדרך לגדול בתורה'

נביא בס"ד סיפורים נפלאים על רבינו שה"ת זצוק"ל, שהם יכולים לרומם לנו המושגים והשיפוט, ולתת לנו כיוון למסלול העליה לזכות לתורה ושאר מעלות בשלימות בעזרת ה'.

כהקדמה נביא ששלחו לרבינו מכתב משיבת אמרי משה בירושלים (סיפר זאת הגר"ח מיישקובסקי) אחר פטירת הגר"א שטיינמן זצוק"ל, ושאלו אותו שלפי הסיפורים עליו ה' הגר"א"ל מלאך, כמעט לא אכל ולא ישן, ומה זה נוגע לנו, מלאכים יש הרבה ולכא' זה ל"ש אלינו. כלל, השיב רבינו במכתב בזה"ל 'כל אחד יכול להיות מלאך'. בדבר בע"ה על דרגות עצומות ונוראות למאד, אבל להבין אתה גם יכול להגיע לכך!!!

העיקר לפני הקב"ה כ' בגר"א זה כאן העולם הזה, וד"ז מבו' בחז"ל בכמה מקומות רצה הקב"ה בתחתונים יותר מבעליונים, כאן זה העיקר! כשאדם עוסק בתורה, גדל ומתרומם כאן בעולם זה לנחת לפני הקב"ה שאין לתאר ממש! יותר מכל המלאכים וצבא השמים. וכשרואים כזה אדם ענק שבענקים, שהוא עשה את התכלית שהקב"ה רוצה בשלימות בשלימות – וממילא כזה נחת אין לתאר ה' לקב"ה. ואיבדנו אותו. ע"ז הבכי הגדול והצער, איזה חסרון של כבוד שמים שיהי' כאן בעולם, וזה חוץ מהשפעה העצום שיש בעולם כשיש כזה אדם נקי זך וגדול מאוד כמותו.

וננסה בס"ד לכתוב סיפורים וכו' ע"מ לגדול בעצמינו (חוץ מהענין של להרגיש החסרון ג"כ כנ"ל). ונחלק הדברים בערך ל-5 חלקים. א' ידיעת התורה המבהילה מאוד מאוד, ב' כח הראיה שלו וכח הברכה 'ככל היוצא מפיו יעשה' באופן מבהיל, ג' תורה – ניתוק מהעולם ושקיעות מוחלטת בתורה, ועמל וכו', ד' עבודה ומידות באופן מופלא מאוד, ה' ירא"ש ודקדוק הלכה שאין לתאר.

א' ידיעת התורה. ידוע שכ' רבינו בטעמא דקרא פ' כי תצא ע"ד הגר"א שאותיות ג' וט' אינם נמצאות במחובר בכל התורה (והיינו שזה מציאות של פירוד) וכו', ושואל ע"כ רבינו שיש עוד כמה צמדי אותיות שאינם נמצאים בכל התנ"ך. ושמעתי מאמרו"ר הגר"א דרוק שליט"א ששאלו לרבינו איך חשבן ד"ז וענה שזה פשוט מאוד, כל פעם בדרך לכולל הוא בדק אות למשל א' וא' האם יש צמודים בתנ"ך, ובחזור א' וב' וכו', זה פשוט מאוד...

נורא! בדרך לכולל הוא בודק בע"פ בכל התנ"ך האם יש האותיות צמודות, וצריך לזה ידיעה מבהילה, כולנו יודעים אשרי בע"פ, האם אנו יודעים לומר האם יש באשרי אותיות מסוימות צמודות, האם יש באשרי אותיות ל-ג מחוברים? - צריך לבדוק בפנים. והוא כל התנ"ך בע"פ בכזו רמה של ידיעה. פשוט נורא!

שמעתי מדודי הגר"מ דרוק שליט"א שפעם שאלוהו שכ' שלא לנגב ידיו בבגדיו משום שגורם לשכחה, ושאלו האם מותר לנגב ידים בבגדים כשהם לא עליו, ורבינו הסתובב עם הכסא לש"ס והניח ידו על גמ' ברכות ואח"כ על שבת וכו' כל הש"ס כך סה"כ יחד כ-5 דק'. ואח"כ אמר עברתי לפום ריהטא על כל המקומות שבש"ס שכ' בגדים וכלים וכאשר האדם לבוש בהם זה נקרא בגדיו וכשאני לבוש זה נקרא כליו (או שכשאני לבוש זה פעמים בגדיו ופעמים כליו), ולגבי ניגוב הידים כ' שלא לנגב ב' בגדיו' וא"כ יהי' מותר כשאני עליו. בכ-5 דקות הוא עובר על כל המקומות שבש"ס שכ' בגדיו וכליו ומחשבן... ידיעה מבהילה.

סיפור נוסף שמעתי מדודי הגר"מ שפעם הגיע יחד עם השווער שלו, הגאון רבי מיכל זילבר שליט"א, והוא אמר לו שכ' בנודע ביהודה ובחת"ס שבזמנים הקדומים לא הי' מושג של אדם עם ב' שמות, והחת"ס ר"ל שאפי' בזמן התנאים לא. ואמר הגר"מ שהוא זכר שיש משהו בלויים שהי' 2 שמות ואינו זכר מהו. מיד אמר מרן זצ"ל 'דברי הימים כה, ד רוממתי עזר – שם עם ב' שמות' (זה מהלויים שם). אבל הוסיף שזה יכול להיות שם א' עם ב' מילים כמו בת שבע, והוסיף - אבל מש"כ החת"ס על תנאים הרי יש בתוספתא בקידושין פ"ד המקדש אשה ע"מ שקוראים אותו ראובן והיו קוראים אותו ראובן שמעון, א"כ יש ב' שמות. איזו ידיעה מבהילה! כמה אנשים למדו התוספתא, וגם אם למדו לדעת מיד לשלוף ראייה לנידון מאיזה מקום בתוספתא בקידושין...

שמעתי מנכד רבינו רבי שלמה צביון שליט"א שפעם דיבר רבינו על שמות של אמוראים ששם הבן ושם האבא שווים (במאמר המוסגר סיפר שפעם הגיע למבחן על מסכת ושאל אותו רבינו איזה שם של אמורא יש כאן שאין בכל הש"ס, והוא לא ידע ואמר בקושי אני זכר שמות של אמוראים... א"ל מה גם את השם שלך תשכח? והיינו כשכל דבר זה חיים ממש, שם האמורא זה גם חלק – מי אמר את זה אמורא זה או זה, מי אמר, איך אפשר לשכוח?). ואמר ר"ש שיש גם בב"ב רמי בר רמי א"ל רבינו אין כזה שם בכל הש"ס. והוא התפלא מאוד – ואמר לעצמו למדתי את זה לפני שעה בערך! הלך לחדר השני לבדוק וכתוב לא רמי בר רמי אלא מרי בר מרי, חזר ואמר לרבינו, א"ל רבינו 'זה יכול להיות', ולא הבין כ"כ מה זה יכול להיות כן או לא? עד שאחר שנים ראה שרבינו כתב את הרשימה בכל הש"ס של האמוראים עם ששם האבא והבן שווים וכו' מרי בר מרי בב"ב וכו' בסוגריים נראה דצ"ל מרי בר מר המוזכר הרבה פעמים בש"ס, וא"כ אי"ז דוגמא לנידון דידן. והבין שזה הי' יכול להיות!... אתה גם יכול לומר על שם אמורא 'אין כזה אמורא בכל הש"ס'?

זה ידוע היו שואלים אותו על דברים שלא מצאו להם מקור ואפי' חיפשו ע"י מחשב, והוא מיד הי' עונה בדיוק פשוט פלא והפלא. סיפר הגר"א טורק שליט"א שפעם שאל אותו איך היכן מקור של דבר מסוים א"ל תבדוק אולי במשנה למלך שם ושם, א"ל ואם זה לא שם אז איפה, צחק רבינו וא"ל זה שם זה שם...

עוד שמעתי מאמרו"ר הגר"א שליט"א (וכן שמעתי מעוד ששמעו מפי בעל המעשה – הרב הרטמן שההדיר את ספרי המהר"ל). הרב הרטמן הני' יום א' מצא במהר"ל שכותב שתחית המתים של בני חו"ל תתחיל במערת המכפלה וכו' איתא ברז"ל, ולא מצא חז"ל כזה וחיפש וחיפש ושאל אנשים בקיאים לחפש ולא מצאו, ופנה לרבינו, א"ל רבינו כך אומר המהר"ל? והמשיך ללכת וממלמל בבלי - נישט ירושלמי - נישט מדרש רבה תנחומא תוספתות - נישט זוהר - נישט עד שנעצר בתיקוני זוהר פ' חיי שרה, וכו' לקח סה"כ דקה וחצי!

והגדלות המיוחדת שבמעשה זה, שזה לא כתוב בתיקון"ז שם רק משמעות!! והוא העביר את כל התורה במוחו בהבנה!! זה לא בר תפיסה בשבילנו, זה אדם שזכה שה' יתן לו את התורה במתנה!! (וה' יכול לקחת כ"א מאיתנו ולעשותו בקי בכל התורה כולה..).

השאלה שנשאלת אחד כל הדברים הללו זה איך מגיעים לזה, ואפילו לחצי מזה... איך זוכים לכזה ידיעת התורה נוראה ומופלאה מאוד???

לפני שבבוא לנסות לענות איזה תשובה על זה, נכתוב כעת **בנקודה השניה – כח הראיה שלו וכח הברכה באופן מבהיל**. על ד"ז ישנם מסתמא ודאי עשרות אלפי ספורים, נכתוב כמה נקודות קטנות והדברים ידועים. כח הראיה שלו. סיפר דודי הגר"מ שנכנס אליו אברך הוא הסתכל עליו וא"ל אתה גוי! בדקו ומצאו שסבתא שלו התגיירה גיור רפורמי. וכן נכנס אליו בחור ושאלו אתה יודע לשיר? ולא הבין רצונו, וכשיצא קלט: אני לוי! (ולמרות שרבינו לא הכיר את משפחת הבחור כלל).

כשהייתי לנחם עם אאמו"ר שליט"א את בנו הגר"ש קניבסקי שליט"א אמר שפעם נכנסו עם ילד חלאקה ושאל רבינו למה לא נטלו לו ידיים הבוקר? ובדקו הדבר שאמנם כל יום נוטלים אבל היום שכחו!. ידידי רבי עקיבא כהן שליט"א נכנס פעם עם אביו ואביו בישר שב"ה אשה פלונית נפקדה, הגיב רבינו ה' ירחם, וכמובן שכך ה' שזה לא ה' של קיימא. ושמעתי שהי' איזה ביטוי שהתבטא הגר"ש: ר' חיים יודע מה נעשה בשמים! נורא!

וכן כח הברכה שמעתי מהגר"ש לוינשטיין שליט"א שפעם היה זוג שלא היו להם ילדים ו-12 שנה אחרי החתונה נפקדו, ונולד להם אח"כ בן ושמו בן מאד, קודם הבר מצוה תכננו בר מצוה גדולה וחודש לפני הבר מצוה הוא קיבל את המחלה רח"ל וזמן לא רב אחר הבר מצוה הוא נפטר, רבינו הגיע לנחם, וכשפנה לצאת האשה החלה לבכות ולצעוק, נעצר רבינו ושאל מה היא רוצה, א"ל שהיא אומרת שהיא רוצה ילדים, נעצר וחשב ואמר 'היה להם'. הרב חנניה צ'ולק ור' אלי ברונר (הממונה מעזר מציון על תל השומר) הסתכלו א' על השני - מה הוא מתכוון ברצינות? וכמו שאמר בן היה אחר שנה נולדה להם בת כ-27 שנים אחרי החתונה!

אברך בביהכנ"ס סיפר שילדו קיבל המחלה והיה חצי שנה בבתי חולים וכו', קרוב לפסח שבוע שלם לא היה מסוגל להכניס דבר לפיו, אפי' לא את הטיפות מיץ ענבים מהקידוש, הרופאים אמרו שא"ל לשחררו לליל הסדר, המנהל של החידר שמע ואמר מה ליל הסדר בביה"ח, בוא נלך לר' חיים, הלכו, זה היה בי"ג ניסן בבוקר, א"ל הגר"ח הוא יהי' בבית יאכל מצות וישתה ד' כוסות... וכמובן כמו שהוציא מפיו בן היה, ובליל הסדר היה בבית ואכל הכזיתים של המצה, שתה ד' כוסות ואף כזית מרור. ידידי ר"ע כהן סיפר שאחותו חודשיים לפני חתונתה גילו לה אבנים במרה אמר הגר"ח ק' עד החתונה זה יעבור, וכך הוה.

אחד מבני משפחתי שליט"א מזכה את הרבים בדיבורו באופן מופלא מאוד. והנה גילו לו בעיה במיתרי הקול, ואצלו כזה דבר נורא עוד יותר מהרגיל. הלך לפרופסורים גדולים וכמעט שכבר הלך לעשות ניתוח, ונכנס עם דודי הגר"מ לרבינו, ואמר לו רבינו תלמד שביעית, ודודי הגר"מ שאלו הוא ילמד שביעית והכל יעבור כלא היה וכו' אמר 'אם ירצה ה'!', ואכן למד (ולמיד) מסכת שביעית והכל עבר כלא היה! והרופאים משתוממים..

יש לי ידיד בכולל שרבינו שה"ת א"ל התבטאות שיהי' לו דירה עם הרבה מאוד חדרים, וכן הווה. היה לנו שאלה לגבי העבודה של רעייתי, הלכתי לשאול פי רבינו וכתבתי במכתב באריכות השאלה וקרא וחשב ואז אמר 'שתתפלל שתמצא עבודה חדשה', ולגבי השאלה האם לעזוב אמר לא. ואכן התפללנו והתחזקנו בבטחון (למרות שזה לא היה נראה כ"כ ע"פ הטבע), ואכן התקבלה לעבודה חדשה שנדירה מאוד בתחומה, עם פחות שעות ומשכורת יותר טובה.

דודי הגר"מ שיכל ילד ר"ל במות עריסה לפני שנים. רבינו הגיע לנחם והתבטא שהילד מילא יעודו בעולם, אח"כ כשהוא היה אצל רבינו אמרה הרבנית לרבינו שיברכם ששנה הבאה יהי' להם 2 ילדים, אמר רבינו '2', למה לא 3? ששנה הבאה יהי' להם 3' לשנה נולדה להם שלישיה. פחד פחדים מה שהוא רק הוציא מהפה. צדיק גוזר והקב"ה מקיים. וכאלו מופתים יש המון המון.

עוד דוגמא, שמעתי על יהודי מסוים בעל ממון שלא היו לו ילדים שנים רבות, הגיע לרבינו ושאל מה לעשות בשביל לזכות לילד, א"ל רבינו או שתכניס ס"ת או תבנה ביהכנ"ס או שתפתח כולל. הלך הלה ופתח ביהכנ"ס הכניס לשם ס"ת ופתח שם כולל, ונולדו לו שלשה בנים.. יש הרבה גדולים וצדיקים וכל ת"ח רצוי בשמים - התבטא אאמו"ר - אבל כאן הראו מהשמים בצורה מיוחדת את החיבה!

ונשאל - איך מגיעים לכזה כח הראיה וכח הברכה. והתשובה הפשוטה לזה, הואיל והוא היה כולו תורה, [וכמש"כ קצת למעלה ונכתוב בעז"ה קצת בהמשך, שזה היה מבהיל ממש איך שהיה כולו תורה. אביו הסטיפלער פעם התבטא עליו 'זה התורה בעצמה' (בערך בזה"ל)]. ממילא כל הבריאה כפופה לתורה, וכשהוא הוציא משהו מפיו כל הטבע התמוגג - כביכול התורה אומרת!

הגמ' אומרת בסוף חגיגה שת"ח אין אור של גהינום שולטת בהם וק"ו מסלמנדרא שהיא תולדת אש ודאי ת"ח שכל גופן אש שכ' הלא כל דברי כאש נאם ה', וקשה שכ' בפס' שהתורה אש ומנ"ל שהת"ח עצמו הוא אש, והתשובה שהת"ח הופך להיות **מציאות של תורה**, ואם כ' בפס' שהתורה היא אש כלו' שהת"ח עצמו הוא אש. וזה ראינו אצל רבינו. שוב שמעתי שפעם הוא התבטא ע"ז שמפריעים לו ללמוד 'לא נותנים לי ללמוד אז איך הברכות שלי יעזרו?..' כלו' שתלה אותם זב"ז כמשנ"ת.

אבל עדיין צריך ליישב השאלה הבערת ששאלנו קודם איך מגיעים לכזה דרגות בידיעת התורה ובכלל???

תשובה. כמובן שלהגיע לכאלו דרגות עצומות זה מתנת שמים מיוחדת. והנושא הוא איזה דברים יכולים להיות סיבה לזכות לכזה ס"ד. כתב הגר"ח מוולאז'ין שכמה שיש לאדם ענוה כך יש לו תורה, וכמה שיש לו יראת שמים כך יש לו תורה, ומשה רבינו שהיה שלימות הענוה ושלימות היראה - היה שלימות התורה. ויש להסביר שזה תנאי באדם, שיש אדם טהור - עם ענוה ויראה, כזה אדם הוא מוכשר שתיקלט בו התורה, שבכזה אדם התורה יכולה להקלט. (ונרחיב בזה בהמשך עוד בס"ד).

וכמובן שענינים אלו (ענוה ויראה) הם תנאים לתורה, ויש עוד ענין והוא ההשקעה בתורה עצמה **שהיא היא מגדלת האדם** שא"א לתאר ממש. [ל' החזון"א בקובץ אגרות ח"א אגרת ב' 'כל סגולות לימוד התורה נאמר על עמלה']. וזה כולל שני חלקים. חלק א' פרישה מתענוגות ורצונות שסותרים תורה, חלק ב' השקעה עצומה של כל הכוחות בלימוד התורה, (ושניהם בעצם חד הם - ביטול האישיות על התורה, ע"ע בברכות סג, ב לגבי מיץ חלב יוצא חמאה וכו' שביטול האישיות סיבה לזכות לתורה).

ונפרט מעט בס"ד שדברים אלו הם סיבה לזכות לתורה. לגבי החלק הראשון, הגמ' בברכות סג, ובשבת פג דאמר ר"ל מאי דכתיב זאת התורה אדם כי ימות באהל ללמדך שאין ד"ת מתקיימין אלא במי **שממית עצמו** עליה. אדם שממית עצמו אין הכוונה לקפוץ מהגג.. הכוונה שיש לו כל מיני רצונות

וכדומה, וזה מתנגש עם לימוד התורה וכו' - והוא ממית את כל רצונותיו על התורה. וכן בגמ' בסנהדרין קי"א, א' על הפס' 'לא תמצא בארץ החיים' אומר שם רב 'לא תמצא במי שמחיה עצמו עליה' (תורה מתוך תענוגים כמבואר שם). ומפורסמים ד' התוס' כתובות קד שמביא מדרש עד שמתפלל אדם שייכנסו ד' ת' לתוך מעיו, יתפלל שלא יכנסו מעדנים (נוס"א אכילה ושתיה יתירה) לתוך מעיו.

לגבי החלק השני - השקעת הכוחות בלימוד. הגמ' בברכות סג, ב' 'כתתו עצמכם על ד"ת', איזה לשון! כתתו עצמכם - כביכול תחתוך את עצמך לחתיכות על התורה... ובגמ' בעירובין כב' 'שחורות כעורב' כמי אתה מוצא... רבה אמר במי שמשחיר עצמו עליהן כעורב. ובשבת פח, ב' למיימינין בה סמא דחיי פירש רש"י עסוקים בכל כחם וטרודים לדעת סודה כאדם המשתמש ביד ימינו שהיא עיקר.

א"כ הבאנו קצת לשונות ברורים וחדים מדברי רבותינו חז"ל הק' שעמל התורה, הן הניתוק מתענוגים והבלי עוה"ז, והן השקעת הכוחות בלימוד הם סיבה לזכות לתורה. ונבוא בס"ד לדוגמאות איך רבינו היה מיוחד מאוד בענינים אלו - גם ניתוק מוחלט מכל עניני עוה"ז והשקעה עצומה בתורה הק' תמיד. וגם החלקים של ענוה ויראת שמים.

החלק השלישי כמו שפירטנו בהתחלה זה תורה - ניתוק מהעולם ושקיעות מוחלטת בתורה ועמל וכו'. הניתוק מהעולם. שמעתי מרבי גדליה הוניגסברג שליט"א היקר שקנו פעם מקפיא ושמנו אותו בחדר השינה של הרב והרבנית, ורבינו הניח שם את הגרביים במגירה הראשונה... וסיפר עוד שפעם התקלקל התנור בבין המיצרים ושלחה אותו הרבנית לשאול את הרב האם מותר לתקן, שאל הרב 'מה, יש לנו תנור? מה עושים עם זה?' [ובנוסח אחר שמעתי שבתחילה שאל הרי קיץ עכשיו ולמה צריך תנור?]. פעם אחד הנכדים הגיע לשאול האם מותר לקלף ביו"ט במקלף, שאל אותו רבינו מה זה מקלף? ולא הצליח להבין מהתיאור מהו מקלף... אתה מכיר מישוהו שלא יודע מה זה מקלף?

פעם ת"ח אחד ראה את רבינו הגדול הולך בכניסה לב"ב ליד קוקה קולה והבין שמשהו קרה כאן, וניגש אליו ושאלו, וא"ל שאכן הוא הי' שקוע בלימוד ואיבד את דרכו ואינו יודע איך לחזור הביתה. א"ל אני אלוה את הרב לביתו - אבל רבינו לא רצה להטריח יהודי (!) עד שסיכמו בסוף שהוא ילוה את הרב עד רחוב שהוא מכיר ומשם ילך לבד. הרחוב הראשון שהוא זיהה היה רחוב רשב"ם שבו ביתו!! (ובנוס"א שמעתי שהרחוב הראשון שזיהה היה הרחוב שליד ביתו. רחוב דבורה הנביאה). שמר על עצמו מכל משמר שלא יכנס לו שום דבר לראש, וכדלהלן.

דודי הגרי"מ שאל אותו איך הוא יודע את כל התורה כולה. איך אפשר לדעת את כל הארון ספרים הזה??.. והשיב לו רבינו, הוא פתח את המדרש שאומר שהתורה נמשלה לשמן, וכמה שאדם מכניס דברים בטלים - שזה מים נשפך השמן החוצה. וא"ל אני כל חיי מתפלל ע"ז, כל החיים! שאני אשכח כל דבר חוץ מהתורה. עכ"ד. וזה בעצם היסוד איך הוא לא זכר ולא ידע דברים שכל אדם יודע (ידידי רבי עקיבא כהן פעם נכנס אליו וכתב לו כך וכך דולר, עם סימן של דולר \$ - והוא שאל אותו מה זה). כי הוא פשוט התפלל ע"ז!.

ידוע, וכן סיפר לי הנכד רבי אליהו רענן שליט"א איך שכל פעם באוכל היה שואל את הרבנית מה לברך ברכה ראשונה ואח"כ מה לברך ברכה אחרונה! [הוא הי' שואל 'מה זה?' אפי' על תפוז"א ואורז, והיא היתה משיבה: זה אדמה, זה מזונות, וכיוצ"ב]. זה מבהיל, אדם שיודע את כל התורה בכזה רמה דירה שאין לתאר ממש, אבל שזה תפוז"א הוא לא יודע! מה הוא אכל הוא לא זוכר! הוא הבין שזה על חשבון התורה, אז הוא לא רצה לדעת ולזכור והתפלל על זה. וזה מפורסם שהיו נכנסים ומדברים איתו על ענין ואח"כ נכנסים שוב, צריך להזכיר לו. ופעמים שהוא הרגיש צורך לפייס אז הוא אמר: אני מתפלל על זה שאני לא אזכור שום דבר חוץ מהתורה!. הרב שוב, גבאי בלדרמן, אמר: חמישים שנה לא ראיתי אותו קורא שום מודעה! כלום!!

אז גם אם אנחנו עדיין לא בדרגה כזו, אבל להבין כמה חשוב הניתוק מהעולם והפרישה בכלל מתענוגי העוה"ז, ולהבין שדברים בטלים מוציאים תורה, ר"ל! לשים לה מה מכניסים לראש, ומה לא מכניסים! מה לא קוראים בשום אופן.. אני לא רוצה לדעת שטויות במקום תורה! מה לא שומעים, במה לא מתעניינים.. ואפשר להתפלל בנוסח שיותר קרוב אלינו - שלא יענין אותי שום דבר שלא טוב שיענין אותי, ושאני לא אזכור שום דבר שלא טוב שאני אזכור. שאנחנו גם נדע את התורה! ועכ"פ מכל זה אנחנו רואים לא רק את הביטול רצונות על התורה של רבינו אלא ביטול כל האישיות על התורה, שזה דרגה גבוהה עד מאוד בזה. 'ממית עצמו עליה' מבהיל!

ומלבד הניתוק מהעולם, שקיעות בלימוד. כשרבינו היה לומד הוא היה שקוע כל כולו בלימוד שפשוט לא שמע מה קורה סביבו. כולו דבוק בתורה בצורה מבהילה מאוד. היה אפשר לנהל לידו שיחות שלמות, הוא פשוט לא שמע. ויש ע"כ הרבה סיפורים מופלאים. סיפר לי נכדו הרב אליהו רענן שליט"א חתן הרב צביון חתן רבינו, שבזמן כלשהו בזמן קשר שידוכיו היה אביו עם חמיו (הרב צביון) בבית רבינו, א"ל הגר"י צביון בוא תראה מה זה שקיעות בלימוד, עלה איתו לחדר למעלה שם ישב רבינו ולמד, ואמר: תסתכל על הרב - ואז טרק את הדלת בעצמה רבה מאוד. ורבינו כאילו כלום לא קרה. ממשיך בלימוד בלי אפילו להרים את העיניים. פלאי פלאות. [סבי הגר"ש ברעווה צ"ל היה אומר: אתה לומד תוס', מישוהו עובר לידך ואתה מרים עינים לראות מי זה - מה נראה לך שזה רבינו תם?..].

סיפר דודי הגרי"מ שפעם היה אצלו ונכנס אדם ואמר שהוא אח מעזר מציון וצריך להוציא לרב מים מהרגלים. א"ל בבקשה. והמשיך ללמוד. הלה הוציא מחט ענקית שסיפר שהוא הזדעזע ועצם עינים מרוב שלא היה מסוגל לראות, ואותו אח הוציא לרבינו שה"ת 4 ליטר מים מהרגלים, **ורבינו לומד** כאילו שום דבר לא קרה! איזה דבקות בתורה! פשוט ביטל את עצמו לחלוטין לתורה, ושקד ועמל ושקע בה תמיד בכל מצב.

יש המוני סיפורים כיוצ"ב של אנשים שהמתינו זמן רב והוא לא שם לב שהם שם עד שעוררו אותו או לפעמים כשהפך דף שם לב, וכיוצ"ב, ואפילו סיפר בן רבינו הגר"ש שליט"א איך שפעם היו שיפוצים קרוב ורעש איום ונורא, והוא שקוע בלימודו. וזה מוסר השכל עצום לנו להתעורר לשאוף להיות דבוק בתורה בשלימות, ולא משנה מה קורה. דביקות גמורה בתורה.

ובכלל הרי היה **כולו תורה**. למד ולמד ולמד ולמד עד בלי די יום ולילה לא ישבותו. דודי הגרי"מ סיפר שהוא ישב אצלו פעם ונכנס איזה תמהוני וא"ל קראתי בעיתון שהרב לומד גם בשינה, האם זה נכון, הוא ענה לו בזזה ענוה 'בדרך כלל'.. **בדרך כלל!!!** והיו מקרים שקם ואמר להביא יין הסיומים שגמר כעת מסכת בשינה. ואפילו בתשעת הימים ביקש פעם כשהתעורר משינתו לשתות יין לכבוד הסיום שלמד בשינתו. כולו כולו תורה, ועמל התורה נורא מאוד.

סיפר בנו הגר"ש שלפעמים היה מרצה לפניו דברים כדי לסדר לעצמו בראש. ופעם א"ל יש כאן 40 מקומות ברמב"ם שיש משמעות בנושא מסוים, מחלק משמע משהו אחד, ומחלק אחרת, ואני צריך לחשבן מה החילוק בין הדברים..

וה'חובות' הידועים שקבע לעצמו סדר לימוד לסיים את התורה כל שנה, והקפיד על זה **אף בזמני חולשה במאמצים אדירים ממש** ואפילו בהיותו בבית החולים, אין בין הזמנים וכיו"ב, שאם יום אחד תאורטית לא היה מתקדם מחר יש לו כפול, וזה כמות עצומה... ולכל אדם יש זמנים שיותר מורכב ללמוד, אבל הוא בכל הזמנים והמצבים תורה ותורה ותורה. (אגב הוא סיפר שהוא התחיל לנסות לסיים הש"ס בשנה ובפעם הראשונה לא הצליח, וגם בפעם השנייה לא, ורק בפעם השלישית ומאז ב"ה תמיד. גם לרבינו היו קשיים, אבל הוא לא נשבר, לא התייאש, יגע ומצא, הצליח!).

וחזרות וחזרות, כמו שהתבטא ת"ח אחד שהרי הוא רצה כ"כ להתקדם עם ספריו ולכתוב גם על קדשים וטהרות - מ"מ על הלימוד הקבוע של לסיים את התורה בכל שנה הוא לא ויתר, למרות שיכל במקום זה - שזה הרי כבר חזרה בפעם המי יודע כמה - להתקדם בספרים. מ"מ לא ויתר על החזרות! הוא התבטא לפני 30 שנה לחתנו הגר"י צביון שליט"א שיש מסכתות שהוא למד כבר יותר ממאה פעמים!

וכמובן ניצול כל רגע, וזכורני מועצת גדוה"ת שהתקימה בביתו, וכולם ישבו סביב שולחנו והוא עם הגמ' לומד ולומד בהתמדה, בשעה שהגאון הגדול ר' גרשון אדלשטיין שליט"א דיבר, הוא סגר מפני כבודו (וכמדומה כשעוד א' הרבנים דיבר), אבל בעקרון הוא יושב ולומד.. בכל מצב ובכל רגע. בבי"ח כמו שהזכרנו, מיד עם הספרים, בזמני המתנה שונים, לפני ברית הוא עם הגמרא ברכב עד שעת הברית (בשנים עברו). כל כולו תורה ממש כפשוטו.

פעם זכיתי לשאול אותו עצה לידיעת התורה, וכשאמרתי לפני"ז לבנו הגר"ש שאני רוצה לשאול אמר לי כנראה יענה לך עפי" דברי הגמ' בדה ע: להתפלל, שכך עונה לפעמים, ושאלתי, וענה לי רבינו: **'ללמוד'**. עד כאן לשונו. פשוט ללמוד!! ילד פעם שאל את הגראי"ל שטיינמן איך נהיים גדול הדור, וענה: לומדים הרבה תורה. וזה היה רבינו כולו תורה. כמה ששמח בכל ידיעה בתורה ודיוק חדש וכיוצ"ב שפשוט אין לתאר ממש (הגר"ע טבצ'ניק).

זה גם יכול לתת לנו תפיסה קטנה בגדלותו. למדת פעם כמה שעות **רצוף**, עם גישמאק, נכון שאח"כ הרגשת הרגשה של רוממות?! תתאר לעצמך שהיית לומד כך יומיים רצוף איך היית מרגיש. רבינו למד תורה רצוף 94 שנים!! כמובן שיש אכילה ושינה וכו' אבל הכל כגוש ורצף של דביקות בה' ובתורתו, ומזה אפשר להבין כמה שאנו לא מבינים איזה דרגות עצומות היו לרבינו. ס"ת חי ממש.

ובכל זה **הואים במוחש** את ה'כתתו עצמכם על ד"ת'. **זכה לעמול ולהשקיע** עוד דקה ועוד שעה ועוד שנה ועוד.. עד שזכה לגדול כ"כ. הוא השקיע, עמל, התאמץ, וזכה.. (עי' סנהדרין צט, ב שכשאדם עמל התורה מבקשת מה' שיגלה לו טעמי התורה).

(במאמר המוסגר. ידוע בחינוך החשיבות של הדוגמא האישית של ההורים. כשילד רואה שההורים שלו מעריכים משהו, עושים או לא עושים משהו, זה משפיע עליו מאוד להיות ג"כ כך. והנה ג' בניו של רבינו שיבדלח"ט זוכים לעשות סיום הש"ס בכל שנה! רואים גם כאן יסוד זה של ההשפעה הגדולה של האבא!).

ועתה נכתוב בעז"ה בחלק הרביעי - ענוה ומידות באופן מופלא מאוד. לפני שנבוא לדוגמאות נזכיר את המבואר בכמה מקומות שענווה היא תנאי לתורה. הגמ' בתענית ז דאמר רבי חנינא בר אידי למה נמשלו ד"ת למים דכתיב הוי כל צמא לכו למים לומר לך מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך אף ד"ת אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה. וגם כ' שם עוד שהתורה נמשלה למים יין וחלב שמתקיימים דווקא בפחות שבכלים 'אף ד"ת אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה'.

ובעירובין נד (במאמר המוסגר כדאי ללמוד הגמ' שם, יש שם יסודות נכבדים בסוגיא), ואמר ר"א מאי דכתיב לחייו כערוגת הבושם, אם משים אדם עצמו כערוגה זו שהכל דשין בה וכבושם הזה שהכל מתבשמן בו תלמודו מתקיים, **ואם לאו אין תלמודו מתקיים**. לשונות חריפים שזה תנאי ממש מעכב!

ועוד בגמ' שם בעירובין ובנדרים נה, וממדבר מתנה אם אדם משים עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו תורה ניתנה לו במתנה.

וענין זה היה דבר שמאוד מודגש אצל רבינו, ענווה אמיתית, וממש הפקר לכל כמדבר, באופן מפליא מאוד, וזה גם הסבר לגדלותו הנוראה והבלתי נתפסת, שכ' כאן שעניו ושם עצמו כמדבר 'תורה ניתנה לו במתנה'!. ונבוא בס"ד לקצת דוגמאות ע"כ.

פעם הגיע בחור בערב פסח ואמר שהוא בכור ולא שמע סיום, וכעת השעה מאוחרת ואינו רוצה לצום, ושאל פתרון. א"ל רבינו להמתין ונכנס לחדר, ואחר 15-20 דקות יצא ואמר - 'יש לנו סיום!' הוא למד במיוחד עבור הבחור את כל מסכת הוריות.. עם כל סדריו המלאים (וכידוע בימים אלו מזמן הסיום הגדול שלו על כל התורה בער"פ, היה לו עומס מיוחד של עשרות דפי ירושלמי כל יום), לבחור שאינו מכיר. בכזה התבטלות וענווה הוא לומד עבורו מסכת..

סיפר דודי הגר"מ שפעם ניגשה הרבנית וסיפרה שיש כאן בחורה מאורסת שאמרה שרוצה לשבור שידוך, ומדוע כי הבחור בלי רמה, שהוא מספר בדיחות ואינם מצחיקות. אמר רבינו **אני רוצה לשמוע** בדיחה שהוא אמר. הלכה הרבנית למדוברת וחזרה עם בדיחה בפיה. רבינו שמע והחל לצחוק מהבדיחה.. הלכה הרבנית 'הרב בעצמו צחק מהבדיחה!' והשידוך אכן לא התבטל. חוץ מהחכמה, הענוה שמונחת כאן היא נוראה!

סיפור נורא מאוד שמעתי מאאמו"ר שליט"א (ואח"ז שמעתי כן גם מנכדי רבינו). כידוע בק"ש יש רמ"ה תיבות ובשביל להשלים לרמ"ח יש את המילים ה' אלוהים אמת שאומר הש"ץ. ומי שמתפלל ביחידות או שחושש שלא יספיק לשמוע מהחזן אומר קל מלך נאמן בתחילה, והתבטא פעם רבינו שהוא הרגיל את עצמו לומר קל מלך נאמן שמא לא יספיק את הש"ץ. שאלו אותו אבל מחכים לך בה' אלוהים אמת, אמר **'למה שיחכו לי'..** עשרות שנים מחכים לו בסוף הק"ש והוא בטוח שכל פעם הוא 'הספיק' את הש"ץ. זה ענווה נוראה, וזו מתנה מיוחדת של ס"ד לענווה שהקב"ה נותן!

הוא אמר לא פעם (ושמעתי ד"ז גם ממקורביו ששמעו) על אנשים שמבקשים ממנו מכתבים לארה"ב וכיוצ"ב, ואמר הם ביקשו אז נתתי להם, אבל מי כבר מכיר אותי באמריקה?? אולי ברשב"ם.. עכ"ל. גם רשב"ם זה אולי.. כל העולם רועד ממוצא פיו של כמה מילים, והוא אומר שבכלל כנראה לא מכירים אותו. הוא אשר אמרנו שזה מתנה מיוחדת מן השמים של ס"ד לענווה (כי אם יכירו ביחס אליהם וכו' יכול להביאם לגאווה שזה נורא, וה' מרחם עליהם ונותן לצדיקים תמימות מיוחדת שלא יפלו בגאווה. כן ביאר סבי הגר"מ דרוק צ"ל באורך ואכמ"ל).

כולל חזו"א, הביהמ"ד הגדול כיום הוא בקומה גבוהה, ובזמנו, סיפר ר' ישעיה אפשטיין שליט"א, לא היה מעלית והיה עולה ברגל! לא היה אצלו מושג של עצלות. יום א' מגיע רבינו ורואה שבונים משהו בבנין, שאל את ר' ישעיה מה זה שם, א"ל בונים מעלית. החלו לעלות במדרגות, ואמר רבינו 'כשנגיע לכולל - לא כל האברכים מגיעים באותה שעה, יש ב-9 יש קצת לפני ויש קצת אחרי, ונוכל לעלות במעלית. אבל אחרי מנחה כולם ביחד ירצו לרדת, ויהיה תור ויהיה חבל על הזמן, ויהיה עדיף לרדת במדרגות..', והוא לא העלה על קצה דעתו שכל מה שבונים מעלית זה בשבילו.. (ובשביל

הגר"י שפירא). וכמו"כ אח"כ כשכבר היתה המעלית בנויה והיו שומרים לו כל פעם את המעלית פתוחה, הוא הי' אומר 'הו, ב"ה המעלית מחכה לנו' ולא חשב על האפשרות שמישהו שמר בשבילו. אולי אם היינו נכנסים למחשבתו אם היתה מתגנבת לו מחשבה אולי שמרו עבורי? אבל מי אני בכלל שישמרו לי...

ובכלל כל ההתייחסות לכל אחד בכזה ענווה והתבטלות. מפליא ממש. וגם היה מקיים בהידור דברי המשנה והיו מקבל כל אדם בסבר פנים יפות, ממש היה מחייך ועושה הרגשה נעימה וטובה. וכל רגע היה יקר לו שאין לתאר, ועם כ"ז לקבל קהל כ"כ הרבה זמן, ולברך ולענות על מכתבים... נורא!

ועוד בענין של ענוה ומיחות. סיפר נכדו הרב שלמה צביון שליט"א שרבינו לא היה אומר ליהודי לצאת מהחדר. עד כדי כך שאם הוא היה צריך לדבר עם מישהו בפרטיות היה אומר לו 'אני צריך אותך' ומחכה שהאנשים יתרמזו לצאת. אבל הוא לא יאמר לאדם לצאת. וסיפר שפעם הוא ישב ולמד בסוכה של רבינו ורבינו אמר למישהו אני צריך אותך וכולם יצאו, וחשבתי סיפר הנכד שלא יפריע לו שאני אשאר, ונשארתי. לפתע קם רבינו עם הבנ"א הנוסף ויצא מהסוכה. **כי הוא לא יאמר ליהודי לצאת.** איזה דרגות נפלאות! זה בית שלו, נכד שלו, סוכה שלו, וכידוע איך שהיה מנצל כל רגע להיות בסוכה (ולכן לבש במיוחד הכובע והחליפה בסוכה) א"כ שיגיד לו לצאת אבל לא! הוא לא יבקש!

וכן סיפר הנהגה המסור הרב ישעיה אפשטיין שליט"א שרבינו אף פעם לא היה קורא לאנשים, אם הוא היה צריך מישהו הוא היה הולך אליו בעצמו, עד כדי כך שהיה מגיע אדם ואומר הרב קרא לי, מיד היה מגיב שקר וכזב. כי היה ברור שהוא לא קרא כי הוא לא מטריח יהודי! וסיפר סיפור איך שפעם רצה יהודי בקרית ספר אז נסעו לשם במיוחד, ואף הזהיר אותו 'אל תאמר לו שאני פה שלא יטרח לרדת, אני אעלה אליו'. נורא!

אדם שכך מבטל את האישיות שלו, כערוגה שהכל דשין בה ובבושם שהכל מתבשמים בו, עושה עצמו כמדבר, כזה סבלנות והרגשה טובה לכל יהודי ויהודי (אף אני שזכיתי להיות פעם אצל רבינו עם אאמו"ר שליט"א התייחס אלי בחביבות, וא"ל משפט שמלווה אותי עד היום). אדם כזה נעשה 'מוכשר' שהתורה תיקלט בו. וכמו שראינו שהתורה נקלטה בו באופן פלאי ממש. אשרי הזוכה.

זה מוסר השכל עצום לנו להיות ענוים, לא להרגיש שמגיע לנו אלא שהכל זה מתנת שמים ברחמים רבים בכל רגע. לא להקפיד אם מישהו עושה לנו משהו שלא כרצונינו (שכידוע זה מצוי הרבה...), **להיות רכים** כד' הגמ' לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארז. להיות טוב באמת לכל יהודי! כמו שה' רוצה שנהיה.

ונעבור בעז"ה לחלק האחרון של יראת שמים ודקדוק הלכה שאין לתאר. הגמ' בשבת לא אמר רבה בר רב הונא כל אדם שיש בו תורה ואין בו יראת שמים דומה לגזר שמסרו לו מפתחות הפנימיות ומפתחות החיצוניות לא מסרו לו, בהי עייל, ועוד עיי"ש בסוגיא. היראת שמים היא ג"כ תנאי מעבב לתורה. וכמבואר בגמ' הנזכרת שזה מפתחות החיצוניות, היינו שזה תנאי מוקדם בשביל לזכות לתורה. וביומא עב, ב אוי להן לשונאיהן של ת"ח שעוסקין בתורה ואין בהן יראת שמים.

ומידי עוסקי בכתיבת הדברים וממש אני אווז בשורות אלו על ירא"ש, זימן הקב"ה לידי ספרו של חתן רבינו הגר"י קולדצקי שליט"א לשכנו ודרושו ושם יש הסכמה מרבינו והוא בעוצם ידיעת התורה שלו מצטט שם בהסכמה ממסכת אצילות דבר הנוגע לענינינו וז"ל שם דאיתא במסכת אצילות אליהו בן יוסף פתח סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם מהא אוליפנא שאין הקב"ה מגלה סודו כי אם ליראיו שאפילו אדם מיישראל למד מקרא משנה תלמוד ואגדה ותוספות ואין בו יראה לחינם צלל במים אדירים וכל מה שטרח **לחינם טרח**. ע"כ. דברים חריפים וחדים כמה הירא"ש נצרכת לזכות לתורה באמת.

כמה סיפורים מרבינו בענינים אלו של יראת שמים - פחד מעבירה, ודקדוק בכל הלכה עד דק שמראה על הירא"ש האמיתית והטהורה. ט"ו שנים אחרי חתונת רבינו נמצאה תקלה באחת מהמאפיות שלא ניפו את הקמח טוב, ומאז החל לאכול רק ממה שניפו ואכלו אצלו בבית. ואף כשהלך לשמחה וכדומה היה מביא איתו. איזה יראת שמים טהורה, בגלל פעם אחת עשרות שנים של הקפדה שלעיתים לא פשוטה..

וכן אני נזכר שבהיותו בבית דודי הגר"מ דרוק שליט"א רצו שהוא יעשה לחיים אז בשביל זה הוצרכו להביא בקבוק מיץ ענבים במיוחד מביתו וראיתי שבנו הגר"ש א"ל שזה מהבית וא"כ יכול לעשות לחיים. זהירות נוראה. עד כדי כך הקפיד בעניני כשרות עד שאפי' גבינה לא היה אוכל מהמפעלים רק מה שאחותו הרבנית ברזם תחי' היתה מכינה עבורו. וכל מיני דקדוקים במעשרות ומליחה וכו' וכו' להזהר לא רק מחטא אלא אפי' מנדנד שבנדנד של חטא.

סיפר בנו הגר"ר שלמה שליט"א שהיו בלילות שבת הולכים להגר"י זילברשטיין או להגר"י ישראלזון, ובאותם שנים רחוב עזרא לא היה סגור בשבת, והיה יכול להיות מידי פעם שמכונית נסעה בו, והיה אם הם הגיעו לרחוב זה ונסעה שם מכונית, רבינו לא היה מסוגל לזה ולבי לומר מילה היה **מסתובב וחוזר** הביתה בלי לעשות את הביקור, איזה טהרת הלב ויר"ש עצומים מאוד! נפלא.

דודי הגר"מ סיפר שכשהיה שואל אותו בענינים של צניעות כל כולו היה מצטמרר - כל גופו 'מתכווץ' והיה אומר הרחק מן הכיעור ומן הדומה לו! שמעתי שכלתו אשת בנו הגר"י שגר שם בשנים האחרונות, היא סיפרה **שמעולם** הוא לא דיבר איתה שיחה! כזה יר"ש וקדושה שאין לתאר. ואח"ז זה כבר מתנה מן השמים כמו שסיפר הגר"ג הוניגסברג שליט"א ששמע שהרבנית שאולת לרבינו שיש משפחה עם נשים שרוצים לבוא לסעודה האם יכולים, ואמר 'אני לא רואה נשים!' נורא!!

המשגיח הגר"ד סגל שליט"א התבטא **שהיה אפשר לכתוב שו"ע מהנהגותיו**. ממש הי' בדקדוק כמו שהקב"ה ציוה. ממש בצורה מפליאה. יש ספר שהוציאו 'אלא ד' אמות של הלכה' - מהנהגותיו, ובעברי בין דפי הספר גם הי' לי הרגשה זו ונשתוממתי עד היכן בנ"א יכול להגיע בדקדוק עשיית רצון ה' שאין לתאר. ואי"ז דווקא בענינים של הלכה, אלא אף הנהגה טובה וכו' ב על כל דבר הקפיד אף בקושי ומאמץ רב מאוד.

כדוגמא ניקח מההגעה לתפילת שחרית וכו'. בדרך בהלך היה הולך במהירות 'מצוה לרוץ', ובחזור בנחת, שלא יראה כמשוי. בזמן ההגעה - ביום חול היה מגיע 10 דק' לפני תחילת התפילה, ובשב"ק קצת יותר מאוחר, שכ' ברמ"א שמאחרים התפילה בשבת, ואף שהכוונה שמאחרים את זמן תחילת התפילה, אבל גם בזה יש שייכות לזה. בקרבנות - כשלא היה מודפס בסידורים פרשת עולה מנחה חטאת ואשם, הלך וכתב בעצמו והצמידם עם דבק סלטייף לסידור שלו.. פעם א' ראו שדילג הברייתא דר' ישמעאל ושאלוהו אח"כ למה, ואמר שלמד את זה בגמ' מנחות בחובות שלו לפני"כ, **עד כדי כך** היה מדקדק ע"פ שו"ע עד שהיה אפשר לשאול אותו מדוע דילג חלק..

כשהיה נכנס היה נכנס ביום חול בפתח בצד ויוצא מהפתח המרכזי ובשבת להפך. וזה מב' טעמים, א' בשו"ע כ' שהנכנס לביהכ"ס להתפלל מותר לעשותו קפנדריא - כל' לצאת מפתח אחר, ובמ"ב מביא מהאחרונים ש'מצוה' לעשותו קפנדריא (וזה תלוי בנוסחאות בגמ' במגילה). ומחמת ה'מצוה' יוצא מפתח אחר. והטעם שבשבת נכנס מהפתח המרכזי ובחול להיפך אמר שזה מפני כבוד שבת שנכנס בפתח החשוב יותר, וזה הנקודה השנייה. כל דבר מדוקדק.

ואף כשזה כרוך במאמץ וקושי - כאשר בנו את הגשר מביתו לביהכ"ס הלך דרך הגשר, אבל בחזור נתאמץ לצאת מהפתח השני שהיה כרוך בלדת המדרגות ואח"כ לעלות המדרגות לביתו - וזה היה טירחא ממש בשבילו. והבינו שזה בגלל שאין ב' פתחים ועשו ב' פתחים בצד של הגשר, ואכן יצא ג"כ מצד זה מהפתח השני. אף שאי"ז חיוב, מ"מ במאמץ רב - שכ' מצוה לצאת מהפתח השני! וכ"ז רק דוגמאות קטנות ממש על כל חייו ואישיותו איך שכל כולו היה לפי איך שהקב"ה רוצה שאני יהי' עכשיו, בדיוק מוחלט בלי לזוז כלום, שהרי אין בכלל אפשרות אחרת.

פעם הי' חלש ושכב במיטתו והביאו לו בננה לאכול, אחר אכילתו קם במאמץ רב והלך קצת וחדר למיטה, ולא הבינו מדוע מתאמץ כ"כ. עד שהבינו שהרי הגמ' אומרת שאחרי האכילה לפני השינה צריך ללכת ד' אמות. אף שאי"ז חיוב - אבל זה מוזכר בגמ'! כל הדוגמאות הללו מראות על יר"ש עצומה שחקוקה בעצמות! צא וראה עד היכן הדברים מגיעים שפעם ראוהו ששר בסעודה שלישית ברוך קל עליון, שאלוהו מדוע ואמר שהוא לא שר בסעודה בבוקר אז הוא משלים עכשיו. לפעמים היה קם באמצע השינה בליל שב"ק בשביל להשלים מאה ברכות! וזה נפלא מאוד איך כל דבר ודבר מדוקדק עד הדקדוקים הכי קטנים בשלימות שבשלימות!

ידוע הסיפור שסיפרה הרבנית שפעם התעוררה ולא מצאה אותו וחיפשה בכל הבית וגם למעלה ולא מצאה. עד שהוא חזר מבחוץ. ומה קרה? הסביר רבינו, אמרתם לי היום שאני אלמד למעלה שאתם מנקים הסלון לפסח, וחששתי אולי בטעות זרקו את הלולב לפח, והרי נוהגים לשורפו בשריפת חמץ, ולא רציתי להעיר אותך, ובהמשך הלילה אולי יפנו את הפחים, אז הלכתי לחפש וכשלא מצאתי ידתי לחפש בזבל אולי זה שם.. כמובן שהרגיעה אותו ששמרו ע"ז-

(ובכלל כידוע שהקשר ביניהם היה מיוחד במינו לאין לתאר, הי' מתיישב לאכול ולא מתחיל עד שהרבנית מגיעה, ויכל להיות לעיתים נדירות אפילו חצי שעה! וכמובן שלמד בינתים, אבל הוא לא מתחיל לאכול אלא ממתין לרבנית. וידוע שהוא אמר לה שכשהיא נמצאת בבית יש לו יותר ישוב הדעת, שהיתה מסירה ממנו ממש כל עול, וכשרצתה לרדת לעזור לנשים במכירת הירקות שיש פעם בשבוע ליד לדרמן - ליד הבית שלהם, לא ידעה מה לעשות שמחד היא רוצה לעזור לנשים, ומאידך כשהיא בבית בעלה רבינו שה"ת לומד יותר טוב. עד שהציע הגר"ק עצה - הוא לקח שופר, וא"ל שאם הוא יצטרך אותה הוא יתקע בשופר ואז תעלה..

אבל המסירות שלה בשבילו זה היה מסירות שא"ל לתאר כלל, ופעם אמרה מה אתם חושבים שאני התמסרתי בגלל שידעתי שהוא יהיה גדול הדור?! אני לא ידעתי אבל השקעתי מצידי, זה הזכות שלי! ופעם שאלו אותה זה לא קשה להיות אשה של ת"ח? ענתה מה אתם רוצים גם בעל ת"ח וגם בלי קשיים ובקלות.. צריך לדעת היכן להשקיע..

וכיום לנצח נצחים היא זוכה להיות במקום עליון וגבוה שאין לתאר יחד עם רבינו, כמו שכ' בפס' עין לא ראתה אלוהים זולתך יעשה למחכה לו. וידועים ד' חז"ל כל הנביאים לא נתנבאו אלא למשיא בתו לת"ח ומהנהגתו ת"ח מנכסיו אבל ת"ח עצמו עין לא ראתה אלוהים זולתך, כל' שהנביאים שא"ל להשיג את הדרגה העצומה שלהם, אפילו הם לא השיגו את עוצם השכר של ת"ח! פלאי פלאות ממש! ולכל זה זוכה גם אשת הת"ח! אבל המוסר השכל לנו איזה התמסרות לדבר שאינו דין לא מדאורייתא ולא מדרבנן..

נסכם ונאמר שאדם שהוא כל כולו עמל בתורה באמת, ומזכך עצמו להיות עניו ויר"ש אמיתי, ורוצה לדעת את התורה ולעשות רצון ה', וכמו שהזכרנו שרבינו העיד שהוא **מתפלל תמיד** לשכוח כל דבר חוץ מהלימוד. ומאידך היה מתפלל לדעת את כל התורה כולה. כשזה הרצון והשאיפה והאדם 'מוכשר' לקבל תורה ע"י שיש בו את קייני התורה, א"ל להעריך עד היכן יכול להגיע. וגם ברבינו ראינו בחוש את ד' ר"מ במשנה ריש פ"ו דאבות כל העוסק בתורה לשמה - ושם יש רשימה ארוכה, ודו"ק ותשכח שנמצאו מעלות אלו ברבינו, אחת לאחת.

יש את המעשה המפורסם בגמ' בב"מ נט בתנורו של עכנאי שרבי אליעזר הביא ראייה מהחרוב ומאמת המים וכותלי ביהמ"ד וכו' אכמ"ל, והגר"א אומר מדוע הביא ראייה דווקא מדברים אלו, משום שאלו ג' תנאים לתורה, חרוב זה הסתפקות במועט, מים מרמז על ענוה, וכותלי ביהמ"ד על עמל התורה.

ודברים אלו היו באופן מודגש אצל רבינו, הניתוק מכל תענוגי עוה"ז עד שהיה שואל על האוכל מה מברכים כמו שהזכרנו, ענוה שהרחבנו בדוגמאות ועמל התורה כל חייו, עשרות עשרות שנים של התמדה דביקות ויגיעה בתורה עד תכלית. ואכן זכה לכתרה של תורה שעולה על כל הכתרים, ולא לחינם נקרא בפי כל העולם "שר התורה".

וכל הנ"ל זה יכול להגדיר לנו גם לגבי תפילה, על איזה נקודות כדאי להתמקד ולהשקיע תפילות, - לזכות לעמל התורה, לתורה לשמה, ענוה וירא"ש והסתפקות. וכנ"ל.

רוב ערבות שש ושמח בבוא אליו נפש נקי וצדיק. אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו. וכפי שהתבטא אאמו"ר שליט"א 'סוף סוף יש מי שעומד במבחן בשמים כמו שצריך..!'

ונזכור את מה שפתחנו בו שכ' רבינו 'כל אחד יכול להיות מלאך', [וכמבואר למשל ברמ"א שאשת אליהו מותרת וכו' הפוסקים נ"מ אם יזכה אחד כמותו...!]. שכיוון שזה לא בכח האדם לגדול, אלא האדם צריך לעשות המוטל עליו והשפע למעשה מהקב"ה, הקב"ה יכול לקחת כל אחד מאיתנו ולעשותו אור העולם ממש. **תרצה לגדול! לדעת את התורה! תשקיע, תעמול! ותשקיע תפילות ותחנונים לפני ה'!**

יה"ר שנזכה ללמוד מדרכי רבינו בצוק"ל ולזכות לכל חלקינו בתורה, לעשות רק נחת ונחת לאין שיעור לקב"ה תמיד, אנו וביתנו וכל יוצ"ח. וכידוע שצדיקים במיתתן קרויים חיים, וצדיק פועל אחר פטירתו בעינים שעסק בחייו **עוד יותר** ממה שפעל בחייו, ובעז"ה נזכה שרבינו ימליץ טוב בעדינו, ושבקרוב ממש נזכה לגאולה השלימה ולתחיית המתים ולבנין ביהמ"ק בב"א.

עיקרי הדברים ניתן לשמוע בקול הלשון 036171111 ר יהודה דרוק, שלוחה 7 (שיעורים שונים), שיעור 3. (לדברי חיזוק קצרים ויסודיים שלוחה 4).

הערות ניתן לשלוח ל divrey.haloche@gmail.com

בטאון רמת אלחנן

בס"ד

שבת-מברכין תמוז תשפ"ב
גליון 366 - שנה 42

קול ברמה

לקבל במייל: 6776168@gmail.com

טיפה קטנה, כפרה גדולה

סיפור של טיפת-דם שנתזה על הגר"י זילברשטיין

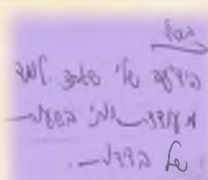
מרן הגר"י זילברשטיין

לפצח את קוד הצרות

על חלקו בייסורי הדור של 'פיצוח' קטן הנאכל בחנות באיסור

מרן הגר"י זילברשטיין: לשלוח תמונת נערה למטרת שידוכין? ■ ילד שיש לו קול יפה, האם יקליט עצמו באולפן בשירי-אמונה כדי לחזק אנשים? ■ כיצד להתייחס לחלום מדאיג? ■ האם להוסיף את השם 'שירה'? - מתוך 'יוני העמודים'

פתק קטן, מסר גדול

סיפורו של פתק קטן שהתגלה בעזרת הנשים

מרן הגר"י זילברשטיין: לשלוח תמונת נערה למטרת שידוכין? ■ ילד שיש לו קול יפה, האם יקליט עצמו באולפן בשירי-אמונה כדי לחזק אנשים? ■ כיצד להתייחס לחלום מדאיג? ■ האם להוסיף את השם 'שירה'? - מתוך 'יוני העמודים'

חכימא דיהודאי

הרב קסטנבוים מספר על הימים בכפר סבא שבהם קמו כל הערבים לכבודו של הגראי"ל שטיינמן, ועל העצה שנתן החזו"א לאשה לקנות עזים ולמכור את חלקן

הרה"ג רבי שבתי סלוביטצקי זצ"ל

המתמיד הנורא, שעד יומו האחרון למד 3 סדרים - ולא כעס מעולם, אבל מ-ע-ו-ל-ם, בתוך ביתו!

פרופ' ר' יחיאל-מיכל זלבסקי על הסיפור שעדיין לא סופר על מרן ה'אגרות משה'

הגר"י זילברשטיין: החזו"א שאל אותי 'האם יש לך עט'?

סיפור מדהים: מי היה הבחור שהכניס את ראשו בתוך ארון הקודש ובכה?

הגר"ש קוק שאל את הגרי"ש אלישיב האם לברך 'מציב גבול אלמנה' על קרית-ספר

כיצד נשאר רבי שבתי רוט במצב של חיזוק גם בשבדיה?

מרן הגרי"ש אלישיב הורה לערוך קבלת פנים חמה לנשיא ארה"ב שהיטיב עם העם היהודי, ולא להתחשב בטענות של 'גורמים מדיניים' שהדבר עלול להתפרש כהתערבות פוליטית בבחירות

תוכנית 'רפואה שלמה' של ד"ר שלוסברג מציעה רפואה כוללת ואינה מתמקדת רק בטיפול פרטני בכאבים ובמחלות

היונה הפצועה

התחקות אחר אורחות-חיו של הרה"ח רבי ישראל-מרדכי גרובייס זצ"ל משרטטת לב רחום, שפסק מפעום רוגע לפני התקדש החג, ולא היה מסוגל לראות יונה שרגליה פצועות, והוא מתקשר ל-106 ושואל מה לעשות, ואינספור דוגמאות נוספות שסופרו לאחר פטירתו ■ וכל זה עוד לפני השיאים באהבת-תורה, בחינוך הילדים, ובכל מה שדרוש לחייל נאמן של השי"ת, כמו למשל הוויתור על משכורת-ענק כראש-מקהלה בגלל ענייני צניעות

מדוע מימן מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל את הוצאת הספר 'נחלת אליהו' מתורת המשגיח דישיבת לומז'ה הגה"צ רבי אליהו דושניצר?

כיצד קורה שמדברים פעמים רבות אל אדם, והוא אינו שומע?

לפעמים אנחנו נתקלים בתופעה מוזרה, שלמרות שמדברים אל אדם מסוים ומנסים לשכנעו לבל יעשה דבר פלוני, האיש עושה רושם כמי שאינו שומע כלל את מה שמדברים אליו. אתה פונה אליו, וחוזר על הדברים פעמים רבות, והוא - אוזניו סתומות. הדברים אינם חודרים אליו כלל. ואנחנו עומדים ותמהים: היתכן?! - אז הנה לפנינו ציטוט מדברי 'האור החיים' הקדוש על הפסוק (דברים, כ"א י"ח) 'כי יהיה לאיש בן סורר ומורה, איננו שומע בקול אביו ובקול אימו וכו'.

האזה"ח מתקשה בביאור המילה 'איננו', 'שהיה לו לומר אינו שומע! ואולי, שבא להעיר כי כשאדם ממליך בתוכו יצר הרע, נשללה ממנו הידיעה והשמיעה מהנאמר אליו, כי היצר עומד על

מפתח הלב, ומונע הדברים מהגיע אל הנפש, כי הם יחייבוהו לצאת משם". ע"כ דברי האזה"ח. כלומר, כאשר אדם החליט ללכת על פי עצת יצרו הרע, אזי כאשר מנסים לדבר אליו ומשתדלים למנעו מלעשות פעולות מסוימות, 'נשללה ממנו הידיעה והשמיעה', כדברי האזה"ח, הכותב: 'והוא אומר כי יהיה לאיש וגו', איננו שומע וגו', פירושו: מושלל הוא בערך השמיעה, כי לא יגיעו הדברים מצד המונע!.

הגר"ש קוק זצ"ל שאל את מרן הגר"ש אלישיב האם לברך 'מציב גבול אלמנה' על קרית-ספר

לאחר פטירתו של הגאון האהוב רבי שמחה קוק זצ"ל, העביר לנו יבדל"א

הרה"ג רבי חיים מלין פולמוס הלכתי שצוטט בספר 'משוש דור דורי' (על תולדותיו של מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, פרק י"ח, עמ' 161). הדיון היה אודות שאלתו של הגר"ש קוק בראשית ימי העיר 'מודיעין עילית', כשבא מרן הגר"ש אלישיב להשתתף שם במעמד הכנסת ס"ת לע"נ רעייתו הרבנית ע"ה, ושאל הגר"ש שלכאורה יש לברך על עיר כזו "ברוך מציב גבול אלמנה", שהרי בעבר היה כאן מקום ישוב יהודי, וכעת חזר המקום לבנינו. מיד כששמע את השאלה, אמר מרן הגר"ש שבלשון רש"י (ברכות, נ"ח ב', ד"ה 'ברוך') משמע דרך מקום שהיה בנוי בימי בית שני יש לברך, וא"כ קודם יש לברר האם היה במקום ישוב בימי בית שני... ומוסיף הרב מלין: 'ומוח"ז מרן הגר"ש זילברשטיין שליט"א האריך בזה

מרן הגרא"מ שך עם מייסדי קרית ספר. נראים עוד הגאונים רבי פנחס שרייבר ורבי יוסף ישראלזון

הבתים הראשונים

בתשובה, להרב **מרדכי צבי הלוי ציון** שליט"א שנדפסה בספרו 'בשובי לירושלים' (עמ' פ"ו), ושם הביא שבמשנ"ב (סי' רכ"ד סק"ד) כבר הביא דברי הפמ"ג שבה"ז טוב לברך ברוך מציב גבול אלמנה בלא שם ומלכות, וכמו שביאר בשעה"צ, משום דחשש לשיטת רש"י דהברכה נתקנה דווקא על חורבה מזמן בית שני. והוסיף שם מקובץ 'רישא דגלותא' (דברי מספד על חמיו מרן

הגרי"ש), שהגרי"ש קוק אמר שביירו אצל ראש העיר מודיעין עילית ואמר שלא מצאו משהו מבית שני, ולכן בירכו בלי שם ומלכות.

ושב שאל הגרי"ש קוק למרן הגרי"ש על ביהכ"נ החורבה, שידוע שהיה מקודש מזמן בית שני שהרי נמצא לפנים מן החומות, וא"כ אולי שם אפשר לברך בשם ומלכות. ואמר לו מרן זצ"ל שנחכה אם ישאירו את המקום בקדושתו. ואחר שזכינו שכך היה, והמקום הינו בקדושתו, בירכו בשם ומלכות את הברכה 'מציב גבול אלמנה', עכ"ד.

הפולמוס על הנהגתו של הגר"ש קוק זצ"ל לנסוע לדרום בעת המלחמה

נציין כאן דבר נוסף ששיגר לנו הרב מלין, בדבר הנהגתו של הגאון רבי שמחה קוק בעת שהישמעאלים הצוררים ימ"ש ירו טילים

על אחינו שבדרום, והיה הגר"ש נוסע תחת אש, ובסיכון נורא, לחזק את רוחם ועמידתם האיתנה באותם ימים קשים שהיו 'עת צרה ליעקב'. והגאון רבי אליהו שלזינגר שליט"א (רב שכונת גילה בירושלים) עורר על כך ושלה מכתב שלם, הנדפס בספרו 'שו"ת שואלין ודורשין' (ח"ד סי' צו, עמ' תר"ס) מה הוא ההיתר לנהוג כן,

הלא אפילו כשמדובר להציל את חבריו מפיקוי"נ נחלקו הפוסקים אם מותר לאדם לסכן עצמו כדי להציל חבריו. אבל כשאין הולך להצילם אלא רק לחזקם ולעוררם, איזה היתר יש לכך?

ושם (עמ' תרס"ד) כותב הגר"א שלזינגר שליט"א שהציג את הדברים קמיה מרן הגר"י זילברשטיין שליט"א, אשר השיבו בזה הלשון:

מרן הגר"י זילברשטיין שליט"א עם הגאון רבי שמחה קוק זצ"ל

הגאון רבי אליהו שלזינגר, רבה של גילה

הוד כבוד הגר"א שלזינגר שליט"א, רב שכונת גילה ומקור חיים, ודיין ומו"צ בית דינא רבא דקרתא דשופריא תובב"א, שלומכון יסגא לחדא: בדבר מכתבכם היקר, בספר "אמרי אש" (נור"ד נ"ב) כתב שנהגו בפולין ובהונגריה להשתכר לצבא בעד כסף בעת מלחמה. והוכיח כן מדוד המלך שהרבה לצאת למלחמת רשות, ולא חשש מ'ונשמתם מאד

לנפשותיכם" וציין לסוף פרק שבועת העדות.

וכוונתו לדף לה, ב, "דאמר שמואל: מלכותא דקטלא חד משיתא לא מינענשא". ולדבריו מותר להסתכן ולצאת למלחמה בעד משכורת, אעפ"י ששבעה עשר אחוזים מהחיילים ייהרגו. ואם כן למה אסור להגר"ר שמחה קוק לנסוע לעודד יהודים ולחזק רוחם? והרי הגר"ר שמחה לא נתכוין למצב של שבעה עשר הרוגים מתוך מאה כ"אמרי אש", אלא לנסוע בימינו בכבישים שהערבים יורים בהם ר"ל, ועדיין ב"ה אין שם אף אחד הנהרג ממאה.

והרי הנודע ביהודה (מהדו"ת, יור"ד י') התיר ליהודי לצוד ציד ביער במקום סכנה לפרנסתו, והסכנה ביער היא פחותה מהנסיעה בכבישים בימינו, שהרי עשוי אמר 'הנה אנכי הולך למות', וכוונתו מחמת שהוא יודע ציד, ובכל זאת מותר בגלל פרנסה.

וידוע שמרן רבי **אלחנן וסרמן** הי"ד עזב את מקום מבטחו באנגליה, וחזר לגיא ההריגה כדי להיות עם בני קהילתו מחמת חמת המציק, ולעודד רוחם. עכ"פ אם מתוך מאה מכוניות נפגע ר"ל פחות מאחד, הרי זו סכנה קטנה, שמותר לכל אדם להסתכן בה כשנוסע לצורך תורה או לעודד בבטחון בהשי"ת.

וגם, בשבוע שעבר (בזמן כתיבת המכתב) היו תשעה עשר הרוגים רח"ל בתאונות דרכים, האם נאסור את הנסיעה בדרכים? ולכן נראה שלצורך לימוד תורה או קיום מצוות או לעודד שבורי לב, אין לאסור. עד כאן תשובת הרב. ויעו"ש בהערותיו של הגר"א שלזינגר על דברי הגרי"ז שליט"א. והדברים נדפסו גם בספרו 'חוקי חיים' (סימן ס"ו, עמ' ת"ד).

מעודו לא כעס, מעודו לא שיקר

מתוך דברים ששמענו ביום ראשון השבוע בבית משפחת פורגס, עם פטירת אביהם הר"ר אביגדור זצ"ל, שעזב את העולם בשנתו ה-100, וכל סדר-חייו נע סביב ציר בית הכנסת ■ לא על כל יהודי, גם מהדור ההוא, אפשר להעיד שמעודו לא כעס, ומעודו לא שיקר

שמתפלל בנחת, מונה כל מילה, ומנצל כל רגע מזמנו ללימוד תורה.

גם בתקופה שבה העידו הרופאים ואמר ש'הוא כבר לא אתנו', ולא ידע כלל מה נעשה סביבו, אבל כשהניחו לו פעם תפילין שלא על פי כל דקדוקי ההלכה, סגר את היד ולא איפשר להניח לו. גם כשהיה שומע 'שמע ישראל', היו עיניו נעצמות בדבקות, למרות שכאמור כל החושים שלו כבר לא פעלו. ר' אביגדור עסק כל ימיו בצדקה וחסד, והיה מחלק כספים רבים למשפחות נצרכות בשכונה.

מכובדנו הרב מאיר ברנדמן סיפר בימי ה'שבעה' בבית המשפחה שכאשר נסע באוטובוס כדי להגיע לרחוב אורליאן נפגש עם יהודי שלא הכיר, וכששמע היהודי שהוא שהרב ברנדמן הולך לנחם את משפחת פורגס, אמר לו, 'תספר שם את מה שאספר לך עכשיו...'

'לפני שנים רבות אני ורעייתי היינו אמורים להתגרש. אתה יודע למה לא התגרשנו, ואנחנו חיים בטוב ובנעימים? כי ר' אביגדור פורגס היה מתדפק על דלת-ביתנו מדי כמה ימים, ועושה שלום בינינו. ועשה זאת בצעדים מתוחכמים מאוד, עד שהצליח להטיל שלום' - - -

זה נקרא לעזוב את העולם בשם טוב. ר' אביגדור נפטר בשעה 4.30, ועל פי הוראת מרן הגר"י זילברשטיין קברוהו מיד, עוד לפני השקיעה.

הוא היה אחרון-האחרונים של מייסדי שכונת 'נווה אחיעזר'. כ-70 שנה התגורר באותה דירה ברחוב אורליאן 19, וסדר-חייו נע סביב ציר בית הכנסת.

'כל נשימה ונשימה שלו היתה סביב בית הכנסת', אומר הגאון רבי יצחק-ישעיה וייס שליט"א, בביקור התנחומין בבית המשפחה, ביום ראשון השבוע. הר"ר אביגדור

מקורביו שלמרות מטבעו ידע כיצד כועסים, לא כעס מעודו בביתו. בני הבית אומרים בבכי, שמעולם, אבל ממש מעולם, לא שמעו אותו מרים את הקול, לא כנגד רעייתו תחיל, לא כנגד הילדים, ולא כנגד אף יהודי באשר-הוא. אבל - כשהיו צריכים לקיים את צו השו"ע 'וגוערין בו', על מי שמדבר בתפילה, ידע טוב-טוב כיצד לעשות זאת...

ר' אביגדור, אביו של מכובדנו הדגול הרב מרדכי פורגס איש-אמונו של מרן הגר"י זילברשטיין, וחמיו של מכובדנו הדגול הרב מנחם לונגר, נפטר משכנס לשנתו ה-100, ובמשך כל חייו היה חייל נאמן לבוראו. עוד מתקופת ילדותו בעיירה סערדה ליי, עיירה שבה התגוררו רבים מגדולי ישראל, ולאורך כל השנים שהתגורר בשכונת נווה אחיעזר היה ידוע כמי

הר"ר אביגדור פורגס זצ"ל בעת שישב 'שבעה' על פטירת בתו הרבנית לונגר

הרב מרדכי פורגס, איש אמונו של מרן הגר"י זילברשטיין

לפצח את קוד הצרות

לפעמים די ב'פיצוח' אחד קטן, כדי לפצח את קוד הצרות ■ יותר מכל תקופה אחרת, מפעמת ההרגשה ש'אף אחד כבר לא בטוח'. הכותרות האחרונות, הדם והדמעות, כמה 'זצ"לים', כמה אנשים שהיו ואינם, כמה אנשים בריאים שחלו רח"ל, כמה צרות של הכלל ושל הפרט! ■ משהו מתנער בתוך הלב. משהו מניע סוף סוף את החלקים השקועים בתרדמת-נצח ■ מי שפותח את הגליונות 'הצבעוניים' של וועדות הצדקה, מי שמתבונן ב'פלאיירים' מְדַאֲבֵי-הלב המודפסים בכל צורה אפשרית, צבע וגודל, נחרד כל פעם מחדש לשמוע על כל-כך הרבה משפחות, שכל-כך סובלות ■ צריכים לקחת בחשבון שאי-אפשר לצאת ידי חובה באמירת 'ואנחנו לא נדע מה נעשה', שכן מלים אלו קשורות רק לענין הבטחון בהשי"ת, כמו שכתוב בהמשך - 'כי עליך עינינו'; אבל בכל מה שקשור לעשייה שלנו, יש להיכנס למצב שבו נִדְעַ וְנִכְדַע מה לעשות ומה לפעול, מה לשפר ומה לתקן ■ במאמרו זה של **מן הגר"י זילברשטיין** מעורר הרב שליט"א על ענין הגזל, **במיוחד בחנויות הפיצוחים**, ואם הגמרא אומרת שבחטא זה נכשל 'רוב העולם', הרי שאם נתקן את המצב, ולו במעט, נזכה להיות מושפעים בשפע-כל-טוב, ובישועות ונחמות

מן המרא דאתרא, הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

ולכן, אם ברצוננו להקל מעלינו את טורח הצרות, ולקוות לימים טובים יותר, כדאי מאוד להתחזק בעניינים אלה של גזל וגניבה, ולהגיע למצב שבו לא נִחְטָא אפילו בדבר קל שבקלים.

הבה ניקח דוגמא. מעשה שהיה בבעל חנות לפיצוחים, שחלק מסחורתו היתה מונחת בפתח החנות, על שפת

המדרכה. והנה, ביום מן הימים, נפתחה לידו חנות חדשה למוצרי חשמל, והחל מהיום הראשון בו הגיע בעל-החנות החדשה לאזור, החליט 'לנצל' את שכנותו עם ראובן...

מידי יום היה האיש עושה עצמו כהולך לתומו לאורך המדרכה, וכאשר הבחין שבעל חנות הפיצוחים עומד מבעד לדלפק ועסוק עם קונים רבים, שלח ידו בחשאי ונטל לעצמו מעט פיצוחים [2-3 בוטנים, שקדים, או גרעינים וכו'], וטועם מהם להנאתו. פעמים היה עושה זאת אף פעמיים-שלוש ביום.

לאחר כשנה, ימים ספורים לפני ראש השנה, הופיע בעל חנות הפיצוחים בחנות החשמל ובידו סליל-צילום. "אתה חשבת מן-הסתם שאינני רואה אותך", אמר, "אך דע לך שכבר מהגניבה הראשונה ראיתי אותך היטב, במסך

טורח הצרות אין להיספר. איה שוקל ואיה סופר. נבהלה נפשנו מרוב עצבוננו, ואין איש יודע עד מה. אין כמעט יום שבו לא שומעים על צרה נוראה המתרחשת במשפחות העם היהודי, רח"ל. כל צרה שכזו, שלא תהיינה יותר, מותירה אחריה יתומים ואלמנות בוכיים, שהיו רוצים לראות 'יק עוד פעם אחת' את האבא/הבעל, אבל הוא כבר נסע לגנוי מרומים.

נדמה, שהכל רוצים להתעורר ולהתחזק. לעשות צעד לכיוון הבורא יתברך, לשפר את המעשים ולשמור את המצוות יותר בהקפדה, כל אחד לפי דרגתו. וזאת עלינו לדעת, כפי שאומר תמיד מרן הגאון המרא דאתרא שליט"א: לא תמיד החיזוק וההתעוררות צריכים להיות בדברים גדולים ומשמעותיים. לפעמים, עלינו לומר די למעשים קטנים, אפילו קטנטנים, או יותר נכון: כאלה הנראים בעינינו כאלה, אבל אליבא דאמת הם דברים גדולים.

והנה, הגמרא (בבא בתרא, קס"ה א') גילתה לנו את סוג החטא שבו לוקים רוב העולם, ואמרה שהחטא הוא גזל וגם אם לפעמים מדובר באמת בדבר קל, אבל העובדה שרוב בני האדם לוקים בכך, הופכת את החטא הזה לחבל עבה, בצרוף כל 'החטאים הקלים' הללו, עד שקשה מאוד להתירו, כפי שכותב ה'מסילת ישרים'.

כמויות שכאלו! וכיון שחז"ל אמרו ש'רוב בגזל', עלינו להתחזק בענין זה, כדי להוריד את חמת השי"ת מאתנו, ולזכות לחיים טובים ומאושרים.

"האב גנב חידושי תורה, הבן פרץ לבתים"

הבעיה היא, שהאבא יכול 'לגנוב' דבר קטן, אבל הילדים שלו כבר לא יסתפקו בכך. באחד מביקוריי בכלל תל-מונד, סיפר הרב שליט"א, פגשתי בילד מבית דתי שנתפס בעת שביצע פריצות לבתים ושאלתיו כיצד ארע לו שהחליט לגנוב, הרי הוא התחנך במוסדות דתיים.

"האם אביך הוא באמת אדם דתי", שאלתיו. והילד השיב: "הוא אמנם חבש כיפה והתנהג כאדם דתי, אך ממעשיו למדתי, בין היתר, שמותר לגנוב... בהיותו סוחר, שמתי ונתון אל לבי שהוא נוהג 'לסחוב' מדי פעם דברים שאינם שלו", השיב הילד.

ולא צריך להגיע כל-כך רחוק שהאבא גנב סחורה. ראש הישיבה שלי זצ"ל היה אומר שאם האבא גונב חידושי תורה - הבן מסוגל לפרוץ לבתים. המרחק אינו רב.

מדורי הארץ הונאון בתפילת מנחה?

הסבא שלנו, רבי אריה לוי זצ"ל, חמיו של מרן הגרי"ש אלישיב, סיפר לי דבר מופלא על אחד הרבנים בארץ ישראל בתקופתו, ממנו אפשר ללמוד עד כמה יש לנו להזהר בענייני גניבה, אפילו במה שנראה כענין פטוט. יום אחד התכנס הציבור בבית מדרשו של אותו רב, כבכל יום, לתפילת מנחה, בשעת הצהריים. בדרך כלל היתה אורכת תפילת הלחש של הרב כ-8 דקות, אבל הפעם האריך והאריך, עד בשלב מסוים סימן הרב לחזן שיתחיל את חזרת הש"ץ ולא ימתין לו.

הציבור כבר יצא מזמן, והרב עדיין לא סיים את תפילתו. אלה שנשארו סיפרו לאחר מכן שהתפילה התמשכה כמה שעות. ברגע ששקעה חמה, פסע הרב 3 פסיעות, וסיים את תפילתו. ואיש לא ידע פשרו של דבר.

רק לאחר זמן רב סיפר הרב בעצמו את שקרה לו באותו יום. לפני התפילה, עסק הוא ובית דינו בחיתום ענייניו של גט מסובך, שבו טיפלו במשך כמה חודשים. לאחר שכל הפרטים התבררו היטב, התיישב בית הדין לאשר את כשרותו של הגט.

לפתע, ראה הרב ההוא שאחד העדים כותב כמה מילים על ה'בלנק' (נייר מסמכים רשמי) של 'בנק אנגלו-פלשתינה'. הדבר לא מצא חן בעיניו, והוא חשש שהעד עבר על איסור גזל, ולכן הוא פסול לעדות (יתכן ובימים ההם גם דף אחד של 'בלנק' היה שווה פרוטה...). מה עשה האב"ד? - ביקש לצאת להפסקת הצהריים, והחל להתפלל מנחה... הוא האריך בתפילה עד לאחר השקיעה, וכיוון שבילילה אי-אפשר לכתוב גט, נדחה כל העסק למחר, ועד מחר - כך חשב האב"ד - אצליח להסיח את דעתו של העד הגולן, ולהעבירו מהענין, ואביא עד אחר במקומו. ומה קרה לבסוף? - למחרת בבוקר הגיעו עדים חדשים שפסלו את הגט לחלוטין, בהביאם ראיה שהעדים היו עדי שקר...

הבה נתחזק כולנו בענין זה של שמירה וזהירות מגניבה וגזל, ובזכות זה ייקח השי"ת מאתנו את כל הצרות, וישליכם על אויבינו הקמים עלינו.

שעמד לפניו... ברצוני להראות לך את עצמך במצלמה, ולעשות עמך חשבון על כל השנה שחלפה". לאחר שהראה בעל הפיצוחים לחבירו כיצד גנב את סחורותיו בחשאי, הוסיף לנמק מדוע נמנע לתובעו כבר מתחילה: "החלטתי לשמור על שתיקה, כדי ללמדך לקח, וגם להשתכר מגנבותיך, אך אמרתי לעצמי - 'ביום פוקדי, ופקדתי', ועכשיו תצטרך ליתן לי את מלוא התשלום", ונקב לו בסכום עתק.

החבר לא נבהל כל-כך מהתביעה, והשיב באדישות: "כפי ששמת לב, הקפדתי ליטול בכל פעם מעט מאוד פיצוחים, כך שכל לקיחה [גניבה] - לא היתה בשיעור שווה פרוטה, והרי על פחות משווה פרוטה אין חיוב השבה". השני טען לעומתו, שאמנם בכל גניבה לא היה שווה-פרוטה, אבל בצירוף כל הגניבות, בודאי שיש, ולכן שלם תשלם לי את מלוא הסכום!

השניים באו לפני הגר"י זילברשטיין לדין תורה, שקבע שבעליה של חנות החשמל עבר בכל גניבה איסור תורה, כמבואר בשו"ע (חו"מ, סי' שמ"ח ס"א): 'אסור לגנוב, אפילו כל שהוא, דין תורה' [וכשם שלגבי איסורי אכילה חצי שיעור אסור מן התורה, כך גם לענין ממון חצי שיעור אסור מן התורה. סמ"ע].

והגם שגניבה פחות משווה פרוטה אסורה, מכל מקום לא נאמר לגביה חיוב השבה. אולם בנידוננו, שהגניבה ברצעה פעמים רבות, ובצירופן מתקבל סכום גדול, נראה שיש לחייבו במלוא תשלומי הגניבות. וזאת על פי מה שהוכיח ה'דברי מלכאל' [ח"ב, סימן ע"ח], שפחות-פחות משווה פרוטה מצטרפים לחיוב השבה, שכן מבואר ב'מחנה אפרים', שמה שאין תורת השבה בפחות משווה פרוטה הוא מצד שאין בו דין ממון, וממילא, במקום שבצירוף הגניבות, יש פרוטה של חבירו, מחויב להשיב.

למה לא מנעת את החבר מהחטא?

ובאשר לבעל חנות הפיצוחים, יש לנוף בו ולהוכיחו על כך שלא מנע את חבירו מלגנוב, בעוד שהוא (בעל חנות החשמל) עשה זאת מחמת היותו עם-הארץ, והורה היתר לעצמו לטעום מעט ללא רשות, כפי שהרבה טועים לחשוב שמותר לנהוג כך, ובמקום לבוא ולמנעו מהחטא שעושה בממונו, ישב ושחק. לכן, בעל חנות החשמל יכול לומר לחבירו, 'את הממון אשלם לך, אך למחול לך על ה'שותפות' שלך בחטאיי בכך שלא מנעת אותי מלחטוא - איני מוכן, אלא אם כן תפצה אותי ותשיב חלק מהסכום!'

לסיכום: (א) שמעון חייב לשלם את מלוא דמי גנבותיו. (ב) ראובן חטא בכך שלא מנע את חבירו מלחטוא ע"י ממונו. (ג) שמעון יכול מן הדין לומר לו אינני מוחל לך על ששתקת ולא מנעת אותי מחטוא. (ד) אנחנו מייעצים לשמעון שלא ינהג כך, אלא ישלם ויסלח!

ולא הבאנו את הסיפור הזה, עם השו"ת שבצדו, אלא כדי לעורר על הענין שיש הנכנסים לחנויות הפיצוחים, ואמנם בסופו של דבר הם קונים דבר-מה, אבל לפני-כן טועמים מכל הבא ליד... ולא פיצוח אחד או שניים, אלא הרבה יותר... וזה בוודאי אסור לעשות, שכן גם אם בעל החנות מרשה לטעום דבר קטן, הוא אינו מוכן שיטעמו

וואס הווען

● לכשתקראו את השורות הבאות, תבינו מדוע הקב"ה אוהב כל-כך את עמו ישראל... יום אחד, לאחר 'הנץ', פוגש אותנו מכובדנו הרב **אבי קסטנבוים**, ומספר בשמחה על שמחות שהיו במשפחתו (באותו שבוע נולדו לו 3 נינים, בלעה"ר), ואז הוא ממשיך לספר: אמא שלי ע"ה, שנפטרה לפני כ-8 שנים, היתה נתונה במחנה המוות אושוויץ ליד היהודים שכבר נפחו את נשמתם, ובהם כמה מאחיותיה הי"ד, והיתה בעצמה חולה קשה במחלת הטיפוס, ואיש לא האמין שהוא תוכל אי-פעם ללדת ילדים. אבל הקב"ה חשב אחרת, ומשלשת ילדיה (הרב אבי, ושתי אחיותיו) התפתח דור שלם של צאצאים נאמנים לה' ולתורתו.

● המעשה שריגש אותנו עד מאוד התרחש בליל הסדר האחרון לחייה של האם ע"ה. יבעת אמירת ההלל, מספר הרב קסטנבוים, שרנו וזימרנו את המלים "מה אשיב לה", והנה לפתע אני מבחין שאמא שלי בוכה, ודמעות זולגות מעיניה. כששאלתי אותה לסיבת הבכי, היא עונה בדברים מרגשים ואומרת: 'דע לך בני היקר, שבמלות השיר הזה ליוו אותי לחופה, כשנישאתי לאבא'.

● אני, ממשיך הרב אבי שליטי"א, לא הבנתי אל-נכון למה היא מכוונת בדבריה, והמשכתי לשאול: 'אז למה זה כל-כך מרגש?' בשלב זה התגבר בכייה של אמא ע"ה יותר ויותר, והיא החלה

לבכות בקול רעש גדול, ואמרה: 'תחשוב רגע, שכל החברים שליוו את אבא שלך לחופה, עברו זה-עתה את כל שבעת מדורי הגיהנום (היה זה מיד לאחר השואה), וראו במו-עיניהם מראות ומחזות נוראיים, וסבלו בעצמם יסורי תופת שאי אפשר לתארם, ולמרות זאת הם התעלמו ברגעים הללו שהובלתי לחופה מכל הצרות והיסורים שלהם, ובחרו לשיר "מה אשיב לה", דהיינו שהם הודו להשם יתברך על הנסים ונסים-הניסים שחוו בימים הקשים ההם, ולא הזכירו כלל את הצרות. היש לך בנים אהובים למקום יותר מאלה? - שאלה אמא שלי ע"ה בליל-הסדר האחרון לחייה.

● ואנחנו נצטרף לדברים ונחזור על המשפט שאמרנו בתחילת הדברים, שלא לחינם הקב"ה אוהב כל-כך את בניו, השוכחים מכל הצרות שנעשו להם,

הרב אבי קסטנבוים

ובוחרים לספר רק על טובו הגדול ולהלל אותו על חסדיו ונפלאותיו, הנעשים עמנו בכל יום ויום.

● אבא שלי המנוח, ממשיך הרב אבי לספר, הלך אחרי המלחמה לחפש את קרוביו, ובדרך מצא את אימי, והחליט להינשא לה, למרות שכאמור היה חשש גדול שלא תוכל כבר ללדת, בשל המחלות שמהן סבלה בימי השואה. ברם, האמונה והבטחון באלוקים שליוו את אנשי הדור ההוא, היו בדרגה כה גבוהה, שלפעמים ממש

אי אפשר להאמין שבשר-ודם יגיע למדרגות שכאלו.

● אמי ע"ה, ממשיך הרב אבי לספר, היתה אשה אינטלקטואלית מאוד, שלטה בכמה שפות והשתלמה בכמה מקצועות. לאחר שהחליטו כבר להינשא, ביקשה אימי רשות מאבא לנסוע לפראג ל-3 ימים, כדי להשלים שם את לימודיה. אבל, אבא אמר לה ש'זה נראה מיותר, כיון שאנחנו נוסעים עכשיו לארץ ישראל, ואת צריכה להשתלם בעיקר במקצוע גידול-ילדים'... למרות החשש הגדול שהיה כאמור בענין הלידות, הוא האמין בה', ויחשבה לו צדקה, ונָטַח באלוקיו שייתן לו זרע של קיימא, וכך היה.

● מתי-מספר יודעים שמשפחת קסטנבוים, דהיינו הוריו של הרב אבי, היו שכנים של משפחת מרן **הגראי"ל שטינמן** זצ"ל בכפר סבא, והתגוררו באותו רחוב, ובין שתי המשפחות נוצרו קשרים הדוקים. לאבא, ר' אלישע קסטנבוים ז"ל, היתה מסעדה, ומדי יום ביומו היה מעביר אוכל וארוחות לבית מרן הגראי"ל, שבביתו שררה עניות גדולה. מרן סמך על הכשרות של המאכלים שהוכנו ע"י אבא שלי, ואני נזכר שפעם, בברית מילה, הציעו למרן לטעום דבר-מה, והוא השיב בחיך: אם תאמרו לי שהאוכל הוא של ר' אלישע קסטנבוים המנוח, אשב לאכול...

● שתי המשפחות התגוררו ברחוב רוטשילד, משפחת שטינמן במספר 81, וקסטנבוים ב-56, כשהמסעדה היתה במספר 54. זכרונות רבים מלווים את הרב אבי מהימים ההם, כמו התקופה שבה היה בגן הילדים בכפר סבא יחד עם הגאון רבי **שרא שטינמן** שליטי"א, ראש ישיבות 'ארחות תורה' וחבר מועצת גדולי התורה. אבל, זכרונותיו העיקריים נסובים אודות ההקפדה במצוות של מרן זצ"ל, שהתבטאה בכל צעד שעשה, וכן - הכבוד העצום שהעניקו תושבי העיר, גם החילונים וגם

ה...ערבים, למרן זצ"ל, כל אימת שהיה עובר ברחוב.

● רחוב רוטשילד היה סמוך בזמנו לתחנה המרכזית הישנה של כפר סבא, ומרן שהיה צריך ללכת עד לבנין שבו שָׁכָנָה הישיבה, מרחק הליכה של רבע-שעה, נאלץ לעבור דרך התחנה. אני זוכר, מספר איש שיחנו, שכאשר הערבים תושבי העיר שהמתינו בתחנה לאוטובוס שהובילם לערי המושלש, טירה, טייבה וקלנסוואה, ראו את דמותו של מרן זצ"ל מתקרבת לעברם, היו קמים לפניו מלוא קומתם, ומכבדים אותו באמירת שלום. כך היו נראים פעם יחסי-השכנות בין יהודים לערבים בארץ ישראל.

● והאמת היא, שזה היה המצב בכל הדורות כלפי כל גדולי ישראל, כאשר גויי הארצות כיבדו אותם באופן מיוחד. אם היו 'מנהיגי' המדינה מוכנים להודות באמת ההיסטורית הזו, הם היו גם צריכים 'להתקפל' ממערכת ההשקפה החילונית שלהם, ולראות בתורת ישראל את האמת האמיתית.

● איש-שיחנו מספר עוד על דרכי-הנועם שבהם נקט מרן הגראי"ל כבר

בתקופה ההיא של כפר סבא, כפי שראינו גם בימי זקנותו, כאשר הפך לרשכבה"ג, ולימד את כל סובביו ותלמידיו להשתדל לנהוג באיפוק, להתגבר, לוותר, להיות סבלן כלפי אחרים, ולא להתפרץ בקול רעש גדול על כל דבר וענין. היו יהודים בכפר סבא, מספר הרב קסטנבוים, שכאשר נתקלו במסעדה שפתחה שעריה בשבת, נכנסו לשם, והחלו לצעוק ולמחות על קדושת השבת, והיה יהודי שנהג להיכנס לאחת המסעדות הללו ולהפוך שם את כל הכסאות... אבל מרן הגראי"ל שטינמן זצ"ל מעולם לא מחה ולא עשה הפגנות, אלא הִרְאָה לכל באי-עולם את דמותו האצילית של יהודי, בן נאמן לבוראו, ונהג בכבוד כלפי כל נברא באשר-הוא. הרב קסטנבוים נזכר שמדי פעם התפלל מרן זצ"ל גם בבית הכנסת הגדול של כפר סבא, וגם שם התייחסו אליו במלוא הכבוד וההערכה.

● היה יהודי נוסף שהתחנך לאור ההנהגה הזו של הארת-פנים לכל יצור באשר-הוא, והיה זה הגבאי של השטיבלעך החסידי בכפר סבא, חסיד סלונים, שהאיר פניו לכל מי שנכנס בשערי בית מקדש המעט. חסיד זה, הרה"ח רבי **יצחק אהרן הורוביץ** ז"ל, שבנו רבי **יעקב** המתגורר ברמת אהרן הוא חמיו של הגאון רבי **שלמה לוונשטיין**, סיפר שרכש את ההנהגה הזו עוד בהיותו בברנוביץ', שם התקיימו כידוע שתי הנהגות זו לצד זו, של **הרבי מסלונים** ושל רבי **אלחנן וסרמן**, והכל התנהל על מי-מנוחות, כשהחצר החסידית הסלונימאית מכבדת את בני

הישיבה הליטאית, וכן להיפך. הרב קסטנבוים נזכר באפיזודה נוספת, המוכיחה על ההצלחה הצפויה לכל מי שמציית לדברי חכמים. היתה משפחה בכפר סבא ששני בניה נידונו למוות על ידי המשטר האנגלי ששלט אז בארץ ישראל. אימם של הנידונים נסעה אל מרן ה'**חזון איש**' בבני ברק ובכתה לפניו על מר-גורלה הצפוי. היא סיפרה עוד ששמעה שאפשר לשחד את הנהלת בית המשפט, או גורמים בממשל עצמו, ואז ישוחררו הבנים, אבל לנו אין כסף, ולכאורה אין שום פתרון שיציל את הילדים שלי מהמוות, ביכתה האשה לפני החזון"א.

● וגדול-הדור שמע והאזין לדבריה, ונתן לה עצה. ותשמעו מה היא העצה. 'תקני שתי עזים, תחלבי את חֶלְבֶּךָ, ותמכרי אותו בשוק, ובכסף שתרוויחי תוכלי לשחד את האנגלים', אמר מרן החזון"א. האשה התפללה כיצד אפשר להגיע לסכומי כסף גדולים על ידי מכירת חלב-עזים, אבל צייתה לדברי מרן זצ"ל, ועשתה מיד כדבריו. היא קנתה שתי עזים, והסוף היה שבחלב שמכרה הצליחה - באופן פילאי - לשחד את מי שהיה צריך לשחד, ושחררה את שני בניה מהכלא, ומהעונש.

● עולם החינוך של תקופתנו צריך להתנהל בשיטת דרכי-נועם, לקרב את התורה אל התלמידים, ולגרום להם לרצות ללמוד, ולעלות בסולם הרוחניות. נסכית כאן לסיפורו של הרה"ג רבי **מתתיהו גודלביסקי** מנכ"ל מוסדות 'קרן הילד', מתוך אירוע שהתרחש בלימוד ליל-שבועות שהיה

בבית המדרש של פנימיית המוסדות. מזה שנים, מספר הרב גודלסקי, שכל התלמידים מתקבצים ללימוד במשך כל הלילה. והנה, בשנה זו דיברתי בפני הילדים והזכרתי להם את דברי הזוהר הידועים 'כד יתבין ישראל ועסקין בתורה, קודשא בריך הוא אומר לפמליה דיליה, חזו בניי חביבי דמשתכחין מצרה דילהון ועסקין בשמחתא דילי'.

אם נתבונן קצת בדברים, אמרתי לילדים המוקפים בבעיות שונות, וסובלים ממועקות אישיות ומשפחתיות וכיו"ב, נקא מיד שהקב"ה שוכן כאן, אתכם, בבית המדרש הזה, יותר מאשר בשאר בתי המדרשות, שהרי ה'צרה דילהון', הצרות המקיפות אתכם, גדולות יותר כאשר אצל התלמידים במקומות אחרים. ואם כן, אם הקב"ה נמצא אתכם כאן, הנכם צריכים להיות מאושרים יותר, אמרתי לילדים, שאכן פתחו את הלימוד במרץ ובשמחה.

לאחר כמה דקות, ממשיך הרב גודלסקי, ניגש אליי אחד המדריכים ולוחש באוזניי 'אל תשאל מה עשו הדברים שלך אצל אחד התלמידים'. המדריך מספר, שתלמיד אחד ניגש אליו לאחר הדברים שהושמעו, ואמר לו:

'תקא, כאשר הגענו ללמוד בתחילת הערב, החלטתי שאני לא לומד מאומה. הסיבה לכך נעוצה בבעיה משפחתית המעיקה עליי באופן נורא, והרגשתי שאינני מסוגל ללמוד.

י אבל, כאשר שמעתי את דברי המנהל שאמר שכל שהצרה המעיקה עלינו גדולה יותר, כך השי"ת משרה את שכנתו עלינו יותר ויותר, התעודדתי מאוד, והדברים נסכו בי שמחה וחשק עו ללמוד תורה'. כך סיפר המדריך להרב גודלסקי, שהתרגש מאוד למשמע הדברים, והלית את פניו בסטנדר והויל דמעות של שמחה וגעגועים לא-ל עליון.

נמצאנו למדים שהדרך היעילה ביותר להשפיע על התלמידים כיום הזה היא רק באמצעות עידוד ותגבור השמחה הפנימית שלהם. אם היו באים אל התלמיד הזה, וכופים עליו ללמוד, זה לא היה הולך; רק מפני ששמע את דבריו של הרב גודלסקי, והבין שאכן השי"ת רוצה בו ובלימודו יותר מכולם, פתח את הגמרא והחל ללמוד בשמחה.

במעט מחשבה אפשר היום לבצע מהפך של ממש בדרכי-החיים של בני האדם. קחו למשל את שכונת יכרם

התימנים' בדרום תל-אביב בה מתבצע מהפך משני הצדדים. יש מי שמנסה להפכה לאתר תיירותי, ולצלל לשם כך את המבנים העתיקים ששרדו בה משנת תרמ"ב, ובהם גם את בתי הכנסת, ויש המשתדלים לנטרל את בתי מקדש המעט משממונם, ולהשיבם לימי תפארתם כמקדם.

בסיור שערכנו בשכונה, שהפכה לסמל לתל-אביב של מעלה, עם צדיקים וחסידים שהתגוררו כאן לפני 150 שנה, גילינו פעילות תורנית מסועפת, ומביאה בעקבותיה גם לבניית מקווה טהרה משוכלל שנחנך, ויחסוך לתושבי האזור להיטלטל למקומות מרוחקים.

הגאון רבי אליעזר רוס, חתנו של מרן הגר"י זילברשטיין, מספר שהכל החל בשיפוץ בית הכנסת המרכזי 'זכור לאברהם', והפיכתו לשטיבלעך, בהשקעה של מיליונים ובתרומה של אדם אחד, כאשר העירייה עצמה נרתמת אף היא לשיפוץ בתי כנסת נוספים, שהיו בסכנת קריסה, והפכו לאחרונה למוקד לאלפים השואבים משם קדושה וערכים מוסריים. אנשי שיחנו נזכרים במאבקים שהתנהלו כאן למען שמירת השבת, תוך שהם

הגר"א רות ליד בית הכנסת המשופץ ברחוב 'הכובשים' בו הוקם המקווה. שימו לב למילה 'שטיבלעך' שנקבעה על בית המדרש

הגר"א רות ליד בית המדרש 'חברת-ש"ס'

● הקמת בית הכנסת וקהילת 'יחד שבטי ישראל', בסיועה של תנועת 'אילת השחר', בראשות הרב **שלמה רענן**, לוותה בפלומס חריף, ובהצבעות חוזרות ונשנות, ובקיבוץ דרשו בתחילה שהמבנה ישמש כמבנה רב-תכליתי. בסופו של דבר השתתפו כל חברי הישוב בחנוכת בית הכנסת, וחלקם החלו לעבור לבית הכנסת החדש, המונהג על ידי רב, אברך בן תורה, בוגר ישיבת מיר ברכפלד, המתגורר בישוב, ומוסר שיעורי תורה לתושבים.

ודווקא שכונת ההרחבה שהוקמה בו הביאה למקום תושבים חדשים שסירבו בכל תוקף לקבל על עצמם את 'דת השיווניות' של המייסדים, מאסו בסגנון ה'תפילה' המתקיימת במעורב רח"ל, ולא יכלו לראות את ביזוי כבוד התורה כשנשים עולות לתורה - עד שבעיצומו של יום כיפור עזבו את 'בית הכנסת' ההוא, מה שהוביל להקמת בית כנסת חדש, אורתודוקסי לחלוטין, שהנהגותיו מאופיינות בשמירת התורה והמצוות כפי שנתנו לעם היהודי בסיני.

הרב שלמה רענן יו"ר 'אילת השחר' בהכנסת ספר התורה בקיבוץ 'חנתון'

מדגישים שגם בעיצומם של ימים אלה יש מאבקים בנושא השבת, ובהם גם עם סוחריו 'שוק הכרמל' הסמוך, ומציינים בסיפוק ששמירת השבת בשכונה עצמה היא במיטבה.

סמטאותיה היפות של שכונת כרם התימנים

● המהלך בסמטאות העקלקלות, שהקדושה עדיין נוטפת מהן, יפגוש בבעלי תשובה רבים, שכל חפצם ומגמתם היא ללמוד עוד דף גמרא... כרם התימנים יכולה להתגאות בכך שרבות מסמטאותיה המעוקלות לא הורחבו עד עצם היום הזה, ובתי האבן שבהם התגוררו תלמידי חכמים ו'מורי', נותרו בסיתותם המקורי, בבחינת 'כרם' היה לידידי.

● ואם דיברנו על מהפך, אין כמו מה שנעשה בקיבוץ 'חנתון' בצפון. תהלוכת לפידים מקובלת בכל אירוע של הכנסת ספר תורה, אבל כאשר הדבר קורה בקיבוץ זה מבצעים הלפידים את כולם, גם את כל מי שלא האמין עד היום באמת הנצחית. אווירת הכאיש אחד בלב אחד' שהיתה במתן תורה בחג השבועות, הורגשה גם בקיבוץ הגלילי, בעת שכל חברי הישוב ללא יוצא מן הכלל הגיעו להשתתף בחנוכת בית הכנסת החדש והכנסת ספר התורה המהודר להיכל.

● המיוחד בסיפור זה הוא שהקיבוץ הוקם ע"י התנועה הקושרבטיבית וידע עליות ומורדות,

● במהלך החודש נפטר לבית עולמו הרב הגאון רבי **שבת סלובטיצקי** זצ"ל, אחיו של מיוזענו הבלתי-נשכח, שהתגורר ברמת אלחנן, הרב הגאון רבי **אברהם** זצ"ל. מיוזעני ומכריו של רבי שבת זצ"ל ("שפס"ל"), כפי שאהבו לקרוא לו) יודעים שההספד הכי-מתאים שייאמר עליו הוא אהבת-התורה שפיעמה בו בכל רמ"ח ושס"ה. החשק וה"ברעץ" שהיה לו בלימוד, אפפו את כל-כולו ועיצבו את אישיותו.

● בוגרי ישיבת כפר חסידים, ושכניו שגדלו איתו בתל-אביב, יודעים לספר עליו דבר אחד: הוא פשוט אהב ללמוד! השמחה שניכרה תמיד על פניו, החיוכים שופעי-הלב, ה"לייבדיק" שהיה צרוב בו, הכל-הכל נבע אך ורק מהשמחה בתורה. כך היה בעודו ילד, כשאביו הר"ר **מנחם צבי** המנוח (שהיה אוהב-תורה לכשעצמו, ומהמפעל שלו בו ייצר שוקולד-למריחה תרם תמיד לשיבות קדושות, כדי 'להטעים את האוכל לבחורים, שיוכלו אח"כ ללמוד יותר טוב') - היה מספר לנו תמיד על כך שהדבר היחיד שגורם שמחה לבנו שפס"ל - גם בימי בין הזמנים - הוא הלימוד; כך היה כאשר התבגר והגיע לישיבת כפר חסידים, והפך לסמל של שקידה מתוך שמחה, כשראש הישיבה מרן הגר"א **משקובסקי** ומרן המשגיח רבי **דב יפה**, היו מציעים לכל מי שנחלש קמעא בלימודו שישתכל על הבחור שבת ויראה את שמחתו בלימוד; וכך היה גם עד הרגע האחרון לחייו, כשסדר-יומו כאברך וכבעל-משפחה היה בנוי אך ורק על לימוד תורה - בשמחה. מעטים זכו להגיע לדרגה זו.

● 'ספר תורה נשרף', קונן הגאון רבי **משה שאול קליין** בהלווייתו; 'מהעיר בני ברק נעקרה דמות של ת"ח מופלג, מתמיד עצום ובעל-מידות מופלא ואיש-האשכולות, שהכל בו' כשאמרו עליו בהספדים בעת ההלוויה, ששום דבר לא גרם לו שמחה מלבד לימוד התורה, היתה זו אמת לאמיתה. אלא שצריך להוסיף שבד-בבד עם הלימוד, לא שכח להאיר פנים לכל סובביו, מתוך מידות צרופות, כיאה וכיאות למי שהתורה היתה נר לרגליו

בכל דרכיו. הצורה בה העביר רבי שבת זצ"ל את ימי-חייו יכולה לשמש כעדות מוצקה לכל באי-עולם שאפשר ואפשר להקדיש את כל החיים לתורה וליראה, ולזכות לטעום טעם גן-עדן גם בעולם הזה. האושר, הסיפוק והשמחה ניכרו תמיד על פניו של הנפטר הדגול, שהתגורר בשכונת 'אור החיים'.

● בדבריו במוצאי-שבת 'בהעלותך' בבית הכנסת המרכזי סיפר הגיס הר"ג רבי **אהרן-חיים נשרי** שליט"א, על היותו של רבי שבת גדול-המתמידים, ועד לאחרית-ימיו למד את כל 3 הסדרים ברציפות, והפך למושא להערצה בקרב כל מיוזעני ומכריו. עוד סיפר על בטחונו הגדול בבוראו, והאמונה החיה שהיתה בו במשך כל חייו, עד כדי כך שהמחלה שקיננה בו לא נראתה כלל כלפי חוץ, וכל 15 ילדיו, בלעה"ר, לא ידעו כלל שאבא שלהם חולה, עד הסוף המר.

הרב הגאון רבי שבת סלובטיצקי זצ"ל (מימין) עם אחיו יבדל לחיים רבי שמחה, בשמחה משפחתית

● בני הישיבות בתל אביב בתקופה ההיא, שגדלו יחד איתו לפני 50-60 שנה, יזכרו את הבחור בעל-המרץ שגילה כבר אז התמדה בלתי-פוסקת, והיה ראשון הלומדים ב'סדר' שאורגן ע"י איחוד בני הישיבות בעיר, כמו שהיה ראשון המתפללים במנין הישיבתי בבית הכנסת 'גבורת ישראל', ליד ככר דיזנגוף, שם התגוררה המשפחה.

● רבי שבת מחייב את כל מי שאומר 'קשה לי להקדיש את כל חיי לתורה'. לרבי שפס"ל גם היה קשה, אבל הוא התגבר על עצמו, והבין שאין שמחה גדולה יותר לאדם מאשר העיסוק השלם בתלמוד תורה. לאחר שהגיע להכרה זו, כבר מגיל צעיר, הקפיד ליישם את הדברים הלכה למעשה, וחפץ

ה' עלה בידו, עד לפטירתו מן העולם בשם טוב, כתלמיד חכם אמיתי וירא-שמים מרבים. בימי ה'שבעה' סיפרו הצאצאים שהשמחה השופעת שלו 'גלשה' גם לשבת קודש, ואשרי מי שהיה על שולחנה של משפחת סלובטיצקי בימי שבת וחג. מלבד עצם השמחה שקיננה בו תדיר, דאג להגיע לסעודת השבת כשהוא מוכן ועמוס בסיפורי צדיקים, ובפירושים מרתקים על פרשת השבוע, וכל הילדים היו מצפים ומייחלים לשבת שתגיע, בידענו כמה שמחה אנחנו אמורים לספוג שם, אומרים הילדים. נלמד גם אנחנו, עד מאה ועשרים, להתנהג בדרך זו, נשתדל לשמוח בשמחת התורה, ולא נתחמק ולא נשתמט ממילוי חובותינו בעוה"ז, וטוב לנו כל הימים.

● הגיס, הגר"א נשרי, מספר על גדלות-הנפש של רבי שבת, ועל עבודת המידות שלו. אזכיר רק נקודה אחת שיכולה להוות תמרור לכולנו, תמרור-דרך יסודי מאוד, הוא אומר. במשך כל 30 השנים שהיכרתיו, אבדל לחיים, מעולם לא ראיתיו יוצא מגדרו. מעולם. לא מעט על שום דבר. רק פעם אחת יצא מעט מגדרו. היה זה בימי החנוכה, ובמשפחה התקיימה שמחת פדיון-הבן. האירוע הסתיים מאוחר ויצאנו לדרך ברכב, וכשראה שיתכן ויפסיד את זמן הדלקת הנרות, נע-וזה ברכב בחוסר-מנוחה, וממש יצא מגדרו ודחק בנהג שימהר. ומיד כשהגיע, ירד מהרכב, ורץ לביתו במלוא-כוחו, כדי לא לאחר את ההדלקה בזמן.

● א-ב-ל! לשנה אחרת, בימי החנוכה, כשאחת מבנותיו עבדה מחוץ לעיר, והנה מתקרבת שעת ההדלקה, והבת מדווחת שיצאה מוקדם, אבל יש פקקים גדולים, והיא מתעכבת. והנה הגיע כבר הזמן, והאבא יושב בביתו ב...רוגע ובמנוחה מוחלטת, אינו מוציא הגה, אינו כועס. ממתינ בנחת, ואינו מדליק את הנרות. אחר-כך, כששאלו אותה האם אבא התרגו קְשָׁאֲנָקָה, השיבה הבת: 'אבא שלי? בחיים לא הרים את קולו בבית! ללמדנו, שלהדר במצוות זו אמנם חובה, אבל כל עוד שזה לא בא על חשבון פגיעה בזולת.

טיפות דם על ידו של מרן הרב

מרן הגר"י זילברשטיין לאחר הברית עם פיסת-הבד שהניח על ידו, כדי לשמור על הדם שלא יטפטף על הרצפה. משמאל, הסבא הגאון רבי אליעזר רוט, רבי ישראל יעקובוביץ, והמוהל

מרן הגר"י זילברשטיין לאחר הברית. נראים בתמונה משמאל לימין: הסבא הגאון רבי אליעזר רוט, אחיו רבי ישראל רוט, הרב אלדד אשורי מנהל מחלקת הגיוני בעיריית בני ברק (מדבר עם הרב שליט"א), והסבא הגאון רבי דניאל יעקובוביץ

בני מאמינים, שהכל-הכל נעשה לטובתנו! מי שמרגיל את עצמו לחשוב בכיוון זה, וגם כאשר הוא נמצא בעומק-עומקה של הצרה, הוא משנן את הדברים הללו, ומשתדל לשכנע את עצמו שזו אמת לאמיתה, גם השי"ת יסייע בידו ויעניק לו כוחות נפשיים להתגבר על כל המועקות הנוראיות!

● זכור-נזכור: כל מה שמתרחש בעולמנו, ללא יוצא מן הכלל, ממש הכל-הכל - הוא לטובה! אין לנו נחמה גדולה מזו! ולמרות ההרגשה המאוד מאוד מאוד קשה, הפוקדת את המשפחות האבלות, אבל אחרי הכל דברי חז"ל ששינו לנו שכל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, צריכים לעמוד למול עינינו, ולאט-לאט ננסה לחזור לחיים, ולקחת את השם יתברך לצידנו, קָאב רחמן, ולא לזוז פסיעה אחת מבלעדיו. רק כך נצליח להינחם!

● בשבוע שלאחר חג השבועות התקיימה ברית לנינו של מרן הגר"י זילברשטיין, נכד לחתנו הגאון רבי אליעזר רוט, בן לבנו רבי שלמה, חתנו של הגאון רבי דניאל יעקובוביץ', ראש ישיבת 'נחלת בנימין'. המרא דאתרא שימש כסנדק, ובמהלך קיום הברית ניתז כמה טיפות-דם על אצבעו של הרב. הנוכחים ניסו להגיש לרב נייר לניגוב הדם, אבל הגר"י זילברשטיין קם ממקומו והכריז: 'וכי אתם רוצים שאני אנגב את טיפות

● בליל חג השבועות ביקש מרן הרב שליט"א מהציבור להגיד בצוותא פרק תהלים לרפואתו של אברך ת"ח, שנפצע אנושות לפני החג בתאונת דרכים (לאחר שנמלט מכלב ענק שרדף אחריו), וימפרפר בין חיים למוות. גם בשעה 4 לפנות בוקר, לקראת סיום השיעור בלילה, חזר הרב על הבקשה, ושוב נאמרו בקהל פרקי תהלים לרפואתו. אחרי החג התברר גודל האסון עם פטירתו הטראגית של הרה"ג רבי

הרה"ג רבי שמואל קצנלבויגן זצ"ל

שמואל קצנלבויגן זצ"ל, שהותיר אחריו שלושה יתומים קטנים ואלמנה בוכייה. רעייתו תחי' של הרה"ג הנ"ל הגיעה לביתו של מרן הרב שליט"א בערב החג, והתחננה בדמעות שיתפללו על בעלה.

● הרב הזכיר את המקרה בקול רוטט בליל החג, והקהל אכן התפלל בכוונה גדולה, אבל השי"ת - האב הרחמן, המרחם על האדם יותר משהאדם מרחם על עצמו - החליט אחרת, והרב קצנלבויגן עלה לשמי-שמים בשיא פריחתו הרוחנית. בימי 'השבעה' שיגר הרב שליט"א מכתב תנחומים נרגש שהובא אל המשפחה ע"י יבדל לחיים הרה"ג רבי יצחק שוורץ.

● במה אפשר לנחם אלמנה מיוסרת כל-כך, היודעת שילדיה הקטנים, והיא-עצמה, לא יזכו כבר לראות את אביהם, שהיה אברך מפואר ומיוחד? אוי, רבש"ע, אָמור נא די לצרותינו! הדבר היחיד שאפשר להשמיע כנחמת-אמת בפני האבלים הוא, שאין דבר אחד היוצא מידי של השי"ת שאינו לטובה! למרות שלפעמים אין העיניים שלנו רואות את הטובה הזו באופן מיידי, אבל ברור לנו, כמאמינים

(שו"ע יו"ד, סימן רס"ה) ש'כל סנדק הוי כמקטיר קטורת', ואם כן יש בטיפות הדם הללו את סגולת הכפרה שהיתה בקטורת כנגד מגיפות וכל מרעין בישין. הרב שליט"א ציין שגם ה'בן איש חי' מאריך בסגולתן של טיפות דם הברית. ואכן, כשהגיע אח"כ מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א לחולון, השתמש בטיפות הדם הללו לברך את הזקוקים לישועה, ולכפרה. ודבר גדול למדנו מהנהגה זו.

הדם הקדושות הללו!! היש לנו מושג איזו כפרה על כל הדברים שבעולם יכולה לצאת מטיפות שכאלו? אני נוסע עכשיו עם הטיפות שעל יְדִי לעיר חולון, שם נמצא הכולל שלנו, ואביא איתי לשם את הסגולות הנוראיות שנאמרו על טיפות-דם-הברית, אמר הרב, ועטף את מקום-הדם בפיסת-בד כדי לא לאבד ולו טיפה אחת... הדברים גרמו להתרגשות רבה בקרב הנוכחים, במיוחד לאחר שהרב ציטט את דברי הרמ"א הכותב

פתיקה קטן, מסר גדול

לא בכל יום אנחנו נתקלים ב'מציאות' שכאלו בעזרת הנשים של בית הכנסת. וכזוה קורה, צריך לשים לב במה מדובר, ולהתעודד ולשמוח על כך שגם בתקופה כשלנו, שבה החושך יכסה ארץ, אידיאות מתמוטטות וקורסות מול העיניים, וכל העולם כולו נדמה כגלגל-מבולבל אחד גדול - יש עדיין מי שהשקפה הטהורה היא נר לרגליו, והוא מוכן למסור את נפשו עליה, ולהקריב את חייו על מזבחה.

זו היתה ההרגשה שפיעמה בנו בעת שהרב **מיכאל ויינגולד** מסר לנו פתק קטן שהרים מהרצפה בעזרת הנשים של בית הכנסת המרכזי ברמת אלחנן. פתק קטן - הצופן בתוכו מסר כל-כל גדול! 'כשהרמתי את הפתק, לא ידעתי מה הוא מכיל, ואיזה אוצר בלום יש בו', אומר הרב ויינגולד.

מה שמונח לפנינו הוא רק הפתק הקטן, אבל מי שיתבונן בו יוכל להסיק ולהפיק ממנו תובנות רבות, המעידות על נשות-ישראל הכשרות בדורנו, המוכנות למסור כל אשר להן, ולהתמסר לתורת בעליהן.

מה היה כתוב בפתק שכאמור נמצא בעזרת הנשים, ומן-הסתם נפל מכיסו של הבעל שקיבל את הפתק מאשתו? -

**"בס"ד. הידיעה
שלי שאתה לומד,
מעודדת אותי
בשעות של
בדידות!"**

זהו. זה הכל. מלים ספורות. מדודות. אבל חודרות-לב ועשויות לחדור גם כל מעטפת-שריון באשר-היא. כל אחד יוכל ללמוד מפתק זה את מה שהוא חושב שיש ללמוד ממנו. מה שברור, שאשה צדקנית זו מעריכה מאוד את הלימוד של בעלה, ועצם ההערכה הזו מוסיפה לת"ח חשק ושמחה בלימודו.

גדול עד מאוד הוא כוחה של האשה בבנין הבית היהודי. עד כדי כך שכתוב בספר 'מנורת המאור' שמי שזימן לו השי"ת אשה טובה, אפילו הוא עני,

לא יחסר לו מאומה, שנאמר 'בטח בה לב בעלה ושלל לא יחסר'. והרי כל הגאולה ממצרים היתה בזכות נשים צדקניות, שעודדו את בעליהן להאמין בהשי"ת. הבעלים היו בשפלות דרוח, עד שבאו הנשים והפיחו באנשים רוח של תקווה, לבל יתייאשו. בזכותן של נשים אלו, נולד דור חדש, דור של גאולה.

נישקה את הנעלים של בעלה

נספר כאן את מה שסיפר מרן הגר"י זילברשטיין: זכורני מעשה מופלא על הרבנית הצדקנית של מרן הגר"י אברמסקי זצ"ל, שעשה רושם רב על כל מי ששמע אותו. המעשה היה בתקופת הקומוניזם ברוסיה, כאשר נאסר על יהודים ללמוד ולקיים עבודת בוראם. הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל המשיך כמובן ללמוד ולא פסק ממשנתו ולו לרגע קט. הדבר הגיע לידיעת הקומוניסטים שבאו לביתו כדי לאסור אותו ולשולחו לסיביר.

כאשר דפקו השוטרים על דלת הבית, תפסה הרבנית את חומרת העניין, החביאה את בעלה במקום סתר, וכשפתחה את הדלת והשוטרים שאלו היכן בעלה, השיבה: "את בעלי אתם מחפשים?! הוא לא בבית, הוא עזב אותי מזמן והשאיר אותי לבד. אין לכם מה לחפש אותו כאן בבית הזה".

הדברים שנאמרו עשו רושם אמיתי על השוטרים שעזבו את הבית בלא שנגעו לרעה ברבן של ישראל. ויהי לאחר מכן, לקחה הרבנית אברמסקי - כך סיפרה לנו בעצמה - את הנעליים של

בעלה ונישקה אותן בהתרגשות, ואמרה שהיא מרגישה צורך לפייס את בעלה על הדברים החמורים שהוציאה מפיה כאילו הוא נטש אותה.

למרות שהדברים נאמרו ברגע של פיקוח נפש אמיתי, אשת חיל כמותה הרגישה שכביכול לא פעלה כיאות, ונישקה את נעלי בעלה הגאון כדי לפייס את כבוד התורה ולומדיה.

תפקידה של האשה להיות עיר מקלט

אם מדברים על כוחה של האשה, ותפקידה הרוחני בביתה, נספר כאן על שאלה שהגיעה אלינו מיהודי חשוב בארה"ב שסיפר שנולדה לו בת, ואשתו רוצה לקרוא לה 'יוק'ה' על שם סבתה. השואל אמר שכדי לקרוא לבתו בשם זה, הוא צריך לדעת מה מקור השם, וביקש מאתנו שנאמר לו את המקור. חיפשנו ומצאנו שהשם 'יוטה' היה שמה של אחת מערי המקלט, כמו שמובא בספר יהושע (פרק כ"א פסוק ט"ז). כששמע זאת אביהבת, אמר שאם כך הוא אינו מבין כלכך מדוע הוא צריך לקרוא כך לבתו; הרי יש עוד ערים בישראל, ששמותיהן אולי יותר יפות מהשם יוטה...

והשבנו לו שאולי דווקא בשם זה נעוץ רמז שהאשה נושאת על עצמה את תפקידה של עיר המקלט, דהיינו כשם שעיר המקלט הגנו על החוטאים (הרוצחים בשגה) וקלטו אותם בין חומותיהן, כך האשה צריכה להיות עיר-מקלט עבור בעלה, ולהגן עליו מפני החטא.

יצאה לקראת בעלה בבגדי שבת

רוצים לשמוע הכיצד משמשת אשה כעיר-מקלט לבעלה? - בקטע הבא. בשכנותו של רבי שמחה-שלמה לוי זצ"ל (בנו של רבי אריה זצ"ל), התגורר יהודי בשם ר' שמואל דוד כהן ז"ל, שהיה עשיר גדול ובעל נכסים רבים, וברבות השנים נהפך עליו הגלגל ונותר נקי מכל נכסיו.

בתחילה, כך סיפר בנו של רבי שמחה-שלמה, התגוררה משפחתו בדירה מרווחת, ולאחר שהעני עבר לדירה פשוטה יותר, ואז הפך להיות שכן של הרב לוי, והחל לעבוד כפועל בנין פשוט, המטפס על פיגומים...

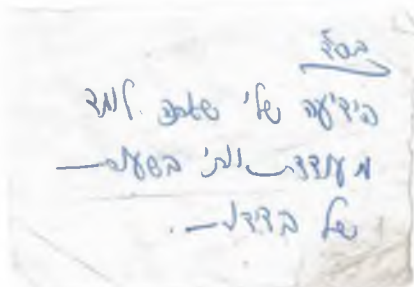
ר' שמואל-דוד עבד קשה מבוקר עד ערב. בהתחשב במצבו הנפשי, הקושי התגבר שבעתיים. שוו בנפשכם כיצד מרגיש אדם שהיה גביר בעמיו, ונאלץ עתה לטפס על פיגומים! ברם, אשה גדולה היתה לו, ליפועלי ההוא. מדי ערב, כשהגיעה השעה שבעלה היה אמור לשוב מעבודתו, היתה אשתו, מרת שרה-דבקה ע"ה, מתלבשת בבגדי השבת שלה, ומתקשטת בתכשיטיה, ויוצאת לקבל את פניו של בעלה בשונו מן העבודה הקשה.

היא עצמה הסבירה לרבנית לוי את העילה למנהג זה. 'אני חוששת שבעלי שירד מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, מרגיש חסר-בטחון במעמדו בביתו, וחושב שאיני מעריכה אותו כבשנים-עברו, בהיותו גביר בעמיו. על כן, בשונו עיף ויגע, אנכי יוצאת לקראתו כדי להראות לו עד כמה אני שמחה בחלקי, ובעלי, וכולי נרגשת לקראתו. הדבר נוסך בו שמחה וחדוות-חיים', אמרה.

הרבנית לוי היתה אומרת לבעלה שהיא מקנאת בדרגתה העצומה של אותה שכנה, שהגיעה לדרגת הנשים שהיו במצרים ששימחו את בעליהן בשונו מהעבודה, כמו שאמרו חז"ל על 'המראות הצובאות'.

בנם של הרב והרבנית לוי אומר שיתכן מאוד שבזכות המעשים הללו יצא מבניה-זוג כהן הגאון המופלא הדיין רבי יוסף כהן זצ"ל, אביו של ראש ישיבת חברון הגאון רבי דוד כהן שליט"א, המרביץ תורה לאלפים.

תתבונן כל עקרת-בית לעצמה, ותחשוב במה היא יכולה לעודד את בעלה, ולגרום לו לקיים את מצוות השם יתברך בשמחה ובהנאה. ואז גם היא תכנס לרשימה המוזהבת של הנשים הצדקניות המביאות את הגאולה במעשיהן הטובים.

הפסק שמצא הרב ויינגולד בעזרת הנשים

הספר, ואומר שהוא רוצה לממן את כל ההוצאות של המהדורה החדשה. המדובר היה בסכומי כסף גדולים מאוד, ומרן זצ"ל עמד על כך שהוא רוצה לשלם את הכל.

כאשר שאלו את הגר"ח את הסיבה לכך, השיב ואמר: המשגיח הגר"א דושניצר היה שולח אותי מדי פעם אל דודי, מרן החזון איש זצ"ל, כדי להציג בפניו שאלות שהתעוררו, והוצרכו לפתרון על ידי גדול הדור (ואכן, בספר 'נחלת אליהו' מופיעות שאלות אלו, ותשובותיו של מרן החזון"א, ויש בהן ענין רב למעינינים).

בנין ישיבת לומז'ה כיום

פעם אחת, אמר הגר"ח, בשו"ב מהחזון"א, הצגתי את התשובות לפני המשגיח, והיה נראה לי שאולי לא עשיתי זאת בצורה מכובדת. הגר"ח ציין שהוא אינו בטוח בכך, אבל במשך עשרות שנים, מאז פטירת המשגיח ועד צאת המהדורה החדשה לאור, מקנן החשש הזה בליבו.

ולכן, סיים הגר"ח ואמר, ברצוני לכפר על כך על ידי מימון הספר במהדורתו החדשה. המקורבים הביעו את דעתם שמן הסתם זו היתה גם הסיבה שהגר"ח דחף והמריץ בזמנו את הגאון רבי מאיר פוייפר להוציא לאור את המהדורה הראשונה.

למדנו כמה צריך להקפיד על כל קוצו של יו"ד בכבודה של תורה.

מי היה הבחור שהכניס את ראשו בתוך ארון הקודש ובכה?

בשבת פרשת 'במדבר' התארח בבית מדרשו המשפיע הגה"צ רבי אלימלך בידרמן, ואחד הסיפורים המופלאים שסיפר נסב על אהבת-תורה, ועל הרצון המפעפע בקרב לומדי התורה להעפיל לפסגות-שיא בהבנה ובבקיאות.

הדרשה נאמרה בימי השבעה' לפטירת הגאון האהוב, ואוהב-ישראל, רבי שמחה הכהן קוק זצ"ל, המאזכר אף הוא בסיפור זה, ומהווה חלק בלתי-נפרד ממנו.

הסיפור המופלא שלא התפרסם

מדוע מימן מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל את הוצאת הספר 'נחלת אליהו' מתורתו של המשגיח הגה"צ רבי אליהו דושניצר זצ"ל?

מאז פטירתו של מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל יש דיבורים רבים אודות כבוד התורה, והחיוב לנשא ולרומם את לומדיה והוגיה. והנה לפנינו סיפור מופלא ביותר הממחיש כיצד חרד מרן רבי חיים בעצמו על כבוד התורה.

את הסיפור שמענו מהרה"ג רבי אברהם-אבא פוייפר, והפרטים נסובים אודות הספר 'נחלת אליהו', של הגה"צ רבי אליהו דושניצר זצ"ל, מנהלה הרוחני של ישיבת לומז'ה בפתח תקוה. פרטי הסיפור הובאו ממש ממקור ראשון, ויצאו מפיו של מרן הגר"ח זצ"ל.

מספר פוייפר: אבא שלי, הגאון רבי מאיר זצ"ל, היה מבוגר מהגר"ח ב-9 שנים, ולמד איתו באותה תקופה בישיבת לומז'ה. לאחר פטירת המשגיח הגר"א דושניצר, הגיעו כתביו הייחודיים אל אבי, ומרן הגר"ח דחף והפציר מאוד להוציא

המשגיח רבי אליהו דושניצר זצ"ל

את הכתבים לאור. ההפצרות הללו היו דבר של יום ביומו, ואיש לא הבין מדוע הדבר בוער כל-כך לרבי חיים, יותר מאשר לכלל תלמידי הישיבה ובגוריה.

הספר יצא לאור עולם, ולפני כ-20 שנה הוהדר מחדש, והופיע במהדורה גדולה ומפוארת. והנה, יום אחד מתדפק מרן הגר"ח בביתו של מי שהופקד על הוצאת

המשיך הגר"ש קוק לספר, שהגר"ש אכן גילה לו מי היה הבחור, אבל אני – כך אמר הרב קוק בדרשתו בהר נוף – לא אוכל לגלות את הדבר.

בדרשה ההיא השתתף הרב יונה שטיינהויז, ובסיומה הלך עם הגר"ש קוק, וכשביקש הרב להיכנס לביתו הניח הרב שטיינהויז את רגלו על הדלת... ואמר 'לא אתן לרב להיכנס, עד שיגלה לי מי היה הבחור'...

ואז התגלה הסוד, שהיה זה מרן הגאון הקדוש רבי אלחנן וסרמן הי"ד –

מרן הגה"ק רבי אלחנן וסרמן הי"ד

הגאון האהוב רבי שמחה קוק זצ"ל

מי שמתבונן בספרו 'קובץ שיעורים' יודע שמדובר בגאון אדיר, שה'עילוישקייט' שלו עולה על כל דמיון. ולפי הסיפור לעיל יוצא שכל עילוי לא בא אלא בשל העמל הרב, הרצון העז, והתפילות ששטח לפני בוראו. ללמדנו איך קונים את תורת-השם, וכמה עמל ויגיעה, ותפילה

להשי"ת, צריך להשקיע כדי לזכות בה.

מרן הגר"י זילברשטיין: החזון איש שאל אותי 'האם יש לי עמ'?

"פעם באתי, סיפר הרב, לפני מרן החזון איש זצ"ל, וביקש ממני עט לכתוב קושיה מסויימת. כשהוצאתי את העט, הבחנתי שהיא אינה כותבת, והשבתי לחזו"א שיש לי עט שאינה כותבת.

והשיב לי מרן זצ"ל: 'גם לי יש מטאטא שאינו כותב. עט שאינה כותבת הרי היא כמטאטא שאינו כותב'...

ולימוד גדול למדנו ממנו באותה שעה, שצריך בן תורה לדקדק בדבריו, עד כדי כך שיבין שעט שאינה כותבת – איננה בגדר עט כלל, וכיצד אפשר לומר שיש לך עט אבל היא איננה כותבת... הרי גם לי יש מטאטא שאינו כותב!

וגם זה סעיף ב"חזון איש".

יש מכאן עוד לקח מאלף שגאון נורא כמו החזון איש מוצא לנכון להעיר לבן ישיבה לא רק על שלימות בתורה, במידות וביראת שמים, אלא גם בשלימות הדיבור, שתהיה כל מילה היוצאת מפה מובנת לכל.

כך או כך, תיבות אלו של החזו"א נחרטו במוחי, והיו לי מסר עצום לכל החיים. אם אין לך דבר לעזור – אל תדבר דברים שאין בהם תועלת ומשמעות. וכיון שיש לך עט אבל אינו עובד, היה לו להשיב 'אין לי עט', ולא לומר 'יש לי עט אבל הוא לא עובד'. כי עט שאינו כותב הוא כמו 'מטאטא שלא כותב'...

ודפח"ח.

הסיפור החל בדבריו של מרן הגר"ש כהנמן זצ"ל, גאב"ד דפוניבז', שסיפר פעם ב'ירחי כלה' בישיבת פוניבז', שכאשר למד בישיבת ראדין אצל החפץ חיים קבע ללמוד חברותא עם בחור אחד, אבל במהלך הזמן שמתי לב שהוא מעבד את הדברים במוחו קצת באיטיות, והדבר הפריע לי, כי כשאני אחזתי כבר בשיטות הראשונים בסוגיה הוא עדיין אחז בדברי הגמרא.

משכתי ומשכתי את החברותא, עד שיום אחד החלטתי להודיע לו שלטובת שנינו כדאי שנפסיק ללמוד חברותא, וכל אחד ימצא את מי שמתאים לו בלימוד.

והנה, המשיך מרן הגר"ש כהנמן לספר, בלילה שלאחר ביטול החברותא, ישבתי בעזרת הנשים ולמדתי בשעה מאוחרת מאוד, ולפתע עולה באוזני קול בכי מהיכל הישיבה.

הבכי הלך והתגבר, עד שהחלטתי לרדת אל ההיכל ולראות מי הוא זה ואי זה הוא, ועל מה הוא בוכה.

המחזה שניגלה לעיניי היה מרעיד. בחור מהישיבה, שעדיין לא ידעתי מי הוא, הכניס את ראשו אל ארון הקודש, ובכה בכי תמרורים. כדי שלא יבחין בי וישמע את צעדיי התקרבותי אליו על בהונות רגליי, ואני רואה שמדובר בבחור ההוא שלמד עימי בחברותא.

והבחור קורע את השמים בבכיות נוראיות, ואומר: 'אנא השי"ת, רק אתה יודע כמה אני רוצה ללמוד, ואיזו אהבת תורה יש בי. אני רוצה לעלות ולהתעלות בלימוד התורה, והנה היתה לי חברותא כל-כך טובה, ועכשיו הוא ביטל את הלימוד איתי – – – עשה ברחמיך הרבים ותן בליבי שיחזור ללמוד איתי' – – –

הגר"ש שומע את הדברים, וליבו מתפלץ עליו... כמובן שמיד למחרת בבוקר – כך סיפר ראש ישיבת פוניבז' לאחר עשרות שנים ב'ירחי כלה' – הודעתי לו שאנחנו חוזרים ללמוד. והכל בא על מקומו בשלום.

הבחור אכן התמיד בכל כוחו, ועלה מאוד בלימוד. לגלות לכם מי היה אותו בחור, לא אגלה, אמר הרב מפוניבז' לשומעי לקחו, אבל מה שכן אוכל לומר שהיום, כאשר אני אומר שיעור כללי בישיבה, אני מסתכל בספרו של אותו בחור, כדי שאהיה בטוח שהדברים שאני אומר תואמים את מה שהוא כותב בספר – – –

כאן נכנס לסיפור הגאון רבי שמחה קוק זצ"ל, שסיפר בדרשה שנשא בשכונת הר נוף בירושלים, שכאשר שמע את הגר"ש כהנמן מספר את הדברים ב'ירחי כלה', הלך אחריו לביתו, וכאשר ביקש הגאב"ד דפוניבז' להיכנס אל תוך הבית, הניח את רגלו על פתח הדלת, ולא איפשר להגר"ש להיכנס, ואמר לו: 'עד שהרב יאמר לי מי הבחור, לא אתן לרב להיכנס'...

העמודים בבית הכנסת השתיק "אל-ג'ריבה" בג'ריבה

נמל ג'ריבה. חוכמתם של הרבנים גרמה לקידוש שם שמים גדול

פנינים מדברי הרב

העצה המחוכמת שנתן רבה של ג'ריבה למלך

חוכמתם של חכמי ישראל נובעת היישר מחוכמת התורה בה הם הוגים. במהלך הדורות הוכחה חוכמה זו אינספור פעמים, וגרמה לקידוש שם שמים גדול, כשכל עמי הארץ ראו את אפסותם של חכמיהם לעומת גדלותם ושגב-הבנתם של גדולי העם היהודי.

במסיבת סיום החג בחג השבועות סיפר הרב שליט"א מעשה שהיה עם הגאון רבי יעקב הכהן זצ"ל, מגאוניה של יהדות ג'ריבה, האי הסמוך למדינת טוניסיה, בעל מחבר הספר 'מעיל יעקב', על מסכת מעילה.

המלך הטוניסאי התווכח עם אשתו המלכה על דבר פעוט, ונסב על ביקור שהיתה אמורה לערוך בבית אביה. אשתי ביקשה לבקר בבית אביה, ואני לא הרשיתי לה לעשות זאת. לאחר שלא נתנה לי מנוח, והפצירה בי קשות, לקחתי פרי רימון והחילתי לאכול ממנו, ואמרתי לה, אני מרשה לך ללכת לאביך, אבל את צריכה לשוב הביתה, לפני שאני מסיים לאכול את הרימון הזה... ואם תאחרי - הרי את מגורשת ממני בשבועה משולשת ('ואינני יודע מה הכוונה', אמר הרב).

המלכה הלכה לבית אביה, וכאילו להכעיס לא שבה הביתה עד שגמרתי את הרימון, ולפי הדת המוסלמית הנני מחויב לגרשה. המלך שכמובן לא רצה להיפרד מאשתו, ביכה מאוד על מר-גורלו, ולא ידע מה לעשות.

קרא המלך לקאדי המוסלמי ולכומר הנוצרי בארצו ושאל אותם האם יש להם פתרון כלשהו להתרת השבועה, והם היו אובדי-עצות. הרי היתה שבועה, ואת הרימון סיים המלך לאכול, נו - אז מה אפשר עוד לעשות?!

אחד מיועצי המלך לחש באוזניו שכדאי לו להתייעץ גם עם הרב היהודי של ג'ריבה. קרא המלך להרב הכהן, סיפר לו מה קרה, ושאל האם יש לו עצה לפתרון הבעיה. הרב הכהן הרגיעו באחת, ויאמר לו כדברים האלה: אם הבעיה שלך מתמקדת בכך שאמרתי לאשתך שהיא צריכה לשוב לפני שתסיים אכילת הרימון, יש לי עבודה פתרון מצוין.

'האם הינך בטוח שסיימת לאכול את הרימון?' - שאל הרב, והמלך הגיב בפליאה, ואמר 'הרי בודאי סיימתי, וזו הבעיה'... והרב הכהן המשיך: 'מטבעו של פרי הרימון שגרריו

המרוכבים נופלים ארצה בשעת האכילה, ואם כן אין ספק שגם אצלך אירע כך, ואם תאמץ את מוחך תיזכר שבשעה שאכלת את הרימון, נפלו כמה גרגרים מתחת השולחן, ואם כן אפוא עדיין לא גמרת את הרימון, ואשתך מותרת לך...

נדהם המלך מחוכמתו של הרב ופנה לביתו ומצא שכדברי הרב כן היה, וגרגרים רבים התפזרו מתחת לשולחן. הוא מיהר את פעמיו לביתו של הקאדי המוסלמי שאישר אף הוא את דברי הרב, שבמקרה כזה לא חלה השבועה, והאשה אינה מגורשת. לשמחתו של המלך לא היה גבול, והוא הלך ופרסם את חוכמתו של הראב"ד לפני כל קהילת המוסלמים בעיר.

אגב, רבי יעקב הכהן חיבר ספרים רבים, אבל גולת הכותרת שבספריו הוא ספרו הגדול 'מעיל יעקב' על מסכת מעילה, הוא הספר הראשון שנדפס בג'ריבה בשנת תרע"ב. על העילה להדפסתו של ספר זה מסופר שבהיותו ילד לקח רבי יעקב הכהן כמה פרוטות מקופת הצדקה שהיתה בבית הכנסת, וכשגדל ולמד שמי שנהנה מן ההקדש חייב קרבן מעילה, החליט לחבר ספר על מסכת מעילה...

על מידת גדול ההערכה שהיתה לו גם בקרב הגויים מסופר עוד שבעוברים פעם בגבול של ג'ריבה, ביקש איש המס לבדוק, ולא שעה לאזהרוניהם של כל האנשים שהיו במקום שהמדובר באיש אלוקים קדוש. כאשר פנה לחפש בבגדיו, עקצו עקרב, והוא מת במקום.

אירועים אלו הפילו את פחדו, וממילא גם את פחדם של כל היהודים, על הגויים.

מרן הגרי"ש אלישיב הורה לערוך קבלת פנים לנשיא ארה"ב שהיטיב עם היהודים, ולא להתחשב בטענה שהדבר יתפרש כהתערבות בבחירות בארה"ב

**סיפורנו בעבר על בן-ישיבה שנתקל במחבל
שרצה לרצוח בת-ישראל, וחצץ בין שניהם.
הבת הצליחה לברוח, וכך ניצלה מן המוות,
ואילו הבחור ספג מכה מהסכין במצחו,
שנותרה כצלקת בולטת.**

זו היתה הסיבה שכאשר הציגו לו שידוכים, נפלו כמעט
כל ההצעות. הבחור הגיע לגיסי מרן הגרי"ש זצ"ל וסיפר את
הבעיה, והגרי"ש הורה לו שבהצעה הבאה שתגיע, יספר את כל
הסיפור, ויתאר כיצד אירעה לו הצלקת במצח.

סוף הסיפור ידוע, שבפגישה של ההצעה הראשונה סיפר
הבחור את סיפורו ההרואי, כיצד הציל בת-ישראל ממחבל,
והבחורה אמרה ש'אני זו שהצלת', והנני מוכנה להתארס עימך
כבר עתה... ברצוני לשאול, אמר מרן הרב שליט"א בדרשתו
בפרשת 'בהעלותך', אם הבחור היה מבית פשוט מאוד,
ולבחורה היה יחוס גדול במיוחד, ומשפחתה היו אומרים לה

נביאים, ולנו נראה שלא כדין עשית, היה לך להניחה. וישמע
ה', והכריע ביניהן. כלומר, טענתו של משה היתה, שכאשר
הייתי עני לקחני יתרו לביתו, איך אוכל עתה, כשאני מלך
ועשיר, שלא להשיב טובה, ולכפור בהכרת-הטוב?

אבל מרים ואהרן טענו, שכיון ש'גם בנו דיבר', דהיינו שגם
אנחנו נביאים, הינך צריך להתחשב בדעתנו ולא לקחת אשה
כושית מביתו של מי שהיה כומר לעבודת כוכבים! וכיון
שההכרעה היתה שמרים נענשה, ראינו מכך שהקב"ה הכריע
שמשה צדק, ובהכרת-הטוב לא צריך להתחשב בשום דבר
אחר, מלבד הכרת-הטוב!

בענין זה של החיוב הגדול בהכרת-הטוב, עד שלא צריך
להתחשב בשום דבר, נוכל לספר דבר מעניין נוסף.

כאשר נשיא ארה"ב ג'ורג' בוש הגיע לארץ, התדפק ראש
עיריית ירושלים דאז, הרב אורי לופוליאנסקי, על דלת-חדרו
של הרב אלישיב, ושאל אותו האם בגלל שהנשיא הזה הוא
אחד הנשיאים שעשה הרבה טובות לעם היהודי צריך לעשות
לו קבלת-פנים חגיגית ומפוארת?

ומו"ח השיב שבוודאי צריך לעשות כך, משום שהוא
מיטיב עם ארץ ישראל, וגם עם היהודים בארצו, ולכן יש לנו
עבורו הכרת-הטוב. בפעם השניה שהגיע בוש לארץ ישראל,
היה זה בתקופת הבחירות לנשיאות באמריקה, ובוש שביקש
להיבחר פעם שניה, ורצה לקנות את דעת-הקהל בקרב יהודי
ארה"ב, בא שנית לארץ ישראל, וכוונתו היתה שכאשר
ישבחוהו כאן, ישפיע הדבר על היהודים בארצו, שיבחרו בו.

הרב לופוליאנסקי
הגיע שוב אל מרן
זצ"ל וסיפר ש'גורמים
מדיניים'
ובארה"ב חוששים
שהדבר ייראה
כהתערבות בענייניה
הפנימיים של ארה"ב,
ובנסיון להשפיע על
הבחירות, ושאל
האם להתחשב בכך,
או שמה בשל הכרת-

הטוב חייבים שוב לקבלו יפה, ואף לדבר בשבחו? ומרן הגרי"ש
אלישיב התפלא על עצם השאלה, ואמר: 'אני לא מבין, וכי
הכרת-הטוב שלנו קשורה לבחירות באמריקה? הרי אנחנו
עושים זאת אך ורק כדי להודות לו על מה שעשה עבור העם
היהודי, ולכן לא צריכים להתחשב בשום דבר, רק להודות!'

'קול ברמה'

אחראי: משה מיכאל צורן

וועדת ביקורת של ת"ח עוברת על החומר

כל פעולות הכתיבה והעריכה נעשות בהתנדבות

לפי הוראת הרב אפשר לתרום להדפסה מכספי מעשר

ניתן להשיג במייל: 6776168@gmail.com

שהשידוך הזה מבייש אותם, והם אינם מעוניינים בשידוך זה
למרות הכרת-הטוב העצומה שהיא מחויבת לבחור, האם היא
היתה מחויבת לשמוע להם, ולהתעלם מהכרת-הטוב?

התשובה לכך מצאנו בדברי 'הרוקח' בפרשת 'בהעלותך',
המסביר פירוש נפלא מה היה הוויכוח בין משה רבינו לאהרן
ולמרים בדבר האשה הכושית שלקח משה. וכך הוא כותב:
'ותדבר מרים' - למה לקח משה את צפורה בת יתרו שנולדה לו
מן הכושית שלקח, ומשה מלך, והיה לו ליקח מבני עמנו;
היתכן בני צפורה ישלטו על ישראל, מוטב היה שיגרשנה.

ומשה חשב, והשיב, אני הייתי רועה עני, ושמחת שנתן לי
השר יתרו את בתו; וכי היה לי נכון לשולח בעושרי? השיבה,
למה חזרת ולקחת אותה כשהובאה לך אל המדבר? זה הוא
שכופל 'כי אשה כושית לקח'. מיד כשדברה במשה, אמרה
לאהרן, היאך נראה לך, ועשתה שגם אהרן דיבר כנגד משה,
הדין עם אחותי. ואמר, 'הלא גם בנו דיבר', כלומר מאחר שאנו

הסיפור שלא סופר על ה'אגרות משה': מרן הגר"מ פינשטיין זצ"ל עמד בפתח המעלית ולא נכנס

אחד הפרטים החשובים ביותר בחינוך, שממש אי אפשר להתעלם ממנו, הוא ההשגחה הקבועה על הילדים, ושימת-עין-ולב לראות היכן הם נמצאים ועם מי הם מתחברים.

גם אם הילדים גדלים בבית למופת, בית שהורים מהווים דוגמא אישית הכי-טובה שיכולה להיות, וגם אם הם לומדים בחידר הכי-מושלם מכל הבחינות - אם ההורים לא ישגיחו ויפקחו על צאצאיהם, בחוכמה, וישמרו על צעדיהם, לא נהיה בבחינת נביאי-זעם כדי לתאר עד להיכן הם עלולים להתדרדר, בגלל חברים שאינם טובים.

יהיו שיגידו: למה צריך להגזים בענין זה? האם לא כדאי לתת לילדים 'עצמאות', ולאפשר להם לגדול ולצמוח באופן חופשי, מבלי שירגישו

ש'עוקבים אחריהם' ומרחחים סביבותיהם כל הזמן? ובדיק על זה באנו לדבר. זה נכון שהילדים שלנו גדלים בדור שבו אי אפשר לכפות כמעט שום דבר. אף פעולה חינוכית לא תצליח, אם היא תיעשה מתוך כפייה. ולכן הדגשנו שהפיקוח על הילדים צריך להיות 'בחוכמה'.

כמו שסיפר מרן הגר"י זילברשטיין על עצמו, שבתקופת ילדותו כאשר אמר לסבא שלו שהוא הולך ללמוד בבית המדרש, הגיע הסבא לעזרת הנשים לבדוק האם הוא אכן נמצא שם... ('למרות שהייתי ילד טוב, וישבתי ולמדתי, הגיע הסבא כדי לבדוק האם אכן אני נמצא בבית המדרש', אומר הרב שליט"א, בחיך...)

זה נקרא לעשות בחוכמה... כי אם הילד רואה שלא מאמינים לו, ובאים לבדוק האם הוא דובר אמת, והלך לבית המדרש, זה מאבד את האמון בינו לבין הוריו. לכן התאמץ הסבא לעלות לעזרת הנשים כדי לבדוק האם נכדו מתמיד בלימודיו.

מסופר גם על מרן הגר"י מבריסק זצ"ל - כך סיפרה לנו בתו, הרבנית ליפשה פיינשטיין ע"ה - שכאשר הבנות אמרו לאביהן שהזמינו אותן להיות 'בייביסטר', הוא לא נח ולא שקט עד אשר בירר באיזה בית מדובר. גם כאשר הלכו לחברות, ערך בירורים אינסופיים כדי לדעת שהחברות הללו ספוגות ביראת-שמים.

הדברים הללו היו חשובים תמיד, בכל דור ודור. כי בכל תקופה היו חברים שאינם-טובים, והיה צריך לחשוש מלהתקרב אליהם. אבל כיום, הפיקוח על הצאצאים הוא בבחינת פיקוח נפש [רוחני] אמיתי, וחבל להאריך בדברים הידועים לכל. די בכך שהילד שלנו הולך פעם אחת ויחידה לבקר חבר, שבביתו יש אייפונים ומשתמשים באינטרנט, כדי להרוס את נפש הילד באופן טוטלי.

ולכן, מאוד מאוד יש להצטער על כך שהורים משליכים את ילדיהם לרחובות, ולא שומרים על האוצר הכל-כך יקר שהקב"ה הפקיד בידיהם. כמה דואב הלב לראות ילדים שוהים במשך שעות

ברחוב, בלי פיקוח של ההורים, שאינם יודעים עם מי הם מתחברים. עצם השארתו של ילד שעות כה ארוכות ברחוב היא העילה העיקרית להתדרדרותו לעמקי פי-פחת, עד כדי כך שלא יוכלו אחר כך, חלילה, להעלותו חזרה אל המסילה הישרה.

ההורים חייבים לדעת, שגם אם הם עייפים מאד וברצונם לנוח מעט, אין בכך עילה מספקת להשלכת הילדים לרחוב. וכי אם היה לאותם הורים אוצר יקר, היו מאבדים-אותו-לדעת בגלל עייפות?! ואם כך לגבי אוצר גשמי, ששוויי הבל-הבלים לעומת ערכו האמיתי של כל ילד בישראל, כמה מאמצים יש להשקיע בנכס היקר-מכל-יקר שהקב"ה הפקיד בידינו?!

הבחור הסורר טיפס על מגדל-השמירה של העיר

אין מחנך אחד בדור הזה שאינו יודע
שהדרך הטובה ביותר לחינוך כיום הזה
עוברת רק במשעולי ההבנה לנפש הילד,
ונסיון תמידי לסייע לו בבעיותיו
ובנסינותיו המרובים.

שמענו מעשה מופלא שהתרחש
בישיבתו של הגה"ק בעל ה'ייטב לב'
מסטמר. אחד התלמידים שהיה שובב
במיוחד, ולא הלך בתלם החינוכי של
הישיבה, ספג את עיקר התוכחה בביתו-
שלו, אצל ההורים. צוות המחנכים בישיבה,
בראשותו של הגה"ק הנ"ל, דווקא ניסה בכל
יכולתו להבין לנפשו של הבחור, ולסבול את
כל מה שעולל, אבל היה זה דווקא אביו
שלחץ את בנו ואיים עליו בכל-מיני איומים, כדי שייטיב
את דרכו ויתנהג כראוי.

פעם, כשחזר הבן לישיבה בתחילת ה'זמן', הודיע לו
האב נחרצות שאם לא יביא פתק מראש הישיבה ובו
אישור על התנהגותו הטובה, לא יוכל לחזור הביתה...
אבל, גם לאחר איום גדול ומוחשי שכזה, לא שיפר הנער
את התנהגותו, ובמשך שהותו בישיבה הירבה לעולל עוד
ועוד, גם מה שלא עשה בעבר...

ולמשל: ליד הישיבה היה מגדל-שמירה שבו ישב איש
צבא ושמר על העיר מכל עבריה. כדי לאפשר לשומר
להתרכז בעבודתו לא הורשה אף אחד לעלות אל המגדל.
ברם, שום דבר לא עמד בפני הבחור שלנו, שהחליט
לעלות למגדל... הוא תכנן מבצע נועז, ובאמצעות סולם
גבוה טיפס על חלקו האחורי של מגדל השמירה,
וכשהבחין בו השומר כיוון אליו את נשקו, ורק בנס לא
ירה לעברו, ולא הרגו.

כשהגיע הזמן בו היה צריך הבחור לשוב לביתו, ניגש
בפיק-ברכיים אל בעל ה'ייטב לב', ואמר שאביו דרש ממנו
להביא אישור מראש הישיבה על התנהגותו הטובה...
הגה"ק היה מודע ליחסיו המעורערים של האב עם הבן,
וידע שאם אכן יפרט את מעלליו הוא לא יכניסנו הביתה.
מאידך, לא רצה להוציא דבר-שקר מפיו. ה'ייטב לב' הררה
לרגע, ואחר-כך כתב כך: 'לאב היקר, במשך הזמן האחרון
עלה הבן שלכם, ועלה במעלות, ועלה ועלה' - - -

מיותר לציין שהגאון התכוון לעליה ל...מגדל השמירה,
אבל האב לא הבין את הדברים, ושמח מאוד על 'עלייתו'
של הבן במעלות התורה... וכך באו הדברים אל פתרונו.

ללמדנו, עד כמה צריך המחנך להשקיע את ראשו
ומוחו בפתרון הבעיות החינוכיות הסבוכות של תקופתנו.

פרופ' ר' יחיאל-מיכל זלבסקי עם מרן הגר"י זילברשטיין

סיפור מופלא ביותר שמענו מפרופ' ר' יחיאל-מיכל
זלבסקי, רופא מומחה ומנהל מחלקת אונקולוגיה בבית
החולים 'ממוריאל' בניו-יורק, ואחד הרופאים הגדולים
בעולם בתחומו (והמחזיק גם בהסמכה לרבנות). הפרופ'
הנכבד הגיע במהלך החודש לארץ ישראל, וביקר אצל
גדולי ישראל, ובהם מרן הגר"י זילברשטיין, וסיפר לנו דבר
מופלא שהתרחש אצל אביו שיחי', ר' מרדכי-נחום, גם
הוא רופא, שלמד פעם בשבוע בחברותא עם מרן הגאון
רבי משה פיינשטיין זצ"ל.

אבא שלי סיפר, אומר פרופ' זלבסקי, שאחרי הלימוד
היה מלווה בדרך כלל את מרן זצ"ל לביתו. והנה, פעם
אחת הם כבר נכנסו אל חדר המדרגות, והגיעו אל המעלית
שהיתה אמורה לקחת את הגאון עד הקומה שבה התגורר.

אבל למרבה הפלא מרן מתעכב, ואינו נכנס למעלית.
למרות שלא היה אף איש באזור, שאפשר היה לתלות
שאולי התכוון רבי משה ברוב ענוותו לתת לו לעלות
לפניו, נעצר מרן ולא נכנס למעלית. גם לאחר שאנשים
נוספים עלו-וירדו, עדיין נותר הגאון עומד...

לאחר שעבר פרק-זמן, הרגיש אבא שלי צורך לשאול
את רבי משה על מה ולמה הוא מתעכב, ואינו נכנס
למעלית. וצריכים לשמוע היטב מה השיב הגאון, ראש
גולת אריאל. 'תראה, יש כאן ילדים קטנים הנמצאים
לבדם, ואיש אינו משגיח עליהם.

כדי שלא יינזקו מבחינה חינוכית, אני מרגיש צורך
לשמור על הילדים הללו, עד שהוריהם יגיעו... והמתין ר'
משה והמתין, עד שלפתע הגיעה האמא ולקחה את
הילדים. רק אז היה מוכן להיכנס למעלית, ולהגיע לביתו.

שוו בנפשכם כמה שווה רגע של אותו גאון, שהריץ
תשובות בהלכה לכל רחבי העולם היהודי! ולמרות הכל,
מתעכב מרן זצ"ל כמה דקות, כדי לשמור על ילדים שאינם
שלו... עד שאימם הגיעה ולקחה אותם... מדהים.

מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין

האם לשלוח תמונה של נערה למטרת שידוכין?

שאלה:

אני שדכנית, ובתקופה האחרונה התרבו מאד המקרים בהם בחורים מבקשים תמונות של הנערות שמוצעות להם, בטענה שבצורה כזו נחסכת מהם פגישה מיותרת, ואף נמנע ביטול תורה. אשמח לשמוע דעת תורה בנושא, שנראה בעיני לא נכון ולא צנוע, בגלל כמה סיבות:

א. התמונה נחרטת בראש של הבחור.

ב. התמונה מגיעה למייל, ולעיתים עוברת לאנשים נוספים, ואף לבחורים אחרים.

ג. הדברים עלולים להגיע גם ללשון הרע, והוצאת שם רע על הנערה.

ד. אם בגלל התמונה מסרב הבחור להיפגש, יש בכך לפעמים פגיעה ועלבון ברגשות הנערה, כי אז היא מסיקה שיש פגם במראה שלה בעיניו.

ה. באופן זה, לא ניתנת לנערה הזדמנות אמיתית להציג את המידות, הדעות וההשקפות שלה, שאולי אם הבחור היה רואה אותה תוך כדי פגישה, היה יכול לשקול בצורה אחרת את המשך הפגישה.

לאור זאת אני שואלת, האם לשלוח תמונות, או שמא יש לומר שזה לא הוגן, ויש בכך בעיה?

תשובה:

בשליחת התמונה יש גם מעלה, שבתמונה אפשר לשפץ את המראה, וגם מי שאינה נראית הכי טוב, יש דרכים לשלוח תמונות יפות יותר. אמנם בוודאי שאין זו משנת חסידים, לשלוח לבחור תמונה שיהיה לו את זה במייל שיוכל להסתכל בזה מפעם לפעם [ובכלל, לשם מה בחור צריך שיהיה לו מייל?]

והעצה היא, לשלוח את זה במייל לאחת מבני משפחתו, והיא תראה לו את התמונה, ותתחייב שלאחר שהתמונה תסיים את תפקידה תמחק את התמונה ולא תעבירה הלאה.

ובאופן כזה יש מעלה, כי זה באמת יחסוך פגישה. והרי הרבה יותר גרוע לומר 'לא' לאחר פגישה, מאשר לאחר ראיית תמונה. וזה לא יגרום פגיעה בנערה, כי זה שבחור לא רוצה, עדיין לא מוכיח שיש לה פגם, אלא שהבחור לא כל-כך 'מבין'. וכי היא צריכה להיפגע מכך?!

ולכן אם יעשה כן, יתכן שיש בזה מעלה, ולא צריך למנוע את התופעה של שליחת התמונה, אבל מצד שני בוודאי שאין ספק שמי ששואל מה רצוי יותר, התשובה היא שרצוי שלא לשנות ממה שהיה נהוג מקדמת-דנא, אלא לפגוש את הנערה. אבל אפשר לשלוח תמונה לאמא, כדי שהאמא תתרשם.

ילד עם קול יפה, האם כדאי שיקליט את עצמו באולפן בשירי-אמונה?

שאלה:

יש לנו בן בגיל 9, וברוך השם יש לו קול יפה ומרגש. כשהיה יותר קטן הוא הקליט כמה שירים באולפן, כדי לחזק תפילה, אמונה, אחדות בעם ישראל - ואכן, יהודים רבים נהנים מהשירים ומתחזקים ב"ה. לפני כשנתיים שאלנו את מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל האם כדאי להמשיך את השירה שלו באולפן, כי אולי זה יפריע לו לגדול בתורה. מרן השיב לנו שישיר זמירות שבת בבית ובשמחות המשפחה. לאור זאת הפסקנו את השירה שלו באולפן.

לפני כמה חודשים ביקשנו להוציא שיר כדי לחזק את ענין הפלאפונים הכשרים. שאלנו שוב את הגר"ח, שהשיב: "לשיר שיר קדוש - זה מצוין, אבל לא בזמני החיידר או הלימוד". הוצאנו את השיר והרבה נהנים ומתחזקים. השאלה שלנו עכשיו היא: אנחנו רוצים שהילד ישיר שיר עם בקשה וכיסופין לגאולה, אבל הילד עצמו אומר שאולי מרן הגר"ח התכוון שאפשר לשיר רק את השיר שנועד לחזק את הפלאפונים הכשרים, ולא שירים נוספים. מה נכון לעשות?

תשובה:

מקור הקדושה בעם ישראל, היה בית המקדש, ששם היו שואבים רוח הקודש. ובכל זאת אמרו חז"ל במסכת שבת (ק"ט ט ב') 'אין מבטלין תינוקות של בית רבן אפילו לבנין בית המקדש'. והטעם כי אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל תינוקות של בית רבן, ובוודאי שהעיסוק בשירה יפריע לו להתעלות בתורה ויראת שמים. ואם כן אין לבטל אפילו אילו היה הצדק בדבריהם, שהשיר יכול לגרום להתעוררות של קדושה.

בנוסף לכך, הלימוד שלו בחיידר בהתמדה, יקרב הרבה יותר את הגאולה, מאשר שיר על הגאולה, כי כהיום אָבְדָה חכמת המוזיקה, ובזמן שבת המקדש היה קיים, היו הלויים מעוררים את האנשים לתשובה על ידי המוזיקה, והיו הלויים לומדים את החכמה הזו חמש שנים, וכמו שכתב הרמב"ם (כלי המקדש פ"ג ה"ז) 'אין בן לוי נכנס לעזרה לעבודתו עד שילמדוהו חמש שנים תחילה! כמו כן יש שירי קודש שהתחברו על ידי גדולי ישראל בעלי רוח הקודש, ומזמרים אותם בכל תפוצות ישראל בשבתות ובימים טובים או בשאר ימי פגרא, ושירים אלו מביאים לידי קדושה והתרוממות. אבל כל שאר השירים שלא נתחברו על ידי גדולי ישראל, אלא על ידי זמרים ריקים ופוחזים, גם אם המילים הן קודש, הרי זה מביא טומאה, ולא קדושה. ולכן, הילד שלכם שהוא עדיין קדוש וטהור, ישקיע את כל זמנו ומרצו להתעלות בתורה ויראת שמים, ואז בעזרת השם כשיהיה גדול בתורה, יוכל לשיר שירים שמקורם בקדושה.

כיצד להתייחס לחלום מראיג?

שאלה

במשפחתנו לא מתייחסים בדרך כלל לענייני חלומות, אך הפעם החלום הראיג אותנו ונבקש מהרב עצה. חלמתי על מפגש משפחתי, במהלכו נתתי את התינוקת שלי לסבתי שתחי'. לאחר כמה זמן באתי לקחתה בחזרה, ואמרו לי שהיא נמצאת אצל דודתי ז"ל, שנפטרה לפני חודשיים. הלכתי אליה וביקשתי את התינוקת, אך היא ענתה שהחזירה אותה לאלוקים. אמרתי לה: "לא, לא!" וענתה לי: "כן, כן!" ואז חזרתי "לא, לא!" היא גיחכה לעברי ואמרה לי בזלזול ובחיוך: "טוב, לא, לא". ואז התעוררתי בבהלה. לאחר מכן במהלך הלילה חלמתי על בעלה שנפטר לפני קצת יותר משנה, ועל אבי ז"ל. מה אנו צריכים לעשות כדי להיטיב את החלום?

תשובה

בקבצי "ווי העמודים" (מס' 38 עמוד ק"ח, מס' 45 עמוד נ"ב, ומס' 87 עמוד ל"ט) כתבנו לדון על הסתירה שיש בגמרא שמצד אחד כתוב שדברי חלומות לא מעלין ולא מורידין, ומצד שני כתוב שאם נידו אותו בחלום יש לחוש לזה. ויש כמה תירוצים ביושב סתירה זו, והצד השווה שבהם הוא, שיש כמה סוגי חלומות. יש חלומות אמיתיים, ויש חלומות שהם דברי הבל. וגם האנו שהחזו"א אמר שבזמן הזה אין אנחנו חשופים כל כך שיראו לנו דברים בחלום, ולכן רוב החלומות הם הבל, ובפרט שהחלומות שחזו"ל התייחסו אליהם הם אם ראה מעשה בחלום, שנפלו שינוי, או שנפל ספר, אבל חלום כזה שאין בו שום תוכן אלא שאיזה דודה אמרה משהו, אין בזה שום ממשות, והרי זה נראה כדברי הבל. אלא שבכל זאת אם חוששת, תלך לבית הכנסת, ובשעת ברכת הכהנים תאמר את ה'רבונו של עולם' בהטבת החלום, ובה יצאה ידי חובה של הטבת החלום, ואין לה לחוש לזה יותר.

האם להוסיף את השם 'שירה'?

שאלה

שמי מרים, אני גרושה, ועוברת קשיים והתמודדויות רגשיות וכלכליות לא פשוטות, אני מרגישה שהשם מרים לא עושה לי טוב, ורוצה להוסיף לשם 'מרים', גם את השם 'שירה', כי ברצוני להתחבר ל'שירת מרים', ולהוסיף שמחה לחיים. אבי שיחי' מאוד לא שמח בהוספת השם, אבל אמר שאם הרב יפסוק שאפשר להוסיף את השם, הוא יסכים. מה לעשות אם אני מרגישה צורך דחוף להוספת השם?

תשובה

שמו של אדם לא מחליפים לפי מצב רוח, ולא לפי רצונו של אדם, המרגיש שבכך יביא יותר שמחה לחייו. בעל 'אור החיים' הקדוש כתב בספרו "חפץ ה'" (ברכות, י"ג א') שהקב"ה קורא שם לכל נשמה, ונותן בלב האב לקרוא לבנו את השם שקרא הוא בעצמו לנשמה.

עוד מובא בשם האר"י ז"ל (שער הגלגולים הקדמה כ"ג) שלכל יהודי יש שני שמות, אחד קבוע מצד הנשמה הקדושה, והוא השם שקוראים לו אביו ואמו בעת שנולד, וכן יש עוד שם ליצר הרע שבו, והוא נכנס בו ביום היוולדו. נמצא שיש לכל אחד שם מצד הקדושה ושם מצד הקליפה. למדנו מכאן, ששמו של אדם הוא דבר גבוה מאד, ולשם כך צריך רוח הקודש, וזה שורש הנשמה של האדם, ואם כן אין להחליפו ללא צורך אמיתי, ורק לחולה מסוכן נהגו להוסיף שם.

יש להוסיף שמרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל סבר שאין שם כזה "שירה"! ומרים זה שם מאד יפה, ויש טעות אצל האנשים הסבורים שמרים זה שם מר, שהרי מרים שרה בים סוף, גם כשלא קראו לה שירה, אלא מרים בלבד, ויצאה ממנה מלכות בית דוד, ובזכותה היה לעם ישראל מים במדבר ארבעים שנה, ולכן מרים הוא שם מאד מוצלח.

אמנם מצינו במסכת ראש השנה (ט"ז ב') ש'ארבעה דברים מקרעין גזר דינו של אדם, ואלו הן: צדקה, צעקה, שינוי השם ושינוי מעשה', וכתב הרמב"ם (תשובה, פ"ב ה"ד) ש'מדרכי התשובה להיות השב צועק תמיד לפני השם בבכי ובתחנונים ועושה צדקה כפי כוחו, ומתרחק הרבה מן הדבר שחטא בו, ומשנה שמו כלומר אני אחר ואינו אותו האיש שעשה אותו המעשים, ומשנה מעשיו כולן לטובה ולדרך ישרה'. וכן כתב הריטב"א ש'שינוי השם שמשנה שמו שאינו האיש בעל העבירות, כדי שלא יזכירוהו לרעה. הרי ששינוי השם מועיל רק לבעל עבירות, לומר שהוא אחר ואינו אותו אדם, וכלשון המאירי שיתעורר בשינוי זה שהוא אחר, ושהנהגותיו יתחדשו בהתחדשות השם [אמנם בפיוט "זנתנה תוקף" כתוב רק שלושה דברים "ותשובה [שינוי מעשה] ותפילה [צעקה] וצדקה, מעבירין את רוע הגזירה, ולא כתוב שינוי השם, ומשמע שאין זה שווה לכל אדם]. ובשו"ע (יו"ד, של"ה ס"י) כתב, 'נהגו לברך חולים בבית הכנסת, לקרוא להם שם חדש, כי שינוי השם קורע גזר דינו'.

נמצא ששינוי השם עושים או לבעל עבירות, שרוצה לחזור בתשובה ולשכוח את העבר, או לחולה מסוכן. אבל לא למי שרוצה לשנות תופעה מסוימת בחייו.

ובאמת, הדבר הקל ביותר הוא לחשוב שהצרות שאנחנו עוברים זה בגלל השם, ואם יחליפו את השם יסתדרו כל הצרות... אבל זו טעות גדולה, כי הצרות צריכות לעורר את האדם על תיקון המעשים, ובעיקר בעבירות של בין אדם לחבירו, ובמקום להחליף את השם, יש לחפש ולפשפש במעשים ולתקנם, וזה הרבה יותר יועיל מאשר שינוי השם.

מתוך 'ווי העמודים' היוצא לאור עבור תורמי כולל 'בית דוד' בראשות הגאון רבי יצחק זילברשטיין
לפרטים אודות קבלת הקובץ אפשר לפנות לפקס 03-5011422, parnasyom@gmail.com

וארטים לפרשת שבוע

טז א. ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי. פרש"י ולא הזכיר בן יעקב שביקש רחמים על עצמו שלא יוזכר שמו על מחלוקתם. ויש להקשות הא מ"מ כולם יודעים שלוי בן יעקב והיכן מריווי יעקב בזה האל הוזכר בלבד? וי"ל בדרך צחות שבכל מחלוקת אדם אומר אותי לא כיבדו כראוי, על כבודי אני מוחל אבל מה עם כבוד אבותי, ועי"ז אמר יעקב שלא יבקש קרח על כבודי וכלשונו ובקהלם על תחד כבודי. ר"ע געסטער.

שם. רש"י: ראה שמואל יוצא ממנו. דהיינו שקרה ראה ששמואל יוצא ממנו ולכך חלק על משה. ויש להקשות מה הוא ראה בזה? אומר ר"י איבשיץ זצ"ל, יש מחלוקת בגמ' בחגיגה את מי ממנים פרנס על הציבור, שיטה ראשונה: רק מי שהיה לגיל 50. ושיטה שנייה אפילו לפני חמישים - אם למד כל התורה. וקורח הרי היה לפני גיל 50 כי הוא היה מנושאי הארון (וזה בגיל 30-50), ולפי שיטה א' הוא לא ראוי למלוכה, לכן הביא ראיה שמלך 11 שנה ומת בגיל 52 א"כ חזינו קיימה ב'. **עוד** מ"ל ע"פ יומא כב אין ממנים פרנס על הציבור אא"כ קופה של שרצים מאחוריו, ומשה היה לו דופי כי עמרם נשא דודתו שעתידה תורה לאוסרה, אבל קרח שפחה היה ממה ראה להתמנות הרי הוא היה נקי וי"ל שראה את שמואל שגם היה נקי, ולא ידע ששמואל לא נקי כי יש לו את הקופה של קרח מאחוריו.

טז א. ואון בן פלת. הגמ' בסנהדרין קט אומרת שאון בן פלת אשתו הצילה אותו ע"י שטענה כלפיו שממ"נ מי שינצח, אתה בכל מקרה יוכל להיות רבי מספר שניים שלו, אז מה אכל מתערב. וכשהוא חבק חשש שיבוא לשכנע אותו, היא חשקתה אותו יין וישובה בפתח הבית וסתר שערות ראשה. ויש ליתן טעם למה עשתה ד"ץ שסתר שערות ראשה וי"ל כדי שלא יבוא און בן פלת ויטען שאשתו שאמנם הוא עצמו לא היה כהן גדול אבל בנוי יהיו ראויים לכהונה גדולה ובשביל זה שווה לו לרוב. הלכה גברת בן פלת ופתחה יומא מז. וראתה שהטעם שקימחית זכתה שבניה יהיו כהנים גדולים משום שמעולם לא גילתה שערותיה אפי' בתוך כותלי ביתה. אמרה גברת בן פלת אני אמעל את כל הסיכויים שבני יהיו כהנים גדולים כדי שלאון לא יהיו טענות.

טז א. ויקח קרח. המשנה באבות אומרת איזו היא מחלוקת שלא לשייך מחלוקת קרח ועדתו. ויש מהקשות את קרח חלק על משה ולא על עדתו ואי"כ הוליל מחלוקת קרח ומשה. וי"ל שמצינו בסנהדרין קי שחשדוהו על אשת איש וכולם קנאו לנשותיהם ממשה. והנה קרח קיבץ את כל הסנהדרין לחייב את משה על אשת איש ואפשר לחייבו על ידי שכולם מחייבים ואחד פוטר וקרח היה הפוטר וזהו מחלוקת קרח ועדתו. דרכי דוד.

טז ב. ויקומו מלפני משה. ולהלן פסוק ג כתוב ויקהל. י"ל דהעם שקמו בשביל שהעלילו על משה שעבר על אשת איש. והנה מצונו ביבמות דניתן לסמוך על קול שוכאן רק כשאין לאדם שיוצא עליו קול שונאים, וכאן הם קמו בשביל להראות שהם לא שונאים את משה ובכדי שיאמינו למה שהם אומרים על משה הם קמו מלפניו להראות אהבה. צמח דוד.

טז ב. ויקומו מלפני משה וגוי' נשיאי עדה קראי מועד
אנשי שם. ודרשו חז"ל (סנהדרין ק). קראי מועד
שהיו יודעים לעבר שנים, ולקבוע חודשים. הטעם
שהוצרך בלאלו אנשים, אומר רבי ונתן איששם
צ"ל, ע"פ הגמ' שם, שבאותו הזמן שקרח התווכח עם
משה, באו השמש והירח לפני הקב"ה וא"ל אם אתה
לא דואג שמשה יצח אנו לא נעשה מלאכתנו. וקשה
מה הם התערבו על ריב לזה? אלא י"ל דידוע
בשעת בריאתו אמרה הלבנה לקב"ה, אין 2 מלכים
משתמשים בכתר 1, א"ל הקב"ה לכי מועטי עצמך.

ולפיכך הכל מובן, טענת קורח הייתה שלא צריך להסתפק במנהיג 1, לדור, אפשר גם 2, ומה תשאל, הרי השמש לא יכולה ביחד עם הירח דהרי ישראל קובעים לפי שנת הלבנה, ועכ"פ לשנת החמה, ענה קרח, אמנם בירח מונים את החודשים, אבל בשמש מעברים את השנים, וא"כ גם בישראל יכולים לשלוט 2 מלכים. ומתוך לה השמש והירח התערבו במריבה כי הירח טענה שאם קרח צודק שיחזירו אותה לגדולתה. וגם מובן מה הטעם שקרח הביא בקיאים בעיבור ובקביעת החודש.

טז ג. כי כל העדה כולם קדושים. פרש"י (מהמדרש) כולם שמעו דברים בסיני מפי הגבורה וגו' אנכי ה'

אלוקיך. יש להקשות בשב"מ הוצרך לומר מה שמעו וכו', ועו"ק למה נכפל כל העדה **כולם**: וי"ל דהנה יש להקשות מנ"ל לקרר שכל העדה כולם קדושים אולי יש מי שלא קדוש, ועו"ז י"ל שכולם שמעו דברים מסיני, וזה וודאי שכולם שמעו כי אם היה חסר מכלל ישראל אפי' אחד אז לא היה אפשר לקבל את התורה כמבואר בחז"ל (ילקוט י"ט תרו נ"ד פ"ד). והטעם שאמר קרר כי כל העדה כולם הרי כבר אמר כל י"ל שמצינו בטי"ז או"ח תקפ"ג על מה שאומרים בתפילה ברי"ה מלך על כל העולם כולו, ולמה כופלים גם כל העולם וגם כולו, כי **כל** יכול להיות גם רוב ולכן מוסיפים כולו לומר שכולו נצטרך בלי רוב, אז מה שמר קרר כל העדה כולה ואין אחד שלא. בניין אריאל.

טז ד. וישמע משה ויפול על פניו. פרש"י במחלוקתו של קרח נתרשלו ידיו. יש להקשות למה נתרשלו ידיו משה כאן יותר מאשר בחטא העגל שהיה הרבה יותר חמור. וע"ק וישמע משה מה הוא שמע? וי"ל דהנה איתא במד' (שמו"ר מג ה) שאחר חטא העגל אמר משה לקב"ה שעם ישראל חשבו שאנכי ה' נאמר רק לי ולא להם ולכן אל תעניש אותם, וכך הוא פייס לקב"ה. אבל כאן הם אמרו כל העדה כולם קדושים ואומר רש"י (פסוק קודם) כולם שמעו מפי הגבורה אנכי ה' ובוה ביטלו דברי משה, כי כאן כבר לא היה למשה מה לפייס לקב"ה לכן נתרשלו ידיו. זכורנו שמואל.

שם. עוי"ל בטעם שמששה לא התפלל כמו בחטא העגל ואדרבה היה לו למחול על כבודו כי הוא עניו מכל אדם? וי"ל דמבואר בסוטה כה שזקן ממרא שרצו ב"ד למחול לו אין מוחלים לו כדי שלא ירבו מחלוקות בישראל. והנה כאן כתב רש"י ויפול על פניו מפני המחלוקת, וזה הטעם שמבואר דאינו יכול למחול כדי שלא ירבו מחלוקות בישראל. פרי עץ חיים.

טז.ה. בוקר ויודע ה' את אשר לו. רבים נתקשו למה אמר שימתינו עד הבוקר? וי"ל דהנה על הפסוק אל תפן אל מנחתם ביקש משה שגם חלקם בתמידי ציבור לא יתקבל לרצון והאש לא תאכלנו, והנה הרי תמיד של שחר כבר נקרב באותו היום, מה שנשאר לנו הרי תמיד של בין הארבעים שזמנו כל הלילה, וא"כ אמר משה עד הבוקר לא נוכל לדעת האם הקב"ה רוצה אותם כי עדיין לא עבר הזמן שאמור הקרבן לעלות לרצון, ורק בבוקר כשנראה שלא התקבל הקרבן ולא נשרף רק אז נדע שהקב"ה לא רוצה אותם, ולכן חיכה לבוקר. כותנות אור.

טז. רב לכם בני לוי. איתא בסוטה יג. ומשום שאמר משה רב לכם בני לוי, ע"כ נאמר לו רב לך על תוסף חבר אלי עוד בדבר הזה ונמנע ממנו להיכנס לארץ. וקשה במה חטא כשאמר להם רב לכם בני לוי; ועוד מה המידה כנגד מידה כאן; וי"ל ע"פ המדרש שאמר משה רב לכם בני לוי, היינו שגדולת הלוויים חשובה מכהנים, והנה אמרו חז"ל שבשביל שמשה סירב בסנה שבעה ימים ללכת בשליחתו של הקב"ה הוא נענש, ומה עונשו; חד אמר שהוא היה ראויה לכהונה ואז הקב"ה הוריד לו את הכהונה, וחד אמר שהיה ראוי שהוא יכניס את בני"י לארץ וכעת הוא נענש שלא יכניס. ולפי"ז י"ל כיוון שמשה טען רב לכם בני לוי היינו שלוי וזה חשוב מכהונה, ע"כ מה שמשה לא קיבל כהונה לו לא עונש, א"כ העונש חייב להיות שהוא יימנע מלהיכנס לארץ.

טז יא. ואהרן מה הוא כי תלינו עליו. יש לומר שמרומז כאן דינא דעירובין סה: ששם כתוב דבג' דברים אדם ניכר בכוסו בכיסו ובכעסו. ובכעסו נמי א"א א"א לבחונן בכוסו כי כהן אסור ביו, ובכיסו נמי א"א לבדקו כי נאמר בהלכה (יומא יח.) גדלהו משל אחיו והיינו שהוא צריך להיות עשיר, ובמה כן ניתן לבדקו, בכעסו, וע"ז נאמר ואהרן מה הוא, איך יודעים מה אהרן כי תלינו עליו כשתכעיסו אותו אז תגלו מה הוא. רבי מאיר אריק.

טז יב. וישלח משה לקרא לדתן ואבירים. וברש"י
מכאן שאין מחזיקים במחלוקת, שהיה משה מחזר
אחריהם להשלימים בדברי שלום. וצריך להזהר, ועוד
שאינ מחזיקים במחלוקת ומה צריך רבותא להזכיר, ועוד
הא משה עשה מעבר לכך, הוא ניסה לפייס והול"ל ר' עובד
דיש לחזר אחר בעלי מחלוקת לשלום. וי"ל, אומר
החת"ס, דהנה דתן ואבירים מצינו ג"פ שהוחזקו
לבעלי מחלוקת, הראשון בהריגת המצרי שמות ב די.
השני שמות ה כא הבאשתם את ריחנו, והשלישי כאן
אצל קרח, וכיוון שיש להם חזקה של בעלי מחלוקת
היה צד שמשא לא יצטרך לחזר אחריהם, כי הם כבר
הוחזקו כבעלי מחלוקת, קמ"ל שאין חזקה להיות

בעל מחלוקת וזה כוונת רש"י מכאן שאין מחזיקים במחלוקת.

טז לב. ותבלע אותם. יש לדון מדוע נידונו בבליעה ולא בשריפה. וי"ל דכיון שאמרו למשה מדוע תתנשאון והתורה מעידה על משה שהיה מכלל האדם אשר על האדמה וכדי להענישם להיות פחות ממה שהיו צריכים להורידם תחת האדמה. זר זהב.

טז לג. וירדו הם וגו' ותכס עליהם הארץ ויאבדו מתוך הקהל. הגמ' בסנהדרין קט דורשת מכאן שאין להם חלק לעולם הבא שנאמר ותכס עליהם הארץ בעוה"ז, ויאבדו מתוך הקהל לעוה"ב. ויש להקשות הא דזר המדבר אין להם חלק לעולם הבא כמבאר שם בע"א ומדוע צריך פסוק מיוחד לעדת קרח בזה הא היו בכלל דור המדבר. וי"ל דהטעם שאין לדור המדבר חלק לעוה"ב הוא משום חטא המרגלים כדכתיב במדבר הזה יתמו ושם ימותו שנאמר בחטא המרגלים, ושבת לוי לא היו בכלל זה כי משבת לוי לא היה מרגל, וקרח שהיה משבת לוי הוצק לפסוק מיוחד שאין לו חלק לעוה"ב. בשם הבעש"ט. ולפי"ז נמי י"ל מה שכתב ויש"י בתחילת הפרשה קרח שפיקח היה מה ראה לשטות זו, ולמה לא הקשה על שאר 250 ראשי סנהדראות? אלא י"ל שכולם נגזר עליהם מיתה במדבר אז אין להם הרבה מה להפסיד ואולי ירוויחו במחלוקת. אבל קרח שהיה משבת לוי וכנ"ל מה ראה לשטות זו.

יז ו. וילונו כל עדת ישראל על משה ואהרן ויאמרו אתם המיתם את קהל ה'. והיה בהקהל העדה...ויפנו אל אהל מועד והנה כסהו הענן... וירא כבוד ה'. שתי קושיית נשאלות כאן, מה היה הצד של עם ישראל שמשה הרג את קרן ועדתו, האם הם לא ראו איך הם מתו? ועו"ק מה זה ההמשך, ויפנו אל אהל מועד? וי"ל, אומר החת"ס, דטענת עם ישראל היתה, שבגלל שלא מחלתם לקרן ועדתו הם מתו. והנה איתא בגמ' שבת קמט' כל שחברו נענוש על ידו אין מכניסים אותו במחיצתו של הקב"ה, ואם העונש של קרן היה בגלל לא היה נראה כבוד ה' באהל מועד...ולכן מיד הם נכנסו לאהל מועד להראות קבל עם ועולם שהעונש לא היה בגלל חוסר המחילה שלהם. ומובן ג"כ למה הוצרך שמטה אהרן יפרח וזה יהיה לאות וסימן כי בו בחר ה', הא בלא"ה כבר ראו כולם שה' בחר בו מזה שקרן ועדתו נבלעו. ולנ"ל י"ל שהיה צד שאהרן גרם למיתתם ואי"כ אינו בדין שיעבוד וזה הקמ"ל בפריחת מטת אהרן.

יז יא. ויאמר משה אל אהרן וגו' והולך מהרה את העדה וכפר עליהם כי יצא הקץ. קשה למה הוצרך ללכת בניהם ולא מהספיק שיקטיר את הקטורת במקומו? וי"ל הדנה הרמב"ן כתב דלאחר חטא קרח ועדתו כתוב הרומו מתוך העדה שהקב"ה אמר למשה שיבדיל עצמו מהעדה ורק אח"כ יכלה אותם, אף שהקב"ה יכול להבחין ולהרוג את הרשעים גם כשהם מעורבים בין הצדיקים וזה משום שרצה לכבד את הצדיקים למען ידעו שכל זמן שהם עמהם לא תבוא הגמפה שם כי אין הדבר לכבודם של צדיקים לעמוד בין המתים הטמאים. וא"כ לפי"ז מובן למה אהרן הלך בתוך העדה בשביל להיות בטוח שהמגיפה תעצר על הקב"ה חס על כבודו ולא יעמידו עם המתים, וכך היה ועמוד בין המתים והחיים ותעצר המגיפה. ראיתי.

יח טו. כל פטר רחם לכל בשר אשר יקריבו לה' וגו'
אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה
הטמאה תפדה. יש לעיין מדוע אצל האדם נכפל
העמיים ענין הפדיון פדה תפדה, ואילו בבכור הבהמה
נאמר רק פעם אחת תפדה. וי"ל דמבואר בספ"ק
דבכורות דאם הפריש בכור בהמה טמאה ונאבד אינו
חייב באחריותו, אבל בכור אדם, אם הפריש ונאבד
חייב באחריותו. ולפיכך בבכור אדם נאמר פדה תפדה
דבעמיים צריך אתה לפדות פדיון אחר פדיון, אבל
בבהמה טמאה לא נאמר אלא פ"א, כי לעולם א"צ
יותר מפדיון אחד. לוח ארז.

יח. כז - כח. ונחשב לכם תרומתכם וגו' כן תרימו גם אתם. איתא בשו"ת מהרי"ט דהפרשת תרומה הוא מילי, והנה מילי לא ממסרן לשלח, והטעם שמהני שליחות בתרומה הוא משום שתרומה איתא במחשבה, וא"כ י"ל בכוונת הפסוק ונחשב לכם תרומתכם ומשום הא כן תרימו גם אתם ויגס' לרבות שלוחכם. ויובן גם מה הכוונה כן תרימו גם אתם, שלכאורה המילה כן מיותרת ולפי"מ שאמרנו א"ש שהכוונה בגלל שנחשב לכם תרומתכם לכן תרימו ע"י שליח. חלק הובא בחת"ס.

מאמרי מוסר וסיפורים מענייני הפרשה

בגנות הכבוד

קרה חיפש כבוד וזה מה שגרם לו לריב עם משה ולהישאר לדיראון עולם ולמרות שידע שע"י הוויכוח עם משה הוא ימות כמו שכותב רש"י, בכ"א בשביל הכבוד שלו הוא הסכים ללכת עד הסוף, כי הדיפה אחר הכבוד היא מידה מגונה מאוד, שהאדם מוכן להתבזות בשבילה בצורה נוראית והוא עוד חושב שהוא מתכבד. כתב המסילת ישרים פרק יא. יתרה עליה חמדת הכבוד כי כבר היה אפשר שיכבוש האדם את יצרו על הממון ועל שאר ההנאות, אך הכבוד הוא הדוחק, כי אי אפשר לו לסבול ולראות את עצמו פחות מחבריו, ועל דבר זה נכשלו רבים ונאבדו. כללו של דבר, הכבוד הוא הדוחק את לב האדם יותר מכל התשוקות וההמדות שבעולם. ולולי זה, כבר היה האדם מתרצה לאכול מה שיואכל, ללבוש מה שיכסה ערותו, ולשכון בבית שתתירחו מן הפגעים והיתה פרנסתו קלה עליו ולא היה צריך להתיעץ להעשיר כלל, אלא לשללתי ראות עצמו שפל ופחות מרעיו מכניס עצמו בעובי הקורה הזאת ואין קץ לכל ועמלו. והזהירונו רבותינו אל תבקש גדולה ואל תחמוד כבוד. כמה הם שמתענים ברעב וישפילו את עצמם להתפרנס מן הצדקה ולא יתעסקו במלאכה שלא תהיה מכובדת בעיניהם מיראתם פן ימעט כבודם. ויותר ירצו בבטלה המביאה לידי שעמום ולידי זימה ולידי גזל ולידי כל גופי עברות שלא להשפיל מעלתם ולהבזות כבודם המדומה. כלל הדברים, הכבוד הוא מן המכשולות היותר גדולים אשר לאדם. ואי אפשר לו להיות עבד נאמן לקונו כל זמן שהוא חס על כבוד עצמו. והכבוד האמיתי אינו אלא ידיעת התורה באמת. וזולתה אינו אלא כבוד מדומה וכזב, הב לאין בו מועיל. וראוי הנקי להנקות ולהטהר ממנו טהרה גמורה, אז יצליח.

ונפלא יועץ ערך כבוד. הורדף אחר הכבוד כל ימיו מכאובים שכל מעייניו וחפצו ורצונו שיכבדוהו והוא יגע להעשיר ומרבה בהוצאות מענין הכבוד ואם באויה פעם לא יכבדוהו ואי יעשו לו דבר שלפני דעתו אינו לפי כבודו ואם שהוא זלזול בכבודו בשרו עליו יכאב ואם יוכל יעשה קטטה ומריבה ואש להבת המחלוקת עולה עד לב השמי' וכל המחלוקות שבעולם אינם אלא מחמת הגאווה שרוצה לעלות בגאותו שחקים וסובר כי לו נאה ולו יאה הכבוד ושדברו אל ישוב ריקם ולמי שמוזלזל בכבודו ואינו שומע בקול דברו נוקם ונוטר כנחש וכל רעה שיוכל לעשות עמו עושה ואם לא יוכל לעשות לו דבר עכ"פ מתרעם עליו ושונא את אחיו בלבבו ושנאתו שמורה נצח יראה וכעס ושינוי יחרוק ונמס על אשר לא יוכל עשות דבר עד אשר ירד אבל בגיון שאלה זהו עונשו בעולם הזה ולעולם הבא ע"א כמה וכמה. וראוי לאדם לברוח מן הכבוד כבורח מן האש כי אש היא עד אבדון תאכל, ויחשוב ויאמר מה אני ומה חיי טפה סרוחה עפר ואפר רמה ותולעה כלי מלא צואה בושא וכלימה ונחנו ממה דבר שאין בו ממש ומה יתן לי ומה יוסיף אם יכבדוני אנשים שכמותי ואם יבזוני אני והם הבל הבלים. וידועים דברי רבי חיים מולאז'ין שעל הכבוד מורידים בשכר בעוה"ב יותר מכל הנאות. וכע"ז מובא בספר חסידים. **אמר הבעל שם טוב:** כאשר מכבדים את האדם בעולם הזה, מיד מפשפשים במעשיו בעולם העליון לבדוק האם אכן ראוי הינו לאותו כבוד שחולקים לו, ואם חס ושלום הוא אינו ראוי לכן, אזי הכבוד נהפך עבורו לרועץ. **מסופר** שבקובנא הלך לעולמו אחד מנכבדי ועשירי העיר שירד מנכסיו ונתרשש עד כדי ככר לחם. בני העיר שליווהו היו מתיפחשים וסוקונים: "האיש לא מת מרעב" אלא מן הכבוד", שאילו היה מתגבר, והיה מבין לנפשו שהגיע להכרח שלא יגונה והיה פורש ידו לא היה מת ברעב. **על האדם** לחזק את עצמו באמת האמיתית, שכל כוחותיו, וכל מעשיו, וכל כישוריו, הכל זה מהקב"ה. וכמו שכותב הח"י עולם' משל לעני ששאל בגד לכמה שעות מעשירי, והגיע לחתונה, הוא לא חושב להתנאות בבגד הזה.

וידוע שגדולי ישראל ברחו מהכבוד כמו מפני האש ונביא להלן כמה סיפורים כמה גדולי ישראל פחדו וברחו מהכבוד:

כשביקר הרעק"א בעיר וורשא יצאו לקראתו כל גדולי העיר ותושביה, וחלקו לו כבוד רב. הוא התכוון במרכבה וככה בני רב. שאלו אותו מדוע הוא בוכה, והוא השיב: נוכח אני לדעת, כי הדור כל כך יתום מתלמידי חכמים, עד שמחשיבים אותי לתלמיד חכם וחולקים לי כבוד גדול כזה, אך אם היו בדור תלמידי חכמים, הרי היו יודעים שאיני ראוי שיכבדוני.

כשיצא מוורשא לחזור לביתו, שלח מכתב לחתנו בעל החתם סופר, ובו כותב בין השאר: לרוב הכבוד וההדר אשר עשו לי בני וורשא, יראתי פן ירע לי. אך הודות לה' נוסע אנכי לביתי, ומשנה לא זזה ממקומה 'מאד מאד הוי שפל רוח'.

שמו של בעל התיבות היה מפורסם בכל קצווי תבל. ובכל עיר או עיירה אשר היה בה שם, היו עורכים לו קבלת פנים בהמון עם. אולם הוא סלד מכל הכבוד והפרסום, ונהג בכל מקום בואו להעלים את שמו מן הבריות. ומסופר, שפעם נודמן לו לעבור בעיר סוכטשוב, ומכיון שלא רצה שאנשי העיר יחלקו לו כבוד, מה עשה? ירד מן העגלה כברת דרך לפני כניסתו לעיר והלך בגלג. בדרך פגשו בו המוני אנשים אשר יצאו מן העיר לקראתו כי ידעו שהוא עומד לבוא לעיר. האנשים שלא הכירוהו וחשבוהו לסתם עובר אורח, ושאלוהו אם ראה עגלה ובה בעל התיבות? השיב להם כי אמנם ראה עגלה (כלומר עגלה ריקה). האנשים המשיכו ללכת לקראת העגלה, והוא בא העירה. בחנות הראשונה שנודמנה לו ביקש הכבוד טבק לעישון. אולם החנונית עמדה לסגור את חנותה, באומרה, שהיא ממחרת לקראת בעל התיבות ואין לה פנאי למכור עכשיו טבק. משם המשיך ועבר את העיר כולה, ובהגיעו לקצה העיר ראה חנות ונכנס לקנות. ראהו בעל החנות והכירו כי היה לפנים מתלמידיו בישיבה בליסא, ורץ להודיע בעיר על בואו. בינתיים חמק הרב ויצא מהעיר כשכל אנשי העיר מקטן ועד גדול רצים אחריו להשיגו.

סיפור עדי ראה, שבשמחת בית השואבה שהשתתף בה רבי יצחק בלאזר והיו מרימים אותו על כסא ורקדו ושרו לפניו "צדיק כתמר יפרח" וכדו', ראו איך ששפתיו מרחשות, וכשהטו אונם לשמוע, שמעו את ששר לעצמו באותו ניגון ששרו לפניו, אך במילים אחרות, והן: סחבו את הנבילה, סחבו את הנבילה (ע"פ תולדותיו המובאים בריש הספר "כוכבי אורי").

כמו"כ סיפר רבי חנינא שיף: כל פעם כאשר חלקו לאדמו"ר מגור בעל הבית ישראל כבוד, היה מפזם לעצמו: ונפשי כעפר כל תהיה, אז חזר על מאמר חז"ל סוף האדם למות. וכן **סיפר רבי מיכל יהודה ליפקוביץ:** אצל המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין, כשהיו שרים לו היה צועק ממש ואומר: אתם מזיקים לי! וזה לא היה סתם גוזמא וסתם ביטוי. וכע"ז היה **אצל רבי אליהו לופיאן** לפני שהיה יוצא מביתו לשיבתו היה משנן את הפסוק ולא תבני תועבה אל ביתך. והסביר למקורביו הסיבה לכך: עוד מעט אכנס לשיבה, יקומי התלמידים לכבודי, אעלה למקומי במזרח, ימתינו עלי בקריאת שמע ושמונה עשרה, והרי הכתוב מכנה את הגאווותן ובעל הכבוד 'תועבת ה' כל גבה לב'.

סיפר רבי שלמה וולבה: הסבא מקלם הקפיד שהבחורים לא יקומו לפניו. פעם הגיע בחור חדש, וכשנכנס הסבא, הבחור קם. מיד יצא הסבא מבית המדרש ולמד מוסר במשך שעה! הוא הרגיש שזה מזיק לו.

החפץ חיים התנהג כשפל שבשפלים. ובהקדמה לספרו ליקוטי הלכות הוא כותב כך: אנכי הפטוט והשפל שבטל אנכי באחד מאלף אלפים נגד הגאונים הראשונים. אנכי רק כשמש קטן בבית המדרש המביא ספרי הר"י והרמב"ם על השולחן ללמוד בהם אין אנו נגד בני ענקים אלא רק כנמלים קטנים הרוחשים על הארץ לגמרא ולסברא. היה הח"ח משתדל בכל הדרכים לברוח מהכבוד. לא הסכים מעודו לקבל איזו נשיאות או לעמוד בראש איזה מפעל או מוסד. אף בישיבתו לא ניכרה כלל ראשותו. הוא נהג בה כאדם העומד כאילו מבחוץ, והיה מדגיש תמיד שאיננו ראוי לכך. כשהיה נכנס לשיבה היה רץ מהר שלא ירגישו בו ולא יקומו מפניו. בימי החגים כשהחזוהו בישיבה היתה מגיעה לשיאה והכל רקדו וצהלו. גם פניו הזהירו משמחה. אבל הוא לא השתלב בעיגולים ובריקודים ועמד מהצד, וכשהיו מזמינים אותו להשתתף היה משיב: מה אני כאן? אינני כדאי לרקוד בשיבה. פעם בעת התלהבות השמחה, הרימו התלמידים את ראשי הישיבה למעלה לאות כבוד והערכה כנהוג. בחור אחד הרהיב עוז, והרים גם את החפץ חיים. החפץ חיים הקפיד מאד על זה וגער בבחור. **בעת שהחפץ חיים החל** לעסוק בצרכי ציבור וליזום פעולות גדולות, השתדל לא להבליט את אישיותו בפומבי, והתחכם להדחק לצדדים ולהשתתף מאחורי גבם של אחרים, הוא לא הסכים מרצון לשבת בראש אסיפה, לפתוח אותה ולהופיע בתור מנהיג, ובחר תמיד להיות מהאחרונים. ואף

בעת זקנותו היה מתרחק מזה בתכסיסים שונים. כשהיו מפצירים בו, היה טוען: בהיותי צעיר כבן שלושים, לא פרסמתי את שמי על ספרי, כדי להתרחק מן הכבוד, וכעת הנכם מכריחים אותי לעת זקנה שארדוף אחר הכבוד. סיפר רבי לייב בנו של החפץ חיים, שפעם נשאל הח"ח זצ"ל איך נדמה לו בעיני עצמו כאשר מכבדים אותו ונושאים את כסאו על כפיים. והוא ענה ואמר: "כגרף של רע"י... בעת מסעותיו של החפץ חיים לערי פולניה בענייני המגבית לטובת "וועד הישיבות", לא יכול היה להשתמש מקבלות הפנים, ובכל מקום היו עורכים לו כבוד רב, ונושאים אותו על כפיים, החפץ חיים סבל מזה סבל רב, והיה אומר, שרק בגלל החזקת הישיבות הוא מקבל עליו את היסורים האלה. **בספר 'תנועת המוסר'** על רבי אהרן בקשט שהיה נואם בחסד עליון, וכל מתי שסיים נאומיו התחמק ונעלם מעיני הקהל בכדי שלא יחלקו לו כבוד. פעם הזדמנו רבי אהרן ובעל החפץ חיים לעצרת גדולה שהוכרזה למען חיזוק טהרת המשפחה. המונים צבאו על פתחי האולם לראות את הרבנים החשובים. בסיום העצרת ניסה רבי אהרן להחזיק במנהגו ולברוח מן הכבוד שיחלקו לו, אולם הפעם לא הצליח. ידע החפץ חיים מה שבדעת רבי אהרן לעשות, והכין את עצמו מקודם. תפסו בידו והחזיקו, וכך יצאו שני הגדולים יחד מהאולם. כבודו רצה שרק אני אסבול מכבוד ואיעניש על כך, הפטיר החפץ חיים, יקבל נא כבודו את מחציתו ונתחלק.

על רבי חיים מצאנז מסופר כשביקר בעיר טרנוב חלקו לו כבוד מכלים. הדבר כאב לו מאוד ואז הוא פנה לבנו רבי יחזקאל וז"ל, אתה יודע למה אני דומה? לגנרל ששרר והולכים להוריד לו את דרגותיו אך לע"ע הוא הולך עם כל הדרגות. איזה הרגשה רעה יש לו שחולקים לו כבוד וזה רק גורם לו בחילה כי הוא יודע שבאמת אין לו כלום.

כשהגיע רבי ברוך בער לארצות הברית במסעו למען ישיבתו בקמניץ. אחד מתלמידיו אירגן לכבודו 'דינר', ובמעמד כל הנדיבים שהתאספו, התחיל אותו תלמיד להציג בפני הקהל את תארו של רבי ברוך בער, את גדלות התורה שלו, ואת צדקותו המופלגת. כששמע זאת רבי ברוך בער התחיל להראות סימנים של חוסר סבלנות, כי בענוותנותו הרבה לא מסוגל היה לשמוע את כל שפע דברי התהילה והשבח שהרעיפו עליו, ועם כל רגע שעבר נטרדה מנוחתו יותר ויותר, עד כי פנה בקול לנואם: שקר הוא, אינו אמת, אין הנואם דובר נכונה. התלמיד כופף מיד את עצמו ולחש לאוזן רבו: רבי, הלא הגעתם לאמריקה כדי לאסוף כספים ולהתרים את הקהל למען הישיבה, וכאן באמריקה מוכרחים לדבר בשפה הזו, כי אחרת אין שום סיכויים להצליח בערב כזה, וככל שירבו התהילות והשבחים כך יגדלו הסכומים שיתרמו. שמע זאת רבי ברוך בער, והניע בידו בתנועת ביטול, באומרו: טוב, דבר, אבל הוא תפס בקצות שרווליו וחיפה בהם על שתי אוזניו כדי שישב לא ישמע את דברי השבח והתהילה. וכך המשיך לשבת עד לגמר הנאום של תלמידו. מחזה זה חזר ונשנה בערב נוסף שערכו לכבודו, ולאחר גמר המסיבה, כשהלך עם תלמידו לאכסנייתו, דיבר בהתמרמרות רבה על הגורל המר שנפל בחלקו, שכך מרעיפים עליו שבחים בגלל כשהגיעו לאכסניה, דאג בעל הבית להזהיר מראש, לבל יאכל מהדגים שהוגשו לשולחן, שכן הוא חושש שאינם טריים כל כך והם עלולים לגרום לו להרעלת קיבה. אך רבי ברוך בער לא שם לב לדברים הללו ואכל מן הדגים. לאחר סיום הסעודה נכנס לחדר שהכינו לו במעוד מועד, וככל יתר בני הבית - אף הוא עלה על יצועו לנוח את מנוחת הלילה, אך כעבור זמן מסוים, כשכל בני הבית כבר נמו את שנתם, התעורר לפתע בעלהיבת בשומעו קול של הקאה, והוא התקרב לדלת חדרו של רבי ברוך בער, ומיד התחוויר לו, כי האורח הגדול הוא המקאי. בראותו כך נכנס אליו בחדרה באומרו לו: הלא הזהרת את הרב לבלי יאכל מדגים אלה. אלא שרבי ברוך בער ענהו: כלום אתם חושבים שאני מקיא בגלל הדגים? לא מיניה ולא מקצתיה. אני מקיא מכיוון שמעי התחילו להתהפך בקרבי מחמת בחילה וגועל מרוב השבחים והתהילות שהמטירו עלי בימים האחרונים, עד כי חשתי רצון להקיא בגלל זה. פעם כשחזר מאמריקה, שם פעל לטובת הישיבה, דיבר לפני תלמידיו דברי חיזוק, ובין השאר אמר: יש לי את הזכות לתבוע ממכם, היו לי שם בזיונות וסבלתי עבורכם נורא, בכל מקום שהגעתי נתנו לי כבוד.

באחת האסיפות למען חיוזק הדת, שנוכח בה רבי אלחנן וסרמן, אמר הנואם: יהודי ברנובויץ! הידעתם מי שרוי בתוככם? הידעתם את ר' אלחנן מי הוא? והמשיך לתאר את אישיותו. כשהלה הוציא את ארבעת המילים "הידעתם מי שרוי בתוככם", מיד נשא רבי אלחנן את רגליו ונמלט מבית הכנסת כאדם הבורח מפני הדליקה.

סיפר רבי לוי רבינוביץ בעל מעדני השולחן: הזמנתי את רבי שמשון אהרן פולסקי מטעפליק לסדר קידושין בחתונת אחי. בעת החופה התברר שהצד השני הזמין את הגאון רבי ישראל מינצברג לסידור קידושין. מיד יותר הרב מטעפליק על הכיבוד ונתנו לרבי ישראל. לאחר החופה ניגשתי לפייסו, אבל הוא הגיב: וכי מה זה הסידור קידושין? כבוד. ומה זה כבוד? כבוד שווה חתיכת בצל.

כל ימיו היה רבי שמואל רזובסקי בורח מפני הכבוד, והיה נזהר שלא ידבק בו ממידה זו. בהזדמנות מסוימת רקדו סביבו תלמידים, הוא פנה לאחד

ידיעות חשובות וכן דברים מגדולי ישראל ערוך בדרך של שו"ת

ממנו או שיכול לסייע לציבור החרדי הם השתדלו להכעיס בכל הכוח. מנסים בכל דרך לפרוץ את חומות הקדושה והשבת, הרס זהותה היהודית במדינה. על גזירות הממשלה נגד היהדות והחרדים אפשר לכתוב מגילה בפני עצמה. הביטס הכלכלי: מס השתייה המתוקה, מס ליברמן על כלים חד פעמיים, ייקור התחבורה הציבורית. כמו"כ הרס הכשרות, מינוי רבני ערים המקורבים לרפורמים, מינויים לא מתאימים במועצות הדתיות. ברוח החרדי: המלחמה על ביטול הקומה הכשרה, חוק גיוס. וזה רק התמצית, הדברים הגדולים, הפגיעה נמשכת יום-יום, שעה-שעה.

שאלה: מה הסיפור שהיה עם יוסלה שוחמכר? **תשובה:** לפני שישים שנה כל מדינת ישראל רעשה וגעשה סביב הפרשה של יוסלה שוחמכר, היתה אז הסתה נוראית נגד כל הציבור החרדי כאן בארץ. הסיפור היה כך ילד יהודי שהוריו הביאו אותו לסבו עקב מצבם הכלכלי הקשה, וכשביקשו את הילד בחזרה ההורים נעשו חילונים והסב לא רצה להחזירו להוריו עקב חששו שהוא ירד מהדרך במשך חודשים ארוכים הוא הסתתר בבתי יהודים חרדים בבני ברק ירושלים קומיות בין השאר הוא גר תקופה בביתו של הסטיפלער שהביא אותו לבית הכנסת לדרמן להתפלל לאחמ"כ הבריוח אותו לארה"ב. חודשים ארוכים חלפו ולמשטרה לא היה קצה חוט של מידע היכן נמצא יוס'לה. חוקרי המשטרה הפכו כל אבן והגיעו לכל מקום שבו ניתן היה לדעתם לדלות בל של מידע. משחלפו חודשים ויוס'לה לא אותר, הפרשה עוררה מתחים בין הציבור החילוני לציבור הדתי. הסבא כבר לא ידע היכן נמצא הילד והוא שלח מכתבים שהוא מעוניין שהילד יחזור להוריו, לאחר שמאמצי המשטרה לאתרו את הילד נכשלו והפרשה צברה תשומת לב ציבורית רבה מאוד, הטיל ראש-הממשלה על ראש "המוסד" לאתר את יוס'לה. לבסוף נמצא יוס'לה אצל משפחת גרטנר, מחסידי סאטמר, ברובע ברוקלין בניו-יורק. בפגישה בין יוס'לה לאמו שנערכה בניו יורק, התנכר הילד לאמו, וטען ששמו יענקל גרטנר. אך לאחר שהראתה לו תמונות מילדותו, נאות לשוב לחיקה. הילד נטש את דרך האבות והלך לבית הוריו החילוניים. והיום לצערינו אין הוא מנהל אורח חיים בדרך שהנחיל לו סבו.

שאלה: האם היה עוד מקרה שהאדמה פתחה את פיה ומתו כל הישובים שם מלבד מעשה קרח? **תשובה:** לפני מאות שנים, בתקופת הרמ"א, אירע מעשה נורא של בליעה באדמה. אנשים שהמרו את פיו הקדוש של הרמ"א וערכו חתונה סמוך לכניסת שבת קודש, לאחר שגזר שלא לערוך חתונות מעין אלו מפני חשש לחילולי שבת חמורים, ולאחר שסירבו לשמוע להוראתו למרות שיצא אליהם והתירו בפניהם, פתחה לפתע האדמה את פיה ובלעה אותם, כפי שמשופר בפנקסי הקהילה בקרקוב. עד היום, מקום בליעת האדמה בסמוך לבית מדרשו של הרמ"א מגודר בגדר ברזל שחורה, מעוטרת במגן דוד.

שאלה: אדם הזקוק ליעוץ האם חייב להתייעץ דווקא עם אדם פקח או שיכול ליעוץ עם סתם אדם? **תשובה:** בכל עניין שצא זקוק ליעוץ עיקר הבעיה היא נגיעות, לך יש אינטרס כמו צד מסויים או לעשות משום שאתה נוגע, לכן טוב לשאול כל אדם שפשוט

ממקורביו ותבע שיפסיקו זאת מיד. והסביר, שכבוד זה דבר מסוכן, ומעולם לא היה רגיל בזה ועלול להינזק. וכך היה כשחזר מהניתוח בארה"ב ומאות תלמידים באו לקבל את פניו, הוא התאונן שהרי "צריך יהיה לשלם אחר כך על כל זה". בדומה לה סיפר גם רבי יהודה עדס ישיבת 'קול יעקב' קיבלנו את פניו בשירה ובשמחה כיאות לתלמידים המקבלים פני שכינה, ומלבד מה שהיתה ניכרת עליו עגמת נפש וצער שעושים כן, הנה לאחר יומיים אמר לי בשיחה טלפונית: 'זה מאד מסוכן! אתה מעורר אצלי את רגש הכבוד, אני מעולם לא הורגלתי לקבל כבוד. כשהלה, כתב במכתב, כי חושש שחוליו הוא עונש על מה ששנתיים קודם לכן השתתף באירוע מסוים בו עשו לו כבוד גדול, ואולי נהנה קצת מן הכבוד!

כמה ברח רבי בן ציון אבא שאול מן הכבוד! לא הסכים שיקומם לכבודו. היה עולה לבית המדרש ונכנס דרך המרפסת, כדי לקצר את הדרך למקומו, ולא יטרחו לעמוד לכבודו. פעם נעלו את הדלת, ביקשו שיכנס דרך הפתח הראשי כדי להדרו בקימת

הם ממשיכים לאהוב ולכבד זה את זה, והוא לא משולחב וחס להילחם כל הזמן עם השני, ובמחלוקת לשי"ש כל העת רק יגדיל הצד שלו ולא יתלוצץ וידבר נגד הצד השני ורק אז הוא מחלוקת לשי"ש. הרב שטינמן היה מרבה להביא מחז"ל שבשבוע של ק"ש הוא זמן מסוכן למחלוקת. ולכן גם מי שחלילה נכשל בעניין זה של מחלוקת, בשבוע זה יברח מזה מאוד וינסה להתעורר בגנות מחלוקת.

שאלה: ישנם בחורים או נערות שלא התקבלו לישיבה או לסמינר שהם מאוד רצו והם נאלצים לבחור באופציות פחות טובות ממה שהם תכננו כל החיים, האם צריך לכאוב את הדבר הזה? **תשובה:** לא רק שלא צריך אלא אסור. ועל כל אדם מוטל להשתדל ולהתפלל להכי טוב ואם חלילה הוא לא התקבל למקום שרצה סימן ובטוח שהמקום שרצה הוא לא טוב לו והוא לא היה מצליח שם לא ברוחניות ולא בגשמיות והוא היה נשבר או נכשל שם. והקב"ה מביא אותו למקום אחר כי יש לו חשבונות והוא יודע ששם זה הכי טוב לו. ובוודאי אם יקבל באמונה את מה שהקב"ה סידר לו יהיה לו כיף וטוב. כל הבעיות מתחילות בזה שמרגישים כאילו שהקב"ה כביכול לא מטיב איתנו ושולח אותנו למקום שלא טוב לנו והיים כל הזמן במירמור. וכשאדם מחדיר לעצמו שאין מישוה בעולם שאוהב אותו כמו הקב"ה אז הוא יירגע. כי הוא יבין שהאוהב הוא גם יודע וגם נותן את ההכי הכי הכי טוב. השתדלותנו היא בתפילה שבאמת נגיע ונראה את הטוב במהרה.

שאלה: מה הכיבוד הכי חשוב בספר התורה? **תשובה:** מקובל לחשוב ששלישי ושישי הם העליות החשובות, אבל בגמ' במגילה לב. מבואר עשרה שקראו בתורה הגדול שבהם גולל וכתב המשנ"ב דהיינו המגביה. ובחזו"א כתב שגם המגביה וגם הגולל. וכדאמר רבי יוחנן הגולל ספר תורה קיבל שכן כנגד כולם. וה"ה עניין תפילת הארון הוא עניין גדול ע"פ קבלה ומעלתו גדולה ביותר.

שאלה: איזה פסקים מאדם בן דורינו רבי חיים קניבסקי מזכיר הרבה בספריו למרות שלא היה מתלמידי החזו"א? **תשובה:** רבי חיים קניבסקי כידוע אחז מהחזו"א כרבה המובהק ומי שלא ענה כפסקי החזו"א רבי חיים לא הוכיזו מלבד מה שהוא מרבה להביא מפסקי חמיו הרב אלישיב שהיה נזהר מאוד בכבודו. וזכורני שתמיד התבטל אליו כעבדא כלפיה מריה, ממש באימה ובריאה ובבתינו תמיד ששאלנו שאלה בהלכה היה אומר לנו ושאלו את סבא מירושלים, והיה מרבה לעלות לירושלים לבקר בכבוד בלתי רגיל, וקיים דברי חז"ל חיוב אדם בכבוד חמיו. כמו"כ בדרך אמונה מופיע רבות מספרי רבי שלמה זלמן מספריו על מצוות התלויות בארץ.

שאלה: אדם מתפלל ומתפלל ולא נענה, מה עם התפילות שלו? **תשובה:** כל תפילה שאדם מתפלל היא מתקבלת, אין תפילה ששבר ריקם ויש תפילות שמועילות לדברים אחרים ויש לאחר זמן אבל צריך לדעת שכל מה שהתפללת נשאר. בדרך כלל זה מתקבל על מה שהתפללת אך לפעמים בחשבונות שונים שיש להקב"ה הוא לא רוצה לתת למה שהתפללת אז הוא מעביר את התפילה לעניין אחר.

שאלה: השבוע הסתיימה שנה לכהונת הממשלה הרעה, במה היא הייתה גרועה להידות? **תשובה:** ידוע ששרי הממשלה הנוכחית כל דבר שריח יחדות נודף

אין לו נגיעות ותשובה בלי נגיעות היא התשובה הטובה ביותר, והיעוץ שלו זה יעוץ הכי נקי.

שאלה: בימים אלו נהיה יותר ויותר חם. אנשים יושבים יותר בבית במזגנים בשביל לא לסבול מהחום, מה עלינו לזכור בימים אלו למען נשמור על בריאותינו? **תשובה:** היות ובקץ פחות הולכים והגוף נח יותר במזגנים. יש לזכור את דברי הרמב"ם בהלכות דעות שכתב 'וכל מי שהוא יושב לבטח ואינו מתעמל וכו' אפי' אכל מאכלות טובים ושמר על עצמו ע"פ הרפואה כל ימיו יהיו מכאובים וכוחו תשש'. א"כ גם בזמני הקיץ שחם ואנחנו רוצים כל הזמן להיות במזגן חייבים להפעיל את הגוף בחליכות או בהתעמלות ולא לוותר. אסור לתת לגוף לנוח יותר מידי כי אז כוחו יהיה תשוש וכל ימיו מכאובים.

שאלה: אדם שלאשתו יש סיפוק רב במקום עבודתו, האם זה מספיק לה כתחליף לסיפוק הבא מתוך המשפחה? **תשובה:** גם מי שפיתחה קריירה הכי

גדולה והיא מלכת העולם בתחום שלה, את עיקר הכוח היא מקבלת מגב ומילה טובה של בעלה ואין שום גורם בעולם שיכול לתת את התמיכה הדרושה לה מלבד הבעל, וסיפוק חיצוני הכי גדול שיש לא מהווה חלופה לשותפות ולהערכה מבן הזוג.

שאלה: תמיד אומרים לנו לתת מעצורים לילד. האם אנו מחוייבים לא להתייחס לתינוק המפונק כשבוכה בלילה במשך שעות ארוכות או לא להתייחס כלל לילד שמתעקש ללכת עם איזה בגד מסויים ולא הוא לא הולך ללימודים? **תשובה:** ברור שאנו מחוייבים לחנך ולדחות את סיפוקי הילד או התינוק, ואם לא נעשה את זה נגרום שהילד לא יוכל להתמודד עם שום קושי בחיים, אך בד בבד אם נדחה כל העת את הסיפוקים המיינמלים של הילד בלי גבול אז הוא יפתח חוסר אמון באנשים כי הרגילו אותו אף פעם לא לקבל את הסיפוקים הייצרים שלו. ולכן אמנם חייבים לבנות מעצורים, אך לא יותר מידי, והיינו לא לתת מיד מה שרוצה, ולא לתת הכל, יש דברים שניתן לילד, ויש

הלכות

הלכה בפרשה: כל פטר רחם לכל בשר אשר יקריבו לה' וגו' אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור בהמה הטמאה תפדה. כשאדם נמצא בפדיון הבן של מי שלא יהיה, או בפדיון בכור בהמה, והילד שלו שואל אותו למה עושים פדיון הבן, הוא מחוייב לענות לבנו עבדים היינו לפרעה במצרים כמבואר בהגדש"פ, ודין זה הוא מדאורייתא כדכתיב בשמות יג קדש לי כל בכור וגו' והיה כי ישאלך בנך לאמר מה זאת וכו'. אמנם אין חיוב של את פתח לו שנאמר רק בליל הסדר. חוט שני שבת ח"ג עמוד רלד.

המשך הלכות שבת: הלכות בורר מתוך מנחת איש לרבי א"ש שפירא שליט"א: **ברית פסולת גמורה לצורך אכילה:** מותר לברור בידו את הפסולת מן האוכל כאשר רוצה לאוכלה עכשיו וזו מטרת הפרדתו אותה מן האוכל, וכגון שבורר עצמות מן הבשר שבחמין כדי למצוץ את המוח מתוכו או את השומן שמעליה, וגם נראה כמו כן שמותר לאדם לברור פסולת מתוך מאכלו כדי לתת לבהמתו לאכול עכשיו וכגון שבורר עצמות מן האוכל כדי לתת לכלבו או בורר שחת מן החיטים כדי להאכיל לפרתו, אבל יש אומרים שבכל אופן אסור לברור פסולת מתוך אוכל.

המשך הלכות שביעית הנוהגות בנופש מתוך שיעורי רבי דוד שריבר שליט"א על הלכות שביעית: **ספיחין א.** ירקות הגדלים בשנת השמיטה, וכן תבואה, קטניות

חידות

שינון הפרשה ע"פ סדר הא – ב. מתאים גם לילדים: א.אשתו של מי הצילה אותו? **און. ב.** ממתנות כהונה? **בכור. ג.** התרומה לאחר שהרימו ממנו תרומת מעשר הרי הוא כתרומת? **גורן. ד.** בעלי מחלוקת? **דתן ואבירים. ה.** מה כיסה את אהל מועד כששמה ואהרן נכנסו לשם? **הענן. ו.** וישמע משה? **ויפול על פניו. ז.** מי מקריב ומת? **זר. ח.** מצוות פדיון הוא מבן? **חודש. ט.** על איזה עניין חלקו עדת קרח על משה? **טלית שכולה תכלת. י.** שמן שהוא גם שם? **יצהר. כ.** מה ביקש קרח? **כהונה. ל.** איזה שבט היה קרח? **לוי. מ.** למי קראו קרח ועדתו ארץ זבת חלב ודבש? **מצרים. נ.** מה היו 250 מבעלי מחלוקת? **נשיאים. ס.** לפני העונש מה אמר משה לכל העם? **סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה. ע.** המתנות כהונה ניתנים לכהנים תמורת? **עבודתם. פ.** מה קרה למטה אהרן? **פרח. צ.** מה עשו בני המחחות השרופות? **ציפוי למזבח. ק.** מה עצר את המגיפה? **קטורת. ר.** בני מי היו דתן ואבירים? **ראובן ש.** מצאצאי קרח? **שמואל. ת.** מה טענו קרח ועדתו מדוע? תתנשאו.

חידות על פרשת השבוע: א. פסוק בפרשה מוזכר שני זוגות אחים? **ב.** פסוק בפרשה אותה מילה שלוש פעמים רצוף בהטייה שונה? **ג.** שם בפרשה שהוא גם מאכל / משקה בפרשה? **ד.** פסוק בפרשה עם עשר שמות? **ה.** 10 פרשות בפרשה? **ו.** פרי בפרשה שברכתו העץ? **ז.** מילה בפרשה שהגימטריה שלה הוא 1500? **חידות ידע תורני: ח.** איך יקראו לירושלים לעתיד לבוא? **ט.** מתי צריך להניח דם בנעל ולברך ע"ז? **י.** מתי חייב לאכול לחם בפסח וזה מצווה לא פק"נ? **יא.** מתי מותר לכה"ג לישא אלמנה? **חידות לשנונים: יב.** מה מבקשים מהקב"ה שישבור? **יג.** מה מבקשים מהקב"ה שיצמיח? **יד.** מה מבקשים מהקב"ה שיקלקל? **טו.** מה מבקשים מהקב"ה שיפרוס? **טז.** מה מבקשים מהקב"ה שיעלה? **יז.** שלושה דברים שמבקשים מהקב"ה על הנפש שלנו? **יח.** איזו תפילה אומרים בצורה שונה בשחרית ובמנחה? **יט.** איך יתכן שיהיו בים שלושה גלים ביחד? **כ.** מה הם שני דברים שלא אוכלים אותם וכשמחברים אותם ביחד הם הופכים לאוכל?

תשובות: א. פסוק ראשון ראובן ולוי. דתן ואבירים. **ב.** ושמו משמרת משמרת. **ג.** יצהר אבא של קרח ובהמשך הוא שמן. **ד.** פסוק ראשון

דברים שנמנע ממנו לזמן מסויים, כגון לומר היום 'לא' בתקיפות אך מחר ניתן לו רצונו, או התינוק שבוכה, לא לרוץ אליו כאילו נתהפך העולם, ניתן לו לבכות ואח"כ ניגש אליו. אך התעלמות מוחלטת יכולה להזיק לא פחות מאשר כשנותן הכל.

שאלה בחושן משפט: הלווה מחברו כסף והמלווה נתן לו צ"ק. הלווה העביר את הצ"ק לאחר ובסוף הצ"ק לא נפדה, האם חייב הלווה לשלם שהרי המלוה לא נחסר אך הלווה קיבל תמורה? **תשובה:** אם הצ"ק נאבד מיד הלווה ולא גבה לכאורה הוא יהיה פטור מלשלם. אך אם הוא העביר את זה לכאורה הוי כמוכרת כתובתה בטובת הנאה שחל המכירה אע"ג דמתה קודם הבעל ולא גבו לבסוף, אלא דיש לחלק דהתם אדעתא דהכי מכרה ותלוי באומדן דעת. ויש לדון בזה.

וכגון שעועית, אפונה, גרעיני חמניות וכדו', ושאר גידולים חד שנתיים [שיש לזרעם מיד שנה] שצמחו בשנה השביעית, בין אם נזרעו בסוף השנה הששית ע"י אדם, ובין אם צמחו מאליהם בשביעית [כגון זרעים המתפורים ברוח] ואפילו אם גדלו בשטח הפקר, אם לא התחילו כלל לגדול לפני שביעית, גם אם גדלו מאליהם, אסורים באכילה. **ב.** ולכן בשונה משאר השנים, בשנת השמיטה גם ירקות אסור לקנות או לקחת ממקומות שאין עליהם כשרות כדן. **ג.** מלבד שיש איסור לקנות ירקות במקומות שלא מקיימים בהם את כל דיני שביעית, גם המתארח אצל מי שלא שומר תנ"מ, או כמצוי שבעל הדירה וכדו' מביא לו ירקות שגדלו בשביעית, הירקות אסורים באכילה. **ד.** מלבד איסור אכילת ספיחין, גם סירים שהתבשלו בהם ירקות שהם ספיחין דינם ככלים שהתבשלו בהם מאכלות אסורים, ולכן אם מביא לו סיר לבישול, גם אם ברור לו שבישלו בהם רק ירקות, אם הירקות גדלו בשנת השמיטה אסור להשתמש בסירים אלו. **ה.** ירקות הגדלים בשדה שבבעלות נכרי אין עליהם איסור ספיחין, ולכן מותר לקבל [ולקנות] ירקות מגוי. אמנם היתר זה הינו רק כאשר ידוע לו בבירור שהם גדלו בשדה של הגוי הזה או של גוי אחר, אבל אם יתכן שגדלו בשדה יהודי ואפילו אם רק ספק, אסור לקבל או לקנות ממנו. **ו.** ירקות שגדלו בשביעית בשדות שנעשו בהיתר מכירה יש עליהם איסור ספיחין.

בפרשה. ה. נצבים (טז כז) קורח (טז לב) אמור (יז ב) מטות (יז יז) חוקת (יח כג) וירא (טז יט) תרומה (יח כד) ויקהל (טז יט) קדושים (טז ב) במדבר (טז יג). **ו.** שקדים (יז כג). **ז.** תשתרר. **ח.** ירמיה ג יז בעת ההיא יקרא לירושלים כסא ה'. **ט.** רמ"א יו"ד כח א כשנמצא בספינה ואין עפר ושוחט עוף יניח הדם במנעלו וכשיבוא למקום חול יכסנו ויברך. **י.** משנ"ב שד ג גר תושב שקיבל ע"ע מצוות עשה אחת מחוייב בה ובשאר המצוות פטור, ואם קיבל ע"ע מצוות עונג שבת בלחם עליו לאכול כן בשבת פסח. **יא.** כהן שאירס אלמנה ונהיה כה"ג מותר לנושאה יבמות סא. **יב.** "והזדים מהרה תעקר ותשבר" **יג.** "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח" **יד.** "הפר עצתם וקלקל מחשבתם" **טו.** "ופרוס עלינו סוכת שלומך" **טז.** "והעלה רפואה שלימה לכל מכותינו" **יז.** ולמקללי נפשי תידום, ונפשי כעפר לכל תהיה, ואחרי מצותך תרדוף נפשי. **יח.** נפילת אפים בשחרית על יד ימין ובמנחה על יד שמאל. **יט.** גלגל על הגל. **כ.** אב טיה.

חידות לשאל את הילדים: א. כלי משתמשים בו לפחות 3 פעמים בשבוע? **ב.** משהו שיש אותו גם בצבע וזב וגם בצבע כסף וגם בנייר והוא נקרא אותו הדבר? **ג.** משהו שהשימוש בו זה כשמרטיבים אותו? **ד.** ספר שמתמשים בו לפחות 4 פעמים בשבוע? **ה.** משחה שמורחים ולא על פצע? **ו.** מצווה מסוימת שיש אותה מחוץ לבית, ויש אותה פעמים לגבר. וחלק מהנשים יש להם הדבר בתור מלבוש? **ז.** משהו שמיוצר ממנו מאכל חלבי ומאכל בשרי?

תשובות: א. גביע. **ב.** כסף. **ג.** סמרטוט. **ד.** ספר תורה. **ה.** משחת שיניים. **ו.** פאה. **ז.** פרה מיצרת בשר וחלב.

חידון משמעויות מילים לפרשת קורח: ח' משמעויות למילה כלה. כלה - סיים. "ויהי ככלתו לדבר" (במדבר טז לא). **כלה - החלטה נחרצת.** "יוידע יהונתן כי כלה היא מאביו" מצודת דוד: סוף גמר דעת (שמואל א' כ לג). **כלה - אזל. נגמר.** "כלה לחיה מן השדה". **כלה - כלה.** "כיצד מרקדין לפני הכלה". **כלה - אשת הבן. כלה - כלה.** כיסוי שעל המיטה. **כלה - כינוי לשבת** "בואי כלה בואי כלה שבת מלכתא". **כלה - כינוי לתורה.** ירחי כלה. חודשיים שבהם אנשים מתפנים מעיסוקם ומתקבצים ללמוד תורה, המכונה כלה.

בכל ענייני העלון, וכן להשיג את העלון 'המלא' במיל או בכתב יותר גדול

אפשר לפנות למיל: 456alon@gmail.com

יש לדייק במייל ולכתוב קודם 456 ואח"כ alon@gmail.com או לטל: 0527633431

לקבלת העלון בפקס יש להתקשר לטלפון 03: 6180383

תורת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל פרשת קרח תשפ"ב

השדה המזוהה

בספר משלי (כד, ל) מספר שלמה המלך סיפור קצר: "עַל שָׂדֶה אִישׁ עָצַל עֲבָרְתִּי וְעַל כְּרֶם אָדָם חָסַר לֶב" - כאשר עבר שלמה המלך על יד שדהו וכרמו של האיש הזה, הוא הבחין שמדובר באיש עצל וחסר דעת. אמנם הפסוק מכנה אותו "חסר לב", אולם בלשון הקודש, המילה "לב" פירושה "שכל".

ומנין ידע שלמה שאדם זה הינו עצל וחסר דעת? הפסוק ממשיך ומסביר: "וְהִנֵּה עָלָה כָּלֹ קִמְשָׁנִים כְּסוּ פָנָיו חֲרָלִים" - קוצים כיסו את השדה כולו, ולא זו בלבד, אלא "וְגִדְרָ אֲבָנָיו נְהִרְסָה" - גדר האבנים שהקיפה את השדה כבר החל להתפורר. והנה, אדם אחר שהיה עובר ליד השדה הזה, היה שם לב שהבעלים הוא אדם רשע, ותו לא; אולם שלמה המלך ידע שאין מקרה בעולם, ואם סיבבה ההשגחה העליונה שהוא יראה מראה זה, פירושו של דבר הוא שהקב"ה מנסה ללמד אותו משהו. הוא ידע שמן השמים הוליכו אותו דוקא במסלול הזה היום, כדי שיפיק לקחים חשובים מהדברים שראה.

מתכון לאסון

מה עשה שלמה? "וְאָחָזָה אֲנֹכִי" - עיינתי בדבר. פירושה של המילה "אחזה" שונה משל המילה "אראה", כי "אראה" פירושו לראות בעיניים באופן שטחי וגלוי לעין, אבל "אחזה" היא תובנה עמוקה יותר - כמו "חזון ישעיהו" שהיא נבואה. ממשיך שלמה המלך, "אֲשִׁית לְבִי" - נתתי את דעתי לענין, "רְאִיתִי לְקַחְתִּי מוֹסָר" - למדתי מהדברים שראיתי.

והנה הלקח הראשון, שבעליו של השדה הוא בחור עצלן, הוא די פשוט. שהרי, כך ממשיך שלמה המלך ואומר לנו, "מַעַט שָׁנוֹת" - ללכת לישון מעט בזמן שאתה אמור לעבוד, "מַעַט תְּנוּמוֹת" - לקחת חופש מהעבודה מפעם לפעם כדי לחטוף תנומה, "מַעַט חֲבֵק יָדַי לְשֹׁכֶב" - לשלב ידים ולנוח, כל זה הוא מתכון לאסון.

הדבר דומה לבעל חנות, שעל פתח חנותו מתנוסס דרך קבע שלט שעל גביו ציור של שעון, יחד עם הכיתוב "אשוב בעוד רבע שעה" - מי שלוקח את העסק שלו ברצינות, לא צריך להיות לו שלט כזה. אם כבר יש לך כזה - גש והורד אותו ושכח ממנו

- עדיף אפילו להשמיד אותו. לפעמים אברך זקוק לגשת לחנות נעליים או ספרים, אולם אין לו פנאי לעשות זאת בכל שעה ביום, אז בשעות בין הסדרים, כשיש לו כמה דקות פנויות, הוא ניגש לחנות, ומה הוא מגלה אם לא את השלט "אשוב בעוד רבע שעה". טוב, בינתיים האברך חוזר לבית המדרש כדי ללמוד, וכאשר הוא שב למקום כעבור עשרים דקות, אותו השלט עדיין ממתין לו, "אשוב בעוד רבע שעה"...

הפתעה בלתי נעימה

אכן, אין שום דבר רע בלנוח מדי פעם. אבל אדם שמנסה תמיד להתחמק מאחריות, ומנצל כל תירוץ כדי לנוח, מה יהיה בסופו? "וְכָא מִתְהַלֵּךְ רִישָׁךְ" - העוני שלו יבוא כמו נזף, כמו הֶלֶךְ. לפגוש הלך ברחוב, אינה חוויה נעימה במיוחד, שכן היא מְלִיָּה בחשש מפני מעלליו של האיש.

וכך, אדם שאינו מטפל בעסקיו ואינו דואג לנהל את ענייניו כראוי, צפוי להיתקל בחייו בהפתעות בלתי נעימות. "אתה תיתקל בעוני", מזהיר שלמה, "כפי שאתה נתקל בבטלן ההולך ברחוב". זהו הפירוש הראשון, הלימוד הראשון אותו מבקש שלמה המלך ללמד אותנו. הפסוק אומר לנו שאם יש לך שדה או חנות נעליים, או אפילו אם אתה ר"מ בשיבה, מה שלא תעשה, עליך לעבוד במרץ ולא להתרשל במלאכתך.

לטפח את האחזה

אולם מעבר למסר הראשון הזה, ישנו פירוש נוסף בדברי שלמה המלך. הפירוש השני אינו שולל את הראשון, אך אנחנו נעסוק בלקח החשוב יותר אותו למד שלמה המלך לאחר שראה את מצב השדה של האיש העצל. שלמה אמר כך: כל אדם בעולם הזה ניחן בשדה אחר - הקב"ה נתן לנו בשכלנו נחלה, המיועדת עבור מטרה מסוימת, ותפקידנו הוא לטפח נחלה זו באמצעות ערכים טובים והשקפות נכונות.

ישנה נקודה חשובה שעלינו לעמוד עליה תכף ומיד. אם תחכה, אם תניח לשכל שלך להישאר איך שהוא, אל נא תחשוב שהוא יישאר שומם, וימתין לך בסבלנות עד שתחליט לנטוע בו משהו. לא ולא! השדה יתחיל להצמיח את הדברים שגדלים באופן טבעי, ובאופן טבעי גדלים קוצים

לכן מוטל על כל אחד ואחד להאזין לדברים האלו במשך שנים רבות - לא רק לשיעורים שלי; תוכלו ללכת מקומות טובים יותר - אבל בכל מקום אליו תלכו, ממתניה לך עבודת נטיעה רבה.

לעקור את הקוצים

אחד הפרדסים החשובים ביותר - ועם זאת המוזנחים ביותר - שכל יהודי חייב לנטוע בשכלו, הוא פרדס ה"כף זכות". זוהי מצוה מפורשת בתורה: "בְּצֶדֶק תִּשְׁפֹּט עַמִּיתְךָ" (ויקרא יט, טו), שפירושה שחייב כל אדם לדון את חברו, כל יהודי שומר תורה ומצוות, לכף זכות (שבועות ל, א). אל נא תחשבו שניתן להתעלם כליל מענין זה - בין אם נרצה ובין אם לא, שכלנו עסוק תמיד בלגבש דעות כלפי אחרים. אין מנוס מכך - אתה תמיד משמש כשופט. פרה, להבדיל, מסוגלת לעבור את חייה מבלי לחשוב ולשפוט; אבל אם אתה אדם, על כרחך אתה שופט - ברגע שאתה רואה מישהו, אתה כבר מגבש דעה כלפיו.

ולכן עלינו להתחיל ולעסוק בטיפול בפרדס ה"בצדק תשפוט עמיתך" שלנו, כי אם לא נעמול בטיפוחו, יצמחו בו רק עשבים שוטים, מכל הסוגים: קנאה, כעס, תסכול, גאווה ועוד דברים. וברגע שהראש מלא בעשבים שוטים, מה קורה אז? "וְכָא מִתְהַלֵּךְ", יתכן ויגיע איזה הלך ויתפוס אותך באופן בלתי צפוי. תתפלאו - הזרעים הלא נכונים שגדלים פרא בראשך, עלולים יום אחד לעמת אותך עם נסיון; פתאום מגיעה שעת מבחן, ואתה פגיע - מי יודע מה עלול לקרות ח"ו למי שלא התכונן מראש. לפעמים הרוחניות של האדם נהרסת כליל כתוצאה מהזרעים הרעילים שצמחו לאיטם בראשו.

כשהקוצים הכריעו את בחור הישיבה

אני מכיר באופן אישי מקרה כזה. היה בחור שלמד יחד עמי בישיבה, שהגיע מבית טוב מאוד, הוריו היו אנשים יראי שמים של ממש, ואביו שימש כאדמו"ר. הוא היה בחור טוב בלימוד - היה לו פרדס יפהפה בו צמחו פירות נפלאים בכל הנוגע ללימוד גמרא - אבל הוא לא גילה ענין בטיפוח המטעים האחרים; בכל הנוגע ללימוד סדר מוסר בישיבה במשך חצי שעה ביום, הוא לא היה מעוניין כלל וכלל.

כשעזבנו את הישיבה נפרדו דרכינו, וניתק הקשר בינינו. שנים אחר כך שמעתי שהוא עזב את דרך התורה ר"ל. אי אי אי! בחור כל כך טוב, מבית חסידי טוב, וכעת הוא פסיכולוג, והאידישקייט שלו נמחק לגמרי.

איך זה קרה? התשובה היא, שהוא מעולם לא טיפח את גן הדעת שלו! הוא אמנם חבש כובע קטיפה שחור ויפה, אולם אי אפשר לסמוך על זה - מה שחשוב יותר הוא מה שנמצא מתחת לכובע. אם לא תיטע משהו בגינה שבראשך ותטפח אותה

ועשבים שוטים. אפילו בכביש עירוני, אם תניח את הכביש איך שהוא, אילו התנועה תיעצר למשך עשר שנים, כל הרחוב יתחיל להשתנות. העשבים והדשא יתחילו לנבוט והעצים יטילו זרעים לתוך הסדקים שבכביש, ועצים חדשים יתחילו לצמוח. בסופו של דבר, העצים יגרמו למדרכה להתרומם. ובעוד חמישים שנה, הרחוב יהפוך לג'ונגל. אמנם בימינו יש אנשים שמעריצים ג'ונגלים. שוחרי איכות הסביבה אוהבים את היערות, אבל עליכם לדעת שיערות הם טובים עבור נחשים ודובים, ולמרות כל התעמולה, בני אדם זקוקים לאדמה מעובדת ומפותחת.

הטרגדיה הגרועה ביותר

כאשר חלף שלמה המלך על פני השדה המכוסה בצמחיה עבותה, הוא הזכיר לעצמו את התפקיד הגדול הזה שהוטל עלינו בעולם הזה - "רְאִיתִי לְקַחְתִּי מוֹסֵר". שלמה חשב לעצמו, "בעל שדה הזה, שעצלותו גרמה לשדהו להיות מוזנח כל כך, בוודאי מזניח את שכלו. הלא הרבה יותר קל לחרוש שדה אדמה מאשר את השדה שבראשו, ואם השדה של העצלן הזה כל כך מלא בקוצים ודרדרים, אין ספק שמוחו מכוסה בצמחיה". לכן קרא לו שלמה "אדם חסר לב", כלומר חסר דעת. כאשר אדם נכשל בגידול פירות וירקות בגינתו, או שאינו זורע חיטה בשדותיו, אין ספק שיש כאן החמצה גדולה. כל כך חבל לבזבז נדל"ן טוב באופן שכזה; הוא עלול אף להפוך לעני בגלל רשלנותו. אולם זאת עלינו לדעת, שאדם שהוא עני בדעתו, זוהי הגרועה מכל הטרגדיות. כאשר לאדם אין פרנסה, זהו דבר נורא; חטא גדול הוא להיות עצלן ולא לקיים את מה שהתחייבת בכתובה. אבל אחרי הכל, תמיד יש את הרווחה; אולי יש לך איזה

דוד עשיר שיחלץ אותך ממצבך - בסוף יימצא הפתרון. אולם העני בדעתו - אף אחד כבר לא יוכל להצילו.

עצי פרי מכל הסוגים

כאשר אנחנו מדברים אודות נטיעת דברים טובים בשכלנו, על הצורך לעקור עשבים שוטים ולשתול שתילים יפים, עלינו לדעת שישנם הרבה מאוד מינים של פרדסים שיוכל האדם לגדל בשכלו. כשיש לך נכס כל כך יקר ערך, אינך מגדל רק ענבים, אלא צריך לשתול גם דובדבנים, תפוחים ואגסים. בשכלו של היהודי קיימים תאים רבים, פרדסים רבים, ובכל אחד מהם יש לטפל בזהירות מירבית.

יש פרדס אחד של אהבת ה', ופרדס נוסף של יראת ה'. יש פרדס של ש"ס ופרדס של חומש. יש את ה"בחינה" - ראיית הקב"ה בעולם שמסביבנו, וישנו גם את פרדס האמונה.

עליך לטפל בפרדס הביטחון שלך וכן בפרדס נפרד שהוא הפרדס של חסד. יש הרבה מאוד מה לטפח.

כל הזמן, לא תהיה מוכן ליום צרה, למבחני החיים, ומי יודע מה עלול לקרות?

הזרעים עשבים שוטים

בספר משלי (יד, כב) ישנו פסוק נוסף הקשור לנושא זה. הפסוק מדבר על הנושא של חשיבה, והוא אומר כך: "הלא יתעו חרשי רע" - האם אותם אלו, החורשים מחשבות רעות אל תוך שדה הנפש, לא יתעו ויכלו לאיבוד? כאשר מתחילים לחשוב רע על השני, ומנסים למצוא פגמים אצל אחרים, המחשבות הן כמו זרעים אשר יגדלו ויהפכו למחשבות גדולות יותר, עד שבסופו של דבר הן יאבדו לחלוטין את דרכם.

נתאר לעצמנו יהודי היושב בבית הכנסת ומדבר לשון הרע על כולם. ראשו מלא בחשדנות כלפי אחרים. כולם טועים! או שהוא יושב בבית ומדבר עם אשתו לשון הרע. כל מי שמגיע לביקור, זוכה לשיחת ביקורת ולשון הרע בין בני הזוג.

אז ה' אומר לאדם הזה: זה מה שאתה מחפש? אתה מחפש להחדיר רעל אל תוך ראשך?

"בא להיטמא פותחין לו", אני אניח לך להצליח בשאיפותיך. אתה תצליח והשכל שלך יורעל על ידי "ראש ולענה" מהסוג הגרוע ביותר. אתה תשתפר עוד ועוד בלמצוא פגמים אצל אחרים - ככל שהאדם מחפש יותר מה לא בסדר אצל השני, כך כולם יהפכו לגרועים יותר ויותר בעיניו, עד ש"יתעו", הוא יאבד את דרכו לגמרי.

אישיות גדולה וטראגית

הדבר קרה פעמים רבות במהלך ההיסטוריה של עם ישראל, ולא רק לאנשים פשוטים אלא לאנשים גדולים מאוד. ניקח דוגמא אחת מתוך פרשת קרח, שהאדמה פתחה את פיה ובלעה אותו, והוא אבד לנצח.

זהו סיפור טראגי וכעת ניקח את הזמן כדי ללמוד אותו בפירוט מה, כי הרי זו הסיבה שהתורה טרחה לכתוב אותו באריכות. סיפור זה נועד להוות דוגמא עבורנו בחיי היומיום שלנו, כדי שנלמד כמה מסוכן הוא להיות בעל דעת שאינה מטופחת בזהירות המירבית.

והנה אין ספק שקרח היה אדם גדול מאוד. ראשית, עצם העובדה שהוא זכה לצאת ממצרים מורה על גדולתו. בליל הסדר, כולנו אמרנו לבן הרשע: "אילו היה שם, לא היה נגאל". אלו שלא היו ראויים לכך, לא עזבו את מצרים. משכך, אם קרח יצא ממצרים, אין ספק שהוא היה ראוי לכך. קרח עבר יחד עם עם ישראל כולו את כל החוויות הנפלאות והמדהימות של ניסי יציאת מצרים, והוא אף הלך בתוך ים סוף יחד עם כולם, ותוך כדי הליכה שר את שירת הים.

אך לא רק שקרח היה ראוי לעזוב את מצרים וחווה את כל ניסי המדבר, אלא שהוא עמד למרגלות הר סיני עם כלל ישראל וקיבל את התורה. "וינתן שם ישראל נגד ה'קה" (שמות יט, ב)

- לא כתוב "ויחנו" אלא "ויחן", לשון יחיד, ופירושו כאיש אחד בלב אחד (רש"י בשם מכילתא). פירוש הדבר הוא שגם קרח ועדתו עמדו למרגלות הר סיני ויחד עם כולם צעקו "נעשה ונשמע", מתוך ההתלהבות הגדולה ביותר.

"בקרובי אקדש"

אין ספק אם כן שקרח היה יהודי ירא שמים מרבים, ואם כך, עולה השאלה הגדולה - מה קרה? כיצד אישיות כה גדולה נפלה למקום נמוך כל כך?

התשובה היא שקרח איפשר לעשבים שוטים לצמוח בשכלו. היתה זו תוצאה של היותו מ"חורשי רע" - קרח חרש רשעות; הוא התחיל לחשוב באופן בלתי נכון כלפי אחרים, ובכך נטע זרעים של "דן לכף חובה" בשכלו, והזרעים הקטנים הללו צמחו והפכו לעצים עבותים, בעלי פירות רעילים.

כולנו זוכרים את היום המפואר של הקמת המשכן, כאשר סוף סוף הוקם משכן ה' בעולם הזה, ומעתה עם ישראל זכה לתהילה הבלעדית של שכירת השי"ת השורה בתוכם.

היו מעט מאוד ימים במהלך ההיסטוריה - ויתכן אפילו שאף פעם לא היה יום כזה - שבו היתה שמחה גדולה כל כך.

העם כולו שמח בשמחה הגדולה, "ויגא כבוד ה' אל כל העם, ותיצא אש מלפני ה'... ויגא כל העם ויגלו ויפלו על פניהם" (ויקרא ט, כג-כד). הבה נצייר בדעתנו מאורע שכזה! אומה שלמה - מיליוני אנשים, נשים וטף צועקים בהתלהבות עצומה למראה השראת השכינה.

ואז לפתע התחרשה טרגדיה: "ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא איש מחתנתו ויתנו בהן אש וישימו עליה קטורת ויקריבו לפני ה' אש זרה אשר לא צוה אתם, ותיצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וימתו לפני ה'" (שם י, א-ב).

מנסים להבין את הטרגדיה

והנה, עם ישראל כולו, כאשר ראה את הטרגדיה הזו, היה שרוי בצער גדול ונורא.

שאיורע כזה יתרחש ביום השמח ביותר! זה היה בלתי נתפס! וגם קרח היה שם יחד עם כולם; הוא עמד שם, התבונן, וגם הוא היה מוטרד: "כיצד קרה דבר כזה, ששני בני אהרן יומתו בידי ה' בתוך המשכן? ששני צדיקים גדולים שכאלה ימותו בתוך השמחה הגדולה הזו?!"

קרח ידע היטב שהשי"ת אינו עושה דבר מבלי שתהיה לכך סיבה - ובוודאי כאשר מדובר בטרגדיה בסדר גודל שכזה - ולכן אנחנו מבינים שהוא החל לחשוד במשה רבינו.

קורח חשב לעצמו, "אולי דבר זה אירע לנדב ואביהוא מפני שהם לא היו צריכים להיות שם מלכתחילה! כך סברתי כל הזמן - אמנם הם היו אנשים גדולים, אבל האם הם היו היחידים

הראויים להיבחר לתפקיד הכהונה? האם נכון הוא הדבר שמשה ימנה את אהרן אחיו ובניו ככהנים? מדוע אני וְבְנֵי לא נבחרנו? הלא גם אנחנו לויים?"

מהטובים ביותר

והנה אין ספק שקרח לא היה חושב מחשבות אלו זה אילו היה אדם פשוט, או אפילו בן לוי ממוצע. למען האמת, קרח היה מגדולי הלויים; הוא היה גדול בתורה וצדיק, וגם לו היו בנים גדולים וצדיקים, ממש כפי שהיו לאהרן הכהן. "לִמְנַצֵּחַ לְבָנֵי קָרַח" - בני קרח חיברו תפילות נפלאות, שהן חלק מספר תהילים. הקב"ה השרה את רוחו עליהם, והם שרו לו שירים בעלי יופי והוד, ובכך היוו דוגמא וסמל לשירת הקודש של הלויים בבית המקדש.

להלן בפרשת פינחס (כו, יא) כתוב, "וְבְנֵי קָרַח לֹא מָתוּ" - משום שהם היו צדיקים גמורים.

אין כל ספק אם כן שאביהם גם הוא היה אדם גדול, שכן אדם אינו זוכה לילדים כאלו אלא אם כן הוא עצמו עמל ויגע במשך כל חייו לקנות מעלות ומדרגות נעלות.

"אִם יֵשׁ לִי בָנִים כָּל כֵּךְ טוֹבִים", חשב קרח לעצמו כל הזמן, "מדוע לא נבחרנו לתפקיד הכהונה?" וכך, כבר מאז שבני אהרן נמשחו ככהנים, החל להיזרע במוחו של קרח זרעים של חשד; זרעים של "דן לכף חובה" נטעו בראשו של קרח, והוא החל לחשוד שמא לא היתה לאהרן הזכות להיות כהן.

וכעת, לאחר שהיה עד לאסון הנורא שהתרחש בעת חנוכת המשכן, עשבי החשד שהשתרשו בשכלו, החלו להבשיל את פירותיהם הרעילים. "עכשיו כולם רואים שצדקתי כל הזמן. הקב"ה גילה את מורת רוחו, והתברר לכל שנדב ואביהוא לא באמת היו מתאימים לתפקיד ה' הזה. משה רבינו הוא זה שהעניק את הכהונה למשפחתו של אחיו, ולא מאת ה' היתה זאת.

רצון יראיו יעשה

והנה, קרח ידע היטב - כפי שכולנו יודעים היטב - שהקב"ה צווה למשה רבינו במפורש, "קַח אֶת אֶהֱרֹן וְאֶת בָּנָיו אִתּוֹ" (ויקרא ח, ב) - הוא ידע שהיה זה דבר ה' ושמשה לא המציא את המינוי הזה מעצמו. אלא ביאור הענין הוא כך, וכפי ששמעתי ממו"ר הגרי"א שר זצ"ל: קרח חשב לעצמו, הלא משה רבינו פעל כל כך רבות למען ה'. הוא היה עבד נאמן לבוראו, והוא זה שאירגן את בני ישראל על פי דבר ה', הוציא אותם ממצרים, והביא אותם, כולם יחד, אל הר סיני עליו קיבלו את התורה - הוא חי אך ורק למען השי"ת, והקב"ה חש כלפיו חוב של הכרת הטוב.

משכך, חשד קרח שמשה הוא זה שביקש מה' שיתן לאהרן אחיו ולזרעו את מתנת הכהונה,

והקב"ה לא יכול היה לסרב לבקש זה, שהרי "רָצוֹן יִרְאָיו יַעֲשֶׂה" (תהילים קמה, יט), וכמו שאמרו "צדיק גוזר והקב"ה מקיים". זהו יסוד בהנהגת הבורא, שאחד מחשבוניות שמים הוא לקיים את רצון הצדיק, גם אם לולא בקשתו של הצדיק. הקב"ה היה מנהיג את הדברים בצורה שונה. יתכן וה' ישנה את כל מהלך ההיסטוריה על מנת לגלות לכל את חובתו כלפי הצדיק, כדי שהעולם יראה את אהבתו יתברך כלפי עושי רצונו.

זו היתה סברתו של קרח, שאמיתות רצונו יתברך לא היה לתת את הכהונה לאהרן ולזרעו, ולא דוקא שהם היו המתאימים ביותר לתפקיד נעלה זה, אלא שמשה ביקש זאת מה', וה' נענה לבקשתו. "מדוע משה לא יכול היה לומר מילה טובה עבורי? האם אני פחות טוב מאשר אהרן אחיו? אולי אני אפילו מתאים יותר לתפקיד. אם משה רבינו היה מושלם ללא שום חסרונות, אילו לא היה לו רצון מסוים לשלוט על עם ישראל, אילו היתה בו ענווה מוחלטת, הוא לא היה מבקש בקשה זו לטובת אחיו. נמצא שהיה זה בגלל משה שעם ישראל חווה את הטרגדיה הגדולה הזו, ביום שהיה אמור להיות היום המאושר בהיסטוריה שלנו."

ביטול גמור

האמת היא שלא כך היו פני הדברים, וכפי שאמר משה לקרח ועדתו, "לֹכֶן אַתָּה וְכָל עֲדֶתְךָ הַנֹּעֲדִים עַל ה' וְאַהֲרֹן מֶה הוּא כִּי תִלְיֶנוּ עָלָיו" (טז, יא) - אהרן מה הוא! אהרן אינו כלל צד בענין, אין לו שום רצונות עצמיים, ולא היה לו שמץ של שאיפה להיבחר לתפקיד הכהונה. "מה הוא" פירושו שהוא אינו כלום! וכמו שאמרו משה ואהרן לעם ישראל בפרשת בשלח (שמות טז, ז), "וְנִחַנּוּ מֶה" - אין לנו כלל חלק בכל זה, אלא הכל הוא מאת הבורא יתברך.

כעין זה היה נהוג ב"תלמוד תורה" בקלם, שכאשר ראש הישיבה היה מוסר את שיחותיו, הוא נהג לשבת בספסל האחורי של בית המדרש, כך שתלמידי הישיבה שישבו ושמעו את דבריו לא ראו אף אחד עומד בפניהם, ולא שמעו אלא את קולו. ראש הישיבה הוציא את עצמו מהתמונה לחלוטין, הוא לא היה קיים כלל. יושב לו מישהו מאחורה ומדבר, וכולם יושבים לפניו, מביטים קדימה, ומאזינים. כך היו נראים פעם מנהיגנו.

הן אמנם, משה רבינו היה בעל כח אדיר, אך היתה לו היכולת לבטל לגמרי את אישיותו באופן שאפילו חלק קטן מרצונותיו האישיים לא היו מעורבים בהנהגתו ובהחלטותיו. זו דרכם של המנהיגים גדולים - בכוחם לבטל לגמרי את אישיותם. הם מוחקים את כל רצונותיהם האישיים כדי ששום דבר לא יחצוץ בין השי"ת לבין עם ישראל.

הסוף האומלל

אך קרח לא אבה לשמוע זאת. היה לו קשה להאמין לדברים, כי הוא כבר חרש את זרעי הרוע במשך זמן רב כל כך; קרח לא היה ח"ו אדם שפל וגס רוח שניתן להטעותו בקלות ולגייס אותו למען "מפלגה" כזו או אחרת. הוא היה אדם גדול וחשוב, וכפי שמלמדת אותו הגמרא, אולם זה מה שקורה לשכל שאינו מטופח בזהירות המרבית.

קרח כבר חרש, זרע וטיפח את זרעי ה"דן לכף חובה", וכעת הם הצמיחו פירות רעילים: "מה הפירוש ונחנו מה"? האם כוונתך לומר שביכולתך למחוק מאישיותך לגמרי את כל הנטיות והנגיעות האישיות הקיימות אצל בני אדם? האם אין לך לפחות מעט אהבה לעצמך? הכל בא בגללך! אתה הוא זה שהתפללת לה' שיבחר באהרן אחיך, וכביכול 'אילצת' אותו לתת את הכהונה לאהרן."

וזרעים אלו בשכלו של קרח, הם אלו שהובילו בסופו של דבר למפלתו. קרח חטא בפיו, ולכן הארץ פתחה את פיה מכיון שהוא חטא בפיו, לכן "וּתִפְתַּח הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ" ובלעה אותו אל הגהנום לנצח. קרח היה אדם גדול, אולם "הָלוֹא יִתְּעוּ חֲרָשֵׁי רֶעַ" - גם האדם הטוב ביותר, אם הוא מתעצל בטיפוח גן המחשבות הטובות, אם הוא מתרשל בתפקידו לפתח את פרדס ה"דן לכף זכות", זרעי הרעל יצמיחו קוצים ודרדרים, ואין ספק שדברים רעים יצאו מזה.

תכליתו של סיפור

והנה, חשוב שנבין שפרשת קרח ועדתו לא נכתבה בתורה רק בכדי למלא את הגליון ולספר לנו סיפור מעניין שהתרחש במדבר. התורה האריכה בתיאור סיפורו של קרח "לְאֹת לִבְנֵי מִרְיָ" (וי, כה) - כסימן למי שעלול להמרות ולהיכשל במה שנכשל קרח. התורה אומרת לנו במפורש: "וְלֹא יִהְיֶה כְקֶרַח וְכָעֲדֹתוֹ" (שם ו, ה), ויש מהראשונים הסבורים שזהו לאו דאורייתא, שלא נלך בדרכיו של קרח; ואין הכוונה רק שלא ניטול חלק במחלוקת, אלא בכלל זה שעלינו להיזהר לבל נזרע את אותם הזרעים שקרח זרע בשכלו, זרעי ה"דן לכף חובה" המובילים למחלוקת.

אמנם אין זה אומר שמי שדן את חבירו לכף חובה, עליו לצפות שהיום או מחר האדמה תפתח את פיה ותבלע אותו. לא כך היא הנהגת השי"ת בעולם, אולם קרח הוא משל כדי להמחיש לנו לאן יהיו מועדות פנינו אם ניכשל בטיפוח הפרדס. "הָלוֹא יִתְּעוּ חֲרָשֵׁי רֶעַ" - מי שחורש זרעים של רוע בשכלו, בוודאי יאבד לבסוף.

עסק מסוכן

קרח נענש בצורה חמורה וקיצונית כל כך משום שהוא חשד במשה רבינו, והדבר דומה למי שנוגע בחוט חשמל חשוף בעוצמה של 000,001 וולט! אילו היה מחליט קרח לחשוד

ביהודי אחר במדבר, למרות שלא היה זה דבר טוב, אבל הוא לא היה מוצא את עצמו בלוע באדמה מהר כל כך.

אולם דעו לכם שגם לחשוד ביהודי פשוט הוא סכנה גדולה מאוד. כל יהודי שומר תורה ומצוות באשר הוא, גם אם הוא אינו מתקרב למדרגתו של משה רבינו, הינו אהוב אצל הקב"ה. באיזה יהודי מדובר? גם בטיפש הגדול ביותר. זה שיש בו כל דבר לא טוב. הוא גס רוח. הוא מתנהג באופן מרושע. הוא לא מחייך אליך. הוא חוסס לך את החנייה. הוא לא מסכים לתת לך העלאה בשכר. ובכל זאת, הקב"ה אוהב אותו אהבה עזה ולוהטת.

ולכן, למרות שלא מדובר במשה רבינו, ואין כאן חוט חשוף בעוצמה של 100.000 וולט, אך עדיין, לחשוד ביהודי שומר תורה ומצוות זה עסק מסוכן. איני עוסק כעת ברשעים - איני מדבר על ללמד זכות על עושי רשע - את זה אשאיר לגדולים ממני. אך היהודים שומרי התורה והמצוות, הם אלו שה' אוהב, ולכן אחד התפקידים החשובים ביותר שלנו

בעולם הזה הוא להיות אוהב צדק, לנסות ולמצוא את הטוב בחברנו היהודי, ולדון אותו תמיד לכף זכות.

לא תוכל להתעצל

פירושו של דבר הוא, שכעת מוטלת עלינו עבודה רבה, כי בלתי אפשרי להצליח במשימה זו של לדון לכף זכות, מבלי לעבוד על ענין זה. מי שמתעצל - זה לא יקרה אצלו לבד. "עַל שְׂדֵה אִישׁ עָצַל עֲבָרְתִּי" - הוא לא השכיל לעקור את העשבים השוטים שצמחו בשכלו מיד כשראה אותם, ומה אירע לו? "כִּסּוּ פָנָיו חֲרָלִים" - הראש מתמלא בצמחים רעילים.

זאת אומרת שאם אינך עסוק באופן תמידי בניקוי העשבים השוטים, הרעל ימשיך לצמוח ולגדול. משכך, ברגע שעולה בראשך מחשבה שאינה חיובית כלפי אדם מסוים, אתה חייב לעשות משהו בנידון. אינך יכול לאפשר לעצמך להיות איש עצל! במקום לתת לזרע הזה לנבוט, עליך לנסות ולעקור אותו מהשורש באופן מידי. בכל פעם שאתה מרגיש איזו טינה כלפי אדם כלשהוא, אם ברצונך ללכת בדרכי ה' ולהידמות לבוראך, עליך לנסות להיות כמו עורך דין ממולח ולמצוא כל סוג של תירוץ כדי להצדיק את חברך. גם אם אתה יודע שהוא עשה משהו לא בסדר, תוכל לחשוב, "אולי הוא לא ידע שהדבר אסור, או שהוא לא היה מודע לחומר הענין, הוא לא הבין עד כמה חמור החטא הזה". אם הוא עשה משהו שמפריע לך, אז כעת עליך להתחיל במלאכת ניקוי העשבים השוטים - "אולי הבוס שלו צעק עליו היום". "יכול להיות שהוא מודאג מהפרנסה או מהילדים שלו".

תתעלם ממה שזה לא יהיה ומחק את זה ממוחך. במקום להתעצל ולתת למחשבה זו לגדל שורשים רעילים, הפעל את דמיוןך כדי לשנות את מה שנראה כמעשה של חוסר אחריות או אפילו של חטא, ולפרש אותו בדרך הטובה ביותר.

זהו תפקיד בעל חשיבות עליונה המוטל עלינו. עלינו להתגבר על היצר הרע הזה של לנסות ולמצוא פגמים אצל חברינו, שכנינו, המחותנים שלנו, החתנים והכלות, וכל שאר האנשים עמם אנחנו באים במגע.

אינך מסוגל לחשוב על שום תירוץ? אולי אין לך את הכלים לחשוב על המעשה הזה בצורה הנכונה. בין הדרישות להיות דן לכף זכות היא, "אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו" (אבות ב, ד) - אי אפשר לדון את האדם מבלי להיכנס לנעליו. אם ילד שבר איזה חפץ בטעות, אל תתרגש יותר מדי, כי אם היית ילד, גם אתה היית שובר דברים. אם יש אדם שרעייתו מרבה בדברים והדבר מפריע לו, שימתין עד שהוא עצמו יהיה אשה, ורק אז ישפוט אותה. כל אדם צריך להיות נידון לפי התנאים שלו, ולעולם לא תצליח להבין את תנאיו ומצבו של השני.

שותלים פרחים

והנה, מלבד עקירת העשבים השוטים, עלינו לעסוק גם בלשתול בשכלנו דברים טובים - פרחי נוי, עצי פרי וכל דבר טוב. במקום להיות "חֲרָשִׁי רֶעִי", אנשים החורשים מחשבות רעות, הפסוק ממשיך ומדריך אותנו כיצד עלינו לנהוג, "וְחָסַד וְאַמֶּת חֲרָשִׁי טוֹב" - אותם החושבים מחשבות טובות, יזכו לעוד ועוד מחשבות טובות. מי שחפץ ללכת בדרכי הבורא, שהוא יתברך תמיד חושב טוב עלינו, ולנסות גם הוא לחשוב טוב כלפי אחיו היהודים, יצליח במשימתו; הבא להיטהר פותחין לו, וזה יעשה קל יותר ויותר.

איננו מדברים כעת על מעשים - אנחנו מדברים על תיקון הגישה בראש, ללמוד כיצד לחשוב מחשבות טובות כלפי חבריך. זוהי עבודה גדולה, ואני בעצמי רחוק מהדברים. אני מדבר אליכם; אני מקשיב לעצמי בזמן שאני מדבר. אבל בואו נקשיב לדברים, ואולי מקצת מהם ידבקו בנו.

אם תחפש - תמצא

אחד מרבותי אמר לנו, תלמידיו בישיבה, פעם, כי האדם אינו עשוי מקשה אחת, אלא הוא עשוי מצרור של דברים. אני זוכר את זה כמו אתמול, על אף שהדברים נאמרו לפני כששים שנה: "האדם אינו עשוי ממידה אחת" כך אמר, "הוא עשוי מכמה וכמה מידות". אז גם אם דבר אחד אינו טוב אצלו, אולם יש משהו אחר שכן טוב בו. ולכן, אם נחפש - נמצא.

אבל אם אנחנו עסוקים בלחפש רק מה שלא בסדר, נצליח למצוא גם את זה, ובכך ניכשל במשימתנו.

ניקח לדוגמא אדם שאוהב כבוד ורודף אחריו. הוא בעל גאוה, ואוחז מעצמו גדולות ונצורות. האם אתה רוצה לדון אותו? עקור את המחשבות הללו וחפש בו דברים טובים; יש בו דברים טובים, זאת אוכל להבטיחך נאמנה.

אני שומע היום שישנם בני זוג המתקוטטים ביניהם כל הזמן. ובחלקים מסוימים של העיר אנשים משתגעים - בשכונות מודרניות מסוימות, אנשים מתגרשים על ימין ועל שמאל. איזו טרגדיה! מה קורה כאן? העולם השתגע!

הטרגדיה שבגירושין

איך טען לי מאן דהו, "נו טוב, אחרי הכל, יש הרי דין של גט בתורה, הלא כן?" א' משיגינער! יש גם דיני מיתה בתורה וכן דיני הלווית המת, אך מיתה היא טרגדיה וגט הוא טרגדיה.

יצא לי לשוחח היום עם מספר נשים שטלפנו אלי כדי לספר לי כמה הבעלים שלהם אינם טובים. "הכל באשמתו. אין מוצא אחר".

"מה הבעיה?" שאלתי.

"הוא נוהג כלפי בצורה מרושעת כל כך" היא אומרת, "הוא לא אנושי".

עכשיו, אם אשאל אותו, אני בטוח שיהיו לו טענות כלפיה. היא לא עושה את עבודתה.

היא מחפשת צרות. היא מבקרת אותי, מנדנדת לי וכו' וכו'.

כולם חושבים שהם צודקים! וכולם טועים! כי כולם חוטאים למעלה הגדולה הזו, אותה צווה אותנו השי"ת לנסות ולהשיג - לדון את חברינו לכף זכות.

האם באמת אינך מסוגל למצוא שום דבר טוב באשתך? ואת, האם אין באפשרותך למצוא איזו מעלה טובה אצל בעלך? זו רשעות! וזה גם לא נכון כלל וכלל!

האשה עושה דברים עבור בעלה, ועליו לחשוב עליהם ולהעריך אותה עד אין קץ.

ואפילו אם אשתך אמרה משהו שנראה לך לא בסדר, אז מה? אתה יכול לחשוב שזה בגלל שהיא לא מרגישה טוב. אולי היא לא ישנה טוב בלילה, או שיש לה איזו בעיה אחרת שמפריעה לה, והיא מוציאה את זה עליך; אבל היא אינה באמת מתכוונת לרע, אז בא ותלמד עליה זכות.

כך גם כלפי בעלך. כשהבעל חוזר מהעבודה ואומר איזו מילה שלא במקום, האשה צריכה לומר לעצמה, "הוא עבד קשה מאוד היום. יש הרבה תחרות בשוק; אולי מנהל העבודה הגוי הציק לו היום. בעלי לא התכוון לפגוע בי".

ואז, לאחר שהיא עוקרת את העשבים השוטים, היא מתחילה לשתול תחתיהם פרחי נוי מרהיבים. היא חושבת לעצמה, "ראי איזה בעל נאמן ואחראי יש לך". היא מזכירה לעצמה שהוא הולך לעבודה כל יום. הוא היה שמח לשבת בבית, הוא כל כך היה רוצה ללכת לבית המדרש וללמוד.

הוא מרגיש שהוא מבזבז את חייו בחנות שבה הוא עובד, אבל הוא עושה זאת מתוך נאמנות למשפחתו. הוא עובד, מפרנס את משפחתו, ומוסר את חייו לכך! את חייו! כל שבוע הוא חוזר הביתה ומביא לך כסף. אם האשה תחשוב על כך היא תעריך את בעלה. ככה צריכים להיראות חיי הנישואין. לדון זה את זה לכף זכות, ולחשוב שהצד השני התכוון לטוב.

עסקה משתלמת

וכאן אנו שבים אל אחד מהלקחים הגדולים אותו למדנו מקרח. אותה טרגדיה גדולה שאירעה בעם ישראל היתה תוצאה של טעות זו של קרח, בכך שדן את משה רבינו לכף חובה. במקום לחשוב עליו מחשבות טובות, הניח קרח לזרעי החשד וחוסר האמון לגדול פרא בשכלו, וכולנו יודעים את הסוף המר - "וַתִּפָּתַח הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת בְּתִיָּהֶם וְאֶת כָּל הָאָדָם אֲשֶׁר לְקָרַח וְאֶת כָּל הָרֶכֶשׁ". היתה זו מכה שהכתה בהלם את עם ישראל! קרח! "אם דבר כזה יכול לקרות לאדם גדול כל כך, זה יכול לקרות גם לנו!" כך חשבו הכל.

מכאן החל העם כולו לעסוק בלמידת הלקח הגדול הזה, שאחת ממשימות חיינו היא לקחת את גן הדעת הנפלא שבשכלנו, ולטפח אותו כמיטב יכולתנו על ידי זריעת זרעים של כף זכות. ננסה כמיטב יכולתנו לדון את חברינו לטובה, ולחשוב עליהם באופן חיובי, שכן לשם כך באנו לעולם הזה - על מנת לנטוע פרדס של פירות מענגים וגן של פרחים יפים בראשנו. כמובן שאסור לנו לשכוח את מה שלימדנו חז"ל (שבת קכז, ב) עד כמה גדולה היא תשואתה של השקעה זו - "הִדָּן אֶת חֲבֵרוֹ לְכָף זָכוֹת הַמָּקוֹם יִדְיָנְהוּ לְכָף זָכוֹת" - מי שמשקיע בלדון את חבריו באור חיובי, ומתגבר על העצלות הטבעית הטבועה בשכלו, ומחפש את הטוב, אז מידה כנגד מידה, הקב"ה ידון גם אותו לכף זכות תמיד. וכאשר הוא יתברך נוהג כך, נדע נאמנה שהוא עושה זאת בידו הפתוחה והמלאה, ביד גדושה בשכר, בעולם הזה ובעולם הבא.

שבת שלום ומבורך!

בואו נהיה מעשיים

זורעים את הזרעים הנכונים בגן החשיבה החיובית

השבוע נקדיש בלי נדר דקה אחת ביום בחשיבה אך ורק באופן חיובי כלפי מישהו שאנחנו קרובים אליו. ננסה לחשוב על כמה תכונות חיוביות מסוימות, כדי לראות אדם זה באור חיובי. נבחר בן זוג, הורה או מגיד שיעור, ונקדיש את הדקה הזאת כדי לחשוב אך ורק מחשבות חיוביות אודותיו, ולסלק מראשנו כל מחשבה שלילית.

שאלה:

איזו עצה יוכל הרב לתת לי כדי להתגבר על תאוות השינה?

תשובה:

התשובה היא - אל תתגבר עליה. הקפד ללכת לישון בזמן בכל לילה. עליך לישון שמונה שעות בכל לילה. ישנה בעיה שאנשים לא ישנים מספיק, ואז הם מתחילים להישבר, הולכים לפסיכולוגים או נוטלים תרופות, ו"סי טויג אויף כפרות" - זה לא שווה את זה. מחסור בשעות שינה מביא לתוצאה ההפוכה מזו הרצויה. שינה היא דבר חשוב ביותר. זה חשוב יותר אפילו מאוכל, חשוב יותר מויטמינים - אני אומר לכם זאת מנסיון. הכרתי כל כך הרבה אנשים, אנשים טובים, צעירים, שהרסו לעצמם את חיי עבודת ה' שלהם על ידי חוסר שינה. אמנם, ישנם צדיקים שיש בהם כח רב, והם יכולים להסתדר עם פחות שינה, אבל אל תתחיל אפילו לחשוב שאתה אחד מהם.

הגאון הגדול רבי שמחה הכהן קוק זצוק"ל

ככל שעובר הזמן, נודע עוד פרק מפעולותיו הכבירות של הגאון הגדול רבי שמחה הכהן קוק זצ"ל, בחיזוק הדת והטהרה בעם ישראל ופעל רבות למען העתיד הרוחני של עם ישראל והצביון היהודי בארץ ישראל.

לא נוכל להקיף את כל פועלו במסגרת הבמה המכובדת "קובץ גליונות", אך נשתדל לתת מספר מהנהגותיו הטמירות. ראשית יש לדעת שמרבית הדברים ששמענו בימי השבעה ולאחר מכן היו לעדות מכלי ראשון ובפעם הראשונה למשמע הדברים, שכן מכבוד מוריגו הגאון הגדול זצ"ל לא שמענו דבר על פועלו, מדין "כבוד אלוקים הסתר דבר".

מעשה נפלא שמענו מאחד מתלמידיו בישיבת 'מרום ציון' בה לימד לפני כשישים שנה, אותו תלמיד שהיום תלמיד חכם גדול מספר לנו, שהוא התחיל את לימודיו בישיבת 'מרום ציון' לא היה להוריו אמצעי תשלום כלל, ומשכך הנהלת הישיבה לא דרשה תשלום, אך משהגיע לשנתו האחרונה בישיבה, פנה הרב שמחה הכהן קוק זצ"ל להוריו וביקש שיסדרו את התשלום בהקדם, אך משלא היה להם כיצד לשלם ענו שאין באפשרותם לתת תשלום, צ"ק יש לכם? שאל הרב, כן אבל אין לו כיסוי, השיב אב התלמיד, תרשום את הצ"ק לשנה קדימה. שמע וכך עשה, רשם צ"ק עם תאריך פירעון לעוד שנה, לאחר קבלת הצ"ק, הכניס הרב את הצ"ק לכיסו, ואמר כך "אם בינך ילך לישיבת 'כפר חסידים' ויהיה בישיבה עד לאחר חג הפורים אני קורע את

הצ"ק, אך אם בינך יעזוב את הישיבה לפני פורים הצ"ק יופקד. מובן הדבר שהבחור הלך לישיבה, אך מכיון שהיו לו קשיים בלימוד בתחילת הדרך ביקש לעזוב את הישיבה לפני חג הפורים, אך אביו אמר לו, "אם תחזור הצ"ק יופקד, ואין לי מניין לשלמו, תישאר עד לאחר חג הפורים", ואכן הבחור נשאר, וכמובן שהפך ממש לבחור ישיבה מן המניין, וכפי שכבר פתחנו היום מדובר בתלמיד חכם גדול.

מעשה שהיה עם תחילת תפקידו כרבה של העיר רחובות, בצהרי יום השבת הלך הרב ברחובות העיר והנה לפניו קיוסק פתוח, ניגש הרב לבעל הקיוסק ובנועם ובמאור פנים, מבקש ממנו שיסגור את החנות שהרי שבת עכשיו, למשמע הדברים נכנס בעל החנות לתוך חנותו ויצא שצינור מים בידו, וכך ברוב חוצפתו שטף את הרב מכף רגל ועד ראש, לאחר שסיים ניגש אליו הרב שוב במאור פנים ללא כעס כלל, ואמר לבעל החנות, "אני ממש חייב לך הכרת הטוב, היום שבת קיצית וחם בחוץ, ואני לא צעיר והיה לי חם, ומעולם לא התקלחתי בשבת והנה אתה גרמתי לי ממש עונג שבת", בעל החנות היה המום מהתגובה, היה ברור לו שלאחר מעשה נועז שכזה, יקבל נזיפה רבה מהרב, משראה הרב שכך הדברים, הוסף ואמר לבעל החנות, "לאחר שעשיתי לי כל כך נעים, אבקש עוד בקשה אחת, תסגור את החנות", משראה כך בעל החנות סגר את החנות, ומאז לא פתח עוד בשבת את החנות.

מעשה שסיפרו על נקיות ידיו מכל רבב של לקיחת כספים, וכל קירבה לשוחד, כחלק מתפקידו היה באחריותו כשרות החנויות בעיר, ולכן בכל חתונה מחתונת בניו כשהיה בעל חנות נותן צ"ק לזוג המתחתן, לא היה מוכן בשום אופן שיקבלו את הצ"ק, בניו מספרים כי באמתחתם עד היום ערימה של צ"קים קרועים, אותם לא הסכים בשום אופן להפקיד. וכך גם לגבי הישיבה, עשרות שנים שהרב היה מכתת את רגליו אל מעבר לים לטובת החזקת הישיבה, ומעולם לא לקח לכיסו ולו פרוטה אחת, גם אם טענו שמגיע לו, שום דבר, הכל היה קודש לישיבה.

סיפר בנו, הגאון רבי אריה קוק שליט"א מראשי ישיבת 'מאור התלמוד' ברחובות, הצעקות שבקעו מכיון הרחוב שלפני בית הרב, לא בישרו כי מדובר במשהו חיובי. אך ככל שהצעקות הלכו וגברו הבינו בני הבית כי מדובר בקהל לא קטן שנקבץ מתחת ומבקש למחות על דבר מה. כאשר ניגשנו אל החלון נדהמנו לראות עשרות בני נוער ניצבים לצד הוריהם ומחזיקים שלטי מחאה בסגנון של 'לא ניתן להפוך את רחובות למאה שערים' 'די לקיצוניות' 'תנו לנו לחיות' וכדומה.

דברי מחאה אלו באו בעקבות פעולותיו בהעמדת הדת על תילה בעיר, ואותה פעילות בלתי פוסקת לא נשאה חן בעיני

חלק מהתושבים, והם נאספו, באותו יום תחת חלון ביתו לקראת כניסת השבת, במטרה להפגין ולהביע את מורת רוחם מפעילותו. כאשר ראיתי את ההפגנה ההמונית לא ידעתי מה עלינו לעשות. לא יכולנו להתעלם ממנה, שכן היה זה זמן קצר לפני כניסת השבת ואבי היה צריך לצאת לתפילת קבלת שבת בבית הכנסת. בישרתי לאבי על ההפגנה הנערכת מתחת הבית, אך היה נראה כי לא התפעל מכך במיוחד. הוא המשיך בהתארגנות לקראת השבת ולאחר כמה רגעים יצא מהבית בדרכו לבית הכנסת. כאשר הגיע לקומת הכניסה החל להחיש את צעדיו ויצא החוצה כמעט בצעדי ריצה. "ברוכים הבאים, שלום עליכם", פתח וקרא בחיבה גלויה לקראת בני הנער שאחזו בשלטים. "כמה אני שמח לראות בני נוער שהגיעו לבקר אותי

הן כל ימי אני עוסק בחינוך, כמה אני שמח שבאתם אלי", אמר בלבביות ובמאור פנים מיוחד. "אבל" המשיך ואמר, "מאחר ואני הולך כעת להתפלל בבית הכנסת, המתינו לי כאן במשך ארבעים דקות, ותיכף אשוב ואוכל להסב אתכם יחד את סעודת השבת." "אתם הורים", המשיך ונשא את עינו לעבר ציבור ההורים שעמד סביב וגיבה בשקט את המחאה, אינכם צריכים להתעכב, אתם תשובו הביתה, ואני אדאג לארח את הבנים שלכם. ההורים הבינו בדיוק למה כוונתו, הם חששו כי הוא ישפיע על ילדיהם, והחלו מיד לאסוף את הנערים והורו להם לשוב הביתה. ברם, הרב לא היה מוכן לקבל את הדבר, הוא אמר להם: "הרי הגעתם לכאן כי כאב לכם משהו, בואו תספרו לי מה קרה. אני לא מוכן שככה תצעקו ואני לא אוכל לשוחח ולדבר אתכם. באם אתם דואגים שאקח את הילדים, אל דאגה! הרי הם כבר ילדים גדולים והם יכולים להחליט בעצמם מה נכון ומה לא".

בסופו של דבר הוסכם, כי ייערך סימפוזיון בו ייטלו חלק בני הנוער ובמהלכו יציג מועמד אותו יבחרו אנשי העיר והוא ישאל את הרב שאלות שונות. הסימפוזיון נערך באחד האולמות הגדולים בעיר, כאשר כאמור, מי שנטלו בו חלק היו כל בני הנוער בעיר, והרב נוטל בו חלק כמחותן ראשי. כדי לייצג את תושבי העיר ולשאול את השאלות, הוזמן מרצה חילוני מהאוניברסיטה העברית, שהוכר בדעותיו האנטי דתיות.

בשלב כל שהוא החל המרצה החילוני לתקוף במילים קשות את ראש העיר, שגם השתתף במפגש. הוא עלב בו במילים קשות, כי מלבד ד' אמותיו בבית הכנסת בו הוא מתפלל, אינו מכיר בכלל את העיר וצרכיה, ומילא הוא אינו מייצג אף אחד מלבד את הציבור הדתי, ואינו ראוי לשמש כראש העיר.

בני הנוער לא שתקו על הפגיעה בראש העיר, והחלו לקרוא בוז נגד אותו מרצה. חמתו בערה בו והוא צווח בחרון ובזעם אין אונים: "אני איני מוכן לשבת באולם אחד עם אנשים כמותכם". תוך כדי דבריו, קם ונטש את האולם, כשקריאות הבוז ממשיכות ללוות אותו בדרכו החוצה. ברגע אחד התהפכה האווירה באולם. היה מי שהתחיל לשיר את שירי השבת, וכך במשך זמן ארוך ישבו כולם יחד ושוררו את מיטב שירי השבת, כאשר הדבר מביא לקידוש השם עצום.

בעיצומו של מעמד ותוך כדי השירה, נעמד אחד מזקני רחובות שהיה בעברו תלמיד ישיבה, וביקש את רשות הדיבור. הוא התריס בשאלה כי ידוע נאמר "אין אדם נוקף את אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזים עליו מלמעלה", וביקש להסיק מתוך מאמר זה, כי כל מעשה ומעשה שהאדם עושה נעשה באופן שמכריזים וקובעים משמים כי כך הוא עתיד לעשות. אם כן הוסיף והקשה בכסילותו, הרי גם כאשר אני קם בבוקר יום השבת ומתיישב באוטו שלי, או כאשר אני פותח את החנות בשבת, גם זה נעשה בהכרזה משמים, איך יתכן שאתם אפוא מפריעים לעשות מה שהוכרז משמים? הלא אתם פועלים בניגוד למה שקבעו בבית דין של מעלה?

הרב בחמתו הבין על אתר כי הויכוח עם אותו זקן כסיל לא יניב מאומה. הוא נעמד על רגליו ואמר כשהוא מחויך כולו: אשריך עיר רחובות, אשריך שזקנותך לא ביישה את ילדותך, וגם לעת זקנה עדיין יש בכך יהודים יודעי ספר שמשתנים שגורה בפיהם ויודעים הם את דברי תלמודם אותם למדו בימי צעירותם". הרב הוסיף וברך אותו שיזכה לבריאות איתנה ואריכות ימים ושנים טובות מתוך אושר ונחת וכל טוב, והוסיף לשבח אותו על כך שהעיר כולה מתפארת בדמויות כמוהו, שזוכרים היטב את אשר למדו בצעירותם ומשתנים שגורה היטב בפיהם. השואל כבר לא היה זקוק לתשובה, הוא כבר בא על

סיפוקו, וככל הנראה כבר שכח מה שאל מוקדם לכן. הוא קרן כולו מאושר למשמע המחמאות ששפכו מפי הרב, והנהן בראשו כל העת לקהל הנאספים סביב, כאשר לא היה אדם מאושר ממנו באותם רגעים.

סיפר הרב דוד ויסנשטרן. שכונת יד דוד ברחובות, מעל עשרים שנה אחורה: שכונה יוקרתית, שמאוכלסת בציבור דתי אריסטוקרטי. תקופה מסוימת מתפתחת שם תופעה של נוער שמבלה בחוץ בלילות, ואף אחד לא יודע בדיוק איך להתמודד.

ערב אחד מודיעים על יסוד שיעור יומי חדש מרתק, עם כיבוד קל. מגיעים צעירים ומוצאים מולם מגיד שיעור צעיר לא הרבה מבוגר מהם, יהודי מירושלים שבא להתגורר ברחובות. הוא נעים ונחמד אבל בסך הכל 'צעירניק' כמעט כמוהם רק שלושה שבועות אחרי חתונתו. לפתע מצטרף לשיעור החדש יהודי מבוגר, אולי בן 70 הלא הוא רבה של העיר... הגאון רבי שמחה הכהן קוק זצוק"ל, גם צעירים מנותקים יודעים להוקיר ולהעריך את איש התורה ההדר והאצילות. הוא מתיישב כמו אחד מהם ומקשיב לפה מפיק מרגליות, מגיד השיעור החדש הצעיר הרב דוד ויסנשטרן שליט"א.

למחרת שוב מגיע המרא דאתרא לשיעור. יושב יחד עם צעירים ומקשיב. לאט לאט פושטת השמועה בין החברה יש שיעור שאפילו רב העיר בא כל ערב לשמוע אותו, מגיד השיעור הצעיר זוכה לשדרוג משמעותי בעיני הסביבה, והופך עבורם לבר סמכא עליון. במשך שבוע מתמיד הרב בהשתתפות ואז הוא מתנצל ומודיע שאמנם אין באפשרותו להמשיך ולהגיע מידי ערב, אבל הוא תמיד יישאר קשור לשיעור - אני אחד המשתתפים. חנוכה המרא דאתרא מגיע למסיבה מפוז ומכרכר לכבוד התורה ולכבוד מגיד שיעור, הרי אני מראשוני המשתתפים בשיעור- נכון שאני מאוד עסוק ולא יכול להגיע כל ערב, אבל אני אתכם.

כיום אפשר לספר, מי שהגה את רעיון השיעור מי שסיד אותו מתחילתו ועד סופו מי שתכנן אותו לפרטי פרטי ומי שתמך כספית במסיבות שהתקיימו בו, היה המרא דאתרא זצוק"ל בחכמתו ובטוב ליבו ידע שהדרך הטובה ביותר להצלחת העניין זה להאדיר את המגיד שיעור הצעיר ולהעניק לו סמכות על בעיני הצעירים. ההצגה היתה מוצלחת בכל קנה מידה והעניקה את פירותיה הטובים במשך 13 שנה.

כפיפותו לדעת תורה בכל דבר ועניין היה דבר שבשגרה, בכל צעד נטל עצה מן זקני הדור, בכל דור ודור. אך שונה הדבר לגבי השאלה אותה פעם שאל את הרב אלישיב זצ"ל, ושאלתו היתה באיזה ספר מוסר ללמוד? לפני שנציג את התשובה, צריך לדעת שהיה מדובר בזמן שהרב כבר חצה את גיל הגבורות, ושנים על גבי שנים שלמד בספרי מוסר יום, אך כעת ראה לנכון לשאול את הרב אלישיב שאלה זו, בעוד שבודאי יוכל היה להכריע לבד, אך לא רבי שמחה הכהן קוק זצ"ל, יכריע בדבר כל שהוא אם יוכל לשמוע את דעת גדולי הדור, וכך עשה אף הפעם הזאת. תשובתו של הרב אלישיב זצ"ל היתה, ללמוד במסילת ישרים פרק יט. מה שהיה מדהים באותה ההוראה שכבר בהגיעו לביתו בלי שום שהות התיישב והחל בלימוד פרק יט במסילת ישרים.

עוד בעניין כפיפות לדעת תורה, במהלך השנים היה עליו לפתוח מאבק בעיר רחובות בעניין העמדת הדת, וממש נלחם בעוז ובגבורה ללא פחד ומורא, אך מכיון שהדברים לא הועילו דים, פנה למרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל בשאלה כיצד עליו לפעול, אמר הרב שטיינמן, תזמין לשמחת בית השואבה בישיבה את אותו אדם שבו נלחמים וכך ע"י שתקרב אותו הכל יתהפך. וכך היה ללא שאלות ולא תמיהות, אותו אדם הוזמן והרב רקד איתו כאילו לא היו יריבים מזה כמה ימים. לאחר שמחת בית השואבה שאלו אותו איך יתכן הדבר, הרי עד לא מזמן נחלמת בו וכבר אתה שמח איתו כל כך? ענה הרב בפשטות: אני חייל של הקב"ה עד עכשיו הדרך היה לבוא במלחמה וכעת הדרך היא בשלום.

בקשתו האחרונה והיחידה

מעטות אם בכלל היו הפעמים בהן ביקש הרב זצ"ל בקשה כלשהיא מישהו, את הכל עשה בכוחות עצמו, אף עבור כוס שתיה לא היה מטריח אי מי להכין למענו, את הכל בכל היה עושה בכוחותיו ככל שהדבר התאפשר. אף לאחר מותו לא הותיר אחריו נוסח של צוואות ובקשות מאת צאצאיו, שכן הדבר היה לו לזרא להטריח מישהו אחר למענו. ברם, בקשה אחת ויחידה הותיר אחריו

באותה צוואה שרשם, וכך כתב: אני מבקש שילמדו תורה הרבה ויקדישו עצמם לתורה ולהרבצת תורה בכל נפשם ובכל מאודם. אנא ואנא יקדישו מעט מתורתם לזכותני כי ממש אני עצמי הקדשתי את כל חיי לאחרים. ודאי תרצו לזכותני, אנא, לימדו למעני, התפללו לעילוי נשמת.

הוא הוסיף וכתב שורות נוספות על הישיבה אותה הקים ברחובות: וכן בישיבה הקדושה שזכינו לראות ברחובות שיקדישו זמן ללימוד עבור נשמה כה אוהבת את הישיבה ואת לומדי התורה.

ת.נ.צ.ב.ה.

(הדברים נכתבו לע"נ, ע"י תלמידו הרב אלחנן אהרן)

פרוייקט ההלכה הגדול בדורנו "אליבא דהלכתא"

בשורה נפלאה לשוחרי ההלכה עם השלמת כרכי הספר המפורסם "משנה ברורה - שו"ת הלכות" מסדרת "שינון הלכה" הוצא לאור על ידי מערכת "אליבא דהלכתא", ואשר כרכיו שיצאו משך השנים זכו לעלות על שולחן מלכים - מאן מלכי רבנן, ולא משו מתחת ידם.

הספר הינו חלק מסדרת הספרים "שינון הלכה", וכולל בתוכו כמה ספרים נפתחים שמטרתם להקל על הלומדים והמשננים בהבאת קיצור ותמצית כל פסקי ההלכות המבוארים בשולחן ערוך ובמשנה ברורה, בתוספת עיונים ובירורים תמציתיים להבנת דברי המשנ"ב.

האחד ומיוחד וראשון שבהם הוא ספר "שו"ת הלכות" אשר חיברו רשכבה"ג מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוקללה"ה, ואשר זכה ונתקבל בכל תפוצות ישראל, לא רק כספר סיכום ושינון בעלמא, אלא כספר יסוד ראשון במעלה על המשנ"ב, שעל ידו עולים ומתבררים דברי מרנא החפץ חיים זי"ע"א על נכון, ביישוב ספיקות ותמיהות רבים מאין ספור תוך כדי הלימוד, ובתוספת נדבך על נדבך בהבאת תמצית דברי מרנא ה"חזון איש" זללה"ה, מלוקט מתוך כל ספריו על סדר אורח חיים ושאר חלקי התורה.

וסביבו יחנו שני ספרים רבי הכמות והאיכות, האחד ספר "שי"ח הלכות", הכולל בתוכו הערות והארות ומשא ומתן בהלכה והתכתבות ענפה מרבים מגדולי התלמידי חכמים בדורנו זצ"ל ויבדלחט"א עם מרן שר התורה זללה"ה בעת כתיבת ספר שו"ת הלכות, ותשובות מרן זללה"ה על הערותיהם. והשני, ספר "שערי הלכות", המורה מקום לכל שינויי ההלכה והמנהג וחומרות האר"י ז"ל והרש"ש ז"ל, עד גדולי הפוסקים האחרונים כמרן החיד"א ז"ל ומרן הבן איש חי ז"ל וכו', הנוגעים לק"ק הספרדים, ובו מקורות למנהגים רבים שלא הובא מקורם בספרים אחרים.

עוד כולל בתוכו "סיכום משנה ברורה" - תמצית דברי המשנ"ב ביאורה"ל ושעה"צ בלשון קצרה ושוה לכל נפש, בתוספת עיונים קצרים ותמציתיים. וספר "שינון הלכה" - שאלות ותשובות וסיכומי הלכה על סדר השו"ע ומשנ"ב.

ספר נפלא זה יוצא לאור בעידודו והסכמתו של רשכבה"ג מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוקללה"ה, אשר טרח להשיב דבר ה' זו הלכה לאלפי האברכים הלומדים ברשת כוללי הערב "אליבא דהלכתא" עלי הגליונות המפורסמים בשם הטוב "אליבא דהלכתא", והואיל ברוב חסדו להעניק את ספרו "שו"ת הלכות" למערכת הנ"ל על מנת להדפיסו ברוב פאר והדר עם ההוספות החשובות כפי שהוא יוצא היום לאור עולם. וכאשר יצא לאור שיבח מרן זצ"ל את הוצאתו ובירך עליו ברכות השבח והנהנין. זכות הלימוד בו תהא לזכרו ולשמו ליהנות את נשמתו במקום מושבו בגן עדן העליון.

בשורה לעולם הסת"ם

בשורה משמחת לציבור סופרי הסת"ם ולומדי הלכות סת"ם עם הופעתו לאור עולם של הספר החשוב "משנת הסת"ם" - אנציקלופדיה הלכתית על הלכות סת"ם וצורת האותיות לכלל עדת ישראל, בני אשכנז וספרד כאחד.

הספר בנוי בצורת פסקי דינים והלכות, כשבתחתיתם מקורות ההלכה מספרי הפוסקים ראשונים ואחרונים ומספרי השו"ת בהיקף רחב ונפלא.

חלקו הראשון של הספר כולל ומקיף בתוכו אוצר נפלא של פסקי דינים והלכות על סדר השולחן ערוך מסימן ל"ב ואילך עם מקורות ההלכה בהם הובאו דעות הפוסקים ראשונים ואחרונים, מתוך שקלא וטריא ועיון רב עד מסקנת ההלכה, ומסתעף וכולל בתוכו הלכות ודינים רבים השייכים להלכות ספר תורה ומזוזה.

חלקו השני של הספר כולל בתוכו חידושי הלכה למאות ואלפים בדיני צורת האותיות על פי גדולי הפוסקים ראשונים ואחרונים, תוך הנגשת והמחשת הדברים בציורים ברורים ומדויקים להפליא והבאת תמונת האותיות על פי בית יוסף ומור וקציעה, עם שינויי התמונות הנהוגות בכל קהילה ועדה.

בסוף הספר מפתח עניינים מפורט לפי סדר ערכים לכל חידושי הדינים והנושאים שנתחדשו בו.

ספר נפלא זה נכתב ונערך על ידי אחד ומיוחד מרבני בית ההוראה "אהבת שלום" הגאון רבי יעקב שילוני שליט"א, מחבר הספר הנודע "שערי בינה" על הלכות סת"ם, אשר פקיע שמה בעניינים אלו רבות בשנים, וזכה להיות מגדולי המכוונים והמשיבים בתחום זה. ועבר את שבט ביקורתם של רבני לשכת הסת"ם שע"י בית ההוראה.

לאחר שנים של עמל ויגיעה זוכים אנו לראותו יוצא לאור עולם על ידי "לשכת הסת"ם" שע"י בית ההוראה "אהבת שלום" בשיתוף עם מערכת "אליבא דהלכתא" אשר יצא להם כבר מוניטין בהוצאת ספרי הלכה רבים שכבשו את עולם ההלכה.

שבוע הספר ב'אוצר החכמה'!

ימים
אחרונים
למבצע!

כל החכמה
לדעת יותר
ולשלם פחות...

יותר
מתקדם

יותר
ספרים

מגוון ענק ויחודי של 120,000 ספרי קודש, מצולמים דף
אחר דף כצורתם המקורית. מנוע החיפוש מבוסס על טכנולוגיה
משוכללת. ממשיך חדש ועדכני.

והרבה יותר משתלם

מבצע מיוחד בין התאריכים ז' בסיוון עד א' בתמוז (6.6-30.6.22)

30% הנחה

*עד 36 תשלומים בכרטיס אשראי | המבצע על מוצר 'אוצר החכמה' בלבד.

120,000 ספרים

לראותם

לראות את גדולי ישראל

עלון מס. 90 | פר' קרה תשפ"ב | יו"ל ע"י מערכת "קובץ גליונות" | k.gilyonot@gmail.com

זקן ראשי הישיבות מדרן ראש ישיבת עטרת ישראל
הגר"מ אהרן במעמד סיום מסכת סוכה
בישיבת 'תפארת מרדכי' בבני ברק שבראשות
תלמידו הגר"ש זק"ש שליט"א

תלמידי המדרשיה מו"א הגיעו להתברך
ולהתייעץ מפי מדרן גאון ישראל, הגר"ד
לנדו שליט"א ובירכם כי "תזכו להצלחה
בכל מעשה ידיכם ובפרט בלימוד התורה"

מתקדמים מחולון מתברכים אצל
מדרן ראש הישיבה הגר"ד פוברסקי שליט"א

מדרן ראש הישיבה הגר"ד פוברסקי שליט"א

תלמידי ביתה ז'
בת"ת באר יהושע ב"ב במבחן

תלמידי ת"ת תפארת אלעזר באר שבע
בברכה לדגל התחלת לימוד הגמרא

הגר"מ שיינרמן רב קהל בני הישיבות פלטבוש

מצוקי ארץ למען השבתת הארץ:

"עלינו להתחזק בשמירת שביעית
ואשר שמירתה היא דחיפה עצומה לקיום."
מרן החזון איש זיע"א

עת
לעשות!

100
חודשים
על ימים חגיגת השמיטה

וקחו חלק במגבית החירום המיוחדת
של 'קרן השביעית'
יה"ר שלא תיפסק שביתת הקרקעות ואף לא מדונם אחד בארץ הקודש

1800-300-544

לתרומות בהעברה בנקאית: בנק פאגי | סניף 185 | מס' חשבון 485101

קרן
השביעית

[illegible]

הלומדים שעלו בגורל יכולים לקבל את זכיותם בבית הרב צוק"ל רחוב רשב"ם 23 בני ברק. לברורים בנוגע לזכויות יש לפנות למכון שיח אמונה בדוא"ל se3077700@gmail.com.

מסיומים

אורייתא

כל בני התורה יחד עם לומדי אורייתא מוזמנים להשתתף במעמד הסיום
סביב שולחנות ערוכים ברוב פאר והדר לכבודה של תורה לקראת

סיום מסכת עירובין והתחלת מסכת פסחים
במסגרת תוכנית 'עמוד וחזרה' שעל ידי ממלכת התורה אורייתא

המעמד המרכזי בירושלים

בראשות מרנן ורבנן גדולי ישראל שליט"א

ביום ראשון כ"ז סיוון

באולמי בית ישראל – תפילת מעריב בשעה 20:45

חילכם לאורייתא! בכניסה לאולם תהיה אפשרות להצטרף לתוכנית
הלימודים של מסכת פסחים וקבלת מילגה חודשית לאברכים

לקבלת לוח 'עמוד וחזרה' עד הבית ללא עלות,

חייגו: 073-3131-111

amudyomi.org.il support@doraysa.org

להצטרפות למוקדי
המבחנים חפשו 'אורייתא'
במוקדי נדרים פלוס